

CEMAL NAR

07. 01. 1955 de Kahramanmaraş / Hartlap'ta doğdu. 1973 de Diyarbakır İmam Hatip Lisesini, 1977 de Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirdi ve aynı yılda Andırın Lisesine din dersi öğretmeni olarak atandı. 1980 de döndüğü Kahramanmaraş'ta uzun yıllar İmam Hatip Lisesinde eğitim ve öğretim, değişik yerlerde de irşad ve tebliğ hizmetlerinde bulundu. Aynı okuldan 2003 yılında emekli oldu. Halen okuma, yazma, irşad ve tebliğ çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve dört çocuk babasıdır.

Yazar hakkında daha fazla bilgi için www.cemalnar.com adlı internet sitesine bakılabilir.

Yayınlanmış eserleri:

- 1-Anılar ve İbretler,
- 2-Bu Sistemden İslama,
- 3-İslamlaşma Bilinci,
- 4-İslam Sancısı,
- 5-Arş Gölgesi,
- 6-Tasavvufun Anahtarı
- 7-Alimin Önderliği.
- 8-İslam'da Devlet ve Siyaset
- 9-İlim ve Özgürlük
- 10-İlim ve İktidar

KİTAP TANITIMI

CEMAL NAR

**İMANIN KIYMETİ
VE KORUNMASI**

İthaf

Bir gün rüyamda, kalabalık bir düşman ordusuna karşı, O'nunla omuz omuza bir mevkiyi savunuyoruz. Top sesleri kulaklarımızı yırtıyor, mermiler etrafımızdan vızıldayarak geçiyor. Herkes heyecanla ya bir mevziye koşuyor veya bir mevzide kurşun sıkıyor. O ise gayet sakin, bir duvara dayanmış, elindeki mavzerle ateş ediyor düşmana.

O'nunla yan yana savaşırken, birden bana döndü ve şöyle söyledi: “Seni, batı köylerine vazifeli tayin ettim!”

Böyle söyledi ve savaşmaya devam etti. Ben ise hem heyecanlanmış ve utanmış, hem de sevinmişim. Bir şey söylemeden, ben de O'nunla yan yana kurşun atmaya devam ettim.

Yıllarca içimde bir mutluluk olarak sakladığım bu güzel düşümü, işte şimdi şu ithaf münasebetiyle açığa vuruyorum.

Evet, bu kitapçığı, çağımızın büyük imamlarından, İslam davasının yaman mücahidi, çilekeş iman kahramanı, ümmetin gerçek önderlerinden, muzdarip bir mütefekkir, Rabbanî bir alim, **Üstad Bediüzzaman Saîd Nursî** -kuddise sırruh- hazretlerinin aziz ruhlarına ithaf ediyorum.

Allah teala, “kişi sevdiğiyle beraberdir” kaidesince, sevenleriyle cennetinde buluştursun. Amin.

Cemal Nar

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7

I. BÖLÜM: İMANIN KIYMETİ

İmanın Dünyadaki Kıymeti	12
İman ve Hayat	13
İman ve Dayanma Gücü	24
İman ve Sağlık	44
Kur'an'da Sağlık	44
Sünnette Sağlık	49
İman ve Beden Sağlığı	59
İman ve Ruh Sağlığı	60
İman ve Eğitim Terbiye Ahlak	67
İman ve Mutluluk	79
İman ve Savunma	93
İman ve Toplum	98
İmanın Etkisi	101
İmanın İbadet ve Hukuka Etkisi	101
İmanın Güzel Ahlaka Etkisi	104
İmanın Kötü Huylara Etkisi	105
İmanın Ahiretteki Kıymeti	107
Cennet ve Nimetleri	114
Cehennem ve Azabı	120

II. BÖLÜM: İMANIN KORUNMASI

İmanın Korunması	126
------------------	-----

İman Bilgiyle Korunur	129
İman Amelle Korunur	134
İman Namazla Korunur	147
İman Oruçla Korunur	165
İman Zekâtla Korunur	167
İman Hac'la Korunur	170
İman Günahları Terkle Korunur	180
İman Ahlakla Korunur	194
İman Sabır ve Cihat İle Korunur	203
 Sonsöz	232
Kaynaklar	233

Önsöz

“İman” derken bu kitapda anlatmak istediğimiz bir akaid veya kelim konuları çerçevesinde imanı ele almak değil, belki imanın daha çok birey bazında insana dünya ve ahirette kazandırdıkları değer ve güzelliklerin bir kısmından bahsetmek ve onun korunması için her türlü fedakarlığa katlanmanın zarureti anlamaktır. Bu aynı zamanda ona dayanarak içimizden ve dışımızdan iman davasına konan engelleri rahatlıkla aşmanın gerekliliğini de vurgulamaktır.

İman, lügat bakımından tasdik etmek, inanmak, emin olmak, aman vermek, emin kılmak gibi manalara gelmektedir.¹ Terim olarak iman, Peygamberimiz Hz. Muhammed (as) in Allah (cc) tarafından Kuran ve Sünnet ile tebliğ ettiği kesin olarak bilinen haberlerin, ilahi esas ve hükümlerin hem toptan tamamına, hem de ayrı ayrı her birine, Allah’ın ve Resulünün muradına, kaskına, dileğine uygun olarak iman etmektir.²

¹ A. Aslan Aydın, İslam inançları, s.148,149; Ahmet Hamdi Akseki, İslam, s.9

² A. Aslan Aydın, age. s.156.

Kişinin bu imanında kendi arzu ve ihtiyarıyla tereddütsüz olarak tam bir itaat ve teslimiyet içinde kalben tasdik ve dil ile ikrar ve itiraf etmesi esastır.³

İşte Allah’a olan bu iman, O’nu bilmeyi, bilince de sevip itaat etmeyi gerektirir. İnsan ve toplum Allah’a iman ve itaattan sonra, ileride sayacağımız acı tecrübeleri yaşamayacaklar, belki en güzel örneğini asr-ı saadette gördüğümüz gibi cennet misali bir hayata daha bu dünyada kavuşacaklardır.

Bunun nasıl olacağını ispat eden siyasi, idari, hukuki, iktisadi, vicdani ve ahlaki hayatta İslam’ın getirdiği ve insanın kendine kalırsa asla erişemeyeceği ilahi kanunları belirten binlerce eser ve bu kanunların severek, isteyerek yaşandığı geçmiş tarihi asırlar vardır. İslam’ın doğup geliştiği yıllardan bu güne Müslümanların tarihi ile kafirlerin tarihini şöyle bir mukayese ederek inceleyenler görürler ki, biri hep ilmi, medeniyeti, hürriyeti, meşvereti, eşitliği, kardeşliği, sevgiyi, saygıyı, yardımı, hizmeti, ahlakı, saadeti gerçekleştirmiş, Allah için cihadda bulunmuştur. Öbürü ise daima cehaleti, taassubu, geriliği, esareti, zulmü, zorbalığı, keyfiliği, diktayı, güç ve kuvvetin sultasını, ahlaksızlığı, fuhşu, sınıflaşmayı, menfaat kavgalarını, sömürü için savaşı yaşamıştır.

“Orta çağın karanlığı” genelde İslam dünyasının dışında, özelde ise batıda, özellikle de Avrupa’dadır. Çünkü küfür dünyası kop koyu bir “orta çağ karanlığı” yaşarken aynı zaman diliminde, Müslümanlar onlara göre bir “altın çağ”, bir “mutluluk çağı” yaşıyorlardı. “Orta çağ” denilince akla gelen “karanlık” sadece batıya mahsustur, küfre mahsustur. Müslümanların yaşadığı yerlerde karanlık olmaz. En azından olmamalıdır. Bu hükmün tek istisnası maalesef bu gündür, bu asırdır. Bunun da suçlusu asla İslam ve onunla arasına engeller konan müslümanlar değildir.

³ Ahmet Hamdi Akseki, İslam Dini, s. 56; A. Hamdi Akseki, İslam, s.13; A. Aslan Aydın, age. s. 153.

Gerçi bu asır da bu kadar ilim ve tekniğe rağmen koyu bir cehaleti yaşamaktadır. Çağdaş insanın durumu bütün acı gerçekliği ile gözler önündedir. Aya gitmek, yıldızlara gitmek, insanlığın sorunlarını çözmek değildir. İnsanın mutluluğuna katkı değildir. Hele hele gittikleri o yerler, ilerideki savaşlar için birer sebep ve üs olacaklarsa, belki katmerli bir felakettir.

İstisna dediğimize biraz açıklık getirelim. Biz Müslümanların maalesef kendi kimliğimizden, imanî izzetimiz ve özlü medeniyetimizden ayrılarak, aşağılık bir taklit ile küfür medeniyetinin bütün sorunlarını, açmazlarını, az bir teknik karşılığında almamızdır. Allah'ın ikazına rağmen maddi üstünlüklerine aldanmamızdır.¹ Bizi biz yapan değerlerden kaçmamızdır.

“Olanda hayır var” denilir. “Hak şerleri hayreyler/ Zannetme ki gayreyler.” denilmiştir. Bunda ne gibi hayırlar vardır veya ne gibi hayırları doğuracaktır henüz bilemiyoruz. Bildiğimiz, bir kere yıkıldık, ama ne yıkıldık!..

Neden?

İçimizde bir bozgun yaşadık.

Kendimizi değiştirdiğimiz için, Allah da bizi değiştirdi. Onun değişmeyen adetidir bu.²

Ancak bu yıkılışımız, uzun tarihî süreç içerisinde radyasyon gibi üstümüze çöken bid'ad, hurafe ve yanlış yapılanmalar gibi tortulardan kurtulup yeniden yaman bir kalkış için belki de gerekliydi, bilemiyoruz. Kitap ve sünnetten uzak düşen, Peygamberimiz ve Hulefa-i Raşidin'in tatbik ettiği şûra'ya dayalı bir idari sistemden ayrılıp, krallığa dönüşen, tecdid ve ihya düşüncelerinden uzak, mevcut her türlü statukoyu sorgulamadan muhafazaya çalışan, taklitle savunamadığı zamane balyozlarıyla sarsılmış, çatlamış, oynamış bir binayı, belki yamama ve sıvama yerine, yıkıp yeniden yapmak gerekiyordu.

¹ Al-i İmran, 169; A'raf, 51; Ğafir, 4; Lokman, 33; Casiye, 35; Hadid, 14.

² Rad 14; Enfal 53.

Belki kalkışımız asr-ı saadetteki gibi bir dinamizmi yeniden yaşamak, bütün dünyaya arzedilecek İslam'ın aziz yükü altında ezilmeyecek yakın bir imanı ve cihad şuurunu elde etmek içindir, bilemiyoruz.

Ancak, kesin bildiğimiz şu ki, dünya ve ahiret saadeti ancak ve ancak imana ve onun gerekliliklerine bağlıdır.³

İslam'ın, onun iman, ibadet, hukuk ve ahlakının değeri, bireysel ve toplumsal fayda ve kıymetleri konusunda sayısız eserlerimiz vardır. Eskilerin yazdığı “hikmet-i teşri”lerin yanında, çağımızda da değişik coğrafyadan bir çok alim ve düşünürümüz bu konuda kalem oynatmışlardır. Çünkü materyalizm ve pozitivizm gibi bir çok batılı düşünce imana saldırmakta, topyekun dinleri reddetmekte idi ve malesef umulmadık bir şekilde yayılmakta idi.

Bizde de Ahmet Hamdi Akseki Hocamızın “İslam Tabii Fitri Umumi Bir Dindir” isimli eseri, dinin, imanın, ibadetin ve ahlakın fert ve toplum hayatına kazandırdıklarını ve küfrün yıkımlarını anlatır. Dikkatleri pek çekmeyen bir güzel kitap da Dr. Miktad Yalçın'ın kaleminden çıkmıştır: “İman ve Ahlakın Hayati Değerleri”. Yusuf el-Kardavî'nin “İman ve Hayat” adlı eseri de bu konuda kayda değerdir. Ancak bu üç eser de bir hayli önce basılmış ve maalesef yeni baskıları bulunmayan faydalı kitaplardır.

Batının kapitalizm, komünizm ve faşizm gibi temelde materyalist sistemlerinin iflasını anlatan ve bu çağda küfür düzenlerinin kişi, aile ve toplum hayatına getirdikleri olumsuzlukları işleyen Ali Bulaç'ın “Çağdaş Kavramlar ve Düzenler” adlı eseri, bu konuda belirtilmesi gereken eserler içinde bir el kitabı gibidir.

Bediuzzaman Said Nursî ve Hasan el-Benna'nın “Risaleleri”, Hüseyin Cîsr'in “Risale-i Hamidiye”si de baştan sona imanı ve değerini anlatan muhteşem kitaplardır.

³ Bak. Asr ve Tin sureleri.

Eğer işin olumlu yönünden olumsuzunu bulmak isterseniz, yani İslam toplumuna bakarak mevcut yaşanan küfür toplumunu değerlendirmek isterseniz, o zaman salık vereceğimiz iki büyük eser var. Siz zaten biliyorsunuz onları. Ama ben adına işaret ederken, yeniden gündeme gelmesini istemiş olayım. İlki muhteşem kitabımız, medeniyetimizin temel kitabı “Kuran”dır. Bütün kitapların, onu daha iyi anlamak adına okunduğu aslî kitabımız, rehber kitabımız, hayatı kullanma kılavuzumuz, biricik düsturumuz Kur’an.

İkincisi ise bütün hadis kitaplarıdır. Özellikle “Kütüb-ü Sitte”yi içeren “Tac”, “Mişkat” ve “Riyazu’s Salihin”, biraz daha kapsamlı olan “Cem’u’l Fevaid” bunlar içinde çok okunan güzel eserlerdir. Bu ikisini özellikle zikretmemiz, hem derli toplu, hem de çok yaygın oluşlarındandır.

Şimdi bir onların anlattığı topluma bakın, bir de bu içinde yaşadığımız sözüm ona “çağdaş” topluma. Arada “sera” ile “Süreyya” farkı var. Hani yolcu bir Van’a bakmış, bir de biçare eşeğine ve demiş ya “Eyne Van, eyne merkep?”

Biz de şöyle diyoruz: Nerde İslam toplumu, nerde çağdaş toplumlar!...

Yıllar önce 1989 da yazdığımız ve şimdi yeniden gözden geçirerek baskıya hazırladığımız bu ilk kitap çalışmamız, böyle bir mukayeseye bilinçli bir zemin hazırlamaya katkı sağlarsa, amacına ulaşmış demektir. Başta kitabı yeniden okuyarak tashih ve tertibine katkı sunan değerli dostum Serdar Yakar olmak üzere, yazımından basım ve dağıtımına kadar emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Hiç şüphesiz başarı Allah Teala’dandır. Bunun için O’na niyaz eyler, “hasbünallah ve ni’mel vekil” deriz. Her halükarda hamdolsun alemlerin Rabbi Yüce Allahımıza!...

Cemal Nar
Temmuz 2007
Kahramanmaraş

Birinci Bölüm: İmanın Kıymeti

İMANIN DÜNYADAKİ KIYMETİ

Şüphesiz ki, bu başlık başlı başına bir eser konusudur ve yukarıda adını verdiğimiz eserler bizim dilimizde geniş olarak bu konulardan bahsetmektedir. Bizim bu konuyu burada gündeme getirmemizden amacımız Rabbimize karşı kulluk konumumuzu bilememekten doğan gafletimize bir aydınlık getirmek, bir ışık düşürmektir. İçinde bulunduğumuz en büyük nimete dikkat çekerek yeniden düşünüp kıymetini idrak ve değerini takdir ile şükrünü edaya bir vesile olmaktır.

İmanın hem dünya hayatımızda, hem de ahiret hayatımızda değer ve kıymeti gerçekten çok büyüktür. Biz

önce yaşadığımız bu dünya hayatındaki değerlerini, faydalarını şöylece belirtebiliriz:

İMAN VE HAYAT

İman insana hayat kazandırır. Ömrünü bitmez tükenmez acılar ve ızdıraplarla, inim inim inleyen hastalıklarla, içini kavuran vicdan azabı ve çaresiz pişmanlıklarla bitirmeyen, gizli açık intiharlarla yok etmeyen, bilakis sağlık, mutluluk, huzur dolu bir hayat kazandırır.

Nasıl mı?

Önce insana yaşamının amacını ve metodunu öğretir. Yukarıda kısmen görüldüğü gibi bu iki esası bilememe, insana çok pahalıya mal olmaktadır.

Mesela “insan niçin vardır?”, “varlık nedeni nedir?”, “varlık nedendir?” sorusuna yüzyıllardır filozoflar tatmin edici bir cevap verememişlerdir. Bunun sonucu olarak çoğu düşünürler, “varoluşçu” düşüncede olduğu gibi, hayatı bir “saçma” olarak görmüşler ve bunun acı ve ızdırabını hep içlerinde yaşamışlardır.

Öyle ya, niçin varız?

Kendi irademiz dışındaki bu fani hayata bizi kim, niçin getirdi? Bize neden sormadı? Bizden kim, ne istiyor?

Hem şu acılar, açlıklar, yokluklar, hastalıklar, musibetler, felaketler dünyasında, şu harpler, darpler, katliamlar, ihtilaller dünyasında yaşamak zorunda mıyız?

Hadi yaşadık, sonumuz ne olacak?

Varsa elimizdeki üç beş mutluluk kırıntıları, yaşlandıkça teker teker gidecek elimizden. Bu acıya nasıl katlanacağız?

Ölüm ne?

Nerede nasıl olacak ölümümüz?

Ölümden sonra ne var? Yeni bir sürpriz yaşayacak mıyız?

Bunca yaşadıklarım, acılarım, ümitlerim, beklentilerim, bilgilerim, tecrübelerim, sanatım ne olacak? Toprakta kaybolup gidecek mi beynim ve bedenim?

Bu emeğe, birikime haksızlık değil mi?

Bilenle bilmeyenin farkı ne o zaman?

İyi ile kötünün farkı ne?

Yaşadığım neye yarayacak?

Kendi iradem dışındaki bu fani hayatı niçin sürdürmek zorundayım? Bunun bir çaresi olmalı değil mi?

Ölüm tek çare mi?

Sonumuz ölüm ise yaşlılığı beklemenin anlamı ne? En iyi olduğum bir anda bitirmek daha mantıklı değil mi?

Mantıklı olan ne?

Mantık ne?

Cevap nerede?

İşte bu yüzden intihar, özellikle inkarcılar arasında, tanrıtanımazlar arasında akıl almaz boyutlarda yaygındır batıda. İstatistiklerin sonucu bunu gösteriyor. Her sınıftan, her seviyeden insanlar intihar etmekte. Çağın yıldızları denilen, sanatçı, siyasetçi, bürokrat, yazar, asker gibi toplumun ileri gelen ve saygı duyduğu insanlar da intiharlarıyla dikkat

ekiyor. Hatta basında ve medyada toplu intihar olayları sanki modaymış gibi anlatılmakta.

Tabi bu intiharlara alkol, uyuşturucu, seks çılgınlıkları, anarşı, terör, insanın yalnızlığı, yoksulluğu, hastalığı, sevgisizliği ve suçluluk psikolojisi gibi bir çok fitrat dışı davranışlar ve haramlar da sebep olmaktadır. Tıpkı insanlık dışı çılgın din, mezhep, tarikat, dışınce sistemleri, ilke ve ideolojilerin sebep olduğu gibi...

Oysa İşlam'da intihar olayına rastlayamazsınız.

Neden?

Çünkü, önce intihara sebep olan cehalet ortadan kaldırılmıştır. İşlam'da bilinmezlik ve ondan dolayı gelen ürküntü, korku, endişe olmadığı gibi, bilinmezliği körü körüne sürdürmek de yoktur.

Filozofların cevap bulamadıkları yukarıdaki soruların hepsinin makul ve mantıklı, ikna edici cevapları vardır İşlam'da ve bunu değil sadece alimler, sıradan müşlumanlar bile bilir ve bu bilginin huzuru ile yaşarlar.

İnsan niçin vardır sorusuna kesin ve net bir cevap verilmiş ve kalp tatmin edilmiştir; “Allah'ı bilmek, sevmek, saymak, ve ona ibadet etmek için”.

Nasıl bir Allah?

Meselenin bam teli burada. İşte bu sorunun cevabında yatar bütün bir güzellikler manzumesi. İşte bu soruya cevap veremeden kaynaklanır bütün hastalıklar.

Nasıl bir Allah mı?

Bütün evreni en güzel bir biçimde yaratan ve değişmez kanunlarıyla idare eden, insanı da en güzel bir kıvamda yaratarak onu dünyaya gönderen, onu mutlu kılacak, gönlünü yatıştıracak sistemi de ona elçileriyle haber veren, çok merhametli, çok bağışlayıcı, iyileri dünyada ve ahirette kendine yakın kılarak mükafatlandıran, günahkarları hemen kahretmeyerek mühlet veren ve pişman olup dönmeleri halinde affeden, tevbe edenleri seven, mukaddes mi mukaddes, güven veren, daima kullarını ve evreni gözetten, onlar hakkında hep

hayır dileyen, her ihtiyaçlarını karşılayan, çok aziz, çok yüce, çok çok ihsan edici, lütuf verici, maddi manevi fetihler açan, her şeyi bilen, her şeyi gören, her şeyi bizatihi yaratan ve yöneten, işi hiçbir zaman tesadüfe bırakmayan, en ince bir planla kainatı “kader” çerçevesinde idare eden, her şey kabza-i kudretinde olan, alçaltan ve yükselten, her içinde adaletli, nezaketli, halim, her işi en incesiyle değerlendiren, her çağırana cevap veren, hem seven, hem layık olana kahhar olarak ceza veren, güçlü kuvvetli, ölüm ve dirim, varlık ve yokluk, her şeyin elinde olduğu ve hiçbir şeye muhtaç olmayan, daimi diri, ezeli ve ebedi kadir ve muktedir bir Allah! Mülk onun, hamd onun, övgüler onun için! Veren O, alan O! Olgun mu olgun, sabırlı mı sabırlı, ne yerde ne gökte, her an bir başka işte, eşi ve benzeri olmayan tek yaratıcı ulu Allah!...¹

İşte böyle bir Allah’a inanan “hasbunallah ve nime’l vekil nime’l Mevla ve nime’n nasir, ęufraneke Rabbena ve ileyke’l masir”² der ve ona iltica eder, itimad eder, tevekkül eder, işini ona ısmarlar ve hiç endişe ekmez. “Görelim Mevla neyler- neylerse güzel eyler” sözü dilinden düşmez.

Hatta insana gelen en büyük belaların, musibetlerin dahi Allah’tan geldiğini bilir, denendiğini anlar, sakindir, “vazifem sabırdır” der ve rıza gösterir. Bilir ki en büyük musibetlerde bile kendisi için çok büyük rahmetler vardır.³ O, merhametli Rabbından hep razıdır. “Kahrın da hoş lütfun da hoş” diyerek sızlanmaz, şikayet etmez, ye’s e batmaz, hayattan

¹ Bütün bunlar isim, sıfat ve fiiller olarak Kur’an ve Sünnette geçmektedir. Biz her birini ifade eden ayet ve hadisleri tek tek zikretmeyi zaid gördük. Bu konuda yazılmış eski yeni bir çok eserler de vardır. Biz ikisini salık vermekle iktifa edeceğiz. Suad Yıldıırım, Kur’an’da Uluhiyet, Kayıhan y. Metin Yurdağür, Allah’ın Sıfatları, Marifet y. İst. 1984

² Bakara 155-157

³ Konuyla ilgili hadisler için bak. İbrahim Canan, Ktb Sitte, IX. 337-557; Ahmed Davudoğlu, Müslim şerhi, V. 109-129; Nevevi, Riyazus Salihin, I. 50-84.

kopmaz, nerede kaldı intihar etmek. O, daima Rabbisinin şu ayetlerini düşünmektedir:

“Muhakkak biz sizi biraz korku, biraz açlık ve mallardan, canlardan, ürünlerden biraz eksiltmekle deneriz. Sabredenleri müjdele. Onlara bir musibet geldiğinde; “Biz Allah’ınız ve elbette ona döneceğiz.” derler. Rablerinizin mağfıret ve rahmeti onlarındır. Onun yolunda olanlar da onlardır.”⁴

Hatta sizce mübalağa mı olur bilmem ama, “Ya Rabbi sen belayı sevdiklerine verirsın. Bana çoktandır bela vermiyorsun. Suçum nedir?” gibi dua edenler de olmuştur Müslümanlar arasında. Ama aslolan bela istememek, Allah Teâlâya karşı cür’etli olmamak, ama gelirse de şikayetlenmeden, sızlanmadan sabretmektir. Hiç şüphesiz her musibet ya bir günahı giderir, ya yeni bir sevap getirip derece yükseltir. Neresinden bakarsanız bakınız, hep rahmettir, bilen elbete üzölmez buna.

İntihar

Bir kimsenin her ne şekilde olursa olsun kendisini öldürmesine "intihar" denir. İntihar Allah’ın yaratmış olduğı cana kıymaktır. Bu can kendisinin veya bir başkasının olsun fark etmez. Bu sebeple de büyük günahlardandır. İnsana canı veren de alan da Allah’tır. O dilemedikçe kimse ölemez. İntihar edenin suçu, şiddetle yasaklanmış bir işe cüret ve teşebbüs etmesidir. Bu yüzden Allah’a ve ahiret gününe inanan bir mü’min intihar etmez.

Yukarıda anlattıklarımızdan başka sebepler de var bir müminin intihar etmemesi için. Bunları da kısaca görelim isterseniz.

⁴ Bakara, 155-157.

İntihar yasağı hakkında çok büyük tehditler vardır Kur'an ve Sünnette. Rabbimiz "kendinizi öldürmeyin"¹ derken, peygamberimiz de "kendisini öldürene cennet haram edilmiştir"² diyerek olayın ne kadar çirkin bir davranış ve büyük bir vebal olduğunu bildirmiştir.

Böyle bir insan için bir kutsal hadisle Rabbimiz şöyle buyurmuştur: "Kulum benden önce canına kıydı. Ben de onu cennetimden mahrum kıldım".³

"Ceza, işlediği amel cinsinden verilir" kuralını koyan Sevgili Peygamberimiz, "kim ne ile kendini öldürmüştü, onunla daima cehennemde azap edileceğini"¹ bildirmiştir. İşte birkaç örnek:

"Kim kendisini bıçak gibi keskin bir şeyle öldürürse, cehennem ateşinde kendisine onunla azap edilir."²

"(Dünyada ip ve benzeri) şeyle kendisini boğar kimse cehennemde kendisini boğar, dünyada kendisini vuran cehennemde kendisini vurur."³

"Kim kendini bir dağın tepesinden atar da öldürürse cehennem ateşinde de ebedi olarak böyle görür. Kim zehir içerek kendisini öldürürse cehennemde zehir kadehi elinde olduğu halde devamlı ceza çeker."⁴

Cündüb b. Abdullah'tan Hz. Peygamber (s.a.s)'in şöyle dediği nakledilmiştir: "Sizden önceki ümmetlerden yaralı bir adam vardı. Yarasının acısına dayanamayarak, bir bıçak aldı ve elini kesti. Ancak kan bir türlü kesilmediği için adam öldü.

¹ Nisa , 29.

² Buhari, K. 23. B.84, K:52/77, K.60 B.50; Müslim, K.1 hadis 184.

³ Tac V. 23

¹ Buhari, K. 23, B.84; Müslim, K. 32. hadis: 132; Tirmizi, K, 26. hadis 27.

² Buhâri, Cenâiz, 84.

³ Buhârî, Cenâiz 84

⁴ Müslim, İman, 175; Tirmizi, Tıb, 7; Nesâî, Cenâiz, 68, Dârimi, Diyât, 10; Ahmed b. Hanbel, II, 254, 478

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak; kulum can hakkında benim önüme geçti, ben de ona cenneti haram kıldım, buyurdu."⁵

Hayber Gazvesi sırasında büyük fedakârlıklar gösteren Kuzman adındaki birisinin, sonunda cehenneme gideceği Hz. Peygamber tarafından haber verilmişti. Bunun üzerine Ashab-ı kiramdan Huzâî Eksüm, Kuzman'ı izlemiş ve O'nun, aldığı yaralara sabretemeyip, kılıcı üzerine yaslanarak intihar ettiğini görmüştür.⁶

İntihar eden, bu günahı inkar ederek bu suçu helal saymadıkça dinden çıkmış olmaz, üzerine cenaze namazı kılınır. İmam Ebû Yusuf'a göre, intihar hata ile veya şiddetli bir ağrıdan dolayı olmadıkça intihar edenin cenaze namazı kılınmaz.¹ Hz. Peygamber'in, bıçakla kendisini öldüren kimsenin cenaze namazını kıldırmadığı nakledilir. Ancak bu olay, intihar edenin cezalandırmak ve başkalarını böyle bir fiilden menetmek amacına yöneliktir. Nitekim Ashab-ı Kiram bu kimsenin cenaze namazını kılmıştır.²

Bu konuda Hamdi Döndüren'in şu tavsiyelerine katılmamak mümkün değildir: "Beden Cenâb-ı Hakkın insanoğluna verdiği en büyük emanettir. Bu emaneti, ruh bedenden kişinin kendi müdahalesi olmaksızın ayrılincaya kadar korumak gerekir. Bunun için de, kişinin rûhî ve fizikî sıkıntılara sonuna kadar sabır göstermesi İslâm'ın amacıdır. Aksi halde intihar etmekle dünyevî sıkıntı ve problemlerini çözeceğini düşünen kişi, hemen intikal edeceği kabir ve daha sonra ahiret hayatında çok daha büyük sıkıntı ve felaketlerle karşılaşır. Hayat, en kötü şartlar altında bile güzeldir. Çünkü, ruh bedende kaldıkça Allah'tan ümit kesilmez. Her gecedен

⁵ Buhârî, Enbiyâ, 50

⁶ Buhârî, Kader, 5, Rikâk, 33, Meğâzî, 38, Cihâd, 77; Müslim, İman, 179

¹ Bkz. Hamdi Döndüren, Şamil İslam Ansiklopedisi İntihar md; İSAM, İlmihal, I. 364

² Askalânî, Bulûgu'l Merâm, terc. A. Davudoğlu, İstanbul 1970, II. 276-277

sonra gündüz, her zorluktan sonra bir kolaylık vardır. Kulun Allah'a yönelmesi ve O'ndan yardım istemesi, sıkıntı ve problemlerin çözümünün başlangıç noktasını teşkil eder. Yüce yaratıcı umulmayan, beklenmeyen yer ve yönlerden kolaylıklar ihsan eder. Çünkü O'nun her şeye gücü yeter. O'na dayanan da güç kazanır.”

İşte bu iman, bu sabır, bu tevekkül, bu rıza ve nihayet sonunda bu tehditler karşısında mümin intihar etmez. Bu, imanın açıkça hayat kurtarmasıdır. Çünkü kendi hayatımızda defaatla şahit olmuşuzdur ki bir çok insan, “eğer intihar etmek bu kadar şiddetle haram kılınmasaydı, hiç şüphesiz intihar ederdim.” demiştir.

İntihar üzerine yapılan bilimsel araştırmalar da aslında aynı gerçeği gösteriyor. Size böyle bir makaleden bir alıntı yapmak istiyoruz. Görüyoruz ki dil ve üslup farklı ama sonuç aynı.

“Kimler Risk Altında ?”

Aşağıdaki faktörler, özellikle birkaçı birarada bulunduğu intihar riskini artırır:

Depresyon ya da diğer psikiyatrik rahatsızlıklar,
Daha önce intihar girişiminde bulunulmuş olması,
Kendine olan güven ve saygının yitirilmiş olması,
Acizlik, çaresizlik ve ümitsizlik hisleri,
Okulda ya da dışarıda kanunlara karşı gelme (çatışma),
Kötü davranışlara maruz kalma,
Cinsel taciz veya fiziksel şiddete maruz kalma,
Homoseksüellik veya lezbiyenlik,
Travmalar veya yakınların kaybı,
Sosyal yalıtılmışlık (yalnızlık ve yabancılaşma duyguları),

³ Bkz. Hamdi Döndüren, Şamil İslam Ansiklopedisi, İntihar md.

Aile üyelerinin veya arkadaşların intihar girişimleri,
Alkol veya uyuşturucu kullanımı.

Dikkat Edilmesi Gereken İntihar Eğilimi Belirtileri

İntihar eğilimi veya intihar eğilimine yönelik davranışların çok net belirtilerinin görülmemesine rağmen, gerçekte ergenler çoğu zaman dikkat edilmesi gereken işaretler verirler. Bunları acil yardım çağrılarını olarak değerlendirmek gerekir. Şöyle ki;

Ölüm veya intihar ile ilgili konuşmak, şakalar yapmak,
Alkol veya uyuşturucu maddelerin kullanımındaki artış,

Sahip oldukları eşyaları dağıtarak "son" hazırlığı yapmak,

Riskli olan davranışlara olan eğilimin artması, risk almanın çekici hale gelmesi,

Agresiflik ve sinirlilik halinde artış, tahammülsüzlük,

Uzun süreli sıkıntılı haller ve moral çöküntüleri,

Beklenmedik heyecanlar gösterme ve hislenmeler,

Umutsuzluk hissini yansıtan davranışlar,

Zihnin ölüm ve intihar düşünceleri ile meşgul olması,
(Örn: Ölümle, intiharla ilgili yazılan yazılar, çizilen şekil ve olduğu için, su bulunduğu halde, ölüm korkusundan dolayı teyemmümle na resimler)

Ani davranış değişikliği (Örn:Tepkisel davranışlardan içine kapanıklığa, içine kapanıklıktan hiperaktifliğe geçiş)

Uyku bozuklukları ve iştah kaybı,

Önceden önem verilen ilişkilere ve eylemlere ilginin azalması,

Dış görünümde ve kendine gösterilen özendeki değişiklik.

Okulda ya da sosyal yaşantıdaki diğer değişiklikler:
Devamsızlık,

Okul performansında azalma,
Konsantrasyon güçlüğü,
Ödevleri tamamlamada başarısızlık,
İlgisizlik, meraksızlık,
Sınıf arkadaşlarıyla ilişkilerinde değişiklik. “¹

Yukarıdaki her maddenin iman açısından değerlendirmesini yapmak mümkündür. Ama dikkat edilirse bu kitabımız bir bütün olarak bundan başka bir şey de değildir. O yüzden okuyucularımızın bilgilerine havale ederek şimdi de başka bir intihar çeşidine getirelim ve görelim iman insana nasıl hayat kazandırır.

Evet, bu açık intiharın yanında bir de örtülü intihar vardır. Yavaş yavaş yapılan gizli bir intihar. İnsanı “canlı cenaze”ye çeviren bir yaşam biçimi.

İşte İslam insanları böyle canlı cenazeye çevirecek olan her türlü sebep ve ortamları da kaldırarak, onlara yaşama sevinci, hayat neşesi ve istikbal ümidi kazandırılmıştır. Mesela yukarıdaki sayılan alkol, uyuşturucu, seks çılgınlığı, zulüm ve sömürü, batıl ideolojiler, sapık düşünceler, anarşi, terör, yalnızlık ve sevgisizlik gibi haram ve hastalıklara rastlanmaz İslam toplumunda. İslam o tür mikropların yaşamasına ve insanlara zarar vermesine izin vermez.

Sonra ikinci esas, yaşamanın usulünü, adabını öğretir. Ancak İslam’ca yaşayan, insanca yaşayabilir. Topluma barışı, kardeşliği, ihsanı, isarı, adaleti, eşitliği, sosyal dengeyi, hürriyeti, yönetime katılmayı getiren İslam nizamı, kişiye ve topluma en güzel ahlak ile en ulvi ideali göstermiş, topyekün bir toplumu kuşattığı ilahi yasaları ile “muttakiler toplumu” yapmıştır. ¹

Orda hayat bir cennettir. Kelimenin tam anlamıyla yaşamaktır. Neden rahatsız ki insan, intihar etsin? Hangi yükün

¹ Cem Aslıtürk (Derleyen) , egebireyselgelisim_com - Ergenlerde ve Gençlerde İntihar Olgusu.htm

¹ Furkan, 74.

altında ezilmiş ki canına kıysın? Maddi manevi kaldıramayacağı hangi yük vurulmuş ki?²

Şahsen kendim, yaşadığım kentte, akli dengesi bozuk olan iki delikanlıdan başka bir intihar olayı duymadım bu yaşa gelinceye kadar. Ancak bu iki olayda da kişi her ne kadar mümin ise de, cari sistem İslam dışı olduğu için, suçu sistemde görüyorum. Zira bu iki intihara sebep olan olay, altından kalkılamayacak değildi ama lakayt kalınmıştı. Kaldı ki sistem imanını kıymetini ve korunmasının ehemmiyetini öğretip eğitmekle sorumlu olduğu insanına malesef yukarıda saydığımız sebeplerle bilerek öğretmemişti.

Sonuç, iman hayat verir, hayata anlam verir. Kafir gelince, zavallının böyle bir Mevla'sı yok ki,¹ onun acımasına, korumasına, emniyetine, teminatına sığınsın. Ne kadar yazık! Onları ne ilimleri, ne malları, ne makamları, ne güç ve kuvvetleri koruyamamıştır gizli, açık intiharlardan. Üstelik her yıl yayınlanan intihar istatistiklerinde grafik sürekli yükselmektedir maalesef.

Televizyonda bir ateist konuşuyor: “Dindarlar işin kolayına kaçıyor. Sıkıştılar mı baş vuracakları bir tanrıları var. Ama biz ateistler, zor da olsa ayaklarımız üstünde yaşamaya çalışırız. Yaşamın zorluklarına direne direne...”

Öyle mi zavallı! Peki şu söz neden söylenmiş acaba?:

“Düşen uçakta ateist olmaz!”

Evet, olmaz.

Daha önce ateist iken tanrıya inanan birisi de şunları anlatmıştı televizyonda: “Bana o tedavisi zor hastalığa yakalandığım söylenince içerde boğulur gibi oldum ve kendimi bahçeye attım. İçimden de ha bire “Allahım, beni iyileştir, henüz ölmek istemiyorum” diyordum.

² Bakara, 233, 286; En'am, 152; Araf, 42; Müminun, 62; İnşirah, 5-6.

¹ Muhammed, 11.

Bir ara durdum ve kendi kendime şunları söyledim:
“Yahu hani ben Allah’a inanmıyordum?..”

Güldüm ve “artık inanıyorum Allahım” demeye başladım.”

Evet, işte bu kadar!

Biraz daha yakından görelim mi?

İMAN VE DAYANMA GÜCÜ

Demin kısmen ifade ettiğimiz gibi işte bu iman, acılara, musibetlere, belalara, kısacası hayatın topyekun sıkıntı ve zorluklarına dayanma, direnme, katlanma, yani sabretme ve tahammül gücü verir insana. Zira inanan insan için her olayda bir güzel taraf vardır.

İnsan, İslam dinini yaşama ve yaşatma, toplumsal hayatı Allah Teala’nın iradesine göre inşa etme, sosyal ilişkileri ahlak ve erdem üstüne kurma ve temiz bir hayat yaşama açısından hiç şüphesiz denenecektir tıpkı bizden öncekilerin denendiği gibi:

“Müminler sadece "İman ettik" demeleri sebebiyle kendi hallerine bırakılıvereceklerini, imtihana tabi tutulmayacaklarını mı zannettiler? Biz elbette kendilerinden önce yaşamış olanları denedik. Allah elbette şimdiki müminleri de imtihan edip iman iddiasında sadık olanlarla, samimiysiz olanları ortaya çıkaracaktır. Kötülükleri işleyenler hükmümüzden kaçıp kurtulacaklarını mı zannettiler? Ne fena hükmediyorlar.”¹

İnsan Allah Teala'nın kuludur ve bu kulluk görevindeki samimiyeti için sınanacaktır:

“Biz mutlaka sizi biraz korku ile, biraz açlık ile, yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz. Sen sabredenleri müjdele! Sabırlılar o kimselerdir ki başlarına musibet geldiğinde, "Biz Allaha aidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz" derler. İşte Rableri tarafından bol mağfired ve rahmete mazhar olanlar onlardır. Hidayete erenler de ancak onlardır.”¹

Ayette geçen “İnna lillah ve inna ileyhi raciûn” cümlesinin manası, "Biz Allaha aidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz" demektir. Böyle demeye, “istirca” denir. Bu ayet, İslam ümmetine Allah'ın en büyük lütuflarındandır. Özellikle acı musibetler ve sıkıntılı eza ve cafalar karşısında "Biz Allah'a aidiz" diyerek mümin malını ve canını Allah'a teslim etmektedir. Zira bütün kâinatın ve içindeki varlıkların O'nun yaratıkları olduklarını, O'nun kendi mülkünde dilediği işi dilediği gibi yapmasının hakkı olduğunu hatırlar. Böylece mü'min, kendisini o muazzam güç ve kuvvet kaynağına bağlayarak, oradan aldığı güçle her türlü musibetin üstesinden gelir.

Yeraltından çıkarılan ham maden halindeki altının toprak ve sair cürüfattan temizlenmesi için ateşe atılması gibi, insanın da kötü huylarının, olumsuz yanlarının açığa

¹ Ankebut, 2-4.

¹ Bakara, 155-157.

çıkarılarak giderilmesinde bu çileli imtihanların, bu acı ve musibetlerin gerekliliği vardır.

İnanan insan için her olayın bir güzel yanı vardır dedik. Efendimizin (a.s.) ifadesinden de anlıyoruz ki, müminin başına sevindirici bir şey gelirse şükreder, bundan ecir ve sevap kazanır. Haliyle bu kendisi için hayırlı olur. Yok can yakıcı, üzücü bir bela ve musibet gelirse sabreder, bu da kendisine ecir ve sevab kazandırır, geçmişte işlediği hata isyan ve günahlara keffaret olur. Haliyle bu da kendisi için hayırlı olur. Bu gerçekten şaşılacak ve sevinilecek bir özelliktir ve dahi ancak mümin içindir.¹

Ancak şunu unutmamak gerekir ki başımıza gelen bela ve musibetler, sadece ilahî bir imtihan sebebiyle değil, genellikle Yüce Allah'ın kesin emir ve yasaklarına uymadığımızdan kaynaklanmaktadır. Evreni yaratan Allah Teala, ona kendi kanunlarını da bildirmiştir. Evren o kanunlara gönüllü itaat ederek varlığını devam ettiriyor. Bu zamana kadar insanın yaşamadığı yerlerde, mesela göklerde gezegenler arasında bir kaos ve kargaşa yaşanmamıştır.

Allah Teala insanın bireysel ve toplumsal hayatı için de bir kanun koymuştur. Eğer insanlar o kanuna itaat ederlerse, temiz, rahat, mutlu ve huzurlu bir hayat yaşarlar. Yok itaat etmezler de isyan ederlerse, bunun cezasını bireysel ve toplumsal hayatlarında bir şekilde çekerler. Genellikle bu çekmeler, hastalıklar, cinayetler, zulümler, sömürüler, savaşlar, anarşi ve terörler, sosyal patlama ve ihtilaller yanında depremler, seller, tsunamiler, kasırgalar, kuraklıklar gibi doğal felaketler şeklinde de görülebilir. Çünkü insanın işlediği isyanlar, yerleri ve gökleri fesada verirler:

“Allahın buyruklarını umursamayan şu insanların kendi tercihleri ile yaptıkları işler yüzünden karada ve denizde (bütün dünyada) bozukluk ortaya çıktı, nizam bozuldu. Doğru

¹ Müslim'den naklen Rıyazu's Salihin, I. 53.

yola ve isabetli tutuma dönme fırsatı vermek için, Allah, yaptıklarının bazı kötü neticelerini onlara tattırır.”²

İlahî ikazı anlamayan gafiller “ne alaka?” diye alık alık bakarken, tanrıtanımaz cahiller de bu ifadelere bıyık altından gülerler. Bir gün bilecek ve çok ağlayacaklar. Ama çok geç kalmış olacaklar...

Oysa bu gün herkesin önem verme gereği hissettiği “çevre” temizliği ve korunması farklı bir şey midir? Hava, su ve toprağın doğal yapısını korumaktan oluşan “çevre bilinci” için çırpınıp duruyoruz. Bu gün sanayi artıkları, zehirli gazlar, bilinçsiz tüketilen, yani israf edilen kaynaklar karşısında ızdırapla kıvranıyoruz ama, insanın bilinçsizce tüketimi karşısında, yani insanın israfı karşısında kılımız kıpırdamıyor. İnsanlık alkol, uyuşturucu ve fuhuş bataklığında boğuluyor, fakat tedbir alması gerekenler, yangına körükle gidiyorlar.

Bu yangını söndürmeye çalışan dindarlar ise insan özgürlüğüne saldıranlar olarak yokedilmeye çalışılıyor.

Kim mi bunlar?

Bunlar, yukardaki gerçeklere bıyık altından gülen zavallılardır. Şimdi gülen ama az bir zaman sonra çok ağlayacak olan zavallılar...

İnsanlar bu gibi hallerde erken uyanırlar da yaptıkları yanlışların farkına vararak Allah Teala’ya dönerlerse, çektikleri bu musibetler, geçmiş günahlarına keffaret olabilir. Musibetler bu açıdan bakıldığında bir kazanca dönüşebilirler. Yukarıdaki hadis-i şerif işte bu kârlı gerçeği ifade etmektedir.

Musibetlerin sebeplerine belki yeniden döneceğiz. Burada şunu söylemek istiyoruz; her ne sebepten olursa olsun başa gelen musibetler, iman sayesinde rahat atlatılabilir. İman onlara karşı bir dayanma gücü verir. Çünkü insan bir kul olduğunu ve denenmekte olduğunu bilmektedir.

Bir olayın açıklamasını bilmek, başlıbaşına bir tesellidir. Kadere iman ise en büyük tesellidir. Başına gelecek

² Rum, 41. Benzer ayetler için bakz. 7,168; 21, 35; 2,155; Şura, 30

olan saadet veya felaketi bütün insanlar bir araya gelerek defetmek isteseler, ellerinden hiç bir şey gelmez. Kaderde olan, kaza olarak başa gelir. Tesadüf değildir, rasgele değildir, şaşırmış da gelmiş değildir. Bilinçli ve engellenemez bir geliştir. Kendine düşen de sebep ve hikmetini kavramaya çalışmak ve “istirca” ederek teselli bulmaktır.

Şimdi buna yaşanan hayattan bir örnek sunalım. Mesela bir kafirin çok sevdiği bir çocuğu ölse, hayat ona zindan olacak, dünyası kararmaktadır. Onu kim, ne ile ve nasıl teselli edebilecektir?

Bir film seyretmiştim gençliğimde. Batılı bir ailenin bir bebekleri vardır ve her gün fotoğrafını çeker, sever, okşarlar onu. Hayatları onun içindir sanki, hep onunladır. Onunla yer içer, güler oynarlar. Bir gün sabah kalktıklarında çocuğu ölmüş bulurlar yatağında. Son fotoğrafında da bir halsizlik dikkat çekmektedir sonradan baktıklarında.

Sanki çocukla beraber hayatları da öldü ana babanın filimde. Perdeleri örttüler, kapıyı kapattılar ve bitmez tükenmez bir hüznle hep hatıraları konuştular veya sustular. Kapıcının getirdiklerini yiyor ve odalarından çıkmıyorlardı. Aylar yıllar sonra nasıl bir olayla hatırlamıyorum, sanırım dost bir ailenin çabalarıyla bin bir çileden sonra, evlerinin perdelerini açtılar ve küstükleri dünyaya döndüler.¹

Doğrudur, onların acısını ne dindirebilirdi ki?

Hiç!

Sadece zamana havale; kısmen eskitmesi, unutturması veya azaltması için...

Ama bakın mü'mine. Onun hali işte şu hadiste ne güzel ifadesini bulmuştur:

“Bir kimsenin çocuğu ölürse Allah Teala meleklerine şöyle der:

¹ Böyle çok enteresan bir rivayeti , sözü unutmamak için biz alamadık. İsteyenler için bkz. İbrahim Canan, a.g.e.IX. 553, hn: 3242.

-Siz kulumun evladının ruhunu mu kabzettiniz?
Melekler:
-Evet! derler. Allahu Tela:
-Siz onun ciğerparesini mi aldınız? Melekler:
-Evet, öyle. Allahu Teala:
-Peki o esnada kulum ne dedi? Buyurur. Melekler:
-Sana hamdetti ve “Biz Allahınız, yine ona döneceğiz”² dedi, derler. Allahu Teala:

-Şu halde kulum için cennette bir köşk bina ediniz ve ona “Hamd Evi” adını veriniz. buyurur.¹

Allah musibet ehline “kalın cennette” deyince, sıhhat ehli “keşke etlerimiz makaslarla kesilseydi” diyecektir.

Evet, “sabredenlerin alacakları ecir, muhakkak hesapsızdır.”² İşte bütün bunları düşünmek, ayrıca acı da olsa bu işin çok sevgili, çok şefkatli ve merhametli Rabbimizin bizim kaderimize yazdığı bir kazası olduğunu, buna sabretmemiz halinde karşılığının çok büyük olduğunu bilmemiz, bize teselli verir ve kaderimizi yazan ve bizim için hep hayır dileyen Rabbimize “bunda da vardır bir hayır” diyerek iç huzuruyla teslim ettirir. O dilediğini yapan, dilediğini yaratan veya yok eden, O sonsuz kudret sahibi Yüce Allah’a hamdettirir.

Böyle inanan bir müslüman, zamanında o nimeti imtihan için veren ve şimdi de imtihan için alan, o nimetin gerçek sahibi Rabbimize teslim olur ve acılara yenilmez, hayata küsmez.

Gözünden yaş döker belki. Bu çok normaldir. Çünkü bu Allah’ın kullarının kalplerine koyduğu bir rahmetidir.³

² Bakara, 156.

¹ Tirmizi’den Riyazu’s Salihin, II. 281

² Zümer, 10.

³ Buhari ve Müslim’den, Riyazu’s Salihin, II. 55-56.

Musibete sabır zor olabilir. Ancak kim Allah Teâlâdan sabır isterse ona sabır verileceğine dair müjdeler vardır.⁴ Bir de sabredenlere Allah Teâlânın vereceği mükafatları bilme, sabredebilmenin en büyük yardımcılarındandır. Görüldüğü gibi ilim her yerde ve her zaman azizdir, değerlidir, kazançlıdır.

Peygamber Efendimiz (aleyhissalatu vesselam) bir çok hadislerinde ölen çocuklar için “önden gönderilmiş bir şefaattçidir ve ana babalarının ellerinden tutarak onları cennete götürürler.” Demiştir.⁵ Şimdi Peygamber Efendimizin (s.a.v) o müjdelerinden bazılarını yazalım:

“Mümin kul, dünya halkı içindeki has sevdiği (evladı) elinden alındığı zaman sabreder ve mükafat umarsa, Allah onun için cennetten aşağı bir mükafata razı olmaz.”¹

“Buluğa ermemiş üç çocuğu ölen hiçbir Müslüman yoktur ki, o çocuklar onu, cennetin sekiz kapısından karşılamasınlar. O bu kapılardan hangisinden dilerse cennete girer.”²

“Allah düşük çocuğun baba ve annesini cennete sokacağı zaman, düşük çocuk Rabbi ile mücadele eder. Sonunda ona: “Ey Rabbine karşı gelen düşük, haydi ana babanı cennete sok” denilir. Bunun üzerine düşük çocuk onları göbek bağı ile çekerek cennete sokar.”³

“Nefsim elimde olan Zatı Zülcelale yemin olsun ki, düşük çocuk ahirette annesini göbek bağından tutup cennete çekecektir. Yeter ki, annesi düşük sebebiyle sevap kazanacağına inanıp, sabretsin.”⁴

Belki biraz tafsilat olacak ama, musibet karşısında imanın tezahürüne çok güzel bir örnek olduğu için şu İslam yuvasında geçen ibretli olayı burada anlatmak istiyorum.

⁴ Bkz. İbrahim Canan, age. “Sabır” bölümünün giriş kısmı.

⁵ Buhari ve Müslim’den, Riyazu’s Salihin, II. 306-307.

¹ İ. Canan, age. IX. 545.

² İ. Canan, age. XVII. 149.

³ İ. Canan, age. XVII. 149. 179- 180.

⁴ İ. Canan, age. XVII. 150

Enes (r.a.) den rivayet edildiğine göre, şöyle diyor:
Ebu Talha'nın oğlu hasta idi. Ebu Talha sokağa çıktı, arkasından çocuk öldü. Eve döndüğünde:

-Oğlum nasıl oldu dedi. Çocuğun annesi Ümmi Süleym:

-O şimdi rahata kavuştu. dedi

Sonra önüne akşam yemeğini getirdi. Ebu Talha akşam yemeğini yedikten sonra karısı ile yatıp, cinsi münasebette bulundu. İşini bitirdikten sonra:

-Çocuğu gömünüz! dedi.

Ebu Talha sabahleyin Peygamber aleyhisselamın yanına gitti, gecede olup bitenleri anlattı.

Peygamber Aleyhisselam:

-Bu gece gerdeğe girdiniz mi? dedi. Ebu Talha:

-Evet, dedi.

Peygamber Aleyhisselam:

-Allahım! bunlara bereket ver dedi.

Ümmü Süleym bir oğlan doğurdu. Bunun üzerine Ebu Talha bana:

-Çocuğu al peygambere götür dedi. Anası da bir miktar hurma gönderdi.

Peygamber aleyhisselam:

-Çocuğun yanında bir şey var mı dedi.

-Evet, birkaç hurma var dedim.

Resulu Ekrem hurmaları ağzına alıp çiğnedikten sonra çıkardı ve çocuğun ağzına koydu, damağını oğdu, adını (Abdullah) koydu.¹

Buhari'nin diğer bir rivayetine göre, İbni Uyeyne şöyle diyor: Ensardan bir adam:

-Abdullah'ın dokuz çocuğunu gördüm, Ehl-i Kur'an idiler dedi.

¹ Buhari ve Müslim'den Riyazu's Salihin, I. 76-77.

Müslimin bir rivayetine göre: Ebu Talha'nın Ümmü Süleymden olan oğlu vefat etti. Bunun üzerine kadın ev halkına;

-Ebu Talha'ya oğlunun öldüğünü siz söylemeyin ben söyleyeyim dedi.

Ebu Talha eve döndü. Kadın onun akşam yemeğini getirdi. Ebu Talha yedi ve içti. Sonra kadın, Ebu Talha için en güzel surette giyindi. Bunun üzerine Ebu Talha kadınla münasebette bulundu. Kadın, Ebu Talha'nın karnının doydüğünü ve kendisi ile cima ettiğini görünce şöyle dedi:

-Bir cemaat bir ev halkına bir şeyi ariyet verirler de sonra onu geri almak isterlerse, ev halkının onu vermemeye hakları olur mu?

-Hayır, dedi.Kadın:

-O halde oğluna mukabil Allah'tan sevap bekle, dedi.

Bunun üzerine adam kızdı ve:

-Kirleninceye kadar beni oyaladın, sonra bana oğlumun ölüm haberini verdin dedi.

Hemen yürüdü Peygamber aleyhisselama geldi ve olup biteni haber verdi. Peygamber aleyhisselam:

-Allah Teala gecenizi uğurlu kılsın dedi.

Enes diyor ki: Kadın gebe kaldı. Resulü Ekrem seferde idi. Kadın da beraberdi. Peygamber aleyhisselam seferden döndüğünde geceleyin Medine'ye girmezdi. Medine'ye yaklaştılar. Kadının da ağrısı tuttu. Bu yüzden Ebu Talha yolundan kaldı. Peygamber aleyhisselam yoluna devam etti.

Enes anlatıyor:

“Ebu Talha şöyle dedi:

-Ya Rabbi! Bilirsin ki Resulullah çıkarken onunla beraber çıkmaktan, döndüğü zaman onunla beraber dönmekten son derece hoşlanırım. Şimdi ise gördüğün şu hal beni yoldan alıkoydu.

Bunun üzerine Ümmü Süleym:

-Ya Ebu Talha. Çocuk doğururken evvelce duyduğum ağrıları şimdi duymuyorum, yoluna devam et, dedi. Biz de

yürüdük. Medine'ye döndüklerinde kadının ağrısı tuttu ve oğlan doğurdu. Annem bana:

-Enes! Çocuğumu kimse emzirmesin. Sabahleyin onu Peygamber'e götür, dedi.

Sabah olunca çocuğu Peygamber'e götürdüm, dedi ve hadisin tamamını anlattı.”¹

İşte imanın insanı süslemesi. Bunları bilene musibet darbesi, ne kadar ani ve büyük de olsa hafifler. Yüce Rabbimiz bir hadisi kudsi de buyuruyor:

“Ey Ademoğlu, ilk sadme sırasında sabreder, buna benim mükafat vereceğimi ümid edersen, ben senin için cennet dışında bir sevaba razı olmayacağım.”¹

İlk darbenin fazileti hakkında şöyle bir olaylı açıklama vardır: Peygamberimiz, bir kabrin başında çocuğu için ağlayan bir kadının yanından geçti.

-Allah'tan kork ve sabret, dedi. Kadın “Eldeki yara duvardaki govuk” dercesine:

-Benim başıma gelenden sana ne? Geç git, zira benim başıma gelen musibet senin başına gelmemiştir, dedi.

Peygamberi (as.) tanıyamamıştı. Resulullah (s.a.v.) uzaklaşınca kadına O'nun Peygamber olduğunu söylediler. Bunun üzerine kadın çocuğunun ölümü kadar da söylediği söze üzüldü ve Peygamberin (as) kapısına geldi, kapıda kapıcılar bulunmadığını gördü ve:

-Ben seni tanıyamadım, diye Peygambere özür beyan etti. Bunun üzerine Peygamberimiz (A.S.):

-Asıl sabır, musibetin ilk anında olanıdır, buyurdu.²

İşte bütün bunlar ancak mümine nasip olan büyük tesellilerdir. Öyle ya, bir inanan sevdiğini, mesela eşini,

¹ Hadisi Buhari ve Müslim rivayet etmiştir. Bak.Riyazu's Salihin, I. 76-78.

¹ İ. Canan, age. XVII. 146.

² Buhari ve Müslim'den Riyazu's Salihin, I. 63-64; İ.Canan, age. XIX. 539

evladını, ahabını kaybetti, bakın siz Efendimizin (sav) ağzından teselliye:

“Allahu Teala, dünyada bir mümin kulunun sevdiğini alırsam, o da bu musibetin sevabını sabır ve teslimiyetle benden beklerse, onun mükafatı ancak cennettir buyurdu.”³

Şimdi şu müminin manevi gücünü hesap edebilir misiniz? Artık onu ne tutar?

Mesela davasından döndürmek istediler ve ölümle tehdit ettiler, vız gelir. Zira bu bir ilahi imtihandır. Rabbimiz buyurmaktadır ki, “içinizden mücadele edenler, sabır gösterenler belli oluncaya kadar elbette sizi deneriz.”¹

İleride “imanın korunması” bölümünde de misaller vereceğiz inşallah, işte Buruç suresi; ateşte yakılır da dininden dönmez, sabreder.

İşte hadisler, başı bıçkı ile biçilir de sabreder, Müslüman olarak ölür.² İleride, vatan savunmasında göreceğiz, işte o inanmış adam o noktada da ölümden korkmayan bir mücahid olur.

Diyelim adam o güzelim gözlerini kaybetti ve kör oldu. İmanından başka var mı bir tesellisi? Ama şu ulvi sözlerin teselli edici müjdesine bakın:

Peygamberimiz şöyle buyurdu: “Allahu Teala diyor ki; ‘Herhangi bir kulunu gözlerinden mahrum etmek belasına uğrattığımda sabrederse, gözlerinin mükafatı olarak, onu cennete korum.’”³ İnsanın nerde ise kör olası geliyor değil mi?

İşte hastalıklar da böyle, ihtiyarlık da böyle, iflaslar da böyle. İnsan hastalık hakkındaki müjdelere bakınca, hastalık musibeti hafifliyor, belki tamamen gidiyor ve kalbini huzur, sevinç, itminan dolduruyor. İşte birkaç örnek:

Ata İbnu Ebi Rebah (r.h.) anlatıyor: İbni Abbas (r.a.) bana:

³ Buhari'den naklen Rıyazu's Salihin, I. 64-65. II. 282

¹ Kıtal, 31

² Buhari'den Rıyazu's Salihin, I. 56-63, 70.

³ Buhari'den Rıyazu's Salihin, I. 65-66

-Sana cennet ehlerinden bir kadın göstereyim mi? dedi.

Ben de:

-Evet! dedim.

-İşte, dedi.Şu siyah kadın var ya, o Resulullah (s.a.v)’a gelip;

-Ben saralıyım, nöbet gelince üstümü başımı açıyorum. Allah’a benim için dua ediver de hastalıktan kurtulayım, dedi. Peygamber (a.s) de:

-İstersen sabret sana cennet verilsin, istersen sana şifa vermesi için Allah’a dua edivereyim, dedi. Kadın:

-Öyleyse sabredeceğim, ancak üstümü başımı açmamam için dua ediver, dedi. Resulullah da öyle dua etti.¹

“Kul hastalanınca günahlarından arınır ve anadan yeni doğmuş gibi günahsız olur.”²

Kul hastalandığı zaman, Allah Teala hazretleri ona iki melek gönderir ve onlara

-Gidin bakın, kulum yardımcılara ne diyor, bir dinleyin” der.

Eğer o kul, melekler geldiği zaman, Allah’a hamd ediyor ve senalarda bulunuyor ise, onlar bunu, her şeyi en iyi bilmekte olan Allah’a yükseltirler. Allah Teala bunun üzerine şöyle buyurur:

-Bu hastalıktan dolayı kulumun ruhunu kabzedersen, onu cennete koymam kulumun benim üzerimde hakkı olmuştur. Şayet şifa verirsem, onun etini daha hayırlı bir etle, kanını daha hayırlı bir kanla değiştirmem ve günahlarını da affetmem üzerimde hakkı olmuştur.”³

“Kim hasta halde ölürse, şehit olarak ölmüştür ve kabir azabından korunmuştur, sabah akşam cennetten rızıklandırılır.”⁴

¹ Buhari, Marza, 6 .Müslim, Birr, 54 (2576), İ.Canan age. IX. 546.

² İ.Canan age. IX. 547

³ Muvatta, Ayn, 5. (II. 940); İ.Canan age. IX. 547

⁴ İ. Canan age. XVII. 151

“Her hangi bir müslümanın başına yorgunluk, hastalık, düşünce, keder, acı ve kaygudan, diken batmasına varıncaya kadar, her ne gelirse, Allah bunları o müslümanın hatalarına kefarete kılar.”⁵

“Allah bir kimseye hayır dilerse onu musibete uğrattır.”⁶

Konuyla ilgili hadis kitaplarına bakarsak hayretler içinde kalacağımız ne beyanlara rastlar da tevekkül ve rıza ile Allah’a itimat eder, teselli oluruz. Gam ve kederimiz huzur ve sukuna erer, belki kefareti zünub veya terfi-i derecaat ile mesrur oluruz.

Diyelim ki, Allah’ın takdirine isyan ettik, ne geçer elimize kahrından başka, acının katlanmasından başka, umut kapılarımızı kapamaktan başka? Zira, sabredene daha hayırlısının verileceği müjdesini de kaçırdık.¹ Bakınız bunlar hakkında Rabbimiz ne buyuruyorlar.

“Varlığım kendi varlığına şahitlik eder ki, benden başka hiçbir ilah yoktu. Eşsiz olduğum gibi, mülkümde de ortağım yoktur. Muhammed (a.s.) kulumdur ve Resulümdür. O halde kim benim hükmüme razı olmaz, verdiğim belaya sabretmez, nimetlerime şükretmez ve verdiklerimle kanaat etmezse, nimetlerime başka bir yaratıcı arasın. Dünya için üzüntülü olarak sabahlayan kimse, benden kaçır gibi sabahlamıştır.

Kim kendisine inen bir musibeti şikayet ederse, gerçekten beni şikayet etmiş olur. Bir zengine de zenginliği için hürmet edenden dininin üçte ikisi gider.”²

Görüldüğü gibi musibete üst baş yırtarak feryat etmek, ağlayıp sızlamak, inlemek, şikayetlenmek, kahrılı konuşmak Allah’a baş kaldırmak ve kafa tutmak gibi bir şey. Bu feryadın musibete bir faydası yok, belki sabırla gelecek o güzelim

⁵ Buhari ve Müslim’den Riyazu’s Salihin, I. 68

⁶ age. I. 69.

¹ Müslim’den R.Salihin , II. 281

² A.Fikri Yavuz, Kırk Kudsi Hadis, s.19.

sevapları da yok edeceği için kendisi bir musibettir. Şimdi bilmem ki hangisine yanmalı, ağlamalı. Musibet bir iken çirkince yapılan feryat ve şikayetle iki oldu. Hem ayıp değil mi, kimi kime şikayet ediyoruz ki?

Bu konuda yazılmış nice güzel şiirler, yaşanmış ve tabakat kitaplarını süslemiş nice menkıbeler, hayat hikayeleri, nice tarihi olaylar var ki, insanı zevkten ağlatır. Amma, söz uzamasın diye kalemi tutar, ancak birkaç beyit yazarız.

Canı cefa, ya vefa senden, o hem hoş, hem bu hoş
Ya dert gönder, ya deva senden, o hem hoş, hem bu
hoş

Hoştur bana senden gelen, ya hilat-u yahut kefen,
Ger taze gül, yahut diken, senden o hem hoş, hem bu
hoş

Ger bağ u ger bostan ola, ger bend u ger zindan ola
Ger vasl u ger hicran ola, senden o hem hoş, hem bu
hoş

Halimi bir dem sora gel, diler isen bağrımı del
Ey kah ru lutfu güzel, senden o hem hoş, hem bu hoş

Gelse celalinden cefa, yahut cemalinden vefa
İkisi de Canı sefa, senden o hem hoş, hem bu hoş.¹

Bir de Türk edebiyatında bir sehl-i mümteni şaheseri olan tefviznameyi iki sebepten ötürü zikretmeden geçemeyeceğiz: ilki konumuzu güzel ifadesi açısından. İkincisi de bu zamana kadar hep eksik beyitlerle okumamızdan. Bari burada tam olarak verelim de ola ki okuyucularımızdan

¹ Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nüfus, s.261

bazıları kendimiz gibi yıllarca eksik bilmesinler. Ruhun şad olsun ey koca üstad İbrahim Hakkı hazretleri; Allah sırrını takdis etsin, ne kadar da güzel söylemişsin:

TEFVİZNAME

Hak şerleri hayr eyler
Zannetme ki gayr eyler
Arif anı seyreyler

Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hakkın olacak işler
Boşdur gam u teşvişler
O hikmetini işler
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Mümin işi denk olmaz
Akıl huyu cenk olmaz
Arif dili tenk olmaz
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Gah kalbini boş eyler
Gah hulkunu hoş eyler
Gah aşka duş eyler
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Gel hayrata dal bir yol
Kendin unutup anı bul
Koy gafleti hazır ol

Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Sen Hakka tevekkül kıl
Tefviz et ve rahat bul
Sabreyle ve razı ol
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hep işleri faikdir
Birbirine layıkdır
Neylerse muvafıktır
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hoş sabr-u cemilimdir
Takdir kefilimdir
Allah ki vekilimdir
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Gahi sade gahi rengin
Gah tab'in eder singin
Gah hurrem gah gamgin
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Her sözde nasihat var
Her sinede ziynet var
Her işde ganimet var
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Kalbin ana berk eyle

Tedbirini terk eyle
Takdirini derk eyle
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Dilden gamı dur eyle
Rabbine huzur eyle
Tefviz-i umur eyle
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler
Her dilde anın adı
Her canda anın yadı
Her kuladır imdadı
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Az ye az uyu az iç
Ten mezbelesinden geç
Dil gülşenine gel göç
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hep remz-u işaretir
Hep gamz-u beşarettir
Hep ayn-u inayettir
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hallak-u rahim oldur
Rezzak-u kerim oldur
Fa'al-ü hakim oldur
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Sen adli zulüm sanma

Teslim ol oda yanma
Sabret sakın usanma
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Naçar kalacak yerde
Nagah açar ol perde
Derman eder ol derde
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler
Bu nas ile yorulma
Nefsinle dahi kalma
Kalbinden ırak olma
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Her söyleyeni dinle
Ol söyleteni anla
Hoş eyle kabul canla
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Bil kadı-i hacatı
Kıl ana münacaatı
Terk eyle muradatı
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Deme şu niçin şöyle
Yerincedir ol öyle
Bak sonuna sabreyle
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Her kuluna her anda

Gah kahr-u gah ihsanda
Her anda o bir şanda
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Geçmişle geri kalma
Müstakbele hem dalma
Hal ile dahi olma
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler
Bil elsine-i halkı
Aklam-ı hak ey Hakkı
O gün edebi hulkı
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Bir işi murad etme
Oldu ise inad etme
Haktandır o reddetme
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Hiç kimseye hor bakma
İncitme gönül yıkma
Sen nefsine yan çıkma
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Gah abdin eder arif
Gah emin gah haif
Her kalbi odur sarif
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Her dem anı zikreyle

Zir gel ki kavi şöyle
Hayran-ı Hak ol söyle
Mevla görelim neyler
Neylerse güzel eyler

Vallahi güzel etmiş
Billahi güzel etmiş
Tallahi güzel etmiş
Allah görelim netmiş
Ne etmişse güzel etmiş.¹

Netice olarak diyebiliriz ki, musibeti Allah'ın sevdiklerine, derecelerini yükseltmek için bir rahmet olarak verdiği, veya bununla günahlarını affedip kendisini arındırdığını bilen mümin,² bunu hakkında bir hayır bilir.³

O, belalar karşısında taze bir ekin gibidir; rüzgar onu eğer, doğrultur, ama kökünden koparamaz. Kafir, facir ve münafık ise eğilmeyi bilmediği gibi zorluğa da katlanamayan bir ağaç gibidir. Güçlü bir rüzgarın veya kuvvetin karşısında birden bire kırılıp yere yığılır. Teşbih Peygamber Efendimizindir (aleyhissalatu vesselam) ve de ne güzeldir.⁴

¹ Erzurumlu İbrahim Hakkı, Divan.

² Tirmizî'den Riyazu's Salihin, I. 73.

³ Buharî'den Riyazu's Salihin, I. 69.

⁴ Tirmizî, Emsal, 2870. Benzer bir hadis için bkz. Buharî, Tıp, VIII. 149.

İMAN VE SAĞLIK

*Halk içinde muteber bir nesne yok devlet gibi,
Olmaya devlet cihanda bir nefes sıhhat gibi.
Kanuni Sultan Süleyman.*

Kur'an'da Sağlık

Kur'an'a baktığımızda tıp ile ilgili bir çok ayet ve bu ayetlerde geçen hastalık, hastalık sebep ve hikmetleri, hastalığa karşı tavır, çeşitli şifa unsurları ve bunlarla tedavi, hasta olmamak için yapılan emir ve tavsiyeler ve bu konular çerçevesinde geçen yaşanmış olaylar buluruz. Bunlardan bazılarını kısaca zikrelelim.

Kur'an'ın bizzat kendisi şifadır:

“Ey insanlar! Size Rabbinizden bir öğüt, gönüllerdekine bir şifa, müminler için bir hidayet ve rahmet gelmiştir.”¹

Bu ayette Kur'an'ın dört güzel özelliği anlatılmaktadır. Şöyle ki: Kur'an-ı Kerim'in bütün iyi ve kötü huyları bildirmesi ve insanları güzel ahlaka teşvik etmesi en güzel bir öğüttür; kalpleri manevi hastalıklar içinde bırakacak olan inkarcılık, şirk ve münafıklıktan insanları alıkoyması ve güzel inançlar ile ruhları tedavi etmesi de bir şifadır; mutluluk yollarını insanlığa göstermesi ve onları bu yola iletmesi de hidayettir; nihayet insanları iman nuruna kavuşturması ve onlara ebedi mutluluğu kazandırması da sırf rahmettir.

Kur'an, Kalplerinize egemen olan kuşku ve tereddütlerden kurtarır. Onları hasta eden pisliklerden, şaşkınlığa düşüren krizlerden uzaklaştırır. Bu öğüttür ki, kalplerinize iman ile beraber, şifa, afiyet, kesin inanç, güven ve huzur verir. Bu öğüt, imandan nasibini almış olan insanlar için hedefe ulaştırıcı yolun kılavuzudur. Her türlü sapıklık ve çılgınlıklardan, suçlar ve cezadan, vicdan azabından kurtaran bir rahmettir.

“Biz, Kur'an'dan öyle bir şey indiriyoruz ki o, müminler için şifa ve rahmettir; zalimlerin ise yalnızca ziyanını artırır.”¹

Mümin, Kur'an'dan feyz almasını bildiği, bu maksatla okuduğu, dinlediği için, Kur'an ayetleri kendisine şifa ve rahmet vesilesidir. Buna karşılık, hastanın ilaçtan yararlanmak istemeyişi onun hastalığını artırdığı gibi, zalimin Kur'an'dan uzak durması da onun hüsrânını artırır.

Celal Yıldırım bu ayetlerin tefsirinde² der ki: “Kur'ân-ı Kerîm yirmi üç yıla yakın bir süre içinde olayları hedef alarak parça parça indirilmiş ve her parçası inananlara şifa ve rahmet

¹ Yunus, 57

¹ İsra, 82

² Celal Yıldırım, İlmin Işığında Asrın Kur'an Tefsiri, Anadolu Yayınları: VII. 3565-3566.

olmuştur.

Kur'ân'ın şifa özelliği, biri bedenî, diğeri ruhî olmak üzere iki yönlüdür. Kur'ân getirdiği ilâhî hakikatlerle kalplerdeki cehalet ve şüphe hastalığını giderip insanları derunî, diğeri bir tabirle ruhanî şifâyâ kavuşturur. Kalpleri örten madde kesafetini kaldırır da ilâhî feyiz ve rahmeti alacak düzeye ve kıvama getirir.

Ayrıca unutmayalım ki, tabibin verdiği ilâç, Kur'ân'ın şifâ iksiriyle karıştırılıp içilirse çok daha tesirli olur. Onun için İslâm bir hastalık zuhur ettiğinde tabibe başvurmaya emrederken şifâyı ondan değil Allah'tan dilemeyi telkin eder. Diğeri yandan tıbbın iyileştiremediği veya tıbbın elinin yetiemediği birtakım ruhî hastalıkları, iki taraf da kesinlikle inanıyorsa, Kur'ân'dan şifâ niyetiyle tavsiye edilen şifâ âyetlerini okumakta çok büyük tesirler ve yararlar bulunduğunu unutmamak gerekir.

Nitekim Ashab-ı Kirâm'dan Ebû Saîd el-Hudrî (R.A.) anlatıyor:

«Biz otuz kişilik bir süvari mangası olarak bir tarafa gönderilmiştik. Akşam olunca bir Arap kabilesine indik. Bizi konuk edinmelerini rica ettik, kabul etmediler. Sonra çok geçmeden telâşla bize gelip kabile reislerini akrep veya yılan gibi zehirli bir hayvanın ısırıldığını ve adamın ölmek üzere bulunduğunu anlatarak, afsun yapıp onu iyileştirmemizi ısrarla istediler. Gittik ve ben şifâ niyetiyle yedi defa Fâtiha-i Şerîfe'yi okudum. Bunun üzerine kabile reisi gözlerini açtı ve iyileştğini söyledi. Onlar buna karşılık bize otuz koyun verdiler. Koyunlardan birkaç tanesini kesip yedik. Ancak arkadaşlarımızdan bir kısmı yemedi. Medine'ye döndüğümüzde durum Hz. Peygamber'e (A.S.) arzedildi. Peygamber (A.S.) Efendimiz bana sordu : «Fâtiha'da manevî şifâ bulunduğunu nereden biliyordun?» Ben de, «Ya Resûlullah! o anda kalbime öyle doğdu..» diye cevap verdim. Efendimiz (A.S.) «O koyunlardan yeyiniz ve bize de yediniz»

buyurdu.»¹

Ayrıca Resûlullah (A.S.) Efendimizin, Muavvezeteyn'i okuyup kendi üzerine üflediğini Hz. Âişe (R.A.) bildirmiştir.²

Şu ayet de onun şifa kaynağı olduğunu ifade eder: “De ki: O, inananlar için doğru yolu gösteren bir kılavuzdur ve şifadır. İnanmayanlara gelince, onların kulaklarında bir ağırlık vardır ve Kur'an onlara kapalıdır. (Sanki) onlara uzak bir yerden çağırılıyor (da Kur'an'da ne söylendiğini anlamıyorlar.)”¹

Bitki ve meyvelerde şifa vardır. Balın yararlarından bahseden şu ayetler de son derece ilginçtir:

“Rabbin bal arısına: Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklardan kendine evler (kovanlar) edin. Sonra meyvelerin her birinden ye ve Rabbinin sana kolaylaştırdığı yaylın yollarına gir, diye ilham etti. Onların karınlarından renkleri çeşitli bir şerbet (bal) çıkar ki, onda insanlar için şifa vardır. Elbette bunda düşünen bir kavim için büyük bir ibret vardır.”²

Balın her biri farklı özelliklere sahip çeşitli çiçeklerden meydana geldiğini gören tıbbî tedavi uzmanları, çeşitli bal türlerini ya da bunların karışımlarını esas alan ayrı bir bilim dalı geliştirmişlerdir. Ancak bu, son dönemlerde ortaya çıkmış, yani modern bir yöntemdir. Oysa, Resulullah (AS), çeşitli hastalıkların tedavisi için balı tavsiye etmiş ve rivayetlerden de anlaşıldığına göre, bu tedavi yöntemi başarılı sonuçlar vermiştir.

Kur'an, hastalıklara karşı sabırlı olmamızı öğütler:

“İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret

¹ Dârekutnî - Ashab-ı Sünen - Tefsîr-i Kurtubî : X. 316

² Buharî/Fezâil-i Kur'ân: 14-Ahmed: 6/114, 124, 166, 181 - Taberânî/ayn: 10- Kurtubî : 10/317

¹ Fussilet, 44

² Nahl, 68-69

gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır. (Allah'ın rızasını gözeterek) yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilenenlere ve kölelere sevdiği maldan harcar, namaz kılar, zekât verir. Antlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir. Sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar, bu vasıfları taşıyanlardır. Müttakiler ancak onlardır!”¹

Hastalıklar tevbe için fırsattır:

“Andolsun ki, senden önceki ümmetlere de elçiler gönderdik. Ardından boyun eğsinler diye onları darlık ve hastalıklara uğrattık.”²

Yüce Allah önceki milletlere de peygamberler göndermiş, fakat peygamberler inkar edilmiş, Allah da inkar edenleri şiddetli fakirlik, hastalık ve çeşitli afetlerle cezalandırmıştır. Allah Teala'ya iman ve itaatla kulluk yapmamak, bilakis içki, kumar, fuhuş, zulüm, haksız kazanç, pis şeyleri kullanma vs. haramlardan kaçmamak, ya hastalıklar, ya da tabii veya ictimai felaketler şeklinde ilahi bir ceza olarak topluma dönecektir. Bu günkü ruhi hastalıklar, AIDS, kanser, kalp ve damar hastalıkları gibi birçok hastalıklar, dinsiz ve erdemsiz bir hayatın sonuçlarıdır. Eskiden mesela bir lutilik sadece bir kavmi yok ederken, bu gün koca bir dünyayı tehdit etmektedir. Dün frengi, belsoğukluğu ile insanları tehdit eden fuhuş belası, bu gün AIDS ile evrensel bir vebaya, evrensel bir belaya dönüşmüştür. Temiz ve iffetli bir hayatta, hiç kuşkusuz bu belaların adı bile olmayacaktı. Bütün haramları bir de bu gözle değerlendirmek gerekir.

Hastalıkları tedavi tabii ve fitrî bir olay olarak teşvik görmüştür:

“Artık gözünüzü açın! Ne zaman ki can köprücük kemiğine dayanır, "Tedavi edebilecek kimdir?" denir. (Can çekişen) bunun gerçek bir ayrılış olduğunu anlar.”³

¹ Bakara, 177

² En'am, 42

³ Kıyamet, 26-28

Tedavi edecek adam aramak demek ki tabii, fitri bir olaydır. Bu da en azından yapılanın onaylanması demektir.

Kur'ân'da geçen şu ayet, Müslüman tıp adamlarını ziyadesiyle hayran bırakmıştır:

“Yiyiniz ve içiniz, ancak aşırıya kaçmayınız! Gerçekten O (Allah), aşırıya kaçanları sevmez.”¹ Koruyucu hekimlik konusunda bundan daha iyi bir öğüt verilemez.

Kur'an'da Eyyûb Peygamber'le ilgili olarak anlatılan kıssada² kaplıca suyu ile tedaviden söz edilmektedir. Müfessir Taberî'ye göre tedavi edici iki ayrı su kaynağı mevcuttu: Eyyûb (AS), bunlardan birinde duş alarak yıkandı ve hastalığı iyileşti; diğlerinden ise içme suyu olarak yararlandı.

Kur'ân'ın şer'î hükümleri arasında yer alan oruç³ üzerinde özellikle durulması gerekmektedir: Orucun tıbbî bakımdan sağladığı yararlar günümüzde giderek daha iyi anlaşılmaktadır. Öyle ki, Fransa, Almanya ve İsviçre gibi birçok ülkede özellikle bazı kronik rahatsızlıkların, her biri muhtelif süreleri kapsayan oruç tedavisiyle iyileştirildiği başlı başına bir tedavi ekolü bulunmaktadır. Oruç tutan kimselerin mide hastalıklarına pek az yakalandığı kuşkusuzdur. Orucun askeri, manevî vb. yönden sağladığı faydalar ise buradaki konumuzun dışında kalmaktadır.⁴

Sünnette Sağlık

Peygamberimiz tıp bilgisini çeşitli şekillerde medh buyurdu. Ondan öğrenen alimlerimiz ilmi iki kısma ayırdılar: ilm-i ebdan, ilm-i edyan. Yani beden bilgisi, din bilgisi.

¹ A'râf, 31

² Sâd, 42

³ Bakara, 183

⁴ Bkz. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi, II. 104-105. Hamidullah bu eserinde tıbb-ı nebi hakkında geniş ve güzel bilgiler vermektedir. Bkz. II. 100-109. İrfan y. İst. 1972.

Gerçekten de ilimler içinde en lüzumlusu, rûhu koruyan din bilgisi ve bedeni koruyan sıhhat bilgisidir.

İslâmiyet, beden bilgisini, din bilgisinden önce öğrenmeyi emrediyor. Çünkü bütün ibadetler, taatler, salih ameller, helal kazançlar, sadaka ve infaklar, her çeşit iyilikler, hatta irşat, tebliğ ve cihat bile ancak bedenin sağlam olmasıyla yapılabilir.

Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (sav), her konuda olduğu gibi tıp konusunda da oldukça bilgili ve tüm alemlere örnek bir kişiydi. Hadislerle günümüze dek ulaşan tavsiyeleri, kendisinin günümüz tıbbının pek çok tespitine vakıf olduğunu ortaya koymaktadır. Elbette ki bu Allahın hatem-ül enbiya Peygamber Efendimiz (sav)’e bahşettiği akıl ve ilham sayesinde. Peygamberimiz (sav)’in sağlık konusundaki tavsiyelerinin çoğu bugün uzmanlar tarafından önerilen uygulamalardır. Biz burada bu konuda yazılmış bir makaleden özetler sunacağız.

“Sağlık, dünya hayatında Allahın, Rahman sıfatının tecellisi olarak -mümin olsun ya da olmasın- herkese verdiği en büyük nimetlerden biridir. Şüphesiz sağlık iman ile birlikte olduğunda ne denli önemli bir nimet olduğu daha iyi bilinmekte ve Allaha daha fazla şükretmeye vesile olmaktadır. Peygamber Efendimiz (sav) sağlıklı olmanın cennet nimeti olduğunu şöyle bildirmiştir:

Mu'âz bin Abdullâh babasından ve amcasından anlatır: "Peygamber 'aleyhi's-selâm buyurdu ki: "Zenginlik hoştur, takva ile olursa zarar vermez. Sağlık, takva ile olursa, zenginlikten üstündür. Sağlıklı olmak, cennet ni'metlerindendir."

Dünya hayatında ortaya çıkan hastalıklar, Yüce Allahın kulları için yarattığı önemli birer imtihandır. Bu hastalıklar nedeniyle tedavi olup ilaç kullanabilmekse Rabbimizin bu imtahanları kolaylaştırdığı bir rahmetidir. Bugün birçok hastalık, geliştirilen tedavi

yöntemleri ve ilaçlar vesilesiyle tedavi edilebilmekte ve hasta kişilerin çeşitli hastalıkları kısa sürede geçirmeleri sağlanmaktadır.

Peygamberimiz (sav) de, hastalıkların şifasıyla birlikte yaratıldığını anlatmış ve şifa için gerekli sebepleri yerine getirmeyi tavsiye etmiştir. Bunlar arasında doktora başvurma ve ilgili ilacı kullanma da bulunmaktadır. Peygamber Efendimiz (sav)'in konuyla ilgili hadisleri şu şekildedir:

"Hak Te'âlâ şifâsını yaratmadığı hiçbir türlü dert yaratmamıştır. Her kim o şifâyı bilirse 'Îlâç edip kurtulur, her kim bilemezse o dertle kalır. Fakat ölümün (bazı rivayetlerde 'ihtiyarlığın') dermanı yoktur."¹

Hilâl bin Yesâr anlatır: "Peygamber 'aleyhi's-selâm bir hastayı sormaya varmıştı. Buyurdu ki: "Tabip getirin." Dediler ki: "Yâ Resûlu'llah, sen de mi tabip getirmek buyuruyorsun?" Buyurdu ki: "Evet. Hak Te'âlâ devasını birlikte indirmedığı hiçbir dert göndermemiştir."

Hz. Muhammed (sav) sahabeye sağlıklarına düşkün olmalarını tavsiye ederken, hastalandıklarında da en iyi doktoru arayıp bulmalarını emretmiştir. Bu konuda yaşanan bir örnek, Onun bu konudaki örnek hassasiyetini vurgulamaktadır:

Zeyd bin Eslem anlatır: "Bir kişinin yarası azmıştı. Peygamber 'aleyhi's-selâm onun için Beni Enmâd kabilesinden iki tabip getirdi. Onlara sordu ki: "Hanginiz iyi tabiptir?" Dediler ki: "Şu birimiz" ve de sordular ki: "Yâ Resûlu'llah, tıpta hayır ve fayda var mıdır?" Buyurdu ki: "O, dert verdi, devasını da göndermiştir."

İslamiyette manevi temizlik gibi maddi anlamda temizlik de başlıca unsurlardan biridir. Müslümanlara yakışan, Rabbimizin farz kıldığı ibadetleri yaparken gösterdiği hassasiyeti her an temizlik için de göstermektir.

¹ Bu ve burada geçen diğer hadislerin kaynakları ve geniş tahlilleri için bkz. M. Fethullah Gülen, Sonsuz Nur, I. 126-140.

Temizliğe bu denli dikkat çekilmesinin bir diğer nedeni de insan sağlığını korumada önemli bir etken olmasıdır. Hastalıklara neden olan mikroplar, kirli ortamlarda rahatlıkla çoğalıp insan sağlığını tehdit edebilmektedir. Sevgili Peygamberimiz (sav) de "Temizlik, imandandır" buyurarak bu konunun önemini vurgulamıştır.

Peygamberimiz (sav)'in temizlik konusunda vurguladığı bir diğer nokta ise yemeklerden önce ve sonra ellerin yıkanması ile ilgilidir. Bu konuyla ilgili hadis şöyledir:

Hz. Selmân radiyallahu anh anlatıyor: "Tevrat'ta okudum; "Yemeğin bereketi, yemekten sonra (el ve ağız) yıkamadır" diyordu. Bunu Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm'a söyledim:

"Yemeğin bereketi yemekten önce ve sonraki yıkamalardadır!" buyurdular."

Depresyon, çağımızın en sık rastlanan hastalıklarındandır. Bu hastalığa neden olan sıkıntı ya da günümüzde sıkça kullanılan deyiimiyle stres pek çok hastalığı beraberinde getirmekte, kanserden kalp hastalıklarına kadar pek çok hastalığa neden olabilmektedir. Bunun sebebi incelendiğinde, hücreler arasındaki hassas dengelerin sıkıntıdan direkt olarak etkilendiği görülmektedir.

Örneğin bağışıklık sistemimiz bizi kanser dahil pek çok hastalığa karşı korumaktadır. Sağlıklı bir bağışıklık sistemi ancak stresten uzak bir yaşam tarzı ile mümkündür. Sıkıntı ve kuruntular olmadığında, lenfositlerimiz enfeksiyonlara, romatizmal hastalıklara ve hatta kansere karşı daha etkili bir mücadele vermekte ve başarı kazanmaktadırlar.

Bunun için de dua ve tevekkül şarttır. Kuşkusuz Allaha devamlı dua eden, başına gelen her olayın Allahın verdiği özel birer imtihan olduğunun farkında olan ve tevekkül eden bir mümin sıkıntıdan daha çabuk kurtulacaktır. Yüce Rabbimizin sıkıntıları gideren ve duaya cevap veren sıfatları Kuran'da şöyle bildirilmektedir:

“Ya da sıkıntı ve ihtiyaç içinde olana, Kendisi'ne dua ettiği zaman icabet eden, kötülüğü açıp gideren ve sizi yeryüzünün halifeleri kılan mı? Allah ile beraber başka bir İlah mı? Ne az öğüt-alıp düşünüyorsunuz.”¹

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), sıkıntının hastalıklara yol açtığını şu hadisi şeriflerinde buyurmuşlardır:

Ebû Hüreyre anlatır: "Peygamber 'aleyhi's-selâm buyurdu ki: "Her kimin huyu kötü olsa, kendi nefsinin sıkıntıda tutar ve her kimin kederi çok olsa, kendisini hasta eder."

İbni Mes'ûd anlatır: "Peygamber 'aleyhi's-selâm buyurdu ki: "Çok türlü kaygılanmalar, çok türlü hastalıklar getirir."

Aliyyi İbni Ebu Tâlib anlatır: "Peygamber 'aleyhi's-selâm buyurdu ki: "Hak Te'âlâ'nın yarattığı mahlûkta kaygıdan daha kötü ve daha şiddetli birşey yoktur."

Günümüzde bazı hastalıkların insanlar arasında temasla yayıldığı bilinmektedir. Gözle görülmeyen bakterilerin önce varlığından şüphelenilmiş ancak daha sonra 17. yüzyılda geliştirilen mikroskoplarla bakteriler ilk olarak gözlemlenebilmiştir.

Veba da, yersinia pestis adlı bir bakteri ile farelerden insanlara bulaşan bir hastalıktır. Veba salgınları ancak hastalığa yakalanan kişilerin sağlıklı kişilerden ayrı tutulması ile durdurulabilmiştir. Günümüzde de bulaşıcı hastalıkların yayılması bu şekilde karantina uygulamaları ile önlenilmektedir.

Peygamberimiz (sav) yaşadığı 6. yüzyılda bulaşıcı hastalıklar için karantina uygulamasını tavsiye etmiştir. Hatta sıkı bir şekilde riayet edilmesini bildirmiş ve hastalığı dışarı taşımayı oradan ayrılmayı yasaklayarak önlemiştir.

Üsâme bin Zeyd anlatır: "Peygamber 'aleyhi's-selâm katında tâ'ûn (bir tür vebâ)'dan bahsedildi. Peygamber 'aleyhi's-selâm buyurdu ki: "O, geçmişte yaşamış ümmetlerden bir

¹ Neml Suresi, 62

ümmete verilmiş bir 'azaptır. Şimdiki zamandaki, ondan kalan kalıntıdır. Bir yerde salgın olduğunu iştirseniz, sakın o yere gitmeyiniz ve sizin orada olduğunuz bir yerde vâki' olursa, kaçıp çıkmayınız."

Sevgili Peygamberimiz (sav) yaşadığı dönemde yetersiz beslenmenin zararına olduğu gibi aşırı beslenmenin de zararına dikkat çekmiştir. Yaşadığımız yüzyılın en önemli hastalıklarından biri olan obezite (aşırı şişmanlık)nin başlıca nedeni olan aşırı ve dengesiz beslenmenin zararlarına Peygamberimiz (sav) şöyle dikkat çekmektedir:

"İnsanoğlunun midesini doldurmasından daha zararlı bir şey yoktur. Kişiye belini doğrultacak kadar yemek yeter."

Peygamberimiz Hz. Muhammed (sav), sağlığına çok dikkat ederdi. Yediklerini özenle seçer, çevresine de faydalı yiyecekleri tavsiye ederdi. Damar sağlığına yararları ancak günümüzde anlaşılmış olan kolesterolü az etleri, baklagilleri, sebze ve meyveleri tüketmekteydi.

Mikropların vücuda en kolay ulaştığı yer olduğu için ağız sağlığı vücut sağlığı için de oldukça büyük bir önem taşımaktadır. Peygamber Efendimiz (sav) de Rabbimizin ilhamı ile diş bakımına çok önem verirdi. Bunun için lifleri uygun olan Erak adlı bir ağacın dallarını (misvak) diş fırçası gibi kullanmayı tarihte ilk uygulayan kişi olmuştur. Sahabeler, Sevgili Peygamberimiz (sav)'i anlatırken onun dişlerinin inci gibi parladığını, tertemiz, bembeyaz ve ıslıl ıslıl olduğunu aktarmaktadırlar. Peygamberimiz (sav) İslamiyet öncesi temizlik konusunda hiçbir bilgisi olmayan bir topluma bu konuda örnek olarak ve Yüce Allahın ilhamı olan bilgilerini aktararak onları en uygun şekilde eğitmiştir.

Câbir anlatır: "Peygamber salla'llahü 'aleyhi ve sellem buyurdu ki: "Hilâl eylemek dişleri artırır, pâk eyler, diplerini sağlamlaştırır ve ağız kokusunu güzel eyler."

Hadis-i şerifte belirtilen bir ayrıntı da dişlerin nasıl fırçalanacağıdır. Hilallemek diye tarif edilen yöntem dişlerin yarım ay şeklinde, dairesel olarak fırçalanmasıdır. Bu yöntem

diş minelerine zarar veren ve dişin yıpranmasına yol açan, sağa-sola fırçalama şekinden farklıdır.

Günümüz diş hekimliğinde de dairesel fırçalama önerilmekte ve diş aralarında besin artıklarının birikmesinin en iyi bu yöntemle önüne geçilebileceği tarif edilmektedir.

Bilindiği gibi dişleri her yemekten sonra fırçalamak gerekmektedir. Gün içinde en azından 2-3 kez fırçalamak idealdir. Peygamberimiz (sav) de dişleri sık fırçalamayı tavsiye etmiştir.

Günümüzden yaklaşık olarak 1400 yıl önce yaşayan Peygamberimiz (sav), aynı zamanda sağlıklı yaşam ve dengeli beslenme konusunda da tüm Müslümanlara örnek olarak, ancak günümüzde ulaşılabilen tıbbi bilgileri ümmetine aktarmıştır.¹

Tıp tahsili ve tedavi olmak konusunda Kur'an ve sünnetten İslam alimlerinin çıkardığı hüküm şudur: Tıp ilmini öğrenmek ve tedâvi yapmak farz-ı kifâyedir. Yâni bir toplumda mutlaka hekim olması gerekmektedir

Ortaçağda Avrupa bâtil inançlar ve karanlıklar içinde yüzerken Müslümanlar tıp ilminde de zirvedeydiler. Her yeniliğin keşfedicisi oldular. Batılılar İslâm üniversitelerine tahsil etmeye gelirlerdi. Batıda akıl hastaları “şeytan tarafından tutulmuş kimseler” olarak canlı canlı yakılırken, Müslümanlar bunların tedâvisi için özel hastâneler kurmuşlardı.

İlaçla tedaviye gelince bilindiği gibi “hastalığın sebepleri daima maddî değildir; mikrobik hastalıklar yanında

¹ Önder Çağırın, Tıbbi Nebevi, 1. baskı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1996. Bu kaynaktan yararlanarak yazılan makale için bkz. Tıbb-ı Nebevi Tıp Dünyasına Ufuk Açıyor. İlmi Mercek, s.03/Eylül 2004. yine bu konuda yapılmış güzel bir çalışma olarak bkz. Ayhan Tekineş, Tıbb-ı Nebevi’de Tıbbi Etik. http://www.sosyalsiyaset.com/documents/tibbi_etik.htm#_ftn14. Biz makalenin aslına havale ederek hadislerin kaynaklarını yazmadık. Merak edenler için Kütüb-ü Sitte’nin 6979 – 7004 numaraları arasındaki ‘Tıp’ bölümü hadislerini salık veririz.

rûhî, manevî sebep ve âmillere bağlı hastalıklar da vardır. Rasûl-i Ekrem (s.a.v.) "Göz değmesi gerçektir" diyerek bir manevî faktöre işaret buyurmuştur.¹

Hastalığın tedavisinin hükmünü, fıkıh bilginlerinin şu üçlü taksiminden alabiliriz: Zararı gideren şeyler üçe ayrılır: Birincisi kesin olandır; açlık için ekmek, susuzluk için su gibi. İkincisi muhtemel (maznûn) olandır; tıbbî tedâvilerin bir kısmı gibi. Üçüncüsü yüzde elliden az ihtimalli olandır; okuyarak tedavî gibi.

Zararı gidereceği kesin olanı kullanmak farz, terketmek haramdır.

Muhtemel olanı yapmak iyidir; ancak terketmek haram değildir.

Üçüncü nev'i yapmak ise tevekküle aykırı sayılmıştır.²

Buna göre tıbbî tedavî kesin ise farz, ihtimalli ise mübah, hatta mendub olmaktadır. "Tedâvi olunuz, çünkü derdi yaratan Allah, devâyı da yaratmıştır"³ hadisi bunu göstermektedir."⁴

Sonuç olarak yukarıda kısaca işaret ettiğimiz gibi, İslam, koruyucu hekimliğe özen göstererek, kişileri hastalığa yakalanmadan korur. Allah'ı tealanın ve efendimizin bu konulardaki emir ve uygulamaları müstakil kitaplara konu olmuştur öteden beri.

İslam önce sıhhatin önemine dikkat çeker. Efendimiz (a.s) Allah'tan af, merhamet, hidayet ve rızıkla beraber, sıhhat da istemiş,⁵ duanın hangisi faziletli diyene, "Rabbinden dünya ve ahrette lütuf ve afiyet iste."⁶ demiş, kıymeti bilinmeyen iki

¹ Buhârî, K. et-Tıb, 36; Müslim, K. es-Selâm, 41.

² Elmalılı, age., s. 6396 (Sirâciyye, İmadiyye ve Hindiyye'den naklen.)

³ Buhârî, K. et-Tıb, 4, 12, 24...; Muvatta', K. el-Ayn, 12, Ahmed, Müsned, I. 413, 446; III. 156.

⁴ <http://www.hayrettinkaraman.net/kitap/helalharam/0118.htm>

⁵ Müslim, Sahih. Zikr hadis. 35

⁶ İbn. Mace. Sünen, Dua B.5 Ahmed b. Hanbel Müsmed I/3,5

şeyden biri olarak vücut sıhhatini belirtmiş ve tenbih etmiş,¹ hastalık gelmeden sağlığa dikkatte acele ve itınayı emretmiş,² Allah’a göre, kuvvetli müminin zayıf müminden daha hayırlı ve daha sevimli olduğunu açıklamış,³ ve sıhhatin zenginlik olduğunu hatırlatmıştır.⁴

İbadet, tebliğ ve cihad gibi müslümanın vazgeçilmez görevlerini yapabilmesi büyük ölçüde sıhhate, sağlığa bağlıdır. Bu yüzden efendimizin de talim ve terbiyesinde koruyucu hekimlik önem taşır.

Koruyucu hekimliğin başında herhalde temizlik gelir. Sevgili Peygamberimiz el, vücut, elbise, mesken ve çevre temizliğini emretmiştir. Bunun yanında dengeli ve yeterli beslenmeyi de emretmiş ve hergün oruç tutanları bundan nehyetmiştir. Beslenmede önemli olan karbon hidratlar, yağlar, proteinler ve vitaminleri tavsiye etmiş, hatta yemek yeme, su içme adabını en ufak ayrıntılarıyla anlatmış, pis ve zararlı yiyecek ve içeceklerden, mesela alkol, akmış kan, domuz eti, leş vs. gibi şeylerden de yasaklamıştır. Uykuya dikkat çekmiş, çeşitli tedavi usulleri göstermiş bulaşıcı hastalıklardan korunmak için karantina esaslarını koymuştur.

Bütün bunlardan sonra insan şayet hasta olursa ona, her hastalığın devasının da olacağını bildirip ümitlendirerek tedaviye teşvik etmiş, kendisi de o zamanda bilinen perhiz, kan aldırma, soğuk su ile serinletme, hava değişikliği ve bir çok bitkilerden oluşan ilaçlarla tedavi olmuş ve etmiştir. İslamın diğer esaslarıyla beraber bu esaslara da uyan müminlerin hasta olma ihtimali çok çok azdır.

Konu ile ilgili ciltler dolusu kitaplar vardır. “Tıbb-ı Nebvî” bizde özel bir bilgi alanıdır. Değerli bir özet ve yukarıdaki bilgilerin ana kaynaklardan bulunup

¹ Buhari Sahih Rikak B.1. Tirmizi Sünen Zühd B.1 Ahmed, Sünen, 1. 258.

² Tirmizi, Zühd, 3.

³ Müslim, Kader, 34. İbn Mace, Zühd, 14

⁴ Tirmizi, Zühd, b. 34; İbn Mace, Zühd, 9.

incelenebilmesi ve değerlendirilebilmesi için, Mehmet Denizkuşları'nın "Peygamberimiz ve Tıp" adlı eserine bakılabilir.¹

Bunlardan başka bütün bu hastalıkların tedavisi için gerekli doktor, ilaç, bina ve diğer personel istihdamından kaynaklanan maddi harcamalar ve çalışamayan hastalardan dolayı kaybedilen iş gücü ve onların bakımı da hesaplanırsa, bunun kaybedilen huzur ve mutluluktan öte ekonomik açıdan ülke için ne kadar pahalıya malolduğu da ayrıca anlaşılır. Büyük ekonomik kayıplardır bunlar ve çoğu da imanlı insanlarda olmayacaktır. Yani temiz olan, zina yapmayarak çeşitli vct ve zührevi hastalıklara yakalanmayan, alkol, uyuşturucu ve sigara kullanmayan, düzenli bir hayat yaşamakla dengeli ve sağlıklı olan insanlar. Dolayısıyla zengin, kalkınmış, müreffeh ve mutlu bir lke... İşte bunlar imanın kazandırdığı iyi korunması gereken değerleridir, kıymetleridir.

Ayrıca bir çok trafik kazalarında ölüm veya sakat kalmalar, suçlar ve cinayetlerle yine ölüm, sakat kalma veya hapiste çürümeler, alkol, uyuşturucu ve fuhşun kol gezdıği pislik yuvalarında yaşarken lmeler, kaldırımlarda izzetsizce srnmelerle bir mr heder etmeler ile imansızlık arasında, imanın gerektirdiği hayatı yaşamama arasında doğrudan ilişkiler vardır. Hatta savaşlarda ölme, yaralanma ve sakat kalmalar ile yine iman veya imansızlığın çok yakından ilişkileri vardır.

Biz bütün bunlar için müstakil bahisler açmağa ve uzun istatistikler sunmaya gerek görmüyoruz. Sanırım buna işaret etmemiz, üstünde düşünüp değerlendirmemize ve imanın kıymetini idrak etmemize yetecektir.

İman ve Beden Sağlığı

¹ M. Denizkuşları, Marifet y. İst. 1981

Kanuni Sultan Süleyman ne güzel söylemiş gerçekten, ne güzel ifade etmiş sağlığın kıymetini.

Bilindiği gibi tıp, insanları hastalıklara karşı korumaya, hastaların acılarını dindirmeye ve onları iyi etmeye çalışan bir bilim dalıdır.

Allah Teâlâ kimi peygamberlere kitap, kimi peygamberlere de suhuf (kitapçık) göndererek, bunları insanlara tebliğ etmelerini istemiştir. Bu kitaplarda insanların dünyâda rahat ve huzur içinde yaşamaları, âhirette de ebedî saâdete kavuşabilmeleri için çeşitli ilimleri içeren bilgiler vardı. İşte bu bilgilerden biri de sağlık bilgileri, yâni tıptır. Çünkü Allah Teâlâ imtihan gereğince insanın dünyâdaki bedenini, hastalanıp zayıf düşecek, hatta ölecek şekilde yaratmıştır.

İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Âdem'e, Allah Teâlâ tarafından gönderilen on suhuf içinde tıp ve ilâçlar hakkında bilgiler de vardı. İnsanların sağlıklarına ehemmiyet vermelerini bütün insanlara Allah Teâlâ emretmiştir. Meselâ Hz. İdris'e gönderilen otuz kitapçık içinde tıp ve ilâç bilgileri bulunuyordu. Hattâ Yunanlıların Hermes dedikleri filozof, Hz. İdris'den sonra yaşamış, bildirdiği sağlık bilgilerini onun kitaplarından almıştır denilir. Yine Hz. Dâvûd'un zamânında yaşayan Lokman Hekim tabiplerin pîridir.

İslâmiyetin doğuşuna kadar uzun bir süre tıp ilmi de karanlık devresini yaşadı. Peygamber efendimize tıp ve sağlık hakkında Allahü teâlâdan gelen vahiyler ve O'ndan nakledilen hadîs-i şerîfler Müslüman tıp âlimlerine ışık oldu.

İsmail Raci el-Farukî'nin dediği gibi "İslam'da, insan vücudu, kabiliyetleri ve fonksiyonları ve bunları takiben sağlığı ve refahı bir hayret ve hayranlık kaynağı olmuştur."¹ "İslam'ın tesiri altında eczacılık (farmakoloji) tıptan ayrıldı; yeni bir disiplin ve meslek olarak ayrı bir statü kazandı."¹

¹ İslam Kültür Atlası, s. 354.

¹ Age. s. 358.

İman ve Ruh Sağlığı

İman ve ona dayanarak yaşanan bir hayat insanı her türlü hastalıklardan, özellikle de akıl, ruh ve sinir hastalıklarından korur. İmanın, özellikle bu gün açığa çıkan bu değeri tartışmasız kabul edilmektedir. Zira çağın hastalığı strestir, bunalımdır, gerilimdir, panik ataktır, deprasyondur. Daha adını sayamayacağımız bir sürü ruhsal hastalıklardır. Yani bu tür hastalıklar bugün geçmiş zamanlara göre daha da artmış ve önemi öne çıkmıştır, daha bir yaygınlık kazanmışlardır.

Daha önce de değişik vesilelerle belirttiğimiz gibi, alkol, uyuşturucu, fuhuş ve daha bir çok cinayetlerin arkasında hasta ruhlar, bunalımlı insanlar buluruz. Nice akıl almaz cinayetler ve sapıklıkların arkasında hep bir psikolojik hastalık, marazi bir kişilik yatar. Özellikle bu gün batı toplumlarında bu oranın inanılmaz boyutlara ulaştığı acı gerçeği yazılıp söylenmektedir.

Ancak bu hastalıklı insanların içinde yaşayan masumlar da büyük bir tehlike içerisinde dirler. Çünkü atalarımızın dediği gibi “kurunun yanında yaş da yanar.” Bazen nice masumlar da sağlıksız bir ortamda bulunmanın bedelini çok ağır öderler. Bu da toplumsal sorumluluk bilincini bir kerre daha gündeme getirir. Bir kerre daha eğitimin, irşat ve tebliğin, iyiliği emretme ve kötülüğü nehyetmenin –emr-i bil ma’ruf ve nehy-i anil münkerin- önemini ortaya koyar.

Neden genellikle inkarcı batı toplumlarında görülen bu bunalım ve sapıklıklar, bu tür hastalık ve cinayetler İslam toplumunda görülmez, ya da daha az görünürler?

Evet, çok net bir durumdur bu. Neden?¹

¹ İslam medeniyetini terkedip Batı medeniyetini aldığımız günden beri bu tür “çağdaş” sapıklıklar, hastalıklar ve cinayetler, halkı Müslüman olan ülkelerde de görülmeye başlanmıştır. Bu bizim

Bunun sebebi gayet açıktır: İmansızlık. Batı önceleri Allah'ın dinini tahrip etti. Kendi aklını dine karıştırdı ve onu kendince yeniden düzenledi. Böylece dini beşerileştirdi. Bize göre bozdu attı dini. Sonraları zamanla gelişti ve kendi eski aklını da beğenmedi. Tabi, aklıyla oluşturduğu yeni dini de beğenmedi. Çünkü, eski aklıyla yeni aklı çelişiyordu. Dolayısıyla din karşısında yapabileceği iki şey vardı. Ya dini din olmaktan çıkaracak, dünyevileştirecek, bugünkü yaygın kullanımıyla sekülerleştirecek, laikleştirecekti. Yani yaşanan hayattan, canlı hayattan, sosyal hayattan kovacak, kilise ve vicdanlara hapsedecekti. Yada dini tamamen atarak dinsiz ve tanrı tanımaz olacaktı.

Bu ikisini beraberce yaptı batı. Yaptı ama, geçen bölümlerde de değindiğimiz gibi insanda beden yanında bir de ruh vardır ve o ruh tıpkı beden gibi acıkir. Onun açlığını iman, ibadet ve Allah'ı zikir giderir ancak.² Allah Teâlâ böyle yaratmış insanı. İşte o ruh doyurulmayınca vücudun dengesi bozuldu. Zavallı ruh doyacağım diye, zavallı kalp mutmain olup yatışacağım diye kendini açlığa ve azgınlığa daha da atan yukarıda saydığımız alkol, uyuşturucu, seks, oyun, eğlence, karnaval, kumar, israf, tüketim çılgınlığı gibi akla hayale gelmez densizlik ve dengesizliklere başvurdu. Vurdukça da nefsin alışkanlıkları bağımlılık kazanarak azgınlığı daha da arttı. Çünkü bunlar gerçekten alkol ve uyuşturucu gibi bağımlılık yapan şeylerdi. Tuzlu yiyeceğin susuzluğu artması gibi yani. Nefis azdıkça azla tatmin olmuyor, daha fazlasını istiyordu. Daha fazla, daha değişik ve daha başka. Bu nefsin bir özelliğidir, yedikçe kudurur. Denediği her yeni, zevk vermektan çıkar ve daha başka yenileri denemek ister. Yaşadığı eskimiştir, bitmiş tükenmiştir, zevk vermez artık. Hastalığın altında yatan temel sebep işte bu nefse dayalı

tezimizi çürütmez, aksine güçlendirir. Çünkü terk ettiğimiz İslam'ın üstümüzdeki koruyucu şemsiyesi kalkmıştır artık. "Hamama giren terler"miş. Küfrü seçenler, sonuçlarına katlanmak zorundadırlar.

² Ra'd, 28.

zevklerdir, şehvetlerdir, hırslardır, yeni heyecanlardır. Ve tabi ki ruhu inkardır. Yani imansızlıktır.

Amerikalı psikiyatrist Dr.Henry Lenk araştırmaları sonucu bu ruhsal hastalıkların sebeplerinin imansızlık olduğunu görünce iman etmiş ve bu konuda “İmana Dönüş” adlı bir kitap yazmıştır. Bu kitabında hastalarını iman etmeye çağırıyor ve dinin hastalıklara şifa verdiğini belirterek onları mabedlere ve dini müesseselere gitmeyi tavsiye ediyor, teşvik ediyor. Batının dinsizliğinin kaynağına da işaret ederek şöyle diyor: “Nasıl ki ilk defa ilim beni dinden uzaklaştırdıysa, sonra da yine ilim beni tekrar dine yöneltti.”¹

İlmin insanı Allah’a imana ve O’nun dinini saygı ile yaşamaya götüreceğini en güzel ifade eden Kur’an’dır: “Allah’tan kulları içinde ancak alimler hakkıyla korkar.”²

Evet, ruhun da acıktığını ve doyurulmamasının her türlü kötülük ve ahlaksızlığın kaynağı olduğunu Dr.Alexis Carrel de şöyle ifade ediyor: “Bugün eğer biz vahim bir buhran içindeyssek, bunun tek ve en önemli sebebi modern toplumun maddi değerlere fazla düşkün olması ve temel manevi problemlerini ihmal etmesidir. Maddi hayata düşkünlük insanlığa bir saadet getirmek şöyle dursun, harap olmasını bile önleyememiştir.”³

Çünkü inkarda insanın parçalanması vardır. Ruh ve bedenden oluşan insanın bir tarafını alıp atmakla meydana gelen korkunç parçalanma, yani kişilik bölünmesi. Artık geriye hep vehimler, vesveseler, hafakanlar kalır. Allah Teala bunu ne güzel ifade eder: “Allah’a ortak koşan kimse gökten düşüp de kuşların kapıştığı veya rüzgarın bir uçuruma attığı şeye benzer.”¹

Ne müthiş ifadeler değil mi? Gökten düşenin iç sıkıntısını, kalbinin korkularla parçalanmasını, yokluğun bir

¹ Bkz. Mikdat Yalçın, İman Ve Ahlakın Hayatî Değerleri, s. 36.

² Fatır, 28.

³ Mikdat Yalçın, age., s. 36-37.

¹ Hac, 31.

bıçak gibi içine saplanmasını, hayatla ölüm arası bir ihtimalin, bir şüphenin dayanılmaz sarsıntısını ne güzel ifade etmiş... Gökten düşen gibi... Ya üstelik bir de böyle düşerken, ikinci bir tehlike, havada kuşlar yakalayarak gagalıyor, kartallar pençelıyor, şahinler parçalıyor, akbabalar paylaşıyorsa kendini... Geriye bir şey kalıyorsa eğer, onu da rüzgar savurup, atıyorsa bilinmez uçurumlara... Müthiş son!... Müthiş ifadeler...

Kur'an'da kafir'in, müşrik'in ve münafık'ın ruhi hali yine şöyle anlatılır: “Onların durumu, bir ateş yakanın durumu gibidir. Ateş çevresini aydınlatır aydınlatmaz Allah onların gözlerinin nurlarını giderdi ve onları karanlıklar içinde bıraktı, artık görmezler. Onlar sağırdılar, dilsizdirler, kördürler. Artık hakka dönmezler. Yahut onların durumu, gökten boşanan, içinde karanlıklar, gök gürlemesi ve şimşekler bulunan bir yağmura tutulmuşun hali gibidir. Yıldırımlardan ölmek korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Oysa Allah, inkârcıları tamamen kuşatmıştır. O şimşek nerdeyse gözlerinin nûrunu kapıverecek. Önlerini aydınlattımı ışığında yürürler, karanlık üzerlerine çöktümü de dikilip kalırlar. Allah dilemiş olsaydı işitmelerini, görmelerini de alıverirdi. Şüphesiz Allah her şeye kâdirdir.”²

Buna nasıl dayanılır? Bu adamın ruh sağlığı nasıl bozulmaz? Bu strese kim dayanabilir? Hangi insan katlanabilir?

Bir çok putlara, sözgelimi kendi nefsi putuna, kadın putuna, para putuna, politika putuna, makam putuna, göze girme, sevilme, kamuoyunca beğenilme putuna, meşur ifadesiyle şan, şöhret ve hub-bi riyazet putuna, devlet veya sistem putuna, sistem içinde oluşan hukuk, kanun putuna vel hasıl güç ve kuvvet putlarına tapan çağın insanı, aslında Allah ‘Teala imanı kaybetmekle kişiliğinin bütünlüğünü ve hürriyetini kaybetmiştir. Evet, Allah Teala’ya inansa, yalnız

² Bakara, 17-20.

ona inanıp tevhide erse yalnız ona ibadet edip kullukta bulunsa, bu kadar tanrıların isteğini yerine getirip razı etme yerine, sadece bir Allah Teala'nın emir ve isteklerini yerine getirecekti. Şüphesiz bu daha kolaydır ve daha sağlıklıdır. Ama, işte aksine çok tanrılar edinmiş. Gel gör ki nasıl birleştirecek bu kadar zıtları bir yerde? Zavallı bölük pörçük bir ruh haliyle hep çırpınıp duracak, hem de neticesi hep boş olacak.

İşte onların halini Allah Teala şöyle açıklıyor: “Allah, geçimsiz bir çok efendileri olan (ve her birinin de kendisinden köleliğin gereğini isteyen) bir adamla, yalnız bir kişiye bağlı olan bir adamı misal olarak verir. Bu ikisi eşit midir? Övülmek Allah Teala içindir fakat çoğu bilmezler.”¹

Ruhi hastalıkların bir kaynağı da ölüm olayına tatminkar bir cevabın bulunmayışıdır. Eğer iman olmasa tıpkı var oluşa sağlıklı bir açıklama bulunamadığı gibi işte o zaman, bu yokluğa, bu hiçliğe, bu kadar emek ve uygarlığın, bu kadar duygu, düşünce ve bilgi birikiminin yok olup gitmesine dayanamayan ruh allak bullak olacaktır.

Oysa müminin inancına göre ölüm bir yok oluş değil belki dünyadan terhis olup sıkıntılı bir görevin bitişiyle yepyeni ve çok güzel bir hayatın başlangıcı, Mevlana'nın dediği gibi şeb-i âruz, yani bir düğün gecesi, bir gerdek gecesi, sevenlerin hasretlerine son veren vuslat gecesi, sonsuz iyiliklerin ve güzelliklerin başlangıcı. İşte imanın değeri... derin düşünmek ve ibret almak gerekmez mi?

Evet, düşünmek gerek hak olan dine inanan insan, dünyada birliğe, dirliğe ve huzura ermiştir. Onun ruhu artık bir çok sistem ve ideolojilerden acaba hangisi doğrudur gibi tereddüt, tecesüs ve yıkımlardan kurtulmuştur. Kalp, bunların çarpışmasından meydana gelen yıkımlardan kurtulmuştur. Bunu küçümsememek lazım. Binlerce, yüzbinlerce, hatta milyonlarca insanı zevk alarak öldürebilen hasta kişilikli

¹ Zümer, 29

ideoloklar çökmüştür. Bütün bu cinayetleri, ideolojileri uğruna yapmışlardır. Teröristler, anarşistler aynı ruhsal hastalıklı insanlardır ve dünyanın baş belalarıdır.

İmanın yerine konan ideoloji ve izimlerin cinayetlerini yazan kalem ustası büyük düşünce adamlarımızdan Cemil Meriç “izimler” idrakimize giydirilen deli gömlekleri. İtibarları menşe’lerinde geliyor. Hepsi de Avrupalı”¹ diyerek buhranın biçim ve kaynaklarını belirtirken, bunların imanla mukayesesini de şöyle yapıyor:

“Din asırlardan beri yaşayan ve nesilleri huzura kavuşturan tecrübeden geçmiş bir inançlar manzumesi; sıcak, dost, köklü. Batının dünyevi dediği kültür ise, hakimiyetini tahkim için düşman ülkelere ihraç ettiği sefil bir ideolojisi. Taarruzun hedefi heçli seferlerinden beri aynıdır; kılıçla kazanılmayan zaferi yalanla kazanmak. İdeolojiler tahribe yeltendikleri imanın yerine sahtelerini ikama etmek için uydurulan birer ersatz’dır. Başka bir deyişle, remizleri, merasimleri ve kiliseleriyle çağın icaplarına uydurulmuş birer inanç manzumesi. Rüştünü idrak etmemiş nesillere ilim diye yutturulan, yalnız zarflarıyla ilmî, muhtevalarıyla masal, birer bulamaç.”²

Düşmanlarımızın amansız oyunları ile mukaddesi öldürülen, imanları boğulan nesillerin ülke içindeki acı maceraları anlatılır daha sonraki satırlarda.

Sonra fakirliğin getirdiği ruhi depresyonlara ve isyana, ümitsiz hastalıkların sebep olduğu ruhi bozukluklara, inkar ve inançsızlık hangi huzuru, hangi çağreyi verir? İmandan başka ne teselli eder, yüzde yüz öleceğine inanan insanı. İşlediği suç ve cinayetlerin vicdan azabından ezilen insanı, Allah’ın tevbeleri kabul edeceğine ve bağışlayacağına, hatta eğer tövbesinde sadık olursa onu seveceğine imandan başka ne kurtarır? Cemiyet nasıl kazanabilir onu o haliyle yeniden?

¹ Cemil Meriç, Bu Ülke, s. 23

² Age. s. 92

Mazlumların ahını kim dindirebilir, karamsarı kim ümitlendirebilir.

İşte bütün bunlar hep imanın insan ruhuna kazandırdığı sağlıklardır. İslam, insanı hasta olmadan önce davranıp hasta olmaktan kurtarır. Haliyle hasta olmayınca tedavi denilen şey de söz konusu değildir.

İMAN VE EĞİTİM TERBİYE AHLAK

İman ile ilim, eğitim, öğretim, genel kültür ve terbiye arasındaki olumlu ilişkiler, gerçekten çok önemli ve çok geniş bir konudur. Biz bu konuyu “Alimin Önderliği” kitabımızda enine boyuna çok geniş olarak inceledik. Burada daha farklı ama kısaca bahislerle konumuzu sürdüreceğiz.

İnsan imanı sayesinde, yeryüzünde bir imtihanda olduğunu,¹ zerre kadar da olsa iyilik ve kötülüklerin karşılığını muhakkak göreceğini bilmekte,² ve bu bilinçle hayatına bir disiplin kazandırmaktadır.

Allah’ın kendisini her an gördüğünün bilincinde olan bir mümin,³ hayatının en büyük amacı olan O’nun rızasını kazanmak ve azabından korunmak için,⁴ çok ince, çok hassas, çok dikkatli ve çok uyanık bir insan olmak zorundadır. Kişiyi olgunlaştıracak her ilahi emre itaat ve yapıldığında onu rezilleştirecek her günaha isyan borcunda olan bir mümin, hayatının her anını, bir başka ifadeyle içinde yaşadığı şu anını,

¹ Mülk, 2; Zariyat, 56.

² Araf, 8; Mü’min,102; Ankebut 13; Enbiya, 47; Lokman, 16; Zelzele, 7-8; Karia, 6-11; Tekasür, 8.

³ Bakara, 96; Al-i İmran, 15; Nisa, 1; Kaf ,18; Ahzab, 52 vd.

⁴ Furkan, 74; Bakara, 21,74,197,201; Al-i İmran, 16, 191; Nur, 52 vd.

son anı gibi değerlendirecek,¹ bu konuda olanca bilincini bütün gücüyle açarak, uyanık ve diri tutarak, mayın tarlasında yürüyen ve her an ani bir infilakla ölümle burun buruna gelerek buram buram terleyen bir insan gibi duyarlı olacaktır.

Ona bu hassasiyeti, bu uyanık şuuru, acaba imandan başka ne kazandırabilir?

Bilindiği gibi insanı iç içe halkalar gibi kuşatan yaptırıcı güçler, müeyyideler vardır. Mesela bir kişi insanlardan utanır ve sevilmemeye, dışlanma, kınanma, ayıplanma korkusundan, alay edilme, terk edilme endişesinden ötürü, kendi haline kalsa işleyebileceği bir suçtu terk edebilir. Ama bunların söz konusu olmadığı yerlerde, mesela insanların görmediği, bilmediği yerlerde, veya kimsenin kendisini tanımadığı yerlerde, bir insanı suç işlemekten kim, kötü olmaktan ne men edebilir?

Hatta bir kere toplumda kötülükle bilinmesi, tanınmış olup haya perdesi yırtılması gibi durumlarda, böyle bir insanı suç işlemekten, kötü olmaktan ne men edebilir? Evet, imandan bir parça olan haya kalmadıktan sonra insan dilediğini yapabilir. Onu kimse kolay kolay tutamaz. “Su testisi su yolunda kırılır” sözü biraz da bu gerçeği yansıtır.

Bu sorulara cevap olarak “Devlet mahkemeleri ve kanunun cezalandırma korkusu” diyebiliriz. Evet ama bir yere kadar. Fakat bu cevaba “Hayır, bunlar da tam ve kamil bir yaptırıcı güç, caydırıcı bir müeyyide olamaz.” desek de yanlış olmaz.

Neden mi?

Önce hiçbir kanun ve mahkeme insanı ahlaklı olmaya zorlayamaz. Hakkı yok buna. Mesela, cimrilik, bencillik, hasetçilik, kincilik, riyakarlık, kibirlilik, vs. gibi kötü ahlaklarından dolayı hukuk kişiyi cezalandırabilir mi?

Ne haddine, yoktur böyle bir yetkisi. Yasal dayanağı yoktur bunun.

¹ Al-i İmran 102.

Sonra bir insan devletin yasalarla suç kabul ettiğini yaptığı zaman, yine kanundan kaçma ve kurtulma durumları, imkan ve ihtimalleri vardır.

Nasıl mı?

Evvela herkesin bildiği gibi, kimseye göstermeden işlenen suçlardan dolayı suçlular, delil yetersizliğinden ötürü suçlamalardan beraat ederek cezalandırılmazlar. Böyle bir durumda, iman hariç kişiyi kim alıkoyabilir suçlardan? Maiz ve Ğamidiyeli kadında olduğu gibi ölüme ayakları ile ne itebilir insanı imandan başka?

Vicdan mı?

Bırakınız siz o vicdanı! Yalnız başına kaldığında çok zayıf, çok etkisiz bir müeyyidedir o. Alabildiğine bireyseldir çünkü. İmanla terbiye edilerek etkinleştirilmezse yapabileceği bir caydırıcılığı yoktur.

Sonra çok pişman olurmuş, yanar sızlarmış, neye yarar? “Ba’de Harabil Basra”!... Mazluma ne teselli verir bu? Zayi olan hakları nasıl öder? Acı ve ızdırapla yaşanmış zamanı geri mi getirir?

Hem şu nice soyguncularda, katillerde, canilerde vicdan yok mu yani? Şu dünyayı ateşe verenlerde? Kendi çocukları kucaklarında amansız bir hastalıkla çırpınsa, gözyaşları arasında ızdırap çekerler. Kendi çocuklarına birisi bir tokat atsa, kıyameti koparırlar. Ama başkalarının çocuklarının üzerine ölüm yağdırırlar da vicdanları sızlamaz. İşte bu noktada efendimizin şu sözü ne harika bir gerçektir: “Utanmazsan dilediğini yap.”¹ Yine ondan öğreniyoruz, utanma da imandan bir parça. İman olmazsa onlar da bir şeye yaramıyorlar...

Sonra vicdan dediğin de ne? Ne gücü var? İkinci imkan, suç işledi ama, cari kanunların boşluklarını ilmiyle iyi değerlendirdi. Kanun ve yönetmeliklerin ihmal ettiği bir noktada suçu işledi veya kanun koyucunun henüz bilip de

¹ İ. Canan, age. VI. 33

tespit ederek yasallaştıramadığı yeni bir suç, üretip işledi. Kanunsuz suç olamayacağına göre kim suçlayabilir onu? Kim yargılayabilir? Hayır hayır, hiç kimse suçlayamaz, yargılayamaz., cezalandıramaz maşeri vicdanda hak etse bile. Alık alık bakarlar sadece... Demek kanun ve mahkeme de insan için nihai bir yaptırıcı güç değil.

Sonra, hele o kanuna o insan inanmıyorsa, kabul etmediği bir kanuna saygısı olmadığından, zaten onun aksine bir davranışı da suç kabul etmediğinden, vicdanı da rahat, alnı da açık işler o sözde (!) suç. Çünkü yaptığı suç değil ki. Kanun koyucuların mantıksızlığı, düşüncesizliği işte. “Cahil herifler” der geçer.

Buna basit bir örnek verelim. Bir müslüman erkek için ikinci eşi nikahlamak caizdir. Buna Allah izin verirken yasalar yasaklamış. Hesabını sadece Allah Teala’ya verecek bir müslümana hiç bir şey ifade etmez bu yasa. Bu yüzden Anadolu’da bir çok insan iki evlidir ve vicdanları hiç sızlamamaktadır haklı olarak.

Yine bir müslüman kadına gayr-i müslim bir erkekle evlenmek haram kılınmıştır. Ama bu ülkede böyle evlilik yapanları da duyuyoruz. Eğer bir insan İslam’a inanmıyorsa, Allah Teala’nın kanunlarını yaşayarak O’nun rızasını kazanmak ve ahiret hayatında mutlu olmak gibi bir inancı ve amacı yoksa, kanunların suç saymadığı bu evliliği rahatlıkla yapabilir. Bunu yasaklayan kanuna inancı olmadığı için vicdanı da sızlamayacaktır haliyle.

Bundan elli altmış sene önce yaşamış bir alim düşünün, arapça bir kitaba ihtiyacı var. Ülkede bulması mümkün değil. Ancak yurt dışından kaçak yollarla gelecek. Bunu temin ederken vicdanı sızlar mı yasa bir iş yaptım diye?

Hala bazı ilaçları ülkeye sokmak yasa. Neden? Altında bir sürü firmasal oyunlar var. Hastası olan birisi bu yasağı dinler mi imkanı olsa? Vicdanı sızlar mı hastasına ilaç temin etti diye?

Bu örnekleri istersek çoğaltabiliriz.

Bir başka gerçek de şudur; eğer kanunlar bir milletin dininden, rfnden, maşeri vicdanından kaynaklanmıyorsa, zaten saygı görmez ve mecbur kalınmadıkça uygulanmazlar. O da ayrı bir sorun. Bu açıdan bakıldığında ülkemizde yasaların nasıl yapıldığı da zaten belli.

“Ama” diyeceksiniz “topyekn bir milletin ortaklaşa kabul ettiği bir kanunlar manzumesi olabilir mi?”

Beşeri kanunlar için bunun cevabı haliyle “hayır”dır. Krallık ve diktatörlükleri zaten konuşmaya gerek yoktur. Onlar kimseye sormadan kanunlarını yapar ve uygularlar.

Ama demokrasilerde bile bu açıdan sorunlar yaşanmaktadır. Sözgelimi bizim bilerek oy vermediğimiz bir siyasi parti iktidara geldi ve bizim daha başından istemediğimiz ama onun da proğramında olduğu kanunları meclisten geçirdi.

Biz bu kanunlara baştan karşıydık zaten. Bizim onlara niye saygımız olsun? Buna saygı denmez, zaruretin getirdiği bir kabullenme, sineye çekme, katlanma denir ve zamanı gelince ve imkan bulununca da kaldırılır. Bu bir anlaşmadır, anayasalarda tezahür eden bir sosyal sözleşmedir.

Demokrasilerde onlara bu yetkiyi veren, çoğunluğun görüşünü almalarıdır. Çünkü seçimlerde çoğunluğu aldılar.

Ama demokrasiye bir çok itirazlar da vardır. Mesela burda şu sorular sorulmaktadır: Ne oğunluğu? Hangi oğunluk? Çoğunluk mu, yoksa etkili ve yetkili kişi ve kurumların bazen gizli yönlendirmesi, bazen de açık tehdit ve dayatması mı?

Hadi bunları da görmezlikten geelim. Bir kere en çok oy almak, her zaman çoğunluğu almak, çoğunluğu temsil etmek değildir. Zira çoğu kez muhalefetin oylarının toplamı, iktidardan daha çoktur. Öyleyse gerçek çoğunluğun sözü muhalefette kaldığı için geçersizdir. Ya şu en çoğa karşı kurulan koalisyon uygulaması ile sağlanan çoğunluk hangi çoğunluktur? şöyle ya da böyle o çoğunluk iktidardaki

azınlığın çıkardığı kanuna hangi akılla itaat edecek? Vicdanlar nasıl sızıldan kurtarılacak?

“Efendim ne yapalım, demokrasi bu! Bu bir sosyal sözleşmenin gereği. Mecburen sineye çekilecek. Herkes bunu baştan kabul etmiştir ve bu yasalar herkes için geçerlidir.”

Güzel ama, herşeyden evvel bizzat çıkarılan yasanın doğruluğu, yararlılığı tartışılmaz mı? Önemli olan ortaya konan değer değil mi?

Sonra velev ki çoğunluk yapsın, biz inanmadığımız, kabul etmediğimiz ve açıkça yanlış, hatalı, haksız bildiğimiz ve eleştirdiğimiz bir kanuna, sırf çoğunluk istiyor diye, neden itaat edelim? Bizim kişiliğimizin, inancımızın, vicdanımızın ne değeri kalır o zaman?

Burada haklı olarak şu soru gündeme gelecektir; iyi de kardeşim çare nedir?

Beşeri düzenlerde bunun çaresi yoktur. Monarşilerde, diktatörlükte, aristokraside zaten hiç yoktu. Demokrasiler kısmen bir çare getirmişlerdir. O yüzden demokrasi için “hatası en az yönetim biçimi” denmiştir. Ama demokrasinin nihai yönetim biçimi olmadığını da herkes söylüyor.

Ama ilahî düzenlerde bunun çaresi yok değil. Bu açıdan bakıldığında çare beşerde değil, insanlarda değil, çare Allah’tadır.

Burada meselenin can damarı Allah Teala’nın muradının ne olduğunu doğru tesbit etmektir. Haşa, “Hangi Allah” demeyeceğiz. Allah Teala bir tanedir. Ama o Allah Teala’yı ve O’nun isteklerini bize doğru olarak, O’ndan aldığı gibi, değiştirmeden, bozmadan, eklemeyen, çıkarmadan, olduğu gibi, orijinal haliyle anlatan hangi dindir?

Evet, hangi din?

Bu, soru yerinde ve doğru bir sorudur!

Eğer insanlar bunu doğru tesbit eder de o dini hep beraber benimserler ve içlerine samimiyetle sindirerek iman ederlerse, en azından bu bir ülkede büyük bir çoğunlukla böyle olursa, mesele kökten halledilmiş demektir. O dini kabul eden

her insan otomatikman onun kanunlarını da yürekten kabul edeceğine göre, işte herkesin kabulleneceği kanunlara erişilmiş demektir. En azından o ülkede yaşayan o dindâşların ortaklaşa benimseyeceği kanunlar bulunmuş demektir.

Eğer hep beraber insanlar bu kanunları kabul etmişlerse, bunları değiştirmek gibi bir sorunları da haliyle olmayacaktır, iş sadece uygulamayı veya bir başka deyişle yürütmeyi belirlemeye kalmıştır. Bunu seçmek için de demokrasinin kurallarını çalıştırmakta bir beis olmasa gerektir. Halkın özgür iradesiyle tali yasaları düzenleme ve yürütme erkini belirlemede dilediği partiyi veya bağımsız adayları seçmede demokrasinin tecrübesinden yararlanmanın bir yanlışı olmasa gerektir.

İşte çözüm bu!...

Din istemek başka, saltanat, krallık, diktatörlük istemek başka şeydir. Her dindarı saltanatçı görenler, bu yanlışı ilimdir diye nereden öğrendiler? Kim yutturdu onlara bunu?

İşte çözüm bu!...

Böylece hem din, hem de demokrasi beraberce uygulanarak halka mutluluk sunulacaktır.

Ama burada İslam'dan nefret eden bazı insanlar çıkacak ve “Laiklik olmazsa demokrasi de olmaz. Laiklik demokrasinin olmazsa olmaz şartıdır” diyecekler ve işi zora, suyu yokuşa süreceklerdir. Açıkça din düşmanlığı yapma yerine böyle bir söylemi tercih edeceklerdir. Onların derdi demokrasi memokrasi değildir. Dertleri başka onların.

Ama takiyyeciler bunu açıktan söyleyemiyorlar. Ama yer yer de “Biz din bağından kurtulmak, özgür olmak istiyoruz” diyorlar. Mutlak özgürlük hayvanlarda bile yok. Nerde kaldı beraber yaşamak zorunda olan insanlarda olsun? Herkes hak ve hukuka bağlı kalmak zorundadır. Onlar hak hukuk diyorlar, biz de din diyoruz, farkı ne?

Oysa örnek aldıkları bir çok ülkelerde laiklik olmadan demokrasi bal gibi olmaktadır. İşte İsrail. İşte Yunanistan. İşte

daha bir sürü demokrat ülke. Hem şeriatları, hem de demokrasileriyle bal gibi yaşamaktadırlar.

Maksat üzüm yemek mi, bağcı dövmek mi?

Din bize Allah Teala'nın emir ve yasaklarını bildirir. Son din ise İslam'dır. İslam ilk dindir aynı zamanda. Yani Allah Teala'nın tek bir dini vardır, o da İslam. Başta Hz. Adem olmak üzere, Nuh da, İbrahim de, Musa da, İsa da, evet bütün peygamberler aynı dini, yani İslam'ı tebliğ etmişlerdir insanlara. Temel esaslar aynıdır. Değişen şeyler, sadece devrin gelişim düzeyine göre seyreden bazı yasalarda olmuştur. Bundan daha tabii bir şey de olamaz zaten.

Bu gün Yahudilik ve Hristiyanlık diye var olan dinlerin aslı da İslam'dı. Ama zaman içinde başlarına bazı musibetler geldi. İnsanlar iyi koruyamadılar onu. Değiştirdiler, bozdular. Asli özelliğini yitirdiler. İslam bu bozulmayı düzeltmek için gelmiştir. Kıyamete kadar da Allah Teala'nın koruması altındadır. Çünkü başka peygamber göndermeyeceğini açık seçik bildirmiştir.

Öyleyse çare İslam'dadır. İslam, yönetimin belirlenmesinde temel prensipler ortaya koymuş ama belli bir biçimi de kesin olarak dayatmamıştır. Dört halife devrindeki uygulamalar da ortadadır.¹ Oradaki uygulamalar çağın tecrübeleriyle birleştirilerek ortaya çok güzel bir seçim ve yönetim biçimi koymak zor değildir.

“Demokrasilerde çare tükenmez” diyen insanlara, bu şartlarda hak veririz. Yoksa “laiklik olmadan demokrasi olmaz” diyenler, kendi yanlışları için toplum ve devleti deneme tahtası yapmak isteyenlerdir. Başımızda berberlik bellek yani. Yazık değil mi insanlara, bir kere gelip de bir daha elde edemeyecekleri dünya hayatı denen fırsat ve nimeti, sonu binbir çeşit acı ve ızdıraplarla ölüme varan bir tecrübeye kurban etsinler? Hatta kendileri de kurban gitsinler? Bunun

¹ Geniş bilgi için konu hakkında yazdığımız “İslam'da Devlet ve Siyaset” kitabımıza bakılabilir.

sorumluluğunu hangi vicdan, hangi yürek kaldırabilir, varsa ve diriye eğer?

Bütün bu açıklamalarımızı ana amacımıza bağlayalım; öyleyse geriye tek bir yaptırıcı güç kalıyor; iman. Allah’a ve hesap vereceği ahiret gününe inanan bir insanın, hele de küçüklükten beri o doğrultuda terbiye edilmiş ve o iman kendine telkin edilmişse, suç işlemesi çok zordur. İnsandır, hatasız günahsız olmaz ama, çok enderdir. İşte o yüzdendir ki, Hz. Ebubekir devrinde bir yıl vardır, mahkemeye bir kişi olsun müracaat etmemiş, hakimler bir tek davaya olsun bakmamış, hapisanelerin kapıları ardına kadar açık, içeride bir kişi olsun bulunamamıştır.¹

Bugün bize bir hayal, bir ütopya, ayakları yere basmayan bir ideal gibi gelen bu insan ve bu toplumu, bu yaşanmış asr-ı saadet toplumunu inşa eden ana unsur, hiç şüphesiz imandır, Allah sevgisi ve saygısıdır. Görüyoruz ki o toplumda suç işleyen, “cezamı bu dünyada çekeyim” diye kendi ayaklarıyla geliyor mahkemeye, cezası ölüm de olsa.² Sonuç ne kadar güzel; herkes canından, malından, neslinden, dininden, aklından emindir.

Tabidir ki bunu sağlayan sadece iman değildir. İşler sadece ona havale edilmiş değildir. Çünkü bu insan gerçeğine aykırıdır. Bir toplumda bu noktada zayıf insanlar da bulunabilir. İslam bu iman ve terbiyeyi telkinle beraber kötülüğe giden her yolu da tıkamıştır. Toplumun bu halinde, şüphesiz İslam ahlakının üstünlüğü olduğu gibi, İslam kanunlarının eşsiz güzelliği ve onun tam adalet ve hukukun üstünlüğü ilkesi ile güzelce uygulanması da önemli bir etkidir.

¹ M. Sami Ramazanoğlu’nun “Hz. Ebu Bekir” isimli eserine Ömer Kirazoğlu’nun takdim yazısı, Erkam y. İst. 1981, s. 8.

² Şevkani. Neyl’ül Evtar, VII. 95; İbrahim Canan, Kütübü Sittese muh. VI. 221-235; Müslim, Hudud, 22 (1695); Ebu Davud, Hudud, 7 (4379) (4434, 4441) Tirmizi, Hudud, 22; Ahmed Davudoğlu, Müslim Şerhi, VIII. 354-364

Öyledir, insanlar ne kadar iyi olurlarsa olsunlar, kanunlar iyi olmadıktan sonra, zulme kim dayanır, kim sabreder? Sonra zulme sabretmek bir fazilet midir, bir erdem midir ki? Bir ahlaklılık mıdır ki?

Asla!

Aksi de geçerlidir tabi. Yani kanunlar çok güzel olsa bile uygulama kötü olduktan sonra ne yarar sağlar ki? Kanunlar ne kadar iyi olurlarsa olsunlar, onları uygulayan insanlar iyi olmadıktan sonra ne yazar ki?..

İşte bu iki iyiliğin bir araya gelmesi ancak ve ancak imanladır. Yani İslam'dadır. Bu kuru bir iddia değil, yaşanmış tarihi bir gerçektir. Bir kerre olan, şartlar yerine getirildiği zaman bin kerre de olur. İlim öyle söylüyor. İnşallah tekrar da gerçekleşecektir. İnsanlık bunu bir kerre daha görecektir.

Sonra, bu suçların yok edilmesi ve suçluların cezalandırılması için görevlendirilecek emniyet ve zabıta güçleri, mahkeme personeli, hapishane binaları ve personeli, içinde boş yatan, topluma yük olan asalak mahkumlar, ne kadar masraf açarlar topluma, ne kadar yük getirirler ekonomiyi!... İman bu açıdan ekonomiyi, dolayısıyla toplumun kalkınma ve refahına büyük katkılar sunar.

Kaldı ki imansız bir adam, ya da kanuna saygısız bir adam, hapishanede cezasını çekince sanki işlediği suçtan ıslah mı olmuştur? Cezasını çekince bir daha o suçu işlemekten vaz mı geçmiştir? Yaşanan toplum göz önüne getirilirse kim buna “evet” diyerek olumlu cevap verebilir?

Hatta zaman zaman hapishaneler suçlular için, daha büyük ve teknik suçlar işleme eğitimi veren okullar gibi olmuştur. Maalesef zamanımızın acı bir gerçeğidir bu... Sık sık çıkarılan af kanunlarının altında yatan bir acı gerçek de, durmadan çoğalan suçlular için ceza evlerinde kalacak yerin olmamasıdır. Bütün koğuşlar tıklım tıklım dolmasına rağmen yeni suçlulara yer kalmamaktadır. Ama neye yarar ki, afla salıverilen suçlular, çok kısa bir zaman sonra cezaevlerini tekrar doldurmaktadır.

Ayrıca hakimlerin her zaman rüşvet yemeden, sevdiklerini kayırmadan, tehditlere boyun eğmeden, bir kısım güçlerden etkilenmeden, bir takım hesaplar yapmadan hüküm verdiklerini kim söyleyebilir? Bir garantisi var mı bunun? Sadece hukuk eğitimi almaları bunu sağlamaya yeterli midir?

Bunlar insanların zaaflarıdır. Bu zaafların en etkin tedavisi hiç şüphesiz ancak imandır.

Akif ne güzel diyor:

“Ne irfandır veren ahlaka yükseklik ne vicedandır
Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır.
Yüreklere çekilmiş farzedin havfı yezdanın
Ne irfanın te’siri kalır o zaman ne vicedanın.”

Bilgili ama toplum için zararlı nice insanlar var. İlim imansız adamda, katilin elindeki bıçak gibi daha da zararlıdır. İşte basit misali: Hastanede yatan hastasını, fazladan para, yani rüşvet vermedi diye gerekli olan ameliyatı yapmayarak ölüme terk eden doktor bilgisiz midir?

Kimse “iftira” demesin, başımızdan geçtiği için rahat söylüyoruz.

Haksız olduğunu bile bile parası için müvekkilini savunan, yani suçluyu, zalimi savunan ve suça ve zulme ortak olan, davayı kazandığında da sevinen ve başarmanın mutluluğunu yaşayan avukat, bilgisiz midir?

Haklıyı haksızı fark ettiği halde rüşvet veya başka bir sebeple haksızı haklı yapan veya haklıyı mağdur eden hakim bilgisiz midir?

İnşaatın malzemesini eksik kullanarak binanın çökmesine, can ve malın telef olmasına sebep olan mühendis bilgisiz midir?

Karakolda işkence eden polis bilgisiz midir?

Dersinde gevezelik yapan öğretmen, vergi kaçırın maliyeci bilgisiz midir?

Örnekleri artırabiliriz ama gerek yok. Bunların hepsi üniversite mezunu!...

Eğer bunlar bilgisiz ise, bunları bilgilendirecek üniversitenin üstündeki bir Üniversitesi açmamak ve bunları öylece mezun edip bu görevlere getirmek suç değil midir?

Peki bunlar bilgili ise, neden ahlaksızlık yaparak bu suçları adice işlerler? Evet, neden?

Herkes itiraf etmek zorundadır ki bunun nedeni imansızlıktan, ahlaksızlıktan, öldükten sonra tekrar dirilip hesap verme inancının olmamasından veya zayıflamasındandır.

Peki yıllar yılı hala din derslerine ve ahlak bilgisine karşı çıkanlar, dindarlara sataşanlar, dini gericilikmiş gibi gösterenler, hangi akıl ve mantıkla neye hizmet etmektedirler?

Evet, iman insana terbiye ve ahlak kitaplarında yazılı olan üstün vasıfları, üstün ahlakı kazandırır ve toplumu her türlü suçlardan, kötülüklerden, pisliklerden, isyanlardan ve ahlaksızlıklardan korur. Eğitime bir hedef çizer. Suçları önlemede bir yaptırıcı güç olur. İyileri cennetle müjdeleyerek hayra teşvikçi olur. Bilinenlerin tatbikini sağlar. İnsanlara faydalı olmayı ibadet kabul eder. Her türlü yardımı teşvik eder.

Bütün bunların öğretildiği ayetleri, hadisleri, hukukî ve ahlakî umdeleri ve uygulamadaki eşsiz örneklerini saymak, yer darlığından mümkün olmamaktadır. Rahat okunsun diye kitabımızın hacmini büyütmek istemiyoruz. Böyle bir araştırma İslam'ı ve imanın değerini anlamada gerçekten önemlidir ama burası yeri değildir. İstenirse kaynaklarına bakılabilir. Biz burada sadece işaret etmekle yetinmek zorundayız. Zira asıl amacımız, İslam ahlakını, eğitimi, medeniyetini anlatmak değil, imanın değerini ortaya koymaktır.

Ancak bu kadarı bile bu ülkede neden cahillerin değil de, lise ve üniversitelilerinin anarşist ve terörist olduğunu, memlekete zararın halktan sıradan kişilerden değil de, neden okumuş yazmış aydın kesimden geldiğini anlamaya yeterlidir sanırım.

İMAN VE MUTLULUK

Geçmişte anlatılanları mukaddime yaparak sonuçta şunu rahatlıkla söyleyebiliriz; herkes mutluluk ister, onun peşinde koşar ama, ancak iman insanı mutlu eder. Bir müslümanın aldığı kalbî huzur ve mutluluğu kafir asla bulamaz. Onun bütün mutluluğu maddîdir, anidir, geçicidir ve gerisinde de genellikle:

Kimi cism-u cana dokundu kimi vicdana
Zevk namına ne yaptımsa peşiman oldum

kabilinden büyük acılar, ızdıraplar, vicdan azabı ve pişmanlıklar vardır.

Burada bizim için acı ama açık bir gerçek vardır: O da, bir kafir bir müminin mutluluğunu, huzurunu, rızasını, kalbinin itminanını, daimi sevincini, ibadetteki hazzını, ruhi, maddi, akli, ahlaki ve iyimser şuurunun topyekün bir birlik içinde aynı yönde gidişinin verdiği zevki asla bulamaz. Bir zakirin “Allah” derken, gözlerinden yaş akıtarak, derileri ürpererek, kendinden geçip rüzgarın önündeki ağaç dalları gibi sallanıp titreyerek cezbeyle “Allah” derken aldığı zevki, bir tanrıtanıma nerden bilecektir? Onlara göre bütün zevk ve dolayısıyla mutluluk, aynen hayvanlarda da olduğu gibi, yeme, içme, güzel evlerde güzel kadınlarla düşüp kalkmadadır.

İnsanlar arasında saygı, servet ve itibar kazanmadadır. Mal, makam, şöhret yani. Yani enaniyetin tatmini.

Bunları meşru yollardan tadarak bilen bir mümin, onların aldığı bütün bu zevkleri, kendisinin yaşadığı bir gecelik teheccüde, şehirdeki birkaç rekate, o anda yaşadığı münacat lezzetine, iki damla gözyaşına asla değişmez!... Hayatlarında bu lezzeti tadamayanlar, yaşama zevkini ve sevincini nerden bilecekler?

Kafir hakkıyla mutlu olamaz. Bunun gerekçelerini yukarıda hem “İnsanın Üstünlüğü”, hem de “İman ve Hayat” başlıkları altında geniş olarak anlattık. Aynı bilgileri tekrar etmeyelim. Ama onları söyleyeceklerimize bir zemin yapalım.

Bilindiği gibi mutluluk herkesin en büyük amacıdır. Herkes onu elde etmek için çabalar durur. Durur amma bilmeyenler onu başka başka vadilerde ararlar. Ömürleri aramakla geçer, ellerinde maceranın zevkinden başka bir yığın acı ve ızdırapla kalakalırlar. Samanlıkta iğnesini düşüren, orası karanlık diye gider de arama işini sokak lambası altında yaparsa çok bulur iğnesini...

Bir çok filozof gezdi çöllerde mecnun gibi, bir çok gezgin dağları aştı mutluluk için. Bir çok devlet adamı ülkeler fethetti, yasalar koydu ama, ne kendi mutlu oldu, ne de yönettiği halkı. Bir çok öğretmen de onu öğretmeye kalkıştı ama kendisi mutsuzdu...

Hangi dağlardı, hangi vadiler, hangi çöller ve belgelerdi insanları mutluluktan alan?

Çoğu insanlar onu servet dağlarında aradılar, şöhret vadilerinde dolaştılar, itibar çöllerinde gezdiler, şehvet belgelerinde eğlendiler ama mutluluğu bir türlü bulamadılar. Ömür bitip tükeniyor, yar ele geçmeden gün bitiyordu...

Oysa işte batı toplumları. Servet var. Şehvet var. Zevk var. İtibar var ama mutluluk yok. Eksik olan ne?

Anlamadılar gitti!...

Herkesin işi var, aşısı var, evi barkı var, çoluk çocuğu var, gelecek garantisi var, sağlık güvencesi var ama mutluluk yok.

Yok işte. Yaşanan bir gerçektir bu. Acı bir gerçek...

Büyük devletler kurdular. Dünyayı sömürdüler. Her yeri araştırdılar. İlim ve teknikte ilerlediler. Ciltler dolusu kitaplar yazdılar, makinalarla karada, denizde ve havada cirit attılar, uzayı araştırdılar ama mutluluğu yakalayamadılar.

Onu bir türlü bulamadılar.

Oysa o karalarda, denizlerde, havalarda, uzaylarda değildi. İnsanın kendisindeydi. Kendi içindeydi. Kalbindeydi yani, gönlündeydi...

Evet, huzur oradaydı. Mutluluk oradaydı. Ama onlar hep başka başka yerlerde arıyorlardı.

Onun yerini yakalayanlar da oldu zaman zaman, işin az çok farkına varanlar da oldu bir yığın acı tecrübeden sonra. Ama yine de işin künhüne tam vakıf olamadılar. İşte size böyle birisinden bir hikaye:

Yusuf el-Kardavî “el-Muhtar” dergisinde Amerikalı bir doktorun bir yazısını okumuş, beğenmiş. “İman ve Hayat” adlı eserinde bize de aktarmış sağolsun. Biz de beğenmiştik ilk okuduğumuzda. Bakalım sizler de beğenecek misiniz?:

“Bir zamanlar gençliğimde hayatın herkesce kabul edilen güzelliklerini bir liste halinde sıraladım ve dünyevi isteklerle şu açıklamayı yazdım: Sağlık, sevgi, kabiliyet, zenginlik ve şöhret. Sonra da bunu gurur ve kibirle yaşlı bir hakîme -bilge kişiye- gösterdim.

Yaşlı dostum bana şöyle dedi:

- Güzel bir liste. Zararsız da sıralanmış. Ancak bana öyle geliyor ki, en mühim madde unutulmuş. O olmadan liste taşınmaz bir yük olur.

Hakim dostum listenin üzerine bir çarpı çekti ve iki kelime yazdı: “Kalp Huzuru”. Ve dedi ki:

- İşte bu, Allah Teala in seçkin kulları için sakladığı bir lütuftur. Allah Teala çocuklarına zeka ve sağlık verir. Mal ise

el kiridir. Şöhret ender değildir. Ama kalp huzurunu ancak takdir ettiği kimselere verir.

Ve izah yollu şöyle dedi:

- Bu bana mahsus bir görüş de değildir. Ben sadece Tevrat'tan naklediyorum. Aurelius'tan ve Ladenis'ten naklediyorum. Bu hakimler şöyle demişler: “Ya Rabbi!. Dünya nimetlerini ahmakların ayakları altına ser, bana da huzurlu bir kalp ver.” O gün bunu kabul etmek bana zor geldi. Ancak yarım asırlık özel bir tecrübeden ve ince düşüncelerden sonra anladım ki, kalp huzuru doğru bir hayat için tek idealdir. Ve artık biliyorum ki, diğer meziyetler insana huzur sağlamak için zaruri değildir. Bu huzurun mal olmadan, hatta sıhhat olmadan da geliştiğini görüyorum. Huzur, kulübeyi saraya çevirebilir. Huzursuzluk da sarayı zindan eder.”¹

Kardavi bu hikayeyi çok beğenmiş ve arkasından şunları söyleyerek dikkatleri yoğunlaştırmak istemiş: “Bu, refah ve zenginlik ülkesi, altın ve ilim ülkesi, hürriyet ve serbestlik ülkesi Amerika’da yaşayan bir insanın sözüdür. Bunu uzun tecrübelerden sonra söylemiştir. Bu kimse hayatta kalp huzurundan, gönül rahatlığından daha kıymetli, daha üstün ve daha bereketli bir nimet bulamamıştır. Bu, hakim bir kimsenin sözüdür. Kitabımıza alabilir ve ondan yararlanabiliriz. Hikmet mü'minin yitiğidir ve nerede bulursa alır.”²

İyi de, paranın ve pulun, şan ve şöhretin, sağlık ve servetin veremediği bu kalp huzurunu nereden bulacağız?

Cevap basittir; imandan. Allah Tealaya iman ve ibadetten. Allah Tealaya karşı duyduğumuz sevgi, saygı, rıza, güven dolu kuluktan...

Yukarıda bu konulardan yeri geldikçe bahsetmiştik. Olaya şimdi burada da bir başka boyuttan bakalım.

¹ Yusuf el- Kardavî, İman ve Hayat, s. 101-102.

² Age. s.102.

Mümin mutludur!... Çünkü biliyor ki varlığı değerlidir, hayırlıdır, faydalıdır. Hayatının bir anlamı vardır. Kendisini Allah Teala sevmektedir, Resulullah (sav) sevmektedir, melekler sevmektedir, kainat ve içindekiler sevmektedir. Kendisi de onları sevmekte, saymaktadır. Allah’a kul olduğundan kalbi rahat, vicdanı rahattır. Yaratanı ile barışık olunca kendisiyle de, ailesiyle, toplumuyla, hatta topyekun eşya ve evrenle de barışıktır.

Pişman olacağı işleri zaten mümkün mertebe yapmamaktadır. Hasbel beşer yapmış olursa, bilir ki affedici bir “Rabbi” vardır, hatta bağışlar tevbe ederse. Bu yüzden gelecek güzeldir, gelecek aydınlıktır, gelecek emniyetlidir. Gelecekte bu günden, bu dünyadan çok daha büyük yaşayacağı güzellikler vardır. Bu açıdan emniyet, huzur ve güven içindedir.

Sağlığı, İslam’ı yaşadığı için yerindedir. Velevki hasta olsa bile, daha önce anlatıldığı gibi o dahi kaderde olan bir musibettir, sabır ve rıza ile lütufa çevirme imkanı vardır. Bilir ki, Allah Teala bunu verirken de kendisinin hayrını murad etmiştir. O hastalık kahredici kör bir tesadüfle rastgele gelmemiştir. Başına her gelenden, gelecek olandan, kendisini daima esirgeyen, bağışlayan, seven ve kayıran Rabbinin haberi vardır. Dolayısıyla razıdır ondan gelene. Çünkü başına gelen hastalık ve sair musibetler eğer sabır ve rıza ile karşılanırsa kendisi için mutlak hayırdır. Rab Teala şifa da verebilir, “burada son” da diyebilir. Her ikisi için de büyük müjdelere vardır. Şifa verirse daha sağlıklı bir bünye verir, ölüm verirse büyük bir rahmete erdirir.

Mü’min anını yaşar, gelecek kaygusu çekmez, rızık endişesi duymaz. O’nun için sınırı bozulmaz, bunalıma girmez. İnsanlarla iyi geçinir, güler yüzlü tatlı dillidir. İyilere iltifat ve ikram eder. Kötüleri iyilikle savar ve idare eder. Zira idare ve sabrının mükafatını görecektir. Sonu da mutlaka iyiye gidecektir. Böylece kalbine yük bindirmez, streslere girmez, maddi ve manevî sağlığını korumuş olur.

Müslüman neden mutlu olmasın ki?! Kendisine düşen müslümanca yaşamak, müslüman olarak ölmektir. Mutsuz olacak ne var ki?

Mutludur insan!... Her şey Allah'ın plan ve projesinde olduğu gibi cereyan etmektedir. Her olay Allah Teala'nın denetim ve gözetiminde en iyi biçimde olmaktadır. Emindir ve mutludur. Bunun şaheser ifadelerini yukarıda "Tefvizname"de görmüştük değil mi? Hani hep şöyle bitiyordu ya:

Görelim Mevla neyler,
Neylerse güzel eyler.

İşte o kadar!...

Bırakın siz bir müslümanı, Allaha inanan bir Yahudi, bir Hristiyan bile, hiç inanmayan ateistten, tanrıtanımazdan çok daha mutludur. İşte size güzel bir hikaye:

Hindistan'ın Müslüman alimlerinden Dr. İneyetullah el-Meşrikî'nin naklettiği bir hadise:

"Sene 1909, günlerden Pazar. Hava yağışlı... Adeta bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor. Bir ihtiyaç için evden çıktım. Bir de baktım ki, Cambridge Üniversitesi profesörü, meşhur astronomi bilgini, Sir James Jeans koltuğunun altında "İncil" ve şemsiyesi kiliseye gidiyor. Hemen yaklaştım ve selam verdim. Selamımı almadı. Bir daha verdim.

- Benden ne istiyorsun, dedi.

- Efendim iki hususu; birincisi, şiddetli yağmura rağmen şemsiyeniz koltuğunuzun altında, dedim. Sir James Jeans gülümsedi ve çabucak şemsiyesini açtı. İkincisi, sizin gibi sesini dünyaya duyurmuş bir şahsı kiliseye çeken kuvvet nedir? Dedim.

Bu سوال karşısında Sir James Jeans bir an durakladı ve sonra şöyle dedi:

- Bugün size evimde bir akşam çayı vermek istiyorum, lütfen teşrif ediniz!

Akşam eve vardığım zaman saat tam dörttü. Kapıya Lady Jeans çıktı, Sir James'in beni odasında beklediğini bildirdi. Odasına girdiğim zaman onu üzerinde çay takımları konmuş küçük bir masa önünde, derin düşünceler içinde buldum. Geldiğimi görünce;

-Neydi sualın? dedi. Ve cevabımı beklemeden;

-Gök cisimlerinin oluşumundan, akılları durduran nizamından, uçsuz bucaksız ebad ve yollarından, yörüngelerinden ve cazibelerinden, insan havsalasına sığmayan ışık kuvvetinden bahsederek bir konferans havası içinde konuşmaya başladı. Kalbimin, Allah Teala'nın büyüklüğü ve heybeti karşısında sarsıldığını hissettim. Sir James Jeans'ın başındaki saçları diken diken olmuştu. Gözlerinden yaşlar damlıyordu. Ve elleri zangır zangır titriyordu. Bir an durakladı ve sonra şöyle dedi:

- Ey İnyetullah; Allah'ın eşsiz sanatının eşsiz tesellisi olan şu varlık alemine baktığım zaman, ilahi kudretin büyüklüğü karşısında vücudum ürperiyor. Ve titremeye başlıyorum. Allah'ın huzuruna vardığım zaman, "Allah'ım, sen çok büyüksün, çok yücesin" diyorum ve adeta bütün hücrelerimin aynı dua ile bana katıldıklarını hissediyorum. Kendimi başkalarının saadetinden bin kat üstün iki büyük saadet ve sükun içinde buluyorum. Niçin kiliseye gittiğimi anladın mı İnyetullah Han!"

Büyük alim İnyetullah Han sözlerine şöyle devam ediyor:

"Bu konferans zihnimde korkunç bir tufan doğurdu. Kendisine dedim ki,

-Efendim, anlattığınız ilmî tafsilatlarla cidden beni duygulandırdınız, bu münasebetle inandığım mukaddes kitabın bir ayetini hatırladım, müsaade ederseniz size okuyayım.

Başını salladı:

-Memnuniyetle; dedi.

Ona şu ayeti okudum:

“Allahın gökten su indirdiğini görmez misin? Biz onunla türlü türlü renkte ürünler yetiştirmiş, dağlarda da beyaz, kırmızı, siyah ve türlü yollar yaptık. İnsanlar, hayvanlar ve davarlar da böyle çeşitli renktedirler. Allah’tan kulları içinde ancak alimler korkar. Doğrusu Allah, güçlüdür, bağışlayandır.”¹

Sir James Jeans birden bağırdı:

- Ne dedin? “Allah’tan kulları içinde ancak alimleri korkar.” Müthiş, çok müthiş bir şey bu! Elli senelik müşahede ve araştırmalarım neticesinde keşfettiğim bu hususları Muhammed’e haber veren kimdir? Sonra, hakikaten bu ayet Kuran-ı Kerim’de var mıdır? Eğer öyleyse ben, Kuran-ı Kerimin Allah tarafından vahyolunduğuna inanıyorum, bunu kaydet.

Sir James Jeans sözlerine şunları da ekledi:

-Bir kere Muhammed ümmi idi: bu sırları bizzat kendisinin keşfetmiş olması imkansızdır. Fakat bu esrarı Allah bildirmiştir. Müthiş! Evet çok, çok müthiş bir şey bu!²

Ya bir de müminin miracı olan namazdaki, hakiki namazdaki mutluluğu nasıl acaba? Rabbine en yakın olduğu andaki mutluluğu... Kederlendiğinde, “Bizi rahatlat ey Bilal” hadis-i şerifinde³ ifadesini bulan “göz aydınlığı” namaz.⁴ Bir tek namaz ibadetini, ondaki neşeyi görelim, gerisini ona göre kıyas edelim. Ancak bizim namazımız değil tabi. “Namazı mirac edinen” müminlerin namazı. Tabi anlamadığımız bir şey hakkında, ama bazen hissettiğimiz, sezer gibi olduğumuz ve bu his, bu sezgiden dolayı, diyenlerin doğru dediğine delil bulduğumuz namaz hakkında, meşayih-i nakşibendiyeden sultanu’l ârifin Mahmud Sami Ramazanoğlu (k.s) hazretleri şöyle yazmaktadır:

¹ Fâtır, 27-28.

² Vahiduddin Han, İlmin Işığında İslam, s, 273.

³ Ebu Davud, Edeb 86, (4985-4986) İ. Canan age. IX. 414 (3105)

⁴ Ebu Davud, Edeb 78. Ahmed V. 364,371. İ. Canan age. VIII. 223 (2327) Nesai, İşaretün Nisa, 1 (7,61)

“Ol server-i alemiyan -aleyhi ve alihi’s selevatü ve’t teslimat- Mirac gecesinde cennette müyesser olan rüyet devleti, nüzülden sonra o devletin neşesine münasib olanlara namazda müyesser olmuştur. Onun için buyurmuşlardır ki: “Namaz, müminin miracıdır.” Ve “Kulun Rabbine en büyük yakınlığı namazda husule gelir.”

Ve onun kümmel-i tabilerinin ol devletten bu neşede büyük nasibleri vardır.

Eğer namaz ile emir buyurulmasaydı maksûd çehresinden örtüyü açmaya ve isteyen istediğine (talibi matluba) delaleti edada kim kaim olurdu?

Namaz vardır ki, gam ve kederi gideren ve lezzet bahşedendir ki “Erihni ya Bilal” bu maceradan bir remzdir. Ve “Kurret-ü ayni fıs salati: gözümün aydınlığı namazdadır.” Bu istenilenden bir işarettir...

Bir musalli ki namazın hakikatinden agahtır, namazı eda vaktinde güya dünya neşesinden çıkıp ahiret neşvesi meydana gelirse elbette o vakitte ahrete mahsus olan devletten nasibdardır...

Bu taifeden bir büyük çoğunluk kendi ızdıraplarının teskinini sema’ı nağme, vecd, tevacüdden talep ederler ve kendi matluplarını na’me perdelerinde mütala ederler. “Cenabı hak haramda şifa kılmamıştır.”

Eğer namazın kemalatının hakikatından bir şemme onlara keşif olunsaydı, asla sema ve nameden dem vurmazlardı.

Ey birader! Namaz ile nağme arasındaki fark ne kadar ise, onların her birinden neşet eden kemalatın da aralarındaki fark o kadardır.

Akıllıya işaret kâfidir.”¹

Öyleyse biz sözü uzattık. Zira işaretin de ötesinde epey açıklamalar oldu. Kabahat bizde o zaman. Estağfirullahel azîm.

¹ Ramazanoğlu Mahmud Sami, Musahabe, Erkam yay. I. 97-99.

Namazdan alınan bu zevk, kamil bir şekilde yapıldıkça her bir ibadet ve vazifeden de az çok alınacaktır. Mesela her mümin oruç tutar. Efendimizce müjdelendiğine göre, “Oruçlu için iki sevinç anı vardır: biri iftar ettiği, diğeri de Allah’a kavuştuğu vakittir.”¹

Burada sevablarını yazmaya imkan bulamadığımız sabır ve ihlas ibadeti olan orucu tutarken, akşama kadar alacağınız sevabın ve ahirette bulacağınız kurtuluşun neşesiyle sofraya oturmuş, daha bir kıymetini anladığınız nimetlerin başında, ezan okunmasını bekleyen yavrularınızın gözlerindeki sevinci seyrede ede, Allah Teala’ya şükür ederken, derken birden top atıldığında besmele ve dualarla eller sofraya uzanılırken aldığınız zevki, mutluluğu düşünün... Sonra teravihler, mukabeleler, daha bir zenginleşen sofralar, misafirler, bayramlar, dualar, itikaflarla gelen mutluluklar, neşeler, coşkular...

Ya zekat...? Gücünüz var hamdolsun. Gizli açık, akraba ve muhtaçlara tevazu ile yaklaşıyor, ihlasla zekatınızı veriyor, edilen dualarla mahcup, gözleriniz yerde ve yaşlı... Vermenin şükürü ve engin huzuru ile Allah Teala’ya hamd ediş... Farkında mısınız, tepeden tırnağa mutlusunuzdur!...

Hac ibadeti ise bambaşka bir alem. Önce kainatın efendisinin huzuruna çıkacaksınız. Gusul aldınız, yeni ve temiz elbiseler giydiniz, güzel kokular süründünüz, mescide yollandınız... Uzaktan yeşil kubbe görüldü. Peygamberiniz orada sizi bekliyor. Kabrinde diri, biraz sonra verdiğiniz selamınızı alacak ve duanıza en az on kere fazlasıyla karşılık verecek. Nasıl olacak bu?... Allah Allah!..

Çıkabilecek misiniz karşısına?

Dizleriniz titriyor değil mi?

Kendinizi Amr İbni As gibi hissediyorsunuzdur. Hani onca kötülükten sonra Medine’ye hicret etmiş ve Efendimizin tuttuğu elini bir türlü bırakmıyor.

¹ Buhari, Riyaz’us Salihin II. 484-486 (1220)

Efendimizin:

-Niçin bu ya Amr? deyince,

-Günahımın çokluğundan, affınızı istirhamımdan”

diyen Amr’a...

O güzel bir cevap almıştı. Ya siz ne diyecek, ne cevap alacaksınız?

Gözünüzde Ümmet-i Muhammed’in hali, İslam’ın perişanlığı... Off!... diyor, duruyorsunuz.

“Hangi yüzle?” diyorsunuz.

Sonra yeniden bir sevgi tufanı geliyor, aşk ve özlem bastırıyor, hasret herşeyi unutturuyor, iki büklüm yürümeye devam ediyorsunuz.

Birden ulu kapının önündesiniz!..

Az ötede O var...

Yanınızdakiler de kimler?

Bu kapıdan daha önce giren Ebu Bekirler, Ömerler mi, yoksa Bilaller, Ammarlar mı?

Beni de içeri alırlar mı...

Son bir gayretle, bir cesaretle, kemal-i ebed ve pür dikkatle “kuy-i mahbub-i hudaya” doğru, “cennet bahçelerine” doğru adım atıyorsunuz. Başınız dönüyor. Heyecan, haşyet zirvede...

İleride, O’nun karşısında, kendinden geçmiş, gözyaşları içinde “Efendim, Efendim” diye çırpınanlar var... Santim santim yaklaşabiliyorsunuz izdihamdan. Siz de biraz sonra karşısında olacaksınız. Gözyaşlarınız yanaklarınızdan inciler gibi dökülüyor. Kalbiniz fırlayacak gibi yerinden. Sadece eliniz ayağınız değildir titreyen...

Hey efendi, bu ne mutluluktur Allah aşkına, bu ne saadet!...

Sonra Mekke’desiniz. O Kutlu şehirde. Kabe’ye koşuyorsunuz. Allah’ın evi karşınızda. Çarpılıyorsunuz. İslam Oradan doğdu. Orada, peygamberler Beytullahı tavaf etti. Resulullah şurada namaz kıldı. Ayağa kalktı ve insanlara İslam’ı anlattı. Burada boğazı sarıkla boğuldu. Yoksa şurada

mı başına deve işkembesi kondu? Hz. İbrahim, oğlu İsmail ile hanımı Hacer'i şuraya mı bıraktı da gittiydi?.

"Allah'ım azametimi artır" diyerek tavaf başladı. Döne döne Allah'a giden bir nurlu yola girildi.

Sen ve O.

Baş başasınız.

İçinden ne geçiyorsa onu söyle...

Sen ve O...

Başka bir varlık yok sanki. Baş başasınız.

İçininizde bendettiğiniz baraj boşanıyor değil mi?

Bıraksanız vadileri, ovaları, dağları bile seller basacak değil mi?

Bırak kendini!.

Yık bendini!

Yıllardır akıtamadığın gözyaşların seller gibi çağlasın!

Utanma çevrenden, aldırma etrafına!

O anda başkasıyla meşgul olma!

Unut gitsin kendini ve alemini!

Hey Efendi, yerde misin, gökte mi?

Bir mutluluk tufanıdır yaşanan.

Tavaftan sonra iki rekat namazdır kılınan.

Alnını secdeye koy ve kaybol!...

Kendine gel ey insan!..

Hesap ver; Bu mutluluğu hak ettin mi?...

Bu nasıl bir lütufdur, nasıl bir ikram?

Sonra Arafatlar, Müzdelifeler, Minalar, Cemreler,

Akabeler...

Cennetü'l Mualla ve Cennütü'l Baki'ler...

Uhud'lar, Bedir'ler, Hendek'ler, Kuba'lar, Mescid-i

Kibleteyn'ler...

Yılanın kavından çıktığı gibi, mazinden soyun, geçmişinden geç ve yeni bir insan olarak yuvana dön.

Seni bekliyor babalar, anneler, oğullar, kızlar, ahabablar, yaranlar.

Sarılacak ve ağlayacaksınız.

Artık milyonlarca, hatta milyarlarca insanın, inanan kardeşlerinin daha bir yanında, yakınındasın, gücünde ve desteğindesin...

Bu mutluluklara, Kur'an okuyuşları, zikrullahı ve demli sohbetleri de ilave et. Ezan, cami ve cemaatla kılınan namazlarını, emri bil maruf, nehyi anil münkeri de ekle. Her bir haramı terk ederken kazandıklarını, kurtulduklarını da. Sık sık yaptığın tevbe ve istiğfarları da, güzel ahlakın güzelliklerini de. Mahlukatı tefekkür, insan ve hayvanlara şefkat ve yardım, iyi çıkışlar açma, ilim ve nasihat, ana, baba, aile ve çocuklarla mutlu bir yuva, helal rızık için kurulan iş. Her işi yaparken "el karda, gönül yarda" oluş, dünyayı yaşarken ahirette gibi düşünün mutluluğunu da ekle...

Koy bunları üst üste...

Peki sonuç ne?

Evet, sonuç imandan kaynaklanan mutluluktur.

Evet, iman insanı mutlu eder.

Zira kendi içinde mutlu, ailesi içinde mutlu, kendisi gibi kardeşleri içinde mutlu, hatta düşmanıya cihad ederken ve şehid olurken bile mutludur. Zira herkes arzularını frenlemiş, kendisi için istemediğini toplum için de istememiştir. Ahirete inanan insan kimseye ne eliyle, ne diliyle, ne de gönlüyle kötülük düşünemez. Çünkü kulak ve göz gibi kalp de, gönül de sorumludur.¹ İnsanın kıymeti iman, ahlak ve takvasıncadır.² Orada hıyanetler, cinayetler değil, huzur ve emniyet vardır. İş vardır. Bereket vardır. Artan değerlerin hayra ve çeşitli hizmetlere sarf edilmesi, insanlar arasında sevgiden halkalarla kalblerin birleşmesi, kin ve nefretin giderilmesi vardır.

Böyle toplumlara yıkıcı ideolojiler, batıl görüşler asla girip de tahrip edemez. Ne anarşi, ne terör, ne tefrika ve ırkçılık derdi.

¹ İsra, 36.

² Hucurat, 13.

İmtihan yeri, çalışma yeri, ekme yeri dünya bile böyleyken, esas ürün ve ücret alma yeri olan ahiret nasıldır acaba?

Hiç şüphesiz akla hayale gelmez çok daha büyük mutluluklar onu beklemektedir. Kur'an-ı Kerim ve hadis-i şerifler bize cenneti tasvir etmektedir. Okurken içimiz geçiyor. Ya bir de Cemalullah'ı temaşa... Bize kendisini ve sevgisini ve rızasını göstermesi ... “Benden başka bir arzunuz, isteğiniz var mı?” diye sorması... Mutluluktan eritmesi, bitirmesi, bayılması...

Düşüncesi bile böyle zevkliyse, acaba bilfiil yaşaması nasıl olacak?

“Orada azap da var” diyerek keyfimize limon sıkımları duyar gibiyim. Evet, ama o imansızlara, tanrıtanımlar saygısızlara, Allah Teala'ya isyan ederken içi sızlamayanlara... Özür beyan ederek tevbe etmesini bilmeyenlere... Kulluğunda kusurlu olsalar bile rahman ve rahimden merhamet umanlara değil inşallah...

Zira öyle umarız Rabbimizden. Hem O da bize “Ben kulumun bana olan zannına göre davranırım. İyi zannederse iyilikle, kötü zannederse kötülükle.”¹ buyurmaktadır.

Evet, dünyada da, ahirette de mutluluğunun kaynağı, imandır.

İmansız mutluluk ise muhaldır, haramdır.²

Ahirette ise asla!...

¹ Ahmed'den Kenz'ül Ummal 3/134-135 (5843-5850)

² Konuyla ilgili bazı düşünce ve değerlendirmeler için “Anılar ve İbretler” kitabımın “Mutluluğun Kaynağı” başlıklı yazısına bakılabilir. s.22

İMAN VE SAVUNMA

Gerçi her insana kendi vatani sevimlidir ve elinden geldiğince onu korur ama bir de bütün ümitlerin bittiği, bütün güçlerin tükendiği yerde bile Müslümanlar o zor şartlara rağmen vatanlarını koruyabilir, cihadlarını sürdürebilirler. Bunun altında yatan en temel unsur ise, yine Allah’a ve ahirete iman, İslam’a teslimiyet, ölümden korkmama ve cihadı üstün bir ibadet bilmedir.

Konuyla ilgili Kur’an ayetlerine ve Resulullahın sünnetlerine bakan bir insan görür ki,¹ Mümin için ölüm de güzeldir, kalım da. Neden?

Zira, nasıl olsa ölecek olan insan, cihat esnasında şehit olursa, ölüm acısını hissetmez ve üstelik bir veli, bir Allah dostu olarak, günahlarından bağışlanmış bir şekilde ter temiz olarak, Allah kendinden razı, kendisi de Allah Teala’dan hoşnut olarak ölür ve doğruca cennete gider. Bu Müslüman için üzülmenecek bir kayıp değil, bilakis en büyük gayenin tahakkuku olarak en büyük saadet ve bahtıyarlıktır.

Zira dünyaya gelişinin ve yaşamasının tek sebebi ve amacı, daha önce genişçe anlatıldığı gibi, Allah’ı razı etmektir. Yoksa, bir mümin için ahiret buradan elbette ki çok daha

¹ Bizim “Hak Batıl Mücadelesi” kitabımız bu konuyu işler.

güzeldir. Orası elde edildikten sonra, şu deni dünya da ne oluyor ki ondan geçemesin kul?!

Bize ölümün soğuk gelişi, günahlarımızdan dolayı başımıza gelecek azabdan korktuğumuz içindir. Allah bir insana “ölümü iste, sana cennetimi vereyim” desin bakalım, istemeyenin karnı ağrısın.

İşte şehadette bu va'd vardır. Öyleyse, bir hayat boyu, onca sıkıntıyla aradığı şey, işte cihad meydanındadır. İşte bu yüzden şehide ne kendi acır, ne de bilinçli ailesi ve dostları. Belki tebrikleşirler.

Allah'ı bilenler, cihad meydanlarında şehadeti aramışlardır hep. Koca bir tarih buna şahittir. Onlar yaşarlarsa da güzeldir. Yeryüzünde Allah'ın dinini yaşama ve yaşatma gibi ulvi bir davayı sürdürme bahtiyarlığındadırlar.

Kim bunlarla savaşabilir? Kim bunları yenebilir?... Kim bunları korkutabilir? Kim bunları zillete razı edebilir?

Bu duygunun imandan başka kaynağı nedir? Yurdun güzelliği mi? Evi barkı mı? Zaten yaşamak için değil midir onlar?

Hayatı bitmiş bir kafiye mal mülk, ev bark, eş dost, evlad-u iyal ne ifade eder? Eğer ucunda ölüm varsa, mağlubiyeti kabul ile teslim olmuştur. Zilletle de olsa, yaşamak ölmekten iyidir onun için. Düşmanla savaşırken komutanlarının ayaklarını zincirlerle top arabasına bağladıkları askerlerin durumu neyi anlatır bize bundan başka? Ve bir başka ayakları bağlananlar var. Onlar gönüllü kendi ayaklarını kendileri bağlamışlar. Ölseler de bir adım geriye gitme niyetleri olmadığı için. Şehit olmak için yani...

Bunlar sadece tarihte kalan olaylar değil. Bunlar bu çağın da yaman gerçekleri. İşte bizim İstiklal savaşımız. İşte Cezayir savunması. İşte Afganistan cihadı. İşte Bosna savaşı ve Çeçenistan direnişi!..

Bizim İstiklal savaşımızın ardındaki manevi gücü bilmek için uzun bir tarih tedkikine gerek yok, sadece M. Akif'in İstiklal Marşı'nı okumak yeter sanırım.

Afganistan cihadına gelince, kafir Rus güçleri orayı işgal edince, bütün dünya, “Afganistan bitmiştir” dediler. Zira, yaygın inanca göre süper bir güce, diğer milletlerin yapabileceği hiçbir şey yoktur. Teslim olan canını kurtarır, malını, ırzını, şerefini kurtarmasa da. Dünyada telkin edilen, propaganda edilen ve kabul ettirilen de budur. Ama o da ne? Afganlı Müslümanlar, direniyor, dağa çıkıyor ve savaşıyor!...

Hatırlar mısınız, bütün dünya acımişti o zavallılara.(!) Güya bu karşı çıkış ve direnişleri akılsızca bir işti. Sonuçta hiçbir şey elde edemeyeceklerdi. Zira derme çatma, düzensiz, silahsız, üstelik kışta kıyamette açlık ve kıtlıkla, bir süper güce karşı savaşmak ne içindi?.... Bu isyan, bu kıyam ölümden başka ne getirirdi.

Nitekim köylere giren komünist kafirler, erkekleri topluca öldürüyor, kızlara ve gelinlere tecavüz ediyor, yakıp yıkıyorlardı. Hatta, “masum halkın öldürülmesine sebep oluyorlar” diye zavallı Müslümanlardan bile Afgan mücahidlerini kınayan, ayıplayanlar oluyordu. Kaç kişi bizzat bana:

-Bunlar delilik ediyorlar, demişti.

Biz o zaman Afgan mücahidlerini yeterince tanı mıyorduk. Tabi aynı sorular onlara da sorulmuştu ve cevaplar içimizde infilaklar yapmıştı. Kalbimizde depremler oluyor, heyecanımızı ve bir şey yapamamamızın ızdırabını ancak göz yaşlarımızla gidermeye çalışıyor, dua ediyorduk. Diyorlardı ki:

Cihad bizim İslami vazifemizdir. Biz görevimizi yapıyoruz.¹ Zafer Allah’ın katındadır.² Dilerse verir, dilerse vermez. Biz ona karışamayız, ancak isteriz. Ölürsek şehidiz. Bu üzülecek bir şey değil, sevinilecek bir lütuftur. Zafere ersek de bu İslam’ın izzetidir. Allah’ın ihsanıdır, şükrederiz.

¹ Bakara, 216. Nisa 74-75, 84. Tevbe 123

² Al-i İmran, 13, 125, 126, 160. Enfal, 10. Muhammed, 7. Mü’min, 51.

Onlar, o olumsuz şartlarda savaşıırken, gözümüzde hep Bedir'in aslanları cirit atıyordu. Ve öyle inanıyorduk ki, Bedir'de savaşıan Cebrail ve ordusu¹ orada da savaşımaktadır. Ve öyle inanıyorduk ki, Bedir'de, Uhud'da, Cennet'ül Bakide ve sair yerlerde yatan ashab-ı kiram, başlarında komutan Resulullah (s.a.v) Afganistan'da, mücahitlerle savaşımaktadır. Ve öyle inanıyorduk ki Kur'an'ın cihad ayetleri yeniden inmekte, tap taze okunmakta, buram buram vahy kokmaktadır. Gözlerimizi her yumdukça, gözümüzün önünden alay alay beyazlar giyinmiş, beyaz sarıklı, tarih içinden kalkarak Afganistan'a doğru bölük bölük giden şehitler ve gaziler geçmektedirler. Ruhumuzla aralarında olmak isterdik bedenimizle olamasak da. Onlar:

-Gayemiz Allah'ın rızası ve Allah'ın kanunlarının uygulandığı İslam devletidir, dedikçe, Allah'a yalvarır, Peygamberimizin Bedir öncesi yaptığı dua gibi dua eder ve;

-Ya Rabbi! Bu çağda, İslam devleti için savaşıan şu mücahitleri zafere erdir. Zira bunlara zafer vermezsen, İslam devletini kim kurar? Hangi kürre-i arz darü'l İslam olarak, Müslümanlara hicret yurdu olur? Bir daha hangi kavim, bu acı tecrübeden sonra bu işe teşebbüs eder?... der, ağlardık.

Şartlar eşit değildi. Silahlar, sayılar eşit değildi. Her şey Müslümanların aleyhindeydi. Ama Allah onlarla idi. Onlar da silaha, sayıya ve bir başka güce itimat etmediler.

- Allah bize yeter! dediler. O'na dayandılar. O'na güvendiler. O'na tevekkül ettiler, işlerini O'na tefviz edip ısmarladılar. Neticede onlar zafere erdirildiler. "Nice az topluluklar, çok topluluklara galip gelmiştir biiznillah" ayeti, bir kere daha tecelli etti.²

¹ Al-i İmran, 13, 127,160. Enfal, 13, 50. Tevbe, 25-26, Ahzab, 9-12, 25-27. Feth, 4-7.

² Bakara, 249-251. Enfal, 65-66.

Moskof'un, Afganistan'dan kaçışı birinci bayramımızdır. Allah orada İslam devletinin hakimiyetini göstererek ikinci bayrama eriştirsın bizi.¹

Uzun sözün kıyası, işte imanın vatan savunmasındaki yeri ve değeri. Bu konuda söylenecek bazı sözler “Cihad” bahsinde geçmişti.

Burada gerek asrı saadetten, gerekse uzak ve yakın İslam tarihinden örneklerle konuyu derinleştirmek ve daha geniş bir tahlil ve terkip yapmak mümkündü. Ancak sanırım maksadı ifadede bu kadar da yeterlidir. Zira kurtuluş savaşımızın gazileri hala aramızdadır. Bilindiği gibi o savaşın bütün dinamikleri dinleydi.

“Bu ezanlar ki şehadetleri dinin temeli
Ebedi yurdumun üstünde benim inlemeli”

diyen İstiklal Marşımızı iyi tahlil edelim, bu gerçek yakinen ortaya çıkar.

¹ Bu satırları yazarken, bu cihad devam ediyordu. Sonra tashihi yapılırken mücahitler malesef birbirleriyle savaştılar ve biz buna da kan ağlıyorduk. Ne kadar acı, ne büyük bir felaket, ne müthiş bir musibet!... Ya Rabbi, bu felaketten ümmete acı bir ders ve ibret aldır da bir başka bölgede ve bu ülkede bir daha yaşanmasın!

İMAN VE TOPLUM

İman ve Savunma başlığını saymazsak diğer başlıkların ana özelliği imanın bireysel hayatımıza kazandırdığı değerler ve kıymetlerin işlenmiş olmasıdır. Oysa iman bireysel hayatımız kadar toplumsal hayatımıza kazandırdığı değerler ve kıymetlerle de önemlidir.

Bu açıdan bakılınca belki kitabımıza yeni bölümler eklememiz gerekecekti. Mesela imanın devlet ve yönetim hayatına kazandırdıkları işlenmeliydi. Dünyanın diktatörlükler, krallık ve sultanlıklarla idare edildiği bir çağda bir din, devlet başkanının halk tarafından seçildiği, işlerin istişare ile yürütüldüğü, temel insan haklarının gözetildiği, hukukun herkese eşit olarak adaletle uygulandığı, düşünce ve ifade özgürlüğünün özellikle sağlandığı, kamu malının titizlikle korunduğu, herkesin denetimine açık saydam bir yönetimin sağlandığı kendine has, özel olduğu kadar da orijinal bir devlet ve yönetim biçimi getirmiştir. Bu gün bile seviyesine erişilemeyen üstün değerler sözde kalmamış, uygulamalarla hayatın içine sindirilmiştir.

İmanın insanların içinde ete, kemiğe ve iliğe işlediği o ihlas ve samimiyet yılları olan asr-ı saadet ve hulefa-i raşidin devrinde yaşanan bu çok özel devlet yönetimi malesef daha sonraları saltanatla kısmen kötüye gitmiştir. Bu açıdan Emeviler döneminde zorla getirilen veliahtlık usulü, asr-ı saadet'e nazaran tam bir irtica olmuş ve birey, aile, maliye,

ticaret, iş ve ceza hukukunda harikalar oluşturan İslam hukuku, malesef saltanat yüzünden idarî ve siyasî hukukda öncekilere nisbeten geri kalmıştır.

Bu kitabımızda imanın devlet ve yönetime kazandırdıkları işlenebilirdi ve imanın değeri açısından çok da güzel olurdu. Ama biz bu konuları “İslam’da Devlet ve Siyaset” adlı kitabımızda genişçe işlemiştik. Hem tekrardan kaçınmak, hem de kitabımızın hacmini büyütmek için,¹ okuyucularımızı oraya yönlendirerek sözü uzatmamak istiyoruz.

Yine İslam dininin temel prensiplerine iman etmiş bir toplumda siyaset fevkalade canlıdır. Halk devlet başkanı ve devletin diğer memurları ile çok yakından ilgili, hatta denetimlidir. İslam, hukukun üstünlüğünü sağlayan bir din olarak, halkın denetim yollarını alabildiğine açık tutmuştur. Halk, hukuk çerçevesinde kalan emirlere itaat etme bilinci yanında, kanunsuz emirlere itaat etmeme bilincini de keskin tutmuştur. İmanın kişiliğini dokuduğu bir kişi, Allah Teala’dan başkasına mutlak itaat etmez. İnsanlardan birisi emir verdiğinde, o emrin en azından Allah Teala’nın emirlerine ters düşmemesi gerekir. Değilse, hiçbir makam, hiç bir yetki o emre itaati sağlayamaz.

Başta alimler olmak üzere bütün bir toplum, açıklık ve şeffaflık üzerine kurulu düzeni denetleme borcundadır. Atamaların ehliyet esasına dayalı olması, yürütmeye adalet ve eşitliğin sağlanması, bireysel hakların korunması, rüşvet, iltimas ve adam kayırmacılığın asla müsamaha görmemesi, bu denetlemenin ana konularıdır.

¹ Yıllar içinde edindiğimiz tecrübeye göre bizim ülkemizde ortalama okuyucu için kitapların 150 ile 250 sayfa arasında olması tercih edilmekte, bundan fazlası pek iltifat görmemektedir. Biz de bunu göz önünde bulundurmayı gerekli görüyoruz.

Bu açıdan da sözü uzatmıyor, bu konuda yazdığımız “İlim ve İktidar” kitabımıza okuyucularımızı yönlendiriyoruz. Çünkü bu konular orada enine boyuna işlenmiştir hamdolsun.

Yine toplumsal hayatta yaşarken bireylerin başkalarına davranışlarına da iman bir ölçü getirmiştir. Bilindiği gibi İslam, kardeşlik esasına göre bir toplum kurmuştur. O toplumda müslümanlar kardeşlerdir. İnsanların değeri ırklarına, kabilelerine, renklerine, dillerine, kılık kıyafetlerine, zenginlik fakirliklerine göre değil, iman ve takvalarına göre dir.

İşte İslam bu kardeşliğin korunması için bütün bir toplumu hukukla düzene koymuş ve ahlakla eğitmiştir. Onlara gönül terbiyesi, dil terbiyesi, davranış terbiyesi kazandırmıştır.

İslam, şaşılacak kadar toplumsal bir dindir. Onda din ve dünya işleri ahiret işlerinden ayrı tutulmamış, bilakis dünya ahiretin tarlası kılınmıştır. İslam, bireyin yiyecek, içecek, giyecek, kazanacak, harcayacak, eğlenecek, spor yapacak ve cinsel ihtiyaçlarını karşılayacak olan özel hayatını düzenlediği kadar, onun aile hayatını, çalışma hayatını, hukukî, malî, ticarî, siyasî ve sosyal hayatını da tanzim etmiştir. Üstelik bu düzenleme işini gönüllülük esasına bağlamak için çok detaylı bir ahlak anlayış ve uygulamasını harika bir biçimde ortaya koymuştur.

Bütün bunlar düşünüldüğünde, “İslam, şaşılacak kadar toplumsal bir dindir” sözümüzün abartı olmadığı anlaşılacağı kadar, onun neden “devletin din işlerine, dinin de devlet işlerine karışmayacağı” biçimindeki bir “laiklik” anlayışına ve sekülerizme karşı çıktığı da anlaşılmış olacaktır. Bu anlayışın detaylarını bir çok kitabımızda yazdığımız gibi, “İnançta Arınma” isimli kitabımızı da özellikle bu konuya ayırdık.

Kuşkusuz yukarıda andığımız gerekçelerle biz bu hayatın detaylarına giremiyoruz. Ancak bir mü’minin davranış biçimlerine imanın nasıl bir etki bıraktığını, sözlerimizin boşlukta kalmaması için, bir özet olarak sunmadan da geçemeyeceğiz.

İMANIN ETKİSİ

Peygamberimiz Efendimiz (as) buyuruyorlar ki: “İman, yetmiş küsur şubedir. Haya da imandan bir şubedir.”¹

Bir rivayette şu ziyade vardır: “Bu şubelerden en üstünü “la ilahe illallah” sözüdür, en aşağı mertebede olanı da yolda bulunan rahatsız edici bir şeyi kenara atmaktır.”

Bu hadis üzerinde İslam alimleri çok durmuş ve bu yetmiş küsurü incelemişlerdir. Nihayet Aynî’nin tasnifi güzel görülerek bazı kitaplarda 77 madde olarak tekrar edilmiştir.²

Şimdi burada imanın bir müslümanın günlük bireysel ve toplumsal hayatı ve ahlakı üzerindeki etkisini kısaca da olsa belirterek konuyu bitirmek istiyoruz.

İmanın İbadet ve Hukuka Etkisi

Allah Teala’ya ve ahiret gününe içtenlikle inanan bir kişi, bu inancının olumlu etkisini hayatı boyunca üzerinde hisseder ve mutlu olur.

¹ Buhari, İman 3. Müslim, İman 57-58. hn:35-36. Ebu Davud, Sünnet 15 hn:4676. Tirmizi, İman, 6 hn:2617. Nesai, İman 16 hn: 8, 110. İbn-i Mace, Mukaddime, 9 hn:57. Tecrid-i Sarih ter. I. 28, II. 613.

² Bak: A. Davudoğlu age. I. 242-245. İ. Canan age. II. 242-246. Her iki eserde ki sahife numarasının aynı oluşu bana “Sübhanallah” dedirtti. Beyhaki’nin tasnifi için gene bak; Dr. Ali Abdulhalim Mahmud, Fıkh’ud Da’ve ile’llah, I. 129.

Çünkü nerede olursa olsun Allah'ın kendisiyle beraber olduğunu,¹ kendisine şahdamarından daha yakın,² hatta kendisiyle kalbi arasına girdiğini,³ kendisinin onu görmese de, onun daima kendisini gördüğünü⁴ bilen bir mü'min, etrafında meleklerden bir ordunun daima var olup kendisine duada bulunduklarının⁵ şuurunda olan bir mü'min, ve bir gün her yaptığıının kalabalıklar içinde hesabını vereceğinin⁶ bilincinde bir mü'min, kaynağı Kur'an ve sünnette belirlenen, alimlerimizin yazdıkları kitaplarda tasnif edilen İslam fıkıh ve hukukunu gönüllü olarak ihlas ve samimiyetle yaşar.

Bu hukukun uygulandığı İslam ülkesini, İslam devlet başkanının biat ve itaatını, ümmetin birlik ve beraberliğini göztecek her türlü saldırı, tehlike ve fitnelerden korur.

Emirlere, yasaklara ve mübahlara şer'i şerif çerçevesinde uyar. Gusül, abdest ve görülen pisliklerden kendisini, elbisesini, çevresini temizlemek olan hadesten ve necasetten taharet ile başlayıp namazla, oruçla, zekatla, hacla, umre ile, kurbanla, adaklarla, Kur'an okumakla, zikrullahla, helal rızık için çalışmakla, iyiliği emretmek ve kötülükten sakındırmakla devam eden ve cihadla zirveyi bulan ibadetlerini yerine getirir.

İslam şeriatının gerek kamu hukuku, gerekse borçlar hukuku olarak bütün kanun ve prensiplerine gönülden bağlı kalır ve itaat eder. "Şeriatın kestiği parmak acımaz" atasözünde ifadesini bulan manayı hayatının vazgeçilmez ölçüsü kabul eder.

¹ Kenz'ul Ummal, I. 66

² Vakıa, 85.

³ Enfal, 24.

⁴ Müslim, İman 1. hn: 8. Nesai, İman 6. hn: 8-10, Ebu Davud, Sünnet 17 hn: 4695, Tirmizi, İman 4. hn: 2613. İ. Canan, age. 2/213-217 hn: 15

⁵ En'am, 61. Kaf, 17-18. İnfitar, 10-11. Tarık, 1-4. Mü'min, 7-9. Şura, 5.

⁶ Zilzal, 6-8. Karia, 6-11. Tekasür, 8.

Zaruretler dışında Allah'ın haram kıldığı leş, akmiş kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına kesilen hayvanların etlerini yemez, her türlü sarhoş edici içkileri içmez, uyuşturucu kullanmaz. Bunların ticaretini, taşımacılığını da yapmaz. Giyeceklerinde tesettüre dikkat eder, altın ve gümüşü ev eşyası olarak kullanmaz, erkek olarak saf ipek giymez. Karşı cinsin elbisesini giymez. Fıtratı değiştirecek dövme, estetik ameliyat, kaş aldırma, peruk takma gibi süslenmelere gitmez. Heykel yapmaz, evinde bulundurmaz. Lüzumsuz köpek beslemez. İslam'ın haram kıldığı mesleklerde ve iş yerlerinde çalışmaz.

Muamelelerinde İslam'ın emirlerine dikkat eder. Kimseyi kandırmaz, aldatmaz. Karaborsacılık yapmaz, yalan yere yemin etmez, eksik ölçmez ve tartmaz, çalınan veya gasbedilen malı almaz, faizli muamelelerde bulunmaz. Haksız kazançtan, rüşvetten, israftan kaçır.

Aile hayatında nikahın ötesinde cinsel haramlara, yani el, dil, kulak ve göz ile yapılanlar da dahil, zina yapmaz. Nikahı düşen kadınla yalnız kalmaz, livata, hayvanla temas, el ile tatmin gibi cinsel sapıklık ve yanlışlıklardan uzak kalır.

İctimai hayatında falcılık, sihir, uğursuz sayma gibi batıllarla meşgul olmaz, zavallı hayvanları dövüştürmez. Her çeşidiyle beraber kumar oynamaz, müziğin haram olanını dinlemez.

İnsanlar arasında emredilen iyi ilişkileri sürdürürken küsme, darılma, alay, ayıplama, kötü ad ve lakap takma, su-i zan, kusur araştırma, gıybet, nemine (koğuculuk) gibi kardeşliği batırıcı, birliği bitirici, kin ve düşmanlık saçıcı haramlardan kaçır, kimsenin canına, namusuna, şerefine, malına dokunmaz.

Yaptığı kusurları itiraf ederek insanlardan özrünü beyan ile af diler. Allah'a da tövbe istiğfar eder. Hakları sahibine iade eder, haramı mülkünden çıkarır. Hak sahibini bulamıyorsa, kamuya harcayarak haramdan muhakkak surette arınmaya çalışır.

İmanın Güzel Ahlaka Etkisi

Allah'a ve ahiret gününe inanan bir mü'min, dengeli bir hayat yaşar. Kendisi ve sevdikleri aleyhinde de olsa adaletli olur, hayatını İslam'ın ölçülerine göre yaşar. Mü'min akıllı olup akıbetini düşünerek konuşur, yapar. Allah'ı ve sevdiklerini sever, sevmediklerini sevmez. Kalbi temiz, niyeti dürüsttür. Herkese karşı mütevazî ve mahviyyetkardır, nazik ve kibardır.

Bu ölçü ve denge sayesinde başkalarına karşı adil olmaya ve yanlış yapmamaya çalışırken, kendisine yapılan yanlışlara karşı affedici, bağışlayıcı, kusurlarını görmezlikten gelici, müsamahalı, hoşgörülü olur. Şefkatli, merhametli ve acıyııcıdır. Kötülükleri iyilikle savar, yerine göre idare eder. Sulha ve ıslaha çalışır.

Aile haklarına, ana baba, karı koca, çor çocuk, hısım akraba, konu komşu haklarına riayet eder. Büyüklerini arar, sorar, ziyaret eder. Sözünde durur, vefakardır. Dostlarını ve arkadaşlarını ziyaret eder ve onlara daima yardımcı olur. Yetime, öksüze, dula, fakire, biçareye, hastalara, muhacire ve düşkünlere yardım eder.

Mü'min azimlidir, gayretlidir, daima birlikten yanadır. Hakda cesurdur, kahramandır. İyilik, ikram ve ihsan sahibidir. İnfak ehlidir. Yani cömerttir. Hatta kendisi muhtaçken bile vererek îsar gösterir. Çalışkandır, daima hayra delalet ve teşvik eder, nefsiyle ve düşmanlarıyla cihadı çetindir. Dirayetlidir. Ağzı dualıdır. Allah'a tam bağlıdır. İçi dışı birdir. Doğrudur, dostluğuna güvenilir. Nasihatında samimidir. Yanında emniyet hissedilir.

Görevlerini üstün bir liyakatla başarmaya çalışır, emanete riayet eder, eşitliği gözetir, emr-i bil maruf ile hakdan yana tavır koyar. Feraset ehlidir, faziletli olsa da kendini görmez, her iyiliğe fakir ve muhtaç bilir, güler yüzlü tath dillidir. Zekidir, hazır cevaptır, ama hayâlidir. Herkese hürmet

tazimi vardır. Yaratılanı yaratan adına sever sayar. Hüsn-ü zan sahibidir.

Hikmet yitiğidir, nerde bulsa alır. Hakkı teslim eder, hilim sahibidir ama, hamiyet sahibidir de, korunması gerekeni korur.

Daima havf ve reca arasında himmetini hayra sarfetmiştir. Hürriyetini korur, kulluğunu bilir. İşlerinde ihlaslıdır, karşılığını sadece Allah'tan umar. İstikamet sahibidir, günden kaçınır. Suçunu itiraf eder, tevbe eder.

Hayatı düzen içindedir. Aciz değil, muktedir. Vazifelerini bir tertip ve düzen içerisinde vakitlice ve vakarla yapar. Hayra vesile olmaya bakar. Vatanını, milletini sever. İşlerinde başarılıdır ama övünmez, övülme istemez, tefahur göstermez.

Tefekkürü çoktur, uzleti çoktur, sukutu sever ama iyilerle beraber olmaya gayret de eder, sohbet ve ülfeti de sever. Muhabbet ehlidir, sever ve sevilir. Yemekte tuz kadar olmak üzere bazen şaka da yapar ama yalan katmadan, alay etmeden, hakir görmeden yapar. Oyun ve eğlenceden hoşlanmaz, aziz ömrünü yele vermez, israf etmez.

Her haline şükreder. Sabırlıdır, sıkıntılara katlanır. Tedbirlidir, tasarrufu sever. Tevekkül ehlidir, tahammül ehlidir. İçi dışı temizdir. Takvalıdır, günah işlerse tövbeyi geciktirmez.

Zekidir, unutmaz. Çok yemin etmez. Yanlışta ısrar ve inat etmez. Sır saklar. Bütün bu güzellikler, tüm sırların açığa çıkacağı ahiret gününde, hesabı çabuk, rahmeti bol, azabı çetin, intikamı dehşetli olan Allah'a iman, sevgi ve saygısından kaynaklanmaktadır.

İmanın Kötü Huylara Etkisi

Allah Teala'ya ve ahiret gününe inanan bir mü'min, bir yandan güzel ahlaklı olmaya çalışır ve haramlardan kaçarken, öte yandan ahlakını da çirkinliklerden korur,

izzetine, vakarına dikkat eder. Alçak tabiatlı, düşük karakterli, laubali olmak ve serseri kalmaktan kaçınır. Bilir ki asla başıboş değildir.

Dilini her türlü yalan, yalana şahitlik, iftira, gıybet, nemime, beddua, küfür, müstehcenlik vs.den korur. Dalkavukluk, yağcılık yapmaz. Kimseyi aşırı ve yalancı, riyakarane övmez, ama arkasından takdir eder, meziyetlerini sayar, gerektiği kadar över, iltifat eder, kıymet bilir. Malayani, yani dinine ve dünyasına faydası olmayan boş laf konuşmaz, boş iş yapmaz. Asla nankörlük etmez, başa kakmaz, yersiz kavga, cidal, münakaşa yapmaz, kimseye sövmez, hakaret etmez. Öfkesini yenmeye çalışır.

Kimseye haksızlık ve zulüm etmez. Hasetçi, hileci, korkak, cimri, pinti, hain, iftiracı, inatçı, alaycı, kinci, kibirli değildir. Irkçılık yapmaz. Dünyaya, onun malına, makamına, şanına ve şöhretine şahsiyetini feda ederek heba etmez. Fitne, fesat, fiske ve fuhuştan uzaktır. Fırsatçı değildir.

Oyuna eğlenceye dalmaz. Serkeşlik etmez, rezaletten kaçınır, her türlü nefis perestlikten, sefahattan, bayağı şehvetlerden, töhmet mahillinde bulunmaktan kaçır. Tamadan, tembellikten, uyuşukluktan, becerisizlikten, acizlikten, vehimden, vesveseden, zilletten, zemmetmek ve edilmekten son derece sakınır.

Bunlar her müminde olması gereken sıfatlardır. Bu sıfatlarla ne kadar özdeşleşmiş ise o kadar başarılı, o kadar mutlu, o kadar huzurludur. Toplum da öyledir. Böylece dünyada güzel bir tarlaya atılan güzel tohumlar misali bu güzellikler meyvesini verecek, verimi ahireti de etkileyecektir. Zaten dünya ahiretin tarlasıdır. Esas ürün orada devşirilecektir. İşte bu bir yarıştır. Ancak farklı bir yarıştır. Yani bir birleriyle yardımlaşmanın başarıyı büyüttüğü bir yarış.

İMANIN AHİRETTEKİ KIYMETİ

Yukarda da gördüğümüz gibi her ne kadar dünya hayatında da mutlu ve müreffeh yaşamak için iman çok gerekli, çok değerli, çok kıymetli ise de imanın asıl gerekliliği ve değeri ahirette ortaya çıkacaktır. Zira dünya hayatında her insanı yaratan ve rahmetini esirgemedi bol bol veren, yediren, içiren, bakıp gözetken Rahman Allah Teala, ahirette yalnızca kendisine inanan ve İslam'ı yaşayanlara rahim sıfatıyla acıyacak, bağışlayacak ve sonsuz olarak güzel bir hayat yaşatacaktır. İslam'a imanı olmayanlara asla merhamet etmeyecek, ölümü çok arayacakları ama bulamayacakları, acı olduğu kadar alçaltıcı da olan bir hayat yaşatacaktır.

Dünya hayatında bir şekilde iyilikler işleyen ve bazı güzel vasıfları taşıyan kafirler, kendilerini yaratan ve sayısız nimetlerle yaşatan Allah Teala'ya elbette minnet edemezler ama, yine de burada aile, evlat, sağlık, servet, şöhret, makam gibi bir şekilde iyiliklerinin karşılığını alacaklardır. Ama ahirette iyilik ve sevap adına zırnık alamayacaklardır.¹

İşte Allah Teala'ya ve ahiret gününe imanın bu noktada çok büyük ve esaslı rolleri vardır. İman sahibi insan, büyük günahlardan kaçındığı sürece, Allah Teala onun küçük

¹ Kıtıl, 1.

günahlarını affedecektir.¹ Mesela alınan abdest ve günde beş vakit kılınan namaz, evin önünden akan bir nehirde yıkanmak gibi, insanı beş vakit günahlardan yıkar ve temizler² olduğu gibi, büyük günahlar işlenmedikçe bu vakit namazları ve kılınan cumalar, hatta Ramazan orucu, zekat ve sadakalar, gidilen hac ve umreler, yapılan bütün iyilikler, hatta yapılan bir şey olmasa da kalbde taşınan temiz huylar, güzel ahlaklar, daha önceleri işlenen küçük günahlara kefarettir, siler götürürler.³

Bununla ilgili önce enteresan bir rivayet görelim:

“Peygamberimize bir adam gelerek:

-Ben Medine’nin kenarında yabancı bir kadını elledim, cima etmeksizin dokundum (öpücük aldım). İşte ben buyum. Benim hakkımda dilediğini hüküm buyur! dedi.

Bunun üzerine Ömer ona:

-Sen kendini örtbas etmiş olsan, Allah muhakkak seni örtbas ederdi, dedi. Peygamber (as) bir şey söylemedi. Adam kalkıp gitti. Derken Peygamber arkasından bir adam göndererek onu çağırdı ve kendisine nazil olan şu ayeti okudu: “Namazı gündüzün iki tarafında ve gecenin bazı saatlerinde dosdoğru kıl!... Şüphesiz ki iyilikler kötülükleri giderir. Bu, hatırlayanlara bir hatırlatmadır, öğüttür.”⁴

Bunun üzerine cemaatten bir adam:

-Ey Allahın Nebisi!... Bu yalnız ona mı mahsustur? diye sordu. Resulullah:

-Bilakis bütün insanlara, cevabını verdi.”⁵

Yukarıda saydığımız ibadet ve iyiliklerin günahlara keffaret olduğuna dair bazı hadisleri görmemiz bizi sevindirecektir inşallah.

¹ Nisa, 31.

² Buhari. Müslim’den Riyazu’s Salihin, II. 373.

³ Müslim’den Riyazu’s Salihin, II. 375.

⁴ Hud, 114.

⁵ Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Tercüme ve Şerhi XI. 116.

Abdestin temizliği: Hz. Ebu Hüreyre radıyallahu anh anlatıyor: "Resûlullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki: "Mü'min -veya müslüman- bir kul abdest aldı mı yüzünü yıkayınca, gözüyle bakarak işlediği bütün günahlar su ile -veya suyun son damlasıyla- yüzünden dökülür iner, ellerini yıkayınca elleriyle işlediği hatalar su ile birlikte -veya suyun son damlasıyla- ellerinden dökülür iner. Ayaklarını yıkayınca da ayaklarıyla giderek işlediği bütün günahları su ile -veya suyun son damlasıyla- dökülür iner. (Öyle ki abdest tamamlanınca) günahlarından arınmış olarak tertemiz çıkar."¹

Namazın keffareti: Hz. Ebü Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Hz. Peygamber (aleyhissalâtu vesselâm)'in şöyle söylediğini işittim:

"Sizden birinizin kapısının önünden bir nehir aksa ve bu nehirde hergün beş kere yıkansa, acaba üzerinde hiç kir kalır mı, ne dersiniz?"

"Bu hal, dediler, onun kirlerinden hiçbir şey bırakmaz!" Aleyhissalâtu vesselâm:

"İşte bu, beş vakit namazın misalidir. Allah onlar sayesinde bütün hataları siler" buyurdu."²

Orucun arındırması: Ebü Hüreyre radıyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallalllahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Kim faziletine inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günahları bağışlanır."³

¹ Müslim, Tahâret 32, (244); Muvatta, Tahâret 31, (1, 32); Tirmizi, Tahâret 2, (2).

² Buhârî, Mevâkîr 6; Müslim, Mesâcid 282, (666); Tirmizî, Emsâl 5, (2872); Nesâî, Salât 7, (1, 231); Muvatta, Sefer 91, (1,174).

³ Buhârî, İmân 28, Savm 6; Müslim, Sıyâm 203, Mûsâfirîn 175. Ayrıca bk. Ebü Dâvûd, Ramazan 1, Savm 57; Tirmizî, Savm 1, Cennet 4; Nesâî, Sıyâm 39; İbni Mâce, İkâmet 173, Sıyâm 2, 33.

Hac için: Yine Ebû Hüreyre radıyallahu anh dedi ki, ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu işittim:

"Kötü söz söylemeden ve büyük günah işlemekten hacceden kimse, annesinden doğduğu gündeki gibi günahsız olarak (evine) döner."¹

Yine Umre için Ebû Hüreyre radıyallahu anh'den rivayet edildiğine göre Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

"Umre ibadeti, daha sonraki bir umreye kadar işlenecek günahlara kefârettir. Mevrûr haccın karşılığı ise, ancak cennettir."²

Diğer iyilikler ve güzel huyların günahlara kefarete oluşuna dair nasları zikretmekten sözü uzatmamak adına sarf-ı nazar ediyoruz.

Hiç şüphesiz Allah Teala büyük günah işleyenleri de affeder. Yeter ki tevbe edilsin. Dahası, yaptığı kötülükler, iyiliklere tebdil edilir de sevap hanesine yazılır. Böylece terazilerin sevap tarafını ağırlaştırırlar. Bu ne büyük lütuf ve ikramdır.

İşte Rabbimizin ayeti:

"(Rahman Allahın kulları öyle insanlardır ki) onlar, Allahın yanında başka tanrı tutup da ona yalvarmazlar. Allahın haram kıldığı cana haksız yere kıymazlar. Zina etmezler. Bunları yapan günaha girmiş olur. Kıyamet günü azabı kat kat olur. Orada alçaltılarak temelli kalır. Ancak tevbe eden, inanıp yararlı iş işleyenlerin, işte Allah onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah bağışlar ve merhamet eder."³

Hatta Rabbimiz, yaptıklarına bir daha dönmek ve varsa kul haklarını da ödemek üzere tevbe edip pişman olanları

¹ Buhârî, Hac 4, Muhsar 9, 10; Müslim, Hac 438. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 2; Nesâî, Hac 4; İbni Mâce, Menâsik 3.

² Buhârî, Umre 1; Müslim, Hac 437. Ayrıca bk. Tirmizî, Hac 88; Nesâî, Menâsik 3, 5, 77; İbni Mâce, Menâsik 3.

³ Furkan, 63-71.

sever. Hem de ne sever. Bunun tafsilatı hadis kitaplarındadır. Sadece birisi ile yetinelim:

Kulunun tevbesinden dolayı Allah'ın sevincini, peygamberimiz o müthiş edebî ifade gücü ve teşbih sanatıyla şu adamın sevincine, hatta daha fazlasına benzetir:

“Sizden biriniz, ıssız bir çölde, devenizle gidiyorsunuz. Kuş uçmaz, kervan geçmez bu ıssız çöllerde, bütün yiyecek ve içeceğiniz de, yani bir yerde hayatınız da, devenin sırtında yüklüdür. Bir bodur ağaç altında kısa bir mola vermek istersiniz. Ama yorgunluktan uyuyakalırsınız. Nasıl olduysa olmuş ve deve elinizden kaçmıştır. Bulmak için çok ararsınız, çok çabalarsınız ama nafile, deve yoktur ortada.

Artık hayatınızdan ümidi kesmişsinizdir. Korku, endişe, heyecan, evet bütün bunlar derin bir ye'se dönüşmüş bir vaziyetle yorgun argın kendinizi o bodur ağacın altına atmış ve uzanmışsınız ölü gibi. Artık ölümü bekliyorsunuz. Hayatınız bir film şeridi gibi geçiyor gözlerinizin önünden. Bitmişlik ve tükenmişlik içinde, bir hayat muhasebesi yapıyorsunuz. Bir sessizlik ve sükunet hakimdir sıcaktan alev alev yanan çöllere... Ölümün tülleri üst üste bindikçe düşüncelerinize, artık düşünmekten bile el çekip, ölümü beklemektesiniz öylece.

Derken birden, evet birden bir kıpırtı, bir ses duyarsınız. Mümkün mü bu? Olabilir mi böyle bir şey bu ıssız çöllerde, açsam mı gözlerimi derken, içinizden yeniden merakla beraber ümitler de canlanmaya başlar.

Gözlerinizi açtığınızda ne görse beğenirsiniz? Deveniz, sakın sakın, öyle size bakmakta değil mi? Hayatınız kendine bağlı deveniz, evet, başınızda öyle sevgi ile süzmekte sizi...

Birden bir ok gibi fırlarsınız yerinizden ve devenin yularına kuvvetle yapışırsınız. Sevinciniz sonsuzdur. Mutluluğunuzu ifade mümkün mü?... Allah'ın ne büyük lutfudur bu!... O'na hamdetmelisiniz ve “Ey Allah'ım...! Sen

benim ulu Rabbim, ben de senin aciz kulunum” demek üzere ağzınızı açar, avaz avaz bağlamak istersiniz. Ama o da ne?

Sevincinizden diliniz dilinize dolaşmış ve çöllerde dalgalanan sesinizle Allah’a gayr-ı ihtiyari şöyle seslenmektedir :

-Ey Allah’ım! Sen benim aciz bir kulumsun, bende senin ulu Rabbinim.”

İşte o andaki sizin sevincinizden, kulunun günahını terk ederek tevbe etmesi karşısında Allah’ın duyduğu sevinci daha çok, daha büyüktür.¹

Evet, Allah sever ve günahı azdan uzdan değil, toptan bağışlar kulunun: “Ey Muhammed, de ki: Ey kendilerine kötülük edip aşırı giden kullarım, Allah’ın rahmetinden umudunuzu kesmeyiniz. Doğrusu Allah günahların hepsini bağışlar. Çünkü O, bağışlayandır, merhametlidir.”²

İşte böyle, aklın alamayacağı kadar merhamet. Bakınız bir hadis-i kutside ne buyuruyor: “Ey Ademoğlu! Sen bana dua edip ricada bulunduğun müddet, sende bulunan günahları (ağırlığına bakmadan) mağfiret ederim. Ey Ademoğlu! Günahların yerle gökleri dolduracak dereceye ulaşsa da, bana istiğfar etsen, günahlarını mağfiret ederim. Ey Ademoğlu! Yeryüzünü dolduracak günahlarla huzuruma gelsen, şirk koşmadığın halde bana kavuşsan, yeryüzünü dolduracak kadar bir mağfiretle mukabele eder, seni affederim.”³

Tevbelerin affı ve merhameti için Al-i İmran 135-137, Nisa 17. Bakara 222. Tahrir 8. ayetlere bakılabilir. Gerçi Kur’an baştan sona bunu ifade eder. Hadis kitaplarının ise Tevbe, merhamet, ümit, ve istiğfar babları bu konuda yüzlerce hadis bildirir. Biz esas şu rivayete diyeceğimizi sakladık:

“Şüphesiz Allah göklerle yeri yarattığı gün yüz rahmet yaratmıştır. Her rahmet göklerle yer arasını dolduracak kadardır. Ondan yeryüzüne bir rahmet indirmiştir. İnsanlar,

¹ Buhari ve Müslim’den, Riyaz’us Salihin I. 19-20 (15)

² Zümer, 53.

³ Tirmizi’den, Riyaz’us Salihin I. 479 (445)

cinler, hayvanlar ve böcekler bu sebeble birbirlerine acırlar. Hatta vahşi hayvan, üzerine basarım endişesi ile tırnağını yavrusundan kaldırır, merhamet eder. Allah doksan dokuz rahmeti geriye bırakmıştır. Onlarla kıyamet gününde kullarına rahmet edecektir.”¹

İşte, “Rahmetim gazabımı geçmiştir”² diyen Rabbimizin rahmeti her şeyi kuşatmıştır.³ Efendimiz “Herhangi biriniz ölürken, Allah’a hüsn-ü zan etmeksizin ölmesin”⁴ diye emretmiştir. Zira Rabbimiz “Ben kulumun zannına göreyim”⁵ buyuruyorlar.

İşte mü'mine rahmet böyle. Onlar, ne korku, ne hüznün, bilakis daima hoşnut olacakları bir hayattadırlar cennetlerde. Kur'an'ın çok güzel anlattığı cennetlerde.⁶

Cennet ve cehennemle ilgili ayet, hadis ve haberleri okumak, insana çok fayda verir. Cennete aşk ve iştiağı açarak içte bir reca – ümit doğururken, cehennemi okumak da ondan korkma ve Allah Teala'ya sığınma ve kendine düşen görevleri yapma arzusu uyandırır. Kişi böylece “beyne'l havfı ve'r reca”, yani “korku ve ümit arasında” yaşamağa çalışır.

Bu konuyu enine boyuna işleyen özel eserler kaleme alınmıştır. Gazalî de o muhteşem eseri “İhya”da, onun en sonunda ahiret ahvalini işler. İşte oradan size az bir cennet tasviri:

¹ Buhari, Edeb. A. Davuduoğlu, Müslim Şerhi, II. 99-101. R. Salihin I. 477.

² A. Davuduoğlu, age. XI. 98.

³ A'raf, 156.

⁴ Müslim, Riyaz'üs Salihin I. 478.

⁵ Buhari ve Müslim. Riyaz'üs Salihin I. 477. Kenz'ul Ummal III. 134-135 (5843-5844-5845-5846-5847-5850)

⁶ Cennet için bkz. Rahman, Vakıa, İnsan, Nebe vb. surelere.

Cennet ve Nimetleri

“Cennet ehli ve yüzlerindeki nimet parıltıları hakkında düşün. Onlara miskle mühürlenmiş cennet şarabı içirilir. Kırmızı yakuttan yapılmış minberler üzerinde, beyaz incilerden yapılmış çadırlar içinde otururlar. O çadırlarda yeşil ve nâdide halılar serilidir. Onlar cennet şarabı ile bal, süt ve saf su akan nehirler etrafında kurulan tahtlar üzerine yaslanmışlar, etrafları hizmetçilerle kaplıdır. Güzel, ela gözlü hurilerle o cennetler süslenmiştir. Sanki o huriler yakut ve mercan gibidirler. Kocalarından önce onlara ne insan, ne de cin dokunmamıştır. O huriler cennetlerde yürürler. Onlardan biri yürüdüğünde yerlerde sürünen eteklerini yetmiş bin vildan omuzlar. O koltukların üzerinde öyle güzel beyaz ipekliler vardır ki berraklığından gözler kamaşır. İnci ve mercan ile süslenmiş taçlar giyerler. Nazlı cilveli, güzel kokulu, ihtiyarlıktan ve hastalıktan emindirler. Sadece çadırlarında otururlar. Yakuttan yapılmış köşklerde dururlar. Kocalarından başkasına bakmazlar. Ela gözlüdürler.

Sonra cennet ehli ile o huriler arasında içenler için lezzet verici bembeyaz bir şerbet gezdirilir. Onlara hizmetçiler, vildanlar hizmet ederler. Her türlü kirlerden korunmuş, inciler gibi hizmetçiler! Bütün bunları yaptıklarının karşılığı olarak emin bir yerde, bahçeler, çeşmeler ve nehirler arasında, kudret sahibi bir sultanın katında, dosdoğru bir makamda oldukları halde görürler. Onlar o makamda kerîm olan sultanın cemâline bakarlar. Onların yüzlerinde nimetin nuru parlamaktadır. Onlara ne bir toz, ne de bir zillet isabet eder, onlar şerefli kullardır. Rablerinden gelen çeşitli hediyeler alırlar. Onlar nefislerinin çektiği nimetler içerisinde ebedîdirler.

O cennette ne korkar, ne de üzüldürler. Onlar felâketlerin gelmesinden emindirler. Onlar o cennette nimetlenir, yemeklerinden yer, nehirlerinden su, cennet şarabı, süt ve bal içerler. O nehirlerin tabanları altından, kumları mercandandır. Onun tabanında kum yerine halis misk vardır.

Onun etrafındaki bitkiler za'feran'dır. Kâfur tümsekleri üzerinde oldukları halde nesrin suyu ile dolu bulutlardan yağmurlanırlar!

Onlara testiler verilir. Ama ne testiler! Gümüştten yapılmış, dürr, yakut ve mercan ile işlenmiş testiler. Bir testi ki onda mühürlü rahik bulunur. O rahik tatlı selsebil ile karışıktır. Bir testi ki cevherinin berraklığından parlar. Cennet şarabının rikkat ve kırmızılığı onun içinde görülür. Onu bir insan yapmamış ki tesviyesinde kusur etsin. Sanatının güzelliğinde eksik bulunsun. O testi öyle bir hizmetçinin elindedir ki o hizmetçinin yüzünün ziyası, parlayan güneşi andırır. Fakat güneşte o suretin halaveti gibi bir halâvet nerede vardır? O yanakların güzelliği, o gözlerin melâhatı! nerede?

Hayret o kimseye ki sıfatları bu olan bir yurda inanıyor ve bu yurdun ehlinin ölmeyeceğine ve bu yurda inenlere felâketlerin dokunmayacağına inanıyor da buna rağmen Allah Teâlâ'nın harâb olmasına izin verdiği bir yurda önem veriyor, bu nimetlerin altında olan bir maişet boşuna gidiyor, Allah'a yemin ederim, eğer o cennette ölümden, açlık, susuzluk ve benzer şeylerden emin olmakla beraber bedenlerin selametlerinden başka birşey olmasaydı, bu da dünyayı terketmek için yeterli bir sebep sayılırdı ve geçici bir yurda tercih edilirdi.

Cennet, dünyaya nasıl tercih edilmez. Oysa onun ehli emin olan padişahlardır. Sevincin çeşitleri içerisinde nimetlenirler. Onlar ne isterlerse, kendilerine verilir. Hergün arşın sahasında hazır bulunurlar. Allah Teâlâ'nın kerîm yüzüne bakarlar. Allah'a bakmak vasıtasıyla, cennetin diğer nimetlerinde bulunmayan nimetlere mazhar olurlar. Onlar daima nimetlerin çeşitleri arasında yüzerler. Onlar nimetlerin zevalinden emindirler.

Ebû Hüreyre Hz. Peygamberin şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Bir tellâl şöyle bağırır: Ey cennet ehli! Size, sıhhate kavuşup ebediyyen hasta olmak yoktur, hayata kavuşup

ebediyyen ölmek vardır. Muhakkak ki sizin için gençleşip ebediyyen ihtiyarlamak yoktur, nimetlenme ve ebediyyen rahatlık vardır, İşte bu durum, şu ayetin mânâsıdır: "Göğüslerinden kinden ne varsa hepsini çıkarıp atmışsınız. Altlarından ırmaklar akmaktadır. 'Lütfedip bizi buraya getiren Allah'a hamdolsun, Allah bizi getirmeseydi, biz bunu bulamazdık! Rabbimsin peygamberleri gerçeği getirmişler' dediler.

Onlara 'İşte size cennet, yaptıklarınıza karşılık o size miras verildi' diye seslenildi".¹

Ne zaman cennetin sıfatını bilmek istersen, Kur'an oku! Allah'ın açıklamasından daha ikna edici açıklama yoktur!

"Rabbinin makamından korkan kimseye iki cennet var."²

Bu ayetten Rahmân sûresini sonuna kadar oku! Vakıa ve bunlardan başka sûreleri oku! Eğer cennet sıfatının tafsilatını hadîslerden öğrenmek istiyorsan, özetine muttali olduktan sonra tafsilatını düşün! Önce cennetlerin adedini düşün!

Hız. Peygamber (s.a) 'Rabbinin makamından korkan kimseye iki cennet var!'³ ayetinin tefsirinde şöyle buyurmuştur:

"İki cennet vardır ki kapıları ve içinde bulunan her şey altından yapılmıştır. İki cennet de vardır ki kapıları ve içinde bulunan her şey gümüşten yapılmıştır. Cennet ehli ile rableri arasında sadece Adn cennetinde rablerinin yüzündeki kibriya ridası vardır."⁴

Sonra cennetin kapılarına bak! Onlar da ibadetlerin esasları nisbetinde çokturlar. Nitekim cehennem kapılarının da günahların temelleri adedince olduğu gibi!

¹ A'râf, 43.

² Rahmân, 46.

³ Rahmân, 46.

⁴ Buhârî.

Ebû Hüreyre, Hz. Peygamber'in şöyle buyurduğunu rivayet eder:

“Kim Allah yolunda, malından bir çift infak ederse, cennetin bütün kapılarından çağrılır. Cennetin sekiz kapısı vardır. Kim namaz ehlinden ise namaz kapısından çağrılır. Kim oruç ehlinden ise, oruç kapısından, sadaka ehlinden ise sadaka kapısından çağrılır. Cihad ehlinden olan bir kimse de cihad kapısından çağrılır.

Bunun üzerine Hz. Ebubekir 'Yemin olsun, bir kimse, hangi kapıdan çağrılırsa, kurtulur. Acaba bütün kapılardan çağrılan bir kimse var mıdır?' diye sordu. Hz. Peygamber 'Evet! Senin onlardan olacağını umarım' dedi.”¹

Ya geldiği zaman, işin dehşetinden sabı masum çocukların ak saçlı ihtiyarlara dönüşüvereceği o müthiş günde kafirler kendini nasıl koruyacaktır.² Öyle bir gün ki daha başlarken, dehşetinden analar emzirdiği çocuklarını unuturlar, hamile kadınlar çocuklarını düşürürler korkularından. İnsanların şiddetli azaptan akılları başlarından gitmiştir, sarhoş gibi görünür, sarhoş gibi davranırlar.³

Evet, Allah'ın emriyle melekler kafirlerin canlarını alırken demirden deyneklerle onların yüzlerine ve sırtlarına vura vura alırlar.⁴ Mezar onlar için cehennem çukurlarından bir çukurdur.⁵ Mezarında yılanlar, çıyanlar doludur. Isırır, sokar, zehirler.⁶ Sura üfürüldüğü vakit, o gün zor bir gündür. Hele kafirlere hiç de kolay olmayan, çetin bir gündür.⁷

¹ Buhârî, Müslim, İmam Mâlik, Tirmizî, Nesâî ve İbn Hibban. Gazalî'den özetimiz burada bitti.

² Müzemmil, 17.

³ Hac, 1-2.

⁴ Muhammed, 27.

⁵ Tirmizî'den, İhya I. 883.

⁶ İbn-i Hibban'dan naklen İhya I. 894.

⁷ Müddesir, 8-10.

Sonra insanlar diriltiilmiş, yalın ayak, çıplak ve sünnetsiz olarak haşrolunurlar.¹ Güneş yaklaştırılmış, insanlar öyle terler ki, terleri yetmiş kulaç derinlikte yere iner, sonra yukarı çıkar, kulaklarına kadar yükselir.² Elli bin yıl yemeden içmeden, oturmada ayak üstünde bekletilirler de kimse yüzlerine bakmaz.³ Kimse kimse ile meşgul olamaz. Zira herkesin işi başından aşkındır.⁴

O gün her şeyden sorulacak.⁵ Ameller tartılacak.⁶ Sonra cehenneme sürüklenecekler.⁷ Ve bölük bölük oraya atılacaklardır.⁸ Kendileri için hazırlanmış, yakıtı taş ve insan olan cehennem ateşinde sürekli yanacaklar.⁹ Etleri, kemikleri, derileri yandıkça yenisi verilecek.¹⁰ İçecek soğuk bir şey bulamayacak, aksine sıcak ve kanlı irinli sular içirilecek. İstemeye istemeye içmek isteseler bile boğazlarından geçmeyecek, ölmek isteyecek ama ölemeyecekler.¹¹ Acıktıklarında, açlıklarına faydası olmayan bıtıraklı, şeytan başı gibi dikenli bir cehennem meyvesi olan zakkum yedirilecek, üstüne de susamış develer gibi kaynar su içirilecek¹² ve bu su midelerini, bağırsaklarını parça parça ederek arkalarından dökülecektir.¹³

Üstelik daha fazla hakaret ve acı çektirmek için prangalara vurulacak, bukağılarla bağlanacaklardır ateş

¹ Buhari, Müslim'den, age. I. 919.

² Buhari, Müslim'den, age. I. 921.

³ Taberani, Kebir'den İhya, I. 922

⁴ Abese, 37.

⁵ Araf, 6-7; Hicr, 92; Maide, 109.

⁶ Karia, 6-11.

⁷ Meryem, 86-87; Saffat, 23-24.

⁸ Mülk, 8.

⁹ Bakara, 24.

¹⁰ Nisa, 56.

¹¹ Nebe, 24-26. İbrahim, 16-17. Kehf, 29.

¹² Vakı, 51-55. Saffat, 64-68. Ğaşiye, 4-5.

¹³ Muhammed, 15.

içinde.¹ O gün yeryüzünde olan her şey bir misli ile beraber onların olsa ve kıyamet gününün azabından kurtulmak için fidye vermek isteseler de asla kabul edilmez onlardan. Onlara can yakıcı, elem verici bir azab vardır.²

Suçlarını itiraf etmişler, kör, sağır ve akılsız olduklarını, bu yüzden peygamberleri yalanladıklarını beyan ile suçlarını itiraf etmişler ama bu beyanları ve “bizi bir kere daha dünyaya gönder, bak nasıl ibadet ederiz” diye yalvarmaları hiç de dinlenmemiştir.³ Hatta en sonunda “Rabbimiz bedbahtlığımız bize galebe çalmıştır. Biz doğru yoldan sapanlar güruhu idik. Ey Rabbimiz, bizi buradan çıkar. Eğer yine küfre dönersek, artık hiç şüphesiz ki biz zalimlerdeniz”⁴ derler ama, Allah Teala’nın cevabı çok kesin ve pek çetindir: “Yıkılın cehenneme, kesin sesinizi de konuşmayın benimle.”⁵

Artık ne ölüm var orada, ne dirim. Sonsuza dek yanacaklar öylece. İşte cehennemden sadece birkaç sahne. Sadece ayetlerden alınmış birkaç sahne! Hele bir de hadislere bakılacak olursa, aman Allah’ım “orası ne kötü bir yerdir.”⁶

Yukarıda Gazalî’nin ayet ve hadislere dayanarak cennetle ilgili tasvirinden bir parça alıntılanmıştı. Her ne kadar burada biz de ayetlere dayalı biraz ayrıntılı bilgiler vermiş isek de, yine de Gazalî’nin cehennemle ilgili söylediklerini, denk yerini bulsun diye buraya alıntılanmak istiyoruz. Bu da aynı zamanda “hitamuhu misk” kabilinden nefislerimiz için bir öğüt olur inşallah.

¹ Mümezzil, 12.

² Maide, 36-37.

³ Mülk, 8-11; Mümin, 8-11; Secde, 12. Fatır, 37.

⁴ Müminün, 106-107.

⁵ Müminun, 108.

⁶ Furkan, 66.

Cehennem ve Azabı

Ey nefsinden gafil! Yok olmaya yaklaşan ve şu fani dünyanın meşgaleleriyle aldanan kişi! Kendisinden göç edip gideceğin dünya hakkında düşünmeyi bırak! Ebediyyen kalmak üzere varacağın ahiret için düşün! Zira sana haber verilmiştir ki ateş, bütün insanların varacağı yerdir.

“İçinizden oraya gitmeyecek hiç kimse yoktur. Bu, rabbinin katında kesinleşmiş bir hükümdür. Sonra Allah’tan sakınanları kurtarırız ve zâlimleri öyle diz üstü çökmüş olarak bırakırız.”¹

Senin cehenneme uğraman kesindir. Cehennemden kurtulacağın ise, şüphelidir. Öyleyse oraya girme korkusunu düşün! Böylece ondan kurtulmak için hazırlık yapman umulur. Mahlûkların hallerini düşün ki kıyametin dehşetlerinden çektiklerini çekmişlerdir! Kıyametin üzüntü ve dehşetleri içinde ve kıyamet haberlerinin hakikatini, şefaâtçilerin şefaatinin beklerken, ansızın mücrimlerin etrafını karanlıklar kaplar. Onların üzerine alevli bir ateş gölge yapar. O ateşin nefes alıp vermesini ve homurtusunu dinlerler. Bu homurtu da ateşin şiddetli öfkesinden haber verir. İşte bu anda mücrimler helâk olacaklarına kesin gözüyle bakarlar. Ümmetler diz üstü çökerler, Hatta günahattan beri olanlar bile bu kötü neticeden korkarlar. Zebanilerden bir tellâl çıkıp şöyle bağırır:

“Dünyada nefsinin tûl-i emel ile aldatan, ömrünü kötü işlerde harcayan falan oğlu falan nerede?”

Böylece demirden yapılmış tokmaklarla o kimsenin üzerine üşüşürler, tehditlerin büyükleriyle onu karşılarlar. Onu şiddetli azaba sevkederler. Cehennemin derinliğine baş aşağı atarak şöyle derler:

“Tad, zira sen kendince üstündün, şerefliydin.”²

¹ Meryem, 71-72.

² Duhân, 49.

Etrafları dar, yolları karanlık, tehlikeleri belli olmayan, içinde ebediyyen esir kalman, ateş yanan, içindeki içkileri sıcak su olan bir yurttta bulunurlar. Ebedî kalacakları yer cehennemdir. Zebanilerin tokmaklarıyla ezilirler. Cehennem kendilerini toplar. Onların, o yurttaki istekleri helâk olmaktır. Fakat oradan kurtuluşları yoktur. Ayakları alınlarına bağlanmış, gözleri günahlarının zulmetinden simsiyah kesilmiştir. O yurdun köşelerinden şöyle bağırlarlar:

-Ey Mâlik! Bize azap tatbik edildi! Bize vurulan prangalar ağır bastı. Ey Mâlik! Derilerimiz pörsüdü! Ey Mâlik! Bizi buradan çıkar. Muhakkak ki biz bir daha kötülöklere dönmeyeceğiz.

Bunun üzerine zebaniler derler ki:

-Heyhât! Nereden çıkacaksınız? Artık temennilerin zamanı geçmiştir. Zillet evinden sizin için çıkış yoktur. Orada ümitsiz olun, konuşmayın! Eğer siz, oradan çıkarılmış olsanız “muhakkak yasaklandığınız şeylere tekrar dönersiniz!”

Onlar o anda ümitsiz olurlar. Allah’a karşı işlemiş oldukları suçlardan ötürü esef ederler. Fakat pişmanlık onları kurtarmaz. Esef onlara fayda vermez. Onlar elleri bağlı olduğu halde yüz üstü düşerler. Üstlerinde ve altlarında, sağ ve sollarında ateş vardır. Onlar ateş denizine dalmışlardır. Yiyecekleri ateş, içecekleri ateş, elbiseleri ateş, yatakları ateştir. Onlar ateşten cübbeler, katrandan gömlekler giyer, tokmakların vuruşu ve zincirlerin ağırlığı altında kıvranırlar. Onlar cehennemın dar geçitlerini geçmeye mecbur olurlar. Onun derekelerinde hurdahaş olurlar. Orada tir tir titrerler. Kazanların kaynaması gibi ateş onları kaynatır. Onlar azap isterler, helâk isterler. Onlar azabı istediklerinde başlarının üzerine hamîm (sıcak su) dökölür. O hamîm ile onların içindeki her şey erir. Onların derileri de erir.

Onlar için demirden yapılmış tokmaklar vardır. O tokmaklarla alınları kırılır. Ağızlarından irin akar. Susuzluktan ciğerleri paramparça olur. Gözbebekleri yanakları üzerine akar. Yanaklarından etleri düşer. Her taraftan kıllar düşmeye başlar.

Hatta derileri düşer. Derileri pörsüdükçe onlara başka deriler giydirilir. Kemikleri etten sıyrılır. Ruhlar, damarlar, kemikleri bağlayan asablarla baki kalmıştır. Onlar, o ateşlerin alevleri arasında ümitsiz kalır. Onlar bu durumda ölümü temenni ederler, fakat ölemezler.

Acaba yüzleri kömürden daha fazla siyahlaştığı, gözleri körleştiği, dilleri tutukluğu, belleri kırıklığı, kemikleri hurdahaş olduğu, kulakları kesildiği, derileri yırtıldığı, elleri boyunlarına bağlandığı, alınları ile ayaklan bir araya getirildiği, yüzleriyle ateş üzerinde yürüdükleri, gözleriyle demir dikenlere bastıkları zaman onlara bakarsan senin durumun ne olacaktır? Ateşin alevleri onların bedenlerinde gezer. Cehennemın yılan ve akrepleri, azalarına yapışır. Bu durumu gördüğünde halin ne olacaktır?

İşte bu söylediklerimiz, onların hallerinden bir parçadır. Şimdi ise, dehşetlerinin tafsilâtına bir bak.”

Gazali burada cehennemle ilgili ayrıntılara girer. Arzu edenler “İhya”nın en sonuna bakabilirler. Biz o ayrıntıları değil de, ondan sonra söylediklerini alarak bölümü bitirmeye bakalım isterseniz:

“İşte buraya kadar saydıklarımız, kısaca cehennem azabının çeşitleridir. Cehennemın üzüntülerine, meşakkat ve hasretlerinin tafsilâtına gelince, bunun sonu yoktur. Bu bakımdan cehennemlikler için şiddetli azapla beraber en büyük felâket cennet nimetini ve Allah’ın mülâkatını elden kaçırma, Allah’ın rızasını kaybetmektir. Onlar, bütün bunları ucuz bir fiyata sattıklarını bilirler; zira bunları, dünyada kısa günlerde hakir şehvetlerle sattılar. Oysa o şehvetler de onlar için dupduru değildi, bulanık ve karışıktı. Onlar kendi kendilerine şöyle derler:

-‘Vah hâlimize! Biz rabbizime isyan etmek suretiyle nefislerimizi helâk ettik? Kısa günlerde sabretmedik. Eğer sabretseydik o günler zaten şimdi geçmişti. Biz de şu anda âlemlerin rabbinin komşuluğunda olacaktık. Rıza ve rıdvânıyla nimetlenecektik’.

Ey insanlar! Bu kimselerin üzüntüsü ne büyük! Onların elinden kaçan kaçmış! Onlar mübtelâ olduklarıyla mübtelâ olmuşlardır. Onların beraberlerinde dünyanın nimet ve lezzetlerinden birşey kalmamıştır. Sonra onlar cennet nimetlerini görmeseydiler, üzüntüleri pek büyümezdi. Fakat cennet nimetleri onlara gösterilir.

Nitekim Hz. Peygamber (s.a) şöyle demiştir:

“Kıyamet gününde, cehennemden bazı kimselerin cennete getirilmesi emrolunur. Cennete yaklaşp cennet kokusunu duydıkları, köşkleri ve cennetlikler için Allah Teâlâ’nın hazırladığı nimetleri gördüklerinde onları getirenlere şöyle denir:

-Cennetten onları uzaklaştırın! Onların cennette nasipleri yoktur.

Onlar öyle bir hasretle geri dönerler ki öncekiler ve sonrakilerin hiç biri o hasretin benzeriyle geri dönmemişlerdir. Onlar derler ki:

-Ey rabbimiz! Bize sevabından ve hâlis kulların için cennette hazırladığın nimetten göstermeden önce bizi cehenneme soksaydın bizim için daha kolay olurdu!

-Böyle yapmamın hikmeti şudur: Siz başbaşa kaldığınızda büyük günahlarla bana meydan okuyordunuz. Halkla bir araya geldiğinizde, onlardan korkuyordunuz. Halka, bana kalplerinizde vermiş olduğunuzun hilafını gösteriyordunuz. Halktan korkuyordunuz, fakat benden korkmuyordunuz. Halkı büyüttünüz, fakat benim azametime lâayık olan büyüklüğümü takdir etmediniz. Halk için uygun olmayanı bıraktınız, fakat benim için bırakmadınız. Öyle ise bugün size elem verici azabı tattıracağım. Hem de mahrum olduğunuz ebedî sevapla beraber!¹

Ahmed b. Harb en-Nişaburî şöyle demiştir:

¹ Ebû Hüdbe, Erbain; Taberânî, Kebîr; Ebû Nuaym, Hilye; İbn Asâkir ve İbn Neccar, (Adîy b. Hâtîm’den)

-Bizden bir kimse gölgeyi güneşe tercih eder. Fakat cenneti cehenneme tercih etmez.

Hız. İsa (a.s) şöyle demiştir:

-Nice sıhhatli beden, nice güzel yüz ve nice fasih dil vardır ki yarın cehennem tabakaları arasında sabahlayacaktır!

Hız. Dâvûd (a.s) şöyle demiştir:

-İlâhî! Güneşin hararetine takatim yok! Ateşinin hararetine nasıl güç yetireceğim? Rahmetinin sesine sabrım yok iken, azabının sesine nasıl sabredeceğim?

Ey miskin! Şu dehşetlere dikkat et. Bil ki Allah Teâlâ, dehşetleriyle beraber ateşi yarattı. Ona ehil olanları yarattı. Onlar ne fazlalaşır, ne de eksilirler. Bu, verilmiş bitmiş bir hükümdür.

“Onları hasret gününe karşı uyar ki o zaman kendileri (her şeyden) habersiz bir halde inanmamakta ısrar ederlerken iş bitirilmiş olur.”¹

Hayatımla yemin ederim! Bu hüküm ile kıyamet gününe ve başlangıcı olmayan ezele işaret var. Fakat daha önceki hükmü kıyamet gününde belirtmiştir. Hakkında ezeli hükmün nasıl verildiğini bilmediğin halde güler, oynar, dünyanın hakir şeyleriyle meşgul olursun, haline ne kadar hayret edilse yeridir.

“Keşke varacağım yeri, sonumun ne olacağını, hakkımda kazanın nasıl hükmettiğini bilseydim” dersin, sana şunları tavsiye ederim: Senin için bir alâmet vardır. Onunla yakınlaşıp ondan ötürü ümidini tasdik edersin. O da şudur:

Hallerine ve amellerine bakmalısın; zira her insan niçin yaratılmış ise, ona muvaffak olur. Eğer senin için hayır yolu kolaylaştırılmış ise, sevin! Muhakkak sen cehennemden uzaksın. Eğer sen hayrı her istediğinde senin önüne mâniler çıkıp seni hayırdan uzaklaştırırsa, şerri yapmak istediğinde de onun sebepleri senin için kolaylaştırılırsa, bil ki hüküm senin aleyhine verilmiştir. Çünkü bu durumun neticeye delâlet

¹ Meryem, 39.

etmesi, yağmurun bitki bitirmeye ve dumanın ateşe delâlet etmesi gibidir.

“İyiler naîm cennetindedirler. Kötüler de cehennemdedirler.”¹

Öyle ise nefisini bu iki ayetin terazisiyle tart. Böylece iki yerden hangisinin istikrar yerin olduğunu anlarsın. Allah en doğrusunu bilir.”²

Evet, sonunda şunları söyleyebiliriz herhalde: İşte iman insanı bu kötü yerden, bu horluk ve hakirlikten kurtarır. Kurtarır da daimî bir hoşnutluk yeri olan cennete ulaştırır. Bırakın cennete ulaştırmayı, bu cehennemden kurtarması bile, başlı başına ne büyük bir nimettir değil mi? Dünya hayatına hiç faidesi olmasa bile, bu nimet ve faydası değer olarak, kıymet olarak yetmez mi iman için? Sırf bunun için olsa bile iman gerekmez mi? Sırf bunun için bile olsa, önemli bir şey değil mi?

Akıl bu sorulara “evet” demekten başka bir yol bulamaz. Peki, ya nefis ne diyor?

Allah Teala onu ıslah eylesin, şüphesiz ki o terbiye edilmedikçe, ayette buyrulduğu gibi “muhakkak ki nefis aşırı şekilde kötülüğü emreder; Rabbim acıyıp korumuş başka. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayan, pek esirgeyendir.”³

Biz de onun şerrinden Rabbimize sığınalım ve onunla olan “cihad-ı ekber”i Allah Teala’nın izniyle asla bırakmayalım.

¹ İnfitar, 13-14.

² Gazalî, İhya ter. 4. ciltte son bölümden özetle.

³ Yusuf, 53.

İkinci Bölüm : İmanın Korunması

Madem ki iman, yukarıdan beri anlatıldığı gibi bizim hem dünyamız, hem de ahiretimiz için vazgeçilmez bir gerekliliktir ve her iki dünyanın saadet ve sekineti, hatta insan olmamızın onuru ona bağlıdır, öyleyse onu korumak, onu yaşatmak, gerekiyorsa bu uğurda her türlü bela ve musibetlere, sıkıntı ve acılara, eziyet ve işkencelere, zindan ve şehadetlere açık olmamız ve başa geldiğinde sızlanmadan katlanmamız, dayanmamız ve direnmemiz gerekir. Zaten “Asr” suresi de bunu ifade etmektedir:

“Asr’a yemin olsun ki insan, hiç şüphesiz hüsrandır. Ancak inanıp salih amel işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve sabırlı olmayı tavsiye edenler bunun dışındadır.”¹

Evet, iman herşeyden daha kıymetlidir, daha değerlidir, daha önemlidir ve ne pahasına olursa olsun korunması gerekir.

Peki ama, nasıl bir koruma?

Soru ne kadar netse, cevap da o kadar açık seçiktir; Önce öğrenerek, sonra yaşayarak ve yaşatarak!

İmam Rabbanî bu tertibi şöyle ifade etmiştir:

“Ey din kardeşlerim!

Cümlemize vaciptir ki:

¹ Asr, 1-3

Evvela: itikadımızı kitap ve sünnete göre tashih etmemiz lazımdır. İtikadımızın esaslarını belirten ayet-i kerime ve hadis-i şeriflerin nasıl anlaşılacağını, ne şekilde anlaşılması lazım geldiğini hak ve hakikat ehli olan alimlerimiz açıklamışlardır. Bizim onlara uymamız lazımdır. Allah cümlesinin sa'y-ü gayretlerini meşkur etsin. Onlar bu itikad esaslarını Kur'an ve sünnetin ruhuna göre, onlara tamamen bağlı olarak beyan etmişlerdir. Sizin bizim anlayışlarımız bu büyüklerin anlayış ve izahlarına uymuyorsa kati surette muteber olamaz. Ehl-i bidat ve dalalet olanlar, kendi batıl hüküm ve itikadlarını, kitap ve sünnete uygun zannederler! Halbuki onların itikadı haktan fersahlarca uzaktır.

İkinci olarak: Şeriatın hükümlerini, bu cümleden olarak helal ve haram, farz ve vacibleri bilmek vacibtir.

Üçüncü olarak: Bu bildiklerini gereğince amel etmektir.

Dördüncü olarak: Kalbi tasfiye ve nefsi tezkiye yoluna girerek İslam ahlak ve adabını elde etmektir.

Ehl-i Sünnet itikadını sağlamca bilmedikten sonra, şeriatın hükümlerini öğrenmenin bir faydası olmaz. Bu iki esas -akaid ve ahkam- bilgisini de yerine getirmedikçe amelin bir faidesi olmaz. Bu üç esas tahakkuk etmedikten sonra, kalbin saflaştırılması, nefsin temizlenmesi, ahlak ve adabı elde etmek mümkün değildir. Kişi, yukarıda saydığımız bu dört rüknü, yani;

- 1-İtikadı Kitap ve sünnete göre tashih,
- 2-Ahkam-ı Şeriyeyi öğrenmek,
- 3-Bu öğrendiklerimizin gereğince amel,
- 4-Kalbi tasfiye, nefsi tezkiye yoluna girmek,

rükunlarını, tamamlayıcılarıyla ve noksanlıklarını ikmal edici nafilelerle takviye ederek yerine getirmeden, bunun hazırlığını yapmadan, ne yaparsa yapsın lüzumsuz işlerle meşgul oluyor demektir. Yaptığı iş ne pahasına olursa olsun, lüzumsuzdur demektir. Hadisi şerifte: “Kişinin malayaniyi – kendisini ilgilendirmeyen, dinine, dünyasına ve ahiretine bir

fayda vermeyen şeyleri- terk etmesi, Müslümanlığının güzelliğindendir.”¹ buyurulmuştur.²

Biz de bu tertibi beğendik doğrusu. Onun için diyoruz ki:

İman Bilgiyle Korunur

İman Amelle Korunur.

İman Ahlakla Korunur.

İman Sabır ve Cihat İle Korunur.

¹ Muvatta, Hüsnü Hulk, 3, (2/903) Tirmizi, Zühd. 11. (2318-2319) İbn Mace, Fiten 12 (2976) İ. Canan age, XIV. 40-41.

² Mahmut Sami Ramazanoğlu, Musahabe, I. 92; Muhammed Hani. Adab s. 124-125

İMAN BİLGİYLE KORUNUR

İslam’da ilmin ve alimin değeri büyüktür ve bu husus en çok bilinen konulardandır. Biz ilmin değeri ve yararı, alimin kıymeti, kazandırdıkları ve sorumlulukları hakkında geniş bilgiler içeren bir çalışma yapmıştık.¹ Ancak burada anlatacaklarımız, olaya iman açısından yaklaşacağımızdan ötürü biraz daha farklı olacaktır.

Yukarıda imanın dünya ve ahretteki değerini kısmen anlatmış bulunuyoruz. Orada ve daha önce küfür ve şirkin zararları anlatılırken de belirtildiği gibi, imanın zayıflamasına veya tamamen kaybedilmesine başta gelen sebep, cehalettir. Onun değerini takdir edememdir. Aynı husus burada da karşımıza çıkmaktadır. Yani insan imanın değerini iyi bilirse, elbette onu korumaya çalışacak, neye mal olursa olsun onu düşmanlarına kaptırmayacaktır.

İslam ve imanın zıttı “cehalet”tir. Yani bilgisizlik. Hiç şüphesiz bu durum Allah Teala yolunda yürürken içimizdeki engellerin en başında gelir. Bilgisizliğin en kötü neticelerinden biri de gaflettir. Gaflet, yani kendisini bekleyen tehlikelerden habersiz oluş. Felaketlere hazırlıksız yakalanış yani. Bütün telafi fırsatlarını da kaçırış haliyle.

¹ bkz. Cemal Nar, Alimin Önderliği, Ukde y. Kahramanmaraş, 2006.

Bilgisizlik hakikaten en büyük düşman, gaflet gerçekten başa bela. O yüzden üstad Mehmet Akif:

Ey hasm-ı hakiki seni öldürmeli evvel
Sensin bize düşmanları üstün çıkaran el.

derken çok haklıdır.

Cehalet gerçekten en büyük bela, en büyük düşman. Zira, insan neden, nerede, ne zaman ve nasıl düşüp kaybettiğini nerede bilirse kalkma ve kaybettiklerini yeniden kazanma ihtimali vardır. Ama ya bilemeyen, farkında olamayan ne yapacak?

“Kişi noksanını bilmek gibi irfan olmaz.” sözü çok haklı.

Peki hangi cehalet?..

Öncelikle kişinin Allah’ı ve O’nun önündeki kendi kulluk konumunu bilememe cehaleti. Evet, kişi Rabbini bilse ve onun kendisi için sırf rahmet, sırf menfaat ve maslahat olan yoluna koyulsa, kendi değerini bilecek,¹ dünyayı bilecek, eşyayı bilecek, huzur ve refah içinde, mutluluk içinde yaşayacak. Kişi ve toplum olarak, cenneti yaşayabilecek daha bu dünyada.

Ama, Allah’ını bilmeyen insanlar, kendi yaptıkları putlara tapmışlar, önde gelen veya özellikleri olan bir kısım insanları Allahı sever gibi severek,² hevalarına, keyflerine kanun diye inanarak yeryüzünde sürekli zulmü, anarşiyi, terörü, katliamı yaşamışlar, hep yangın görmüş, yıkım görmüşler. Harbler, darpler ve ihtilaller görmüşler, kan ve göz yaşı dökmüşler, binlerce acı tecrübeleri yaşaya yaşaya bu güne gelmişler, hala hayırlı bir netice, yani durulma, sukunet, huzur, emniyet ve istikrar görememişler.

¹ Acluni, Keşful Hafa , II. /262 , hn: 2532 .

² Bakara, 165.

İşte en büyük sistem olarak gördükleri ve getirmek için milyonlarca insan öldürdükleri komünizm iflas etmiş, vaz geçiyorlar.

Peki neyi alıyorlar yerine?

Binlerce kitapta binlerce kusurunu bizzat kendilerinin saydıkları kapitalizmi.

Ahmaklık, ama başka çare de bilemiyorlar. Kurtuluşu bilemiyorlar.

Bu sosyal dengesizliklerden, bu ezilmişlikten, bu sömürü ve istismardan, bu insanın onulmaz acısından kurtuluşun İslam'da olduğunu bilemiyorlar.

Bu insanlığın yalnızlığından, insanın mutsuzluğundan, insanın kendi değerini ayaklar altına alan alkolden, uyuşturucudan, seks çılgınlıklarından kurtuluşun, bu güçlünün zayıfı ezmesinden, her türlü ahlaksızlıklardan kalbin ve toplumun temizlenebilmesinin ancak İslam'da, yani Allah'ın engin rahmeti ve kamil bağışı olan İslam'da olduğunu bilemiyorlar...

Ve bilemedikleri için bu gün, şaşkın ve çaresiz kirli bir dünyada pis bir hayatı istemeye istemeye yaşamak zorunda kalıyorlar. “Yaşama sevinci” dedikleri şeyi yitirmişler. Kerhen yaşıyorlar sanki.

Onlar için tek çare bu “saçmalığı”, yani kendilerine sorulmadan atıldıkları dünyada bu anlamsız hayatı olabildiğince güzel geçirmek. Güzelden amaç ise bütün arzu ve isteklerini, bütün şehvetlerini, hırslarını, heyecanlarını alabildiğine tatmin...

Hayat bir kerre vardır ve olabildiğince zevkle, safayla, şehvetle geçirmek gerekir. Yaşanacaksa ya sonuna kadar özgürce zevkler ve şehvetlerle yaşanmalı, ya da hiç yaşanmamalı.

Bu düşünce insan ve toplum için bir intihardır. Gizli veya açık intihar.. Çünkü Allah Teâlânın evrene koyduğu kanunlara ters düşmektir bu. O'nun kanunlarına ters düşmek

ise pahalıya patlar insana. İnsana ve evrene. Hayatı böcek gibi yaşamak, pahalıya patlar insana.

Çünkü Allah Teâlânın kanunlarına karşı gelmek, bir şekilde felaketlere davetiye çıkarmak demektir. Sefahatın ve sefaletin kirli ve azgın sellerinde kayıtsız ve özgür yaşamak demek, ya suç, ya hastalık, ya vicdan azabı, ya bir başkasının zevkine feda oluş, ya bitip tükenme bilmez acılar, ızdıraplar, çaresizlikler ve intikam duygularıyla yanıp kavrulmalar demektir. Delirmek demektir çaresiz kalınca. Suç zindanı, hastalık yatalak ve kötürümlüğü, vicdan azabı kahrolmayı, başkasının zevkine meze oluş isyanı, onulmaz intikam duygularını getirecek ve insanı bitirecektir. Hayat, yaşanması yük olan bir bela haline gelecektir.

Kurtuluş için ya daha çok zevk, daha çok acı ve ızdırap gerekir, ya da alkolde, uyuşturucuda, fuhuşta, kumarda, karnavalda kaybolmak... Gizli intihar yani.

Yada daha cesur davranarak “niye yaşıyorum ki? Ne mecburiyetim var?” diyerek intihar... Açık intihar yani.

“Kimi cism-u cana dokundu, kimi vicdana,
Zevk namına ne yaptımsa peşîman oldum”

Hayata böyle bakan bir inkarcının hayatta mutlu olmasını beklemek abestir. Yaşamak onda sadece bir mecburiyettir.

Kim mecbur ediyor kendisini bu zalim, bu hasta, bu kirli hayata?

Cevap yok...

Kim ve ne hakla?

Cevap yok...

Mecbur muyum katlanmaya?

Cevap yok...

Ne işe yararım bu hayatta?

Cevap yok...

Kimim ben? Niçin varım? Neden şimdi ve burada?

Cevap yok...

Nerden geldim? Nereye gidiyorum? Akıbetim ne?

Cevap yok...

Yok işte, yok!.. Bilinmezliğin ortaya koyduğu korkunç bir karanlık, korku, ürküntü, tedirginlik, ve bezginlik...

Nasıl mutlu olacak bu insan?

Oysa bunların hepsinin makul ve mantıklı cevapları var.

Oysa insanın mutluluk yolları alabildiğine açık.

Ama bunu görmek için önce iman ve İslam'ı bilmek ve anlamak gerek...

Hiç şüphesiz onlar Allah'ı ve onun son ve olgun dini İslam'ı bilseler ve iyi kavrasalardı, böyle bir hayata razı olmazlar, böyle bir dünyaya katlanmazlardı. Zaten dünya da böyle olmazdı. Çünkü yerleri ve gökleri bozan ve oraları yaşanmaz kılan, inkardan başkası değildi. Yani inkarcı insanın yanlışlarından kaynaklanan fitne, fesat ve kirletmeden başkası değil.

İMAN AMELLE KORUNUR

İmanı korumanın esası, ilim ve sahih bir akideden sonra farzlara dikkat ve ihtimam göstermek, gücü yettiği kadar ölçü dahilinde nafil ibadetlere yönelmek, ilmiyle amel eden alimlerin ve salihlerin sohbetlerine devam ederek, iyilerle beraber olmaktan faydalanmak, şüpheli ve haram işlerden kaçınmak, Kur'an ve sünnete muhalefetten sakınmak, helal gıda almak, dengeli beslenmek, az ve temiz yemek ve oruçtan faydalanmak. Namazı huşu ile kılmak, Kur'an'ı saygıyla, ibretle ve anlayarak okumak, zikrullahı devam etmek, gece şehirlerde uyanık olup namaz, tesbih, dua, istiğfar, tilavet gibi zikirlerle meşgul olmaktır.¹

Amelsizlik, inkar, inat, tekebbür, beğenmeme, alay ve benzeri sebeplerden olursa, zaten küfürdür. Yok tasdikle beraber tenbellik, lakaydlık, gaflet ve cehaletten olursa, işte o zaman imansızlığa götüren bir sebep olabilir. Bir başka deyişle imanın korunmasında amel çok önemlidir.

Yeri gelmişken şunu hemen belirtelim ki bizim mezhebimizde amel imandan bir cüz değildir. “Binaenaleyh amel ve ibadette tenbellik yapıp da ibadet etmemek bir mümini dinden çıkarmaz. Fakat imanın kemaline ermek, imanı olgun

¹ Mahmud Sami Ramazanoğlu. Mükerrer İnsan, s. 24-62. Muhammed Hani. Adab, s. 123.

bir hale getirmek ve bunun sahiplerine Allah'ın vadeylediği yüksek nimetlere kavuşmak için ibadet ve salih amel muhakkak lazımdır. Fikir ve kalp sahasından çıkmamış olan her hangi bir hakikatin amelî olarak pek o kadar kıymeti yoktur. Kalbimizde parlatmış olduğumuz iman ışığının hiç sönmeden daima parlaması ve bu nurun her an bir kat daha kuvvetini artırması ve böylece bütün muhitini aydınlatması için ibadet lazımdır. İnsan, sadece inanılması gereken şeyleri tasdik eder de ibadet ve taat yapmazsa, sonra da Allah'ın yasak ettiklerini işlerse, dine ve Allah'a olan kalbi bağlılığı da, - Allah korusun- yavaş yavaş zayıflar ve günün birinde sönüp gider. Böylelikle Allah'ın azabını üzerine çeker. Binaenaleyh ibadet, hem imanı kuvvetlendirir, hem de müminin ahiret azabından kurtulmasına ve Allah'ın cennetlerine ve nimetlerine erişilmesine vesile olur.”¹

İşte bu sebeble biz iman ile amel arasındaki bu yakın irtibatı, önce şu hadislerle çok net bir şekilde belgeleyelim inşallah:

“İman, kalb ile bilmek, dil ile ikrar, azalar ile amel etmektir.”²

“İman ile amel iki ayrılmaz arkadaşıştır. O ikisinden her biri, ancak arkadaşıyla bir işe yarar.”³

“İman ne temenni ve arzu ile, ne de zahirde kendini evliyaullaha benzetmekle olur. Lakin iman, kalbde yer tutan ve aminin de kendini tasdik ettiği bir şeydir.”⁴

“Allah amelsiz imanı da, imansız ameli de kabul etmez.”⁵

¹ Ahmet Hamdi Akseki, İslam Dini, s. 58.

² İbn Mace, Mukaddime 9; Muhammed Es'ad Erbili, Kenzü'l İrfan, s. 13 (20).

³ Suyuti, Camiu's Sağır, I. 127; M. Es'ad Erbili, Kenz'ül İrfan s. 14, (23)

⁴ Suyuti. Camiu's Sağır, II. 140; M. Es'ad Erbili, Kenz'ül İrfan s. 14, (24)

⁵ M. Es'ad Erbili, age. s. 15 (27)

Yukarıda zikredilen “Asr suresi” ve hadisi şeriflerden anlaşılır ki, gerçek kurtuluş iman ve salih amelin beraberliğine bağlıdır. Kur’an-ı Kerimi okuyanlar bunun ne kadar da fazla tekrar edildiğini çok iyi bilir. Mesela, “Mü’minun Suresi”, “Müminler kurtulmuşlardır.” diye başlar.¹ Ama hangi müminlerin kurtuluşa erdiklerini de hemen arkadan gelen ayetlerle açıklamıştır.

“Onlar ki, namazda huşu içindedirler. Onlar boş ve faydasız şeylerden yüz çevirirler. Onlar zekatlarını verirler. Onlar, eşleri ve cariyeleri dışında mahrem yerlerini, namus ve iffetlerini herkesten korurlar. Doğrusu bunlar yerilemezler. Bu sınırları aşmak isteyenler; işte bunlar aşırı gidenlerdir. Onlar emanetlerini ve sözlerini yerine getirirler. Onlar namazlarına riayet ederler. İşte onlar, temelli kalacakları Firdevs Cennetine varis olanlardır.”²

Doğrusu bu amel hususunda, İslam’ı yaşamak hususunda hiçbir kayırma ve torpil yoktur. Hiçbir istisna da yoktur. Allah Teala bu konuda tabiri caizse kimsenin gözünün yaşına bakmıyor. İşte ilk isyankarın, iblisin kötü akıbeti.³ İşte bir zelle ile Adem atamızın başına gelenler.⁴ İşte peygamber babaları, çocukları, hanımları Kur’an’da. Mesela Hz. İbrahim’in babası⁵, Hz. Nuh’un oğlu ve Hz. Nuh ve Lut’un hanımları,⁶ peygamber yakını olmalarına bakılmadan imansızlık sebebi ile cehennemi boylarken, arkalarından gelen hayırsız nesiller de, yani peygamber nesilleri de cehenneme fırlatılmışlardır. Meryem suresi 41. ayette “Kitapta İbrahim’e dair anlattıklarımızı da an” diye başlayan ayetler, O’nun babasıyla macerasını anlattıktan sonra, oğulları İshak ve

¹ Müminun, 1.

² Mü’minun, 2-10.

³ Araf, 11; Hızır, 34-35, İsra, 62-63.

⁴ Bakara, 35-36, 38; A’raf, 19-24; Taha, 120-121.

⁵ En’am, 74. Enbiya, 52-57. Şuara, 69-82 vd.

⁶ Tahrim, 10. Hud, 40-47.

Yakub, derken Musa, Harun, İsmail, İdris gibi şerefli peygamberleri zikrediyor ve onları şöyle övüyor:

“İşte onlar Adem’in ve Nuh’la beraber taşıdıklarımızın soyundan; İbrahim ve İsmail’in soyundan. Ve seçip doğru yola erıştirdiğimiz Allah’ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerdendir. Rahmanın ayetleri onlara okunduğu zaman, ağlayarak secdeye kapanırlardı.”¹

Bütün bu iç açıcı, gönlümüze feyz ve ferah saçıcı ifadelerden sonra, çok ama çok üzüldüğümüz, korktuğumuz şu iç yakıcı, ciğer parçalayıcı, şu kahredici ifadeler geliyor:

“Onların ardından, namazı bırakan, şehvetlerine uyan bir nesil geldi. Onlar da azgınlıklarının cezasını bulacaklardır.”²

Ne kadar acı değil mi? Ne kadar yazık!...

İşte peygamberlerin arkasından gelen bozuk nesil ve işte cezaları. Babalarının, atalarının peygamber oluşları kurtarmadı onları. Onları bir tek şey kurtarır artık. Ayet hemen haber veriyor onu: “Ancak tevbe edip iman edenler, iyi ve yararlı işlerde bulunanlar müstesna. Bunlar cennete girecekler ve hiçbir haksızlığa uğramayacaklar.”³

Nitekim Peygamber Efendimizin soyunun, akrabalarının, belki aynı kötü akıbete duçar olmaması ve başkalarının da işin ne kadar ciddi olduğunun iyice anlaşılması için⁴ Peygamber Efendimize şöyle emredilmiştir: “Önce en yakın akrabalarını korkut, uyar.”⁵

Peygamberimiz İslam’ı tebliğ emrini alır almaz hemen Safa tepesine çıkarak, önce bütün akrabalarını çağırmış, sonra sair insanlara seslenmiştir. Hatta yakın akrabalarını bizzat

¹ Meryem, 42-58.

² Meryem, 59.

³ Meryem, 60.

⁴ Nitekim Taberi’nin İbn Cüreyc’den rivayetine göre, bu husus Müslümanlara çok ağır geldi de bir sonraki ayet indi: “Sana uyan müminleri kanatlarının altına al.”

⁵ Şuara, 214. Zuhayli, XIX. 235

isimleri ile “Ey Muhammed’in kızı Fatıma, Ey Abdul Muttalib’in oğlu Abbas, Ey Resulullah’ın halası Safiye” diye nida ederek onlara şöyle hitap etmiştir: “Nefislerinizi ateşten koruyunuz. Ben sizden bir şey bertaraf etmeye kadir değilim. Malımdan dilediğiniz kadar isteyin, ama Allah size azap etmek isterse, benim elimden hiçbir şey gelmez.”¹

Hatta bırakın peygamberimizin akrabalarını, bizzat peygamberimizin kendisi bile bu ilahî yükümlülükler önünde, bu salih ameller önünde, diğer insanlarla eşit bir yerdedir. İşin edeb yönünü incitmemek için tafsilata girmiyoruz, lütfen Meryem suresi 213. ayeti dikkat ve ibretle okuyalım.

İnsanlar, maalesef severek kabul ettiği, samimiyetle inandığı İslam dinini yaşama gereği gerçeğini bu gün hakkıyla takdir edememektedirler. Bir çokları inandıkları halde, imandan asla vazgeçemedikleri halde, kafir olmak onlara cidden çok ağır geldiği halde, malesef imanın gereği olan ameli terk etmektedirler.

Gerek başta namaz olmak üzere oruç, zekat, hac, cihad, emr-i maruf, nehy-i münker, zikir, Kur’an okuma gibi Allah’a karşı yapmaları vacip olan ibadetleri, gerekse insanlar arası ilişkileri düzenleyen ilahî yasalar olan emir ve yasakları, yani İslam ahkâmını, yani İslam hükümlerini, yani İslam fikhını, yani İslam şeriatını hayatlarında uygulamamaktadırlar. Nihayet bütün bunların üstünde bir değer olarak nefsi temizleme ve kalbi arındırmayı, yani yapıldığında en değerli ürün olarak ele geçecek olan edep ve terbiye gereği olan hal ve gidişi, yani kendisi ve kendisi ile diğer insanlar arası, hatta tüm mahluklar arası ilişkileri olgunluğun zirvesine çıkaracak olan ahlakî davranışları, bile bile terk etmektedirler. Bu, çok acı ve utandıran bir gerçektir.

Eğer insanlar cidden Allah’ı bilselerdi, Allah’a iman, sevgi ve saygı üstünde durup düşünselerdi, hiç şüphesiz O’nu

¹ Sabuni, Safvetü’t Tefasir, II. 396; Zuhayli, XIX. 335-336; Ömer Nasuhi Bilmen, Tefsir, V. 2511; Muhtasar İbn Kesir, II. 661.

sevecek ve sayacak, O'na karşı yapmaları gereken görevlerini ihmal etmeyeceklerdi. İçlerine sinmeyecekti bu ihmal, bu amelsizlik. Yine burada da insanlara en büyük düşman, o bildik yaman düşmandır, yani cehalet.

Ama ibret almak gerekir, Sevgili Peygamberimizin bizzat kendisinin, en yakın akrabalarının ve arkadaşlarının durumu işte bu. Şayet ameli terk edecek olurlarsa, başlarına gelecek olan bu.

Peki bize ne oluyor?

Neye güveniyoruz?

Hiç!

Evet koca bir hiç!

Hiç'in kime ne faydası olabilir ki?

Ne kıymeti, ne şerefi, ne izzeti vardır ki hiç'in?

İnanıp da amel etmemeyi, yerli yabancı bir çok alim, aç olup da hazırlanmış yemeği yememeye benzetiyor.¹ Doğrudur, amelsiz müslümanlık olmuyor. Ekmek bile emeksiz elde edilmiyor. Elde edilse, ağızda çiğnenmeden boğazdan geçmiyor. Bunlarsız açlık gitmiyor işte.

Peki dünya ve ahiret saadeti amel olmazsa, yani müslümanlık yaşanmazsa, nasıl elde edilecek? İslam'ın güzelliği ortaya çıkmaz o zaman, ne kişilerde, ne toplumda. Nitekim bu günkü halimizle kafirlere hiç de iyi örnek olamıyor, İslam'ı yüz akıyla tebliğ edemiyoruz.

“İslam güzel ise, niye size fayda vermiyor?” sorusunun cevabı “Biz İslam'ı yaşayamıyoruz da ondan” mı olacak? Bunu, utanmadan nasıl diyebileceğiz?

Evet, gerçek bu. Zira geriye başka bir ihtimal kalır. O da “İslam güzel ama, yaşanması imkansız, hayal aleminde bir din, ayakları yere basmayan bir ideal, hayatın gerçeklerinden uzak bir ütopya.”

¹ Ahmet Muhtar Büyükçınar, Mutluluk Yolları Hayat Kitabı, s. 439; Seyyid Süleyman Nedvi, Asrı Saadet, Tebliğat ve Talimat, III. 991.

Bu doğru değil tabi. Zira tarihte kaç kere denendi, yaşandı bu din.

Velhasıl, İslam'ı yaşamamanın utancından, dünya ve ahiret yüz karalığından kurtulamayız.

“İslam güzeldir” diyorsak, bunu dost düşman herkese göstermeliyiz.

Ahmet Muhtar Büyükçınar'ın tesbit ve teşbihi yerindedir: “Örneğin bir sanatkarın sanatkar olduğunu kanıtlaması için, sanatını bilmesi ve bildiklerini yapması gerekir. Sadece “Ben sanatkarım” demesi yetmez. Müslüman görünmekle belki insanları kandırırız ama, Allah'ı aldatamayız. Çünkü –peygamberimizin dediği gibi- “Allah dış görünüşümüze değil, kalbimize, niyetimize ve yaptığımız işlere bakar.”¹

İslam'ı bilme ve yaşamayı, bir hastanın durumuna da benzetmişler. Hasta, tıbbı bilmek veya doktora gidip reçete almakla hastalıktan kurtulmaz. “Hastalıktan kurtulması için bu tıbbî usul ve kaidelere riayet etmekle beraber, o kaidelere göre amel etmesi lazımdır. Reçetede ki ilaçları tavsiyeye göre ve aksatmadan alması lazımdır. Bunun gibi sadece iman, insanı başarı, mutluluk ve kurtuluşa götürmeye kafi değildir. İman ile beraber amel de şarttır.”²

Tembellik, üşengeçlik, iradesizlik, bir ruhi hastalıktır. İnsanı hem kendine, hem topluma, hem de Allah'a karşı sevimsiz yapar. Bu yüzden “Mümin tembel olmaz” diyen peygamberimiz, bu çok kötü ve zararlı hastalıktan, “Allahım!... Tembellikten sana sığınırım.”³ diyerek Allah'a sığınmıştır!

İslam'ı yaşamakta yapılan tembellik her türlü mutsuzluğun, gam ve kederin, iç sıkıntısının, stres ve bunalımın da kaynağıdır.⁴ Allah'a karşı görevlerini

¹ Müslim Birr, 32. İbn Mace, Zühd 9. Ahmed II. 285; A. Muhtar Büyükçınar, age. s. 439-440.

² S. Süleyman Nedvi, age. III. 990-991.

³ Nesei, Sünen, İstiaze, 7; Buhari, Daavat, 40; Müslim Daavat, 48.

⁴ A. Muhtar Büyükçınar, age. s. 143.

yapmayanlar, içlerinden sıkıntı ve stresi atamazlar. Bu konu üzerinde daha önce çok durmuştuk. Allah ne güzel buyuruyor:

“İnsan için ancak gayretle çalışıp kazandığı vardır. Çalıştığının karşılığı mutlaka görülecek, sonra da ona emeğinin karşılığı fazlasıyla verilecektir.”¹

“Rabbine kavuşmayı uman kimse yararlı iş işlesin, ve Rabbine ibadette hiç kimseyi ortak koşmasın.”²

Sadece kişiler mi?

Devletler ve milletlerin de saadet ve selamete yükselip büyük uygarlıklar kurabilmesi ve yeryüzü hakimiyetini tesis edebilmesi, yine iman ve amel beraberliğinde, yani İslam’ı fert ve cemiyet olarak devlet ve sistem bazında iyi yaşayıp temsil edebilmelerindedir. Rabbimiz bu hakikati şöyle ifade buyuruyor:

“Allah, sizlerden iman edip iyi davranışlarda bulunanlara, kendilerinden öncekilere sahip ve hakim kıldığı gibi, kendilerini de yer yüzüne sahip ve hakim kılacağını, onlar için beğenip seçtiği İslam dinini onların iyiliğine yerleştirip koruyacağını ve geçirdikleri korku döneminden sonra, bunun yerine onlara güven sağlayacağını va’detti. Çünkü onlar bana kulluk ederler; hiçbir şeyi bana eş tutmazlar. Artık bundan sonra kim inkar ederse, işte bunlar asıl büyük günahkarlardır. Namazı kılın; zekatı verin; peygambere itaat edin ki merhamete nail olasınız. İnkâr edenlerin, yeryüzünde Allah’ı aciz bırakacaklarını sanmayın! Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varış yeri!...”³

İşte şart: iman ve salih amel. İşte va’d: yeryüzü hakimiyeti.

Allah sözünden asla dönmez.⁴ Evet, tarih şahittir buna. Ashab-ı kiram iman ve amel etti, Allah da onları yeryüzüne

¹ Necm, 39-41.

² Kehf, 110.

³ Nur 55-57.

⁴ Al-i İmran, 9, 194. Zümer, 20.

hakim kıldı. Devletlerini yüce, medeniyetlerini üstün ve muazzam kıldı.

Türk tarihinde de aynen bu olmadı mı?

Bugün biz, Allah'ın bu vaadini fiilen gerçekleştirmiş olduğunu görmüş olmanın huzur ve itminanı içinde imanımızı salih amel ve güzel ahlak ile süslemeli, nefsin, şeytanın ve kötü çevrenin telkinlerine asla kulak asmamalıyız.

Ancak bu ayetlerin indiği andaki müminlerin durumu çok ilginçtir. Allah'ın va'dini iyi anlamak için o ortamı da iyi bilmemiz gerekiyor. Ta ki ilahî va'din, söz verişin mucizevî tahakkukunun da sermesti olalım ve imanın coşkusuyla, kıvancıyla cûş-u huruşa gelelim.

Bu ayet hakkında Rebi' bin Enes, Eb'ul Aliye'den naklen şunları söylüyor: “Peygamberimiz ve ashâbı Mekke’de onüç yıl insanları gizli olarak ve korkarak Allah’ı tevhide ve ona ortak koşmaksızın ibadete davet etti. Savaşmakla emrolunmamıştı.

Sonra Medine’ye hicret emrolununca ve ashâb-ı kiram da oraya yerleşince, Allah onlara cihadı emretti. Gerek kendilerinin azlığı, gerek şehrin dört bir yanını düşmanların çepeçevre sarmış bulunmalarıyla ashâb yine korku içindeydi. Silahla yatar, silahla kalkarlardı. Ashâb-ı kiram bunlara sabırla katlanırdı.

Bir gün sahabeden bir adam peygamberimize:

“-Ya Resulullah! Biz ömür boyu hep böyle korkuyla mı yaşayacağız? Şöyle silahımızı bırakmış olarak güven içinde oturacağımız bir gün gelmeyecek mi?”¹

Peygamberimiz ona:

“-Az daha sabrediniz. Öyle günler gelecek ki bir kişi, büyük bir toplantıda, yanında bir demir bile olmadan, emniyet içinde oturacak.”

¹ Evet, bunun ne kadar büyük bir nimet olduğunu düşman işgalini yaşayan, ya da dahilde emniyetini kaybedenler bilir. İbret almalı.

Derken Allah bu ayetleri indirdi. Allah Arap yarımadasında Peygamberini muzaffer eyledi. Güven içinde, silahlarını bıraktılar. Allah peygamberimizin ruhunu kabzetti, onlar yine Ebu Bekir, Ömer ve Osman döneminde güven içinde yaşadılar.¹

Müslümanların o günkü durumlarını ifade eden başka ayetler de vardır Kur'an'da. O günkü durumu ve sonra – iman ve amel-i salihle- alacakları durumu. İşte onlardan ikisi:

“Biz istiyorduk ki, o yerde güçsüz düşürülenlere lütufda bulunalım, onları önderler yapalım, onlara ötekilerin yerini aldıralım ve o yerde onları hakim kılalım, Fir'avn ile Haman'a ve ordularına onlardan (geleceğinden) çekinmekte oldukları şeyi göstereyim.”²

O darlık, yokluk günleri ve Allah'ın va'dine bir misal de Adiy bin Hatem'le peygamberimiz arasında geçen bir konuşma örnek olarak gösterilir. Adiy, Rekusi³ dinine mensub bir kişidir ve Efendimiz onun Müslüman olmasını istemekte, sürekli itiraz noktalarını bertaraf etmektedir. Bu arada şunları söyler:

-Biliyorum, senin bu dine girmene engel olan: “Ona ancak insanların zayıfları, güçsüzleri tabi oluyor. Araplar onları okla vurup bitirirler” diyorsundur. Ey Adiy! Her halde, senin bu dine girmene, çevremdeki muhtaç kimseleri görmen engel oluyordur. Vallahi çok sürmez, onlarda mal ve servet öyle bollaşacaktır ki malın zekatını alan kimse bulunamayacaktır.

Belki de senin bu dine girmen, onların düşmanlarının çok ve kendilerinin ise sayıca az olduklarını görmen engel oluyordur. Vallahi çok sürmez, bir kadının Kadisiye'den yalnız başına devesinin üzerinde yola çıkıp şu Beytullah'ı (Kabe'yi)

¹ Seyyid Kutub, Fi Zilal'il Kur'an, IV. 2529; Zuhayli, age, XVIII. 282-288; Muhtasar-u Tefsir-i İbn Kesir, II. 616.

² Kasas, 5-6.

³ Hristiyanlıkla Sabiilik karması bir din. Bkz. M. Asım Köksal, İslam Tarihi, X. 65

tavaf ve ziyaret edinceye kadar, Allah korkusundan başka hiçbir korku duymayacağını da işiteceksin, buyurdu. Sonra:

- Sen Hire'yi bilir misin? diye sordu.

- Orayı gidip görmedim ama işitmiştim, dedim.

- Varlığının kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, çok sürmez Allah bu İslamiyet işini tamamlayacak, hatta Kisra bin Hürmüz'ün hazineleri de fethedilecek, ele geçirilecek, buyurdu.

- Kisra bin Hürmüz'ün mü? dedim

- Kisra bin Hürmüz'ün, dedi.

- Kisra bin Hürmüz mü? dedim

- Evet, Kisra bin Hürmüz. Hatta Hire'den deve üzerinde korumasız olarak tek başına çıkıp gelen bir kadın da, Kabe'yi tavaf edebilecektir.

Belki de senin bu dine girmene, devlet ve saltanatı başkasında görmen engel oluyordur. Allah'a yemin ederim ki, çok sürmez, Babil ülkesinin beyaz köşklerinin de, Müslümanlara açılacağını işiteceksin," buyurunca Müslüman oldum.

-Ben hanif bir müslümanım, dedim.

Resulullahın yüzünde sevinç belirmediğini gördüm.

Sonraları Resulullah haber verdiği şeylerden ikisi vuku buldu. Geri kalan üçüncüsü de muhakkak vuku bulacaktır. Babil ülkesindeki beyaz köşklerin feth olunduğunu görmüşümdür.

Allah'a yemin ederim ki, Resulullah'ın söylemiş olduğu üçüncüsü de, muhakkak vuku bulacak, mal ve servet öyle bollaşacak ki, onun zekatını alacak bir kimse bulunmayacaktır."¹

Peygamberimizin bu mucizesi de Emeviler devrinde Ömer b. Abdilaziz zamanında gerçekleşecektir.

İşte böyle günlerde idi bu Allah'ın vadi, bu ilâhî sözü. Ama Allah müminlerin iman ve Allah rızası istikametindeki

¹ M. Asım Köksal, İslam Tarihi, X. 66-70

yararlı işleri sebebiyle, devletlerini büyüttü, topraklarını genişletti.

Hendek savaşı esnasında ashabın kıramadığı kayaları vurduğu balyozla toz duman eden Sevgili Peygamber Efendimiz (sav) yine buna benzer müjdeleri verirken, imanın izzetinden mahrum zavallı münafıklar, “Aç tavuk düşünde kendisini darı anbarında görürmüş. Yahu biz şurdan tuvalete gidemiyoruz, adam bize ne vaat ediyor!” demişlerdi.

Münafıkların yüzleri kara olsun.

Peki sonuç ne oldu?

Peygamberimiz vefat ederken Arap yarımadası tamamen İslam’ın hâkimiyetindeydi. Sonra Hulefa-i Raşidin döneminde o günkü dünyanın İran ve Roma İmparatorluğu gibi iki süper gücünü yere çaldılar, devletlerini yıkıp ülkelerini İslam’a açtılar.

Sonra Emeviler Şam’da ve Endülüs’te, derken Abbasiler o zaman bilinen yerlerin çoğunda İslam’ı yaydılar. Hele de hilafet Osmanlılara geçince, dünyada tek hakim güç artık İslam’dı. Avrupa içlerinden, Rus yaylalarından, Orta Asya bozkırlarından, Hind ve Çin steplerinden, Afrika içleri ve sahillerinden, İspanya derinliklerine kadar İslam yayılmış ve hakim olmuştu. Seyyid Kutub’un dikkat çektiği gibi, arzda bozgunculuk yapmak, zülmü ve sömürüyü yaymak, insanlığı hayvan seviyesine indirmek için değildi bu hakimiyet. Allah’ın iradesini tahakkuk, Allah’ın istediği kanunları hakim kılmak, adaleti tesis etmek, Allah’ın arzu ettiği insanî olgunluğu hakim kılmak ve yaymak içindi.¹

İslam düşmanlarının iddia ettiği ve propaganda ile insanlığı aldattığı gibi sadece kılıçla değildi bu hakimiyet, aynı zamanda ilimle idi, kanun ve adaletle idi, kültür ve sanatla idi, şûra’ya dayalı bir hilafetle idi, iyi çalışan bir idarî teşkilatla idi, gelir ve giderle ülkeye refah getiren mali ve iktisadi

¹ Seyyid Kutub, Fi Zilal, IV. 2529

müesseselerle idi, sosyal adaletin teminiyle idi. Ve nihayet sağlam bir cihat ordusu ileydi.

Kuru bir kavga, bu cihan hakimiyetini nasıl başarabilirdi? Başarsa bile nasıl sürdürebilirdi o kadar geniş topraklarda çağlar boyu?

O çağlarda, o kadar çeşitli ırkları, dilleri, dinleri ve daha bir çok farklılıkları olan insanları, o iletişimin, ulaşımın sanki yok gibi olduğu o çağlarda, merkezden bu kadar uzakta olmasına rağmen ne idi, evet hangi güç idi, o insanları birlik ve beraberlik içinde, barış ve dirlik içinde tutan?... Sadece ordunun, yalnızca kılıç korkusunun bunu temin ettiğini söylemek, insan aklına ve onuruna iftira değil miydi?...

Ve nihayet bu günlere gelindi.

İşte iman ve salih amelden yoksun bir ümmet.

Devletini ve hilafetini kendi eliyle kaldırmış bir ümmet.

Kendi yönetiminden ve yasalarından vaz geçerek batılı kafirlere öykünen bir ümmet.

“İkinci cahiliyet” olarak isimlendirilmeyi hak etmiş bu karanlık çağda kalan bir ümmet.

İslamsız, Kur’an’sız, sünnetsiz, şeriatsız bir ümmet-i muhammet.

Ümmet bilincinden yoksun bir ümmet.

Yani Allah’ın va’di için gerekli şartları kaybetmiş bir ümmet.

Ve işte Müslümanların dağılımlığı, perişanlığı, ezilmişliği, geri kalmışlığı, cahilliği, mazlumiyeti, mağduriyeti, mahkumiyeti, makhuriyeti...

Tarihte daha önce de olmuştu yükselme ve yıkılma gibi benzeri şeyler.

Bir zamanlar dine sıkı sıkı sarılınca, Davud’la Süleyman’la, Musa ve Harun’la arza hakim olmuştu İslam. Firavunlar, Hamanlar, Karunlar, Nemrutlar kahrolmuştu Ebu Lehepler gibi...

Ama İslam'dan sapınca Müslümanlar, sapınca imandan ve amel-i salihden, olanlar yine olmuştu...

Kur'an bunu anlatıyordu.

Sürekli uyarıyordu hazret-i Kur'an.

Evet, ezeli ve ebedi hakikat şu idi: insan "a'la'y-ı illiyyîn ile esfel-i safilin" arasında gidip gelir. Yaşanan bu iniş ve çıkışlar, iman ve amele ayarlı...

İyi de, insan ateşin yaktığını bilir de hiç elini sokar mı içine? Buna cesaret eder mi, bunda fayda umar mı?

Müslüman olduğunu söyleyenin neticesi ateş olan amelsizliği anlaşılır bir şey mi?...

Amel deyince, ibadetiyle, muamelatıyla ve ahlakıyla İslam'ı yaşamayı kastediyoruz.

Yani insanla kendi kalbi, insanla diğer insanlar, insanlarla devlet, devletle diğer devletler arasındaki ilişkileri düzenleyen kanunlarıyla ve ahlakıyla, erdemıyla İslam'ı yaşamayı demek istiyoruz amel derken.

İhlasla, samimiyetle, içten gelerek, aşkla iştiaqla seve seve yaşamaktır anlaşılan amelden.

"İmanı amelle korumak" da, bunları fıkhına, yani hukukuna uygun yaşayarak, yapması gerekenleri terk etmeyerek korumak demektir.

Şimdi bunlardan bazılarını kısaca örnekler verilebilir.

İman Namazla Korunur

İmanı koruma yollarından biri olarak amelden, yani İslam'ı yaşamaktan bahsettik. Hiç şüphesiz bu amelin başında namaz gelir.

Namaz, dinin direğidir. İslam'ın en önemli temellerinden biri, ubudiyetin en parlak nümunesi, günah kirlerinden en büyük temizleyici, manevi derecelere en fazla yükseltici, kulu Allah'a en fazla yaklaştırmacı, her türlü ibadetleri bünyesinde barındırıcı, faydası kişinin kendinden taşarak aileyi, toplumu, devleti ve dünyayı kuşatıcı, manevi,

ruhi hayatımızla beraber iktisadi, hukuki, idari, içtimai, ahlaki, ve harsi hayatımızı da düzeltici, düzenleyici, geliştirici, buudlaştırıcı, çok kapsamlı, çok faydalı ve pek kutsal bir ibadettir.

Ancak bizim buradaki maksadımız, onun faydalarını anlatmaktan ziyade, imanı koruyan ve derecesini artıran yönünü yansıtmaktır. Gerçi fazilet ve derecelerin artması, imanı takviye ile kuvvetlendirmesi için bunları anlatmak da gereklidir ve biz buna da dokunacağız ama, namazı terketmek doğrudan imana dokunduğundan dolayı, biz burada konumuz gereği o mesele üzerinde ağırlıklı olarak duracağız. İnşallah, namaz için kapsamlı bir çalışmamız başka bir kitapta sunulacaktır.

Cumhuriyet döneminde İslam, devlet ve sosyal yapılanmadan bilerek kovularak kişilerin kalbine gömülüp vicdanlarına hapsedilince, insan hayatından da bir yerde uzaklaştırılmış oldu. Hatta yasaların aksine devlet, hukuk devleti olduğunu inkar ve halkına düşmanlık ilan edercesine din ve dindar aleyhine yüz kızartıcı, utanç verici uygulamalarda bulundu. Güya din ve vicdan hürriyeti vardı. Ama gel gör ki uygulamada, ne dinin eğitilmesine, öğretilmesine, uygulanmasına, yayılmasına izin verilmiş, ne de dindar insanlar rahat yüzü görmüştür. Bırakın başka şeyleri, halk Kuran'ı bile dipçik korkusu ile okuyamamış, okuyanlar da her türlü tehlikeyi göze alarak ve acaip garaip tedbirler geliştirerek, binbir macera ile gizli gizli okumuştur. "İnsanların en hayırlıları" olduklarını bizzat Peygamberimizin belirttiği Kuran okuyanlar ve okutanlar, evlerinden devlet görevlilerince saygısızca alınmış, sokaklarda elleri kelepçeli olarak caniler gibi götürülmüş, karanlık yerlerde karanlık kişilerce karanlık muamelelere maruz bırakılmışlardır.

Sistem, akıl almaz bir tutumla İslam'ı bilenleri horladı, hatta ezdi. İslam'ın öğretilmesini de yasakladı. Çünkü İslam'ı ezerek gelen sistem, İslam gerçekten bilinirse, gerçek

müslümanların da bir gün mutlaka kendisini ezeceğini çok iyi biliyordu.

İşte bir örümcek gibi sevimsiz ve korkutucu olan bu olumsuz şartlar, ülkenin üstüne koyu bir cehalet ağı örmüştü. Dini anlatan kitaplar yazılamıyor, yazılanlar da, düşünce ve ifade özgürlüğü olmadığı için İslamî gerçekleri ya tam olarak ifade edemiyor, bilerek eksik bırakıyordu. Veya her türlü baskıyı göze alıyor ve öyle yazılıyordu. Yazılıyor ve karakol veya mahkemeye götürmek için gelmesi muhakkak olan memurlar bekleniyordu. Ortaçağ Hıristiyanlığının karanlık engizisyonu gibi utanç verici, ilkel ve gerici, insanlık dışı, hatta insanlık düşmanı bir tutumdu bu. İnsan hakları, hukukun üstünlüğü, din ve vicdan hürriyeti, halkın iradesinin üstünlüğü, demokrasi, çağdaşlık, aydınlanma gibi içi boş kavramların havada uçtuğu bir dönemde sergileniyordu bütün bunlar sistemce. Halktan oy isteyen sistem, halkın isteklerini hiçe sayıyordu.

Bu sebeplerden ötürü konumuz olan namaz da, bütün önemiyle hem yazılamadı, hem de anlatılamadı. Ne söylene, zalimlerce kendileri aleyhlerine söylenmiş gibi alınıyordu. Kim, Bediuzzaman Said Nursî gibi: “İmandan sonra en büyük hakikat namazdır. Namaz kılmayan haindir. Hainin sözü de merduttur.” derse, cevap hazırdır; “Vay, sen bize hain dedin ve isyana teşvik ettin. İrticayı hortlattın. Vurun şuna, susturun, konuşturmayın...”

Nitekim bu sözlerin sahibini hem vatanından sürdüler, hem hapsedtiler, hem işkence ettiler, hem kaç kere zehirleyerek öldürmeye teşebbüs ettiler, hem kitaplarını yasakladılar, hem ölüsünü bile mezarından gizlice çıkararak bilinmeyen bir yere attılar. Kimisi bir dağa gömdüler diyor, kimisi Akdenize, kimisi Karadenize attılar diyor. Çağdaş olmakla (!) övünen devlet ve sistem, hala bu sırrı gizliyor.

Delayısıyla, bu ortamda yazılan kitaplarda da haliyle namazın önemi ve kılınmadığındaki tehlikeler açık seçik yazılamadı. Vaizler halka anlatamadı bunları.

Namazın terkindeki tehlikeyi, biraz sonra geniş olarak okuyacaksınız ve ürpereceksiniz. Ancak bunlar bu gün yazılıp söylenince, dün bunları duyması gereken ama duyamayan halk, şartları değerlendiremediği için inkara kalkmış ve “olmaz böyle şey. Yeni din mi çıkarıyorsunuz? Eğer bu mesele sizin dediğiniz gibi olsaydı, daha evvel duyardık hocalarımızdan...” demiş, ikinci bir hataya düşmüşlerdir. Bilgisizlik bilgi gibi alınmış ve gerçek bilgi onunla reddedilmek istenmiştir. Tıpkı, gerçek dini nasılsa öğrenip yaşayanlara sistemin ağız ile “aşırı dinci”, “kökten dinci”, “fanatik”, “fundamentalist”, “canım bu kadarı da fazla” denildiği gibi... Denilip de, ezilmesi karşısında, kurtaracağı yerde sessiz kalınması, yer yer de maalesef sevinilmesi gibi...

İşte iki misal.

Son dönemin büyük alimlerinden, hemen hemen İslamî her alanda güzel eserler veren ve haliyle halka büyük hizmeti geçen Ömer Nasuhi Bilmen hocamız, Müslümanlarca güvenle okunan, çok da faydalı olan eseri “Büyük İslam İlmihali”nde, namaz kılmayan hakkında sadece şunları söylemiş: “Bunu (namazı) kasten terk edenler de ikabı pek şiddetli olan hak tealanın elim azaplarına müstehik olacaklardır.”¹ Hepsisi bu kadar.

Oysa kitabının sonunda faydalandığı eserleri zikreden hocamızın bu kaynaklardan anlaşılacağı üzere daha söyleyecek çok sözleri vardır ama, zaman ve zemin ona bu imkanı vermemiştir. Söylenmesi gereken çok şeyleri söyleyememiştir. Belki hocamız bundan haya etmiş, üzölmüştür. Aslında O değil, ülkeyi bilimsel kitapların bile yazılamayacağı kadar hürriyetsiz hale getirenler utanmalı. Ama nerde?

İkinci misalimiz de yine o günlerden biraz daha önce yazılmış, zaman içinde iki milyona yakın basılmış, çok okunmuş ve istifade edilmiş, ama devrin şartları yüzünden, yazılması gereken çok şeylerin sükutla geçiştirildiği bir eser.

¹ Ömer Nasuhi Bilmen, age. s. 105

Ömer Nasuhi Bilmen gibi Diyanet İşleri Başkanlığı yapmış bir muhterem alimimiz olan Ahmed Hamdi Akseki'nin "İslam Dini" kitabı. Namazı bilerek terk edenin halini genişçe izah ederek Müslümanları ikaz edecek yerde, bakınız sadece şunları yazmış: "Namaz kılan dünyada borcunu öder, ahirette sevaba nail olur."

Bu kadar!..

Evet, sadece bu kadar!...

Biz yine tekrar edelim, onlar gibi dillerine ve kalemlerine vurulan perçin yüzünden susmak zorunda kalanlar değil, susturulanlar utansın. Nitekim Ahmed Hamdi Akseki'nin kalbi de bu duruma çok dayanamamış ve Hoca Efendi bir hesap sorma sahnesine giderken kalpten gitmiştir.

Onlardan sonra ilmihal yazan A. Fikri Yavuz Hocamız da aynı ortamı soluklayanlardan olarak az bir farkla şunları yazmış: "(namazın) farz oluşunu inkar eden kafir olur; ancak farziyyetini inkar etmeksizin tembellikten dolayı bu ibadeti yerine getirmeyen haram işlemiş olur."¹

İşte gerçekleri böylece bütün çıplaklığı ve çarpıcılığı ile görememiş, dinini gerektiği gibi kavrayamamış insanlar da, inanmasına rağmen amelde, özellikle de namazda bir gaflet ve gevşeklik göstermişlerdir.

Sakin yanlış anlaşılacak bu ellerini öpme bahtiyarlığına erişemediğimiz ama çok dualar ettiğimiz hocalarımızı suçluyoruz zannedilmesin.

Asla!...

Ülkedeki ne namazsızlığın, ne de namussuzluğun suçunu asla onlara yüklüyor değiliz. Aman ha, böyle anlamak büyük vebal olur.

Aksine biz onlara minnet duyuyor ve mücahit nazarıyla bakıyor, hürmet ediyoruz Biz biliyoruz ki içinde yaşadıkları bir sistem var. İslam dışı bu cari sistem, zalim ve zorba bir sistemdir. Bir an önce ıslah edilmesi gereken,

¹ A. F. Yavuz. Açıklamalı-Muamelatlı İslam İlmihali s. 98.

insanlık onuruna yakışmayan, cahil, gerici, yobaz, ilkel, işkenceci bir sistem. Zindanlara ve darağaçlarına dayalı bir sistem...

Biz bu gün bile o sistemden neler çekiyoruz. Bizim bu gün yazıp söylediklerimizi onlar o gün yazsaydılar, hiç şüphesiz İskilipli Atıf Hoca gibi idam edilirdi. Sistemin sahipleri de bunu biliyorlar ve utanacak yerde hala “Ah o günler!” diyorlar. O kelaynak kuşları da bir gün ölecekler ve bu vatan yine gerçek sahiplerine kalacak. Öyle ya, sel gider, kum kalır.

Sözü şuraya getirmek istiyorum; zorlaya zorlaya sistemin yasak sınırlarını biraz daha ötelere attığımız ve bin bir emek ve çile ile kurtarılmış alanlar açıp kazandığımız bu günlerde yazılan kitaplarımız, konuyu gayet açık ve net olarak yazmakta ve “Demek öyleymiş, yahu biz ne yapmışız?!...” gibi nedametler ve hasretlere sebep olmaktadır.

Mesela buna Hamdi Döndüren’in “Delilleriyle İslam İlmihali”ni misal verebiliriz. Kitabın 194. sayfasında “Namazı terk etmenin Hükümü” başlığı altında söylenmesi gereken çok şeyleri söylemiştir.

Konu hakkında fıkıh kitapları içinde en geniş bilgiyi, görebildiğim kadarıyla, İbni Kudame’nin “el-Muğni”si vermektedir.¹ Yine Zuhayli, kitabın birinci cilt 502. sayfasında, namazı terk etmenin hükmünü genişçe işliyor.² Şu kitaplar da faydalı bilgileri icmalen dercetmiş. İbn Abidin I. 352, Mezahib’ul Erbaa, I. 172, Bidayet’ül Müctehid, I. 71.

Konu daha çok hadis şerhlerinde detaylı inceleniyor. Bu eserler içinde Türk okuyucular için İbrahim Canan’ın “Kütüb’ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi”nin VII. 344, VIII. 249, X. 456, Ahmed Davudoğlu’nun “Müslim Terceme ve Şerhi”nin I. 154,190; IV. 81, IX. 200, Ahmed Naim’in Tecrid-i Sarih Terceme ve Şerhinde II. 620, Seyyid Sabık’ın “Fıkhus

¹ İbni Kudame, el-Muğni. II. 156.

² Zuhayli, Tercümesi için bak. I. 387.

Sünne” I. 99, Arapça olarak da Ali el-Kari’nin “Mirkat” II. 271-281, Şevkani’nin “Neyl’ül Evtar”ın I. 287-298’ine bakılabilir. Hele hele, “Kenz’ül Ümmal” da bulunan 240 hadisi okumak, ne kadar da önemlidir.¹

Biz konunun önemine binaen sözü biraz uzattık belki ama, daha fazla sıklımadan derli toplu bir bilgi arzettiği için Zuhayli’den bir alıntı ile namaz kılmayanın hükmî durumunu açıklığa kavuşturmak istiyoruz. Ancak biraz daha beriden alarak, namazın hakikati, farz oluşu, teşriinin hikmeti, dini, ferdi, içtimai faydalarını da alıntılamağ istedik. Maksadımız faydanın tam olmasıdır.²

Namazın Hakikati

Namaz, lugatte “dua etmek” yahut “hayır duada bulunmak”tır. Allah teala bir ayette şöyle buyuruyor: “Onlara dua et. Çünkü senin duan müminler için huzur vesilesidir.” (Tevbe, 103)

Şer’an namaz, tekbir ile başlayıp selam ile tamamlanan özel hareket ve sözlerden ibaret bir ibadettir.

Namazın meşruluğu: Namaz kitap, sünnet ve icma ile sabit olan farz bir ibadettir.

Kitaptan delil: “Oysa onlar, tevhid inancına yönelerek, dini yalnız Allah’a tahsis ederek O’na kulluk etmek, namazı kılmak ve zekatı vermekle emr olunmuşlardır. İşte doğru din budur. (Beyine, 5)

“Namazı kılın, zekatı verin ve Allah’a sarılın. O sizin mevlanızıdır. Ne güzel Mevla, ne güzel yardımcısıdır.” (Hac, 78)

¹ Ali Muttaki, Kenz’ül Ummal. VII. 275-325 arası, 1885 ile 19099 numaralı hadisler arasındaki 240 hadis.

² Aslında gerek yok ama yine de söyleyelim; alıntılarda anılan dipnotlarda bizim bir emeğimiz yok. Ancak kaynağının tespitinde kolaylık sağladığından dolayı, kitabın kendi dipnotlarını aynen vereceğiz.

“Şüphesiz namaz müminlere, vakitte belirlenmiş olarak farz kılınmıştır.” (Nisa, 103,) gibi daha bir çok ayetlerdir.

Sünnetten delil: Bu konuda rivayet edilmiş çok sayıda hadis vardır. Bu hadislerden bazıları şunlardır:

“İbni Ömer’den rivayet edildiğine göre, Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “İslam beş temel üzerine kurulmuştur; Allah’tan başka ilah bulunmadığına, Muhammed’in Allah elçisi olduğuna şهادet etmek, namaz kılmak zekat vermek, Ramazan orucunu tutmak, yoluna gücü yetenler için Beytullah’ı haccetmek.”¹

Bu manada bir hadis de Hz. Ömer’den rivayet edilmiştir: “İslam, Allah’tan başka bir ilah bulunmadığına ve Muhammed’in Allah elçisi olduğuna şهادet etmen, namazı kılman, zekatı vermek, Ramazanda oruç tutman, yoluna gücün yeterse Beytullah’ı haccetmendir.”²

İcmadan delil: Bütün ümmet bir gün ve gecede beş vakit namazın farz olduğu hakkında ittifak etmişlerdir.

Namazın Farz Oluşu

Siyer alimleri arasında meşhur olan görüşe göre namaz, hicretten beş yıl önce mirac gecesinde farz kılınmıştır. Bu görüşün dayanağı Enes (r.a) hadisidir: “Mirac gecesinde Hz. Peygamber (a.s)’e namaz elli vakit olarak farz kılınmış, sonra eksiltilerek beşe indirilmiş, sonra şöyle nida edilmiştir: “Ey Muhammed! Benim katımda söz değiştirilmez. Bu beş vakit namaz sebebiyle, senin için elli vakit namaz sevabı vardır.”³

¹ Buhari ve Müslim.

² Buhari ve Müslim.

³ Bu hadisi Ahmed, Nesei, ve sahih diyerek Tirmizi rivayet etmiştir. Buhari ile Müslim’de şu rivayet vardır: “Allah teala miraç gecesinde ümmetin üzerine elli vakit namazı farz kılınmıştır. Ben ise O’na müracaat ederek hafifletilmesini istedim. Nihayet namazı bir gün ve gecede beş vakte indirmiştir.”

Bazı Hanefiler şöyle demişlerdir: Namaz Miraç gecesinde, hicretten bir buçuk önce, Ramazan ayının on yedinci gecesi cumartesi gününden önce farz kılınmıştır. Hafız İbn-i Hacer, namazın Recep ayının yirmi yedinci gecesi farz kılındığına hükmetmiştir. Çeşitli belde alimlerinin ameli İbn-i Hacer'in bu görüşüne göredir.

Namaz, erginlik çağına gelmiş ve akıllı olan her müslümana farzdır. Fakat yedi yaşına gelmiş bulunan çocuklar da namaz kılmakla emredilirler. On yaşına bastıkları zaman, namaz kılmadıklarından ötürü el ile hafifçe dövülebilirler. Sopa ile dövülmezler. Çünkü Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “Çocuklarınıza yedi yaşında namaz kılmalarını emredin, on yaşına basınca bundan dolayı hafifçe dövün ve o yaşta yataklarını da ayırın.”¹

Bir gün bir gece içinde farz olan namazların sayısı beştir. Müslümanlar arasında, namazın farz olduğu hususunda her hangi bir ihtilaf söz konusu değildir. Farz namazlar dışında adanmış namaz müstesna her hangi bir namaz vacip değildir. Bunun dayandığı delil daha önce geçen hadislerde bir bedevi ile ilgili olarak rivayet edilen şu hadistir: “Benim üzerimde bunlardan başka bir borç var mıdır? diye sorunca Hz. Peygamber (s.a.v) şöyle buyurmuştur: “Hayır! Ancak kendiliğinden nafil olarak kıalarsan bu müstesnadır.”²

Yine Hz. Peygamber (s.a.v) Muaz b. Cebel'i Yemen'e gönderirken ona şu emri vermiştir: “Yemenlilere haber ver ki,

¹ Bu hadis Ahmed, Ebu Davud, Hakim, Tirmizi ve Darekutni Amr b. Şuayb'dan babası ve dedesinden rivayet etmişlerdir. Neyl'ül-Evtar: 1,298.

² Buhari, Müslim'de devamı şöyledir: “Seni hak ile gönderen Allah'a yemin olsun ki, bundan ne fazla ne de eksik yaparım. Bunun üzerine Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “Eğer doğru söylüyorsa bu adam kurtulmuştur.” Neyl'ül-Evtar, 1,286

Allah teala kendilerine bir gün ve gece içinde beş vakit namaz kılmalarını farz kılmıştır.”¹

Ebu Hanife şöyle demiştir: “Vitr namazı da vaciptir. Çünkü Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “Allah teala size bir namazı daha ilave etmiştir. Bu da vitir namazıdır.”² Bu rivayet vitir namazının vacip olmasını gerektirir. Yine Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “Vitr namazı her Müslüman üzerine hak ve vacip bir ibadettir.”³

Namazı Teşri Kılınmasının Hikmeti

Namaz kelime-i şهادetten sonra İslam’ın büyük farzlarından biridir. Çünkü Cabir’den rivayet edilen bir hadisi şerifte şöyle buyurulmuştur: “Kişi ile küfür arasındaki fark, namazı terk etmektir.”⁴

Namaz, Allah’ın verdiği sayısız nimetlere karşı bir şükür olmak üzere meşru kılınmıştır. Namazın ferdi, içtimai, dini ve pedagojik bir çok faydaları vardır.

Namazın Dini Faydaları

Namaz, kul ile Allah arasında bağ kurmaktır. Namazda yaratıcıya karşı yakarıшта bulunma zevki, Allah’a karşı kulluğunu ortaya koyma, bütün işleri Allah’a bırakma, güven, huzur, ve kurtuluşu onun nezdinde arama vardır. Namaz kurtuluş ve başarıya ulaşmaya, günahlar ile hataların

¹ Buhari ile Müslim bu hadisi ittifakla İbn’i Abbas’dan rivayet etmişlerdi. Bu olay Hz. Peygamber (a.s)’in veda haccından önce, hicretin onuncu senesinde vuku bulmuştur. Sübülü-Selam: II,120.

² Bu hadisi sahabelerden sekiz kişi rivayet etmişlerdir: Harica b. Huzafe, Amr b. El-Aks, Ukbe b. Amir İbni Abbas, Ebu Basra el-Gifari, Amr b. Şuyab, babası-dedesi yoluyla, ibn-i Ömer, Ebu Said el-Hudri. Nasbu’r-Raye, I-109.

³ Ebu Davud, Nesei, İbni Mace, Ahmed, İbni Hibban ve Hakim Ebu Eyyub’dan rivayet etmişlerdir. Nasbu’r-Raye: I,112.

⁴ Müslim.

örtülmesine götüren yoldur. Allah teala bir ayette şöyle buyuruyor:

“Namazlarında huşu içinde bulunan müminler kurtuluşa ermişlerdir.” (Müminun,1)

“İnsan gerçekten pek hırsına düşkün (ve sabrı kıt) yaratılmışlardır. Başına bir fenalık gelince feryat eder, bir hayır elde ederse cimri olur onu herkesten saklar. Ancak, namaz kılıp namazlarına devam edenler, yoksul ve mahrum kimselere mallarında hak tanıyanlar, ceza ve hesap gününün doğruluğuna inananlar, Rablerinin azabından korkanlar böyle değildir.”(Mearic, 19-27)

Hız. Peygamber (a.s) de şöyle buyurmuştur: “Baksanıza! Sizden birinin kapısı önünden bir nehir aksa ve her gün beş kere bu nehirde yıkansa, kendisinde kir diye bir şey kalır mı?” Sahabe: “Böyle bir kimsenin bedeninde kirden bir şey kalmaz.” dediler. Bunun üzerine Hız. Peygamber (a.s) şöyle buyurdu: “Beş vakit namaz da böyledir. Allah teala bu namazlar sebebiyle kulun hatalarını siler.”¹

Ebu Hureyre’den rivayet edilen başka bir hadisi şerifte yine Hız.Peygamber (a.s) şöyle buyurmuştur: “Büyük günah işlenmedikçe, beş vakit namaz ile Cuma namazı diğer Cumaya kadar, arada işlenen günahları örterler.”²

Abdullah b. Amr’dan merfu olarak rivayet edilen bir hadisi şerifte şöyle buyurulmaktadır:

“Kul namaz kılmak için kalktığı zaman, günahları ile gelir. Günahlar başının üzerine, yahut boyunun üzerine konur. Her rükü ve secdede bunlar düşerler.”³ Yani, inşallah hiçbir şey kalmayınca kadar günahları dökülür.

¹ Tirmizi ve Nesei Ebu Hureyre’den rivayet etmişlerdir. İbni Mace de bunu Osaman hadisi olarak rivayet etmiştir. Et-Terğib ve’t-Terhib, I,233.

² Müslim ve Tirmizi.

³ İbni Hibban rivayet etmiştir.

Namazın Ferdi Faydaları

Namaz kulun Allah tealaya yakın olmasına sebeptir. Bir ayette şöyle buyuruluyor: “Ben insan ve cinleri yalnız bana ibadet etmeleri için yarattım.” (Zariyat, 56)

İkinci faydası, ruhu ve iradeyi kuvvetlendirmesidir.

Üçüncü faydası, Allah tealaya ibadet sebebi ile güç kazanmak, üstünlük elde etmektir.

Dördüncü faydası, dünyadan ve dünyanın tezahürlerinden yücelmektir.

Beşinci faydası dünyanın zevklerinden ve dünyevi şehvetlere dayalı nefsani arzulardan uzaklaşmak, diğer insanlar katında nefis için tatlı olan rütbe, mevki, mal ve saltanat gibi şeylerden uzak olmaktır. Allah teala bir ayette şöyle buyuruyor: “Sabrederek ve namaz kılarak Allah’tan yardım isteyin. Şüphesiz namaz, huşu sahipleri dışındaki insanlara ağır gelir.” (Bakara, 45)

Namaz insanın ruhunu büyük ölçüde rahata kavuşturur, bu dünya hayatında insanı gönderiliş gayelerinden alıkoyan gafletten uzaklaştırarak ruhi tatmine ulaştırır. Hz. Peygamber (a.s) bir hadisi şerifinde şöyle buyuruyor: “Dünyanızdan bana kadınlar ve hoş kokular sevdirdi. Namaz ise gözbebeğim kılındı.”¹

Ahmed b. Hanbel’in rivayet ettiğine göre Hz. Peygamber (a.s)’e bir üzüntü yahut keder geldiği zaman şöyle buyurdu: “Ey Bilal! Bizi rahatlat.”² Yani, ezan oku da namaz kılıp rahata kavuşalım.

Namaz insanı düzenli bir hayat sürmeye, işlerinde ve dünya hayatında düzenli davranmaya alıştıırır. Çünkü namaz belli vakitlerde, belli bir düzen içinde eda edilir. Namaz sayesinde kişi yumuşak huylu, vakarlı, yavaş hareketli olmayı öğrenir. Bu sayede kişi, zihnini faydalı işleri düşünmeye hasretme alışkanlığı elde eder. Dolayısıyla böyle bir kişi

¹ Enes (r.a)’ten Ahmed, Nesei, Hakim ve Beyhaki hadis, hasendir.

² Ebu Davud.

zihnini Kuran'ın manalarını, Allah'ın büyüklüğünü ve namazın manasını düşünme üzerinde yoğunlaştırır.

Namaz, doğruluk ve emin olma faziletini geliştiren inzibati, ameli bir mekteptir. Kötülüklerden alıkor. Nitekim Allah teala bir ayette şöyle buyuruyor: “Namazı kıl. Çünkü namaz, fuhuştan ve kötülüklerden alıkor.” (Ankebut, 45)

Namazın İçtimai Faydaları

Namaz, toplum fertlerini birleştiren akideyi ikrar eder, bu inançları ruhlarda kuvvetlendirir, bu akide etrafında birleşmesi için toplumu tanzim eder. Namaz toplum şuurunu kuvvetlendirir. İslam ümmetinin dayanışma bağlarını geliştirir, sosyal dayanışmayı gerçekleştirir, düşünce ve cemaat birliğini yerleştirir. Artık tek bir vücut gibi olur, bir uzvunda şikayet ortaya çıkınca diğer uzuvları uykusuz kalır, rahatsız olur.

Cemaatle namaz kılmakta çok ve derin faydalar vardır. Bunların en önemlileri eşitlik, tek bir saf kuvvet, kelime birliği, umumi yahut müşterek konularda taata alışma, dolayısıyla Allah teelayı razı kılacak olan hususlarda devlet başkanına uyma, tek bir hedefe, tek bir yüksek gayeye yönelme gibi hususlarda eğitime gibi tezahürları ilan etmektir. Bu tek hedef de Allah tealanın rızasını elde etmektir.

Bununla beraber namaz, Müslümanların tanışmasına, kaynaşmasına iyilik ve takvada yardımlaşmasına, Müslümanların umumi durum ve konumlarına ihtimam duygusunun artmasına, zayıf, hasta, mahpus, töhmet altında kalan, ailesinden ve evlatlarından uzakta bulunan kimselere yardımda bulunmaya vesiledir. Mescit ve mescitte namaz kılmak halk arasında yardımlaşma, dayanışma, teşkilatlanma halinde olan bir altyapı merkezi hazırlar. İdareciler oradan çıkar, şer'i yönetimi kuvvetlendirir, sultanın hatalarını nasihat ve yumuşak sözlerle, yapıcı tenkitlerle düzeltir. Çünkü hadiste

şöyle gelmiştir: “Mümin, mümin için birbirini destekleyen bir bina gibidir.”¹

Namaz Müslümanı Müslüman olmayanlardan ayırır. Dolayısıyla namaz, bir güven ve emniyet vesilesidir. İnsanlar arasında sevgi ve muhabbet ruhunu diriltir. Nitekim Hz. Peygamber (a.s) bir hadisi şerifte şöyle buyuruyor: “Bizim kıblemize yönelen, kıldığımız namazı kılan, kestiğimizi yiyen kişi Müslümandır. Böyle bir kimse Müslümanın sahip olduğu haklara sahiptir. Müslümanın aleyhine olan sorumluluklara da sahiptir.”²

Namazı Terk Etmenin Hükümü

Bütün alimler, namazın akıllı, bülûğ çağına girmiş, hayız ve nifastan temizlenmiş, deli olmayan, baygın bulunmayan her Müslümana farz olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Namaz bedeni bir ibadet olup asla vekalet ve niyabeti kabul etmez. Bir kimsenin başkası yerine namaz kılması sahih olmaz. Bunun gibi, bir kimsenin başka bir kimse adına oruç tutması da sahih değildir.

Bütün alimler, namazın farz olduğunu inkar eden kimsenin kafır ve mürted olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Çünkü namazın farz oluşu Kuran, sünnet ve icmadan kesin deliller ile sabittir. Tembellik ve umursamazlık sebebiyle namazı kılmayan kimse günahkardır, fasıktır. Ancak böyle bir kimse eğer yeni Müslüman olan biri ise yahut kendisine namazın farz olduğunun tebliğ edileceği bir müddet boyunca, Müslümanlar arasında bulunmamışsa namaz kılmadığından ötürü fasık olmaz, çünkü sorumluluk yoktur.

Namazı kılmamak hem dünya, hem de ahrette azaba uğramayı gerektiricidir. Ahretteki azapla ilgili Allah Teala şöyle buyuruyor:

¹ Bu hadisi Buhari, Müslim, Tirmizi ve Nesei Ebu Musa el-Eşariden rivayet etmişlerdir.

² Bu hadisi Buhari, Müslim, Tirmizi ve Nesei Ebu Musa el-Eşariden rivayet etmişlerdir. Camiül-Usul: I,158 vd.

“Mücrimlere soracaklar ki, sizi cehenneme koyan şey nedir? “Namaz kılanlardan değil idik” diyecekler.” (Müddesir, 43)

“Namaz kılıp da namazlarından gafil olanlara azap vardır.” (Maun, 4)

“Onlardan sonra öyle bir nesil geldi ki, namazı kılmadılar ve şehvetlerine uydular.” “Onlar yakında gayya kuyusuna gireceklerdir.” (Meryem, 59)

Hız. Peygamber (a.s) de şöyle buyuruyor: “Bilerek namazı terk eden kişiden, Allah ve Resulünün zimmeti uzaktır.”¹

Namaz kılmamanın dünyadaki cezasına gelince: Tembelliğinden veya umursamazlığından dolayı kılmayanlar hakkında fakihlerin farklı görüşleri vardır.

Hanefilere göre:² Tembellik sebebi ile namazını kılmayan kişi fasık olup, böyle bir kişi haps edilir ve namazı kılıp tövbe edinceye kadar vücudundan kan akacak şekilde dövülür. Ya tövbe edip namazını kılar, yahut hapisnede ölür. Ramazan orucunu terk eden kimse de bunun gibidir.

Namaz ile orucun farz olduğunu inkâr etmedikçe yahut bunlardan birini hafife almadıkça, mesela, Ramazan’da herhangi bir özür olmaksızın oruç tutmamak gibi bir suç işlemedikçe öldürülmez. Bunun dayandığı delil Hız. Peygamber (a.s)’in şu hadisidir: “Müslüman bir kimsenin kanı ancak üç şey sebebiyle helal olur: Zina eden dul, cana karşı can, dinini terk edip cemaatten ayrılan kişi (Mürted).”³

Hanefiler buna şu hususu da ilave etmişlerdir: Namaz kılan kimsenin Müslüman olduğuna ancak dört şart ile hüküm verilebilir; namazı vakti içinde kılmak, cemaatle kılmak, yahut vakit içinde ezan okumak, yahut bir secde ayeti okununca bunu duyduğu zaman tilavet secdesi etmek. Sahirü’rrivaye’ye göre,

¹ Bu hadisi Ahmed isnadı ile Mekhul’dan rivayet etmiştir.

² Ed-Dürrü’l-Muhtar, I,326, Meraki’l-Felah, 60.

³ Buhari ve Müslim.

oruç tutup hacca giden, yahut zekât veren bir kâfirin Müslüman olduğuna hüküm verilmez.

Hanefiler dışındaki diğer imamlara göre:¹ bir vakit de olsa, özürsüz olarak namazı terk eden kimse mürtedde olduğu gibi, üç gün tevbeye çağrılır,² tevbe etmezse öldürülür. Maliki ve Şafiilere göre, ceza olarak (hadden) öldürülür, kafir olduğu için öldürülmez. Yani bu kişinin kafir olduğu ile hüküm verilmez. Ancak, zina, iftira, hırsızlık ve benzeri suçlardan dolayı cezalandırıldığı gibi ceza olarak öldürülür. Böyle bir kimse öldürüldükten sonra yıkanıp cenaze namazı kılınır. Müslümanların kabristanına defnedilir. Malikilerin namaz kılmayanın tekfir edilmemesinde dayandıkları delil, Allah tealanın: “Allah kendisine eş koşulmasını bağışlamaz, kendisine eş koşma dışındaki suçları diledikleri hakkında bağışlar.”(Nisa, 116) ayetidir.

Bu konuda bir çok hadis de vardır. Bu hadislerden biri Ubade b. Samit hadisidir. “Beş vakit namazı Allah teala kullar üzerine farz kılmıştır. Bunları yerine getirip hiç birini kaçırmayan, bu namazların hakkını hafife almayan kimseyi Allah teala cennete koymaya söz vermiştir. Fakat bu namazları yerine getirmeyenler hakkında böyle bir sözü yoktur. Dilerse azap eder, dilerse bağışlar.”³

Bu hadislerden biri de Ebu Hureyre hadisidir: “Kıyamet gününde kulun ilk hesaba çekileceği husus farz namazdır. Eğer bu namazı tam olarak yerine getirmişse ne

¹ El-Kavaninü'l-Fıkhiyya, 42; Bidayetü'l-Müctehid, I,87; eş-Şerhü's-Sağır I,238; Muğni'l-Muhtal I,327 vd. el-Mühezzeb, I,51; Keşyafü'l-Kına, I,263; el-Muğni, II,442.

² Şafiilerle Cumhura göre, tevbeye çağırarak burada menduptur. Fakat, mürtedi tevbeye çağırarak vaciptir. Çünkü mürtedliğin cezası cehennem ateşinde ebedi olarak kalmaktır. Dolayısıyla mürtedi önce cehennem ateşinden kurtarmak vaciptir. Fakat tembellikten ötürü namazı kılmamak böyle değildir. Böyle bir kimse kafir olmaz.

³ Bu hadisi Ahmed, Ebu Davud, Nesei ve İbn Mace rivayet etmişlerdir. Neylu'l-Evtar, I, 294.

kafir olur.”¹ Bu hadis de namaz kılmayanın kafir olduğuna delalet eder.

İmam Şevkani bu görüşü tercih ederek şöyle demiştir: “Gerçek olan, namaz kılmayanın kafir olduğudur. Namaz kılmayan kafir olduğu için öldürülür. Fakat, bazı küfür çeşitleri bağışlanmaya ve şefaate hak kazanmaya mani değildir.”

Ben ise birinci görüşe meylediyorum. O da namaz kılmayanın kafir olmadığına hükmetmektir. Çünkü, kelime-i şehadet getirdikten sonra bir Müslümanın cehennemde ebedi olarak kalmayacağına dair kesin deliller vardır. Hz. Peygamber (a.s) şöyle buyuruyor: “La ilahe illallah deyip Allah’ tan başka tapılanları inkar edenin malı ve kanı korunmuştur; dökülmesi, alınması haramdır. Bu kimsenin hesabı Allah’a aittir.”²

Başka bir hadisi şerifte de şöyle buyrulmuştur: “La ilahe illallah deyip kalbinde bir arpa ağırlığı kadar hayır bulunan kimse cehennem ateşinden çıkacaktır. Yine kalbinde buğday tanesi kadar hayır bulunduğu halde “La ilahe illallah” diyen kimse cehennem ateşinden çıkacaktır.”³

Hanefiler dışındaki Cumhura göre öldürülme şekli eğer tevbe etmezse kılıçla boynunu vurmaktır.⁴

Netice-i kalam, her ne kadar amel imandan bir cüz, bir parça değilse de, insanı bütün davranışlarında iyiye, güzele, faydalıya ve Allah’a tam teslimiyete götürmeyen, amel olarak tezahür etmeyen, sadece vicdanlara hapsedilmiş bir imanın pek de bir değeri yoktur. Amelin de en önemlisi namaz olduğuna göre, namazsız bir iman ve İslam’ın hayrı da cidden yoktur.

¹ Bu hadisi beş imam ile İbn-i Hibban, Hakim rivayet etmiş olup Nesei ile Iraki sahih demişlerdir. Bu konuda başka hadisler de vardır. Neylû’l-Evtar, I, 293 vd.

² Bu hadisi Müslim, Eşcai yolu ile tahric etmiştir. Camiu’l-Usul I, 293 vd.

³ Bu hadisi Buhari, Enes (r.a)’ten rivayet etmiştir.

⁴ Prof. Dr. Vehbe Zuhayli, İslam Fıkhi Ansiklopedisi. I. 383-390. Kitabın asıl adı ve bu bilgilerin yeri: “El-Fıkh’ul İslami ve Edilletuh.” I. 503.

Dolayısıyla, namazın Allah'ın emri olduğunu ve insana maddi, manevi bir çok fayda sağladığını bile bile sırf inatlık veya büyüklük göstererek, kendini beğenerek namaz kılmayan zaten iman etmiş olmadığı, olsa da tekrar çıktığı gibi, bütün bunlar olmaksızın sırf tembellik, gaflet, şuarsuzluk ve idraksizlikle namaz kılmamak dahi imanın kemaline manidir, zevalinden korkudur. Yeri gelince söyleyeceğiz, oruç da, zekat da, hac da ve diğer ameller de böyledir.

İman Oruçla Korunur

İmanımızı koruma ve kuvvetlendirme yollarından biri de oruç tutmaktır. Hiç şüphesiz iman ile oruç arasında çok yakın bir ilişki vardır.

Bilindiği gibi İslam'ın temel esaslarından biri de oruç ibadetidir. Sözlükte orucun Arapçası olan “savm”, tutmak anlamındadır.

İslam'da oruç deyince, tutmaya ehil olan insanların niyet ederek ikinci fecirden itibaren güneşin batışına kadar orucu bozan şeylerden korunmalarındır. Yani oruç, belli bir süreyle, yeme, içme, ilaç kullanma veya cinsel ilişkilerden uzak durmaktır.¹

Fert ve topluma maddi manevi birçok faydaları olan oruç, farz, vacib, nafil ve mekruh çeşitlerine ayrılır. Bizim burada kastettiğimiz, Kur'an ve sünnetle farz kılınan ve Ramazan ayında tutulan farz oruçtur. Bu oruç için Rabbimiz şöyle buyurmuştur:

”Ey iman edenler! Oruç, sizden önceki ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Ola ki korunup sakınasınız.”²

Orucun sevap ve hikmetlerini anlatan binlerce hadis ve eser vardır. Ali Muttaki, “Kenz'ül Ummal” isimli muazzam

¹ Hamdi Döndüren, age. s. 415; Ö. N. Bilmen, age. s. 270.

² Bakara, 181.

eserinde 8. cilt 433 ila 669. sayfalar arasında oruca dair tam 1076 hadis ve eser rivayet eder.

Yine M. Hatip Tebrizi, “Mişkat’ül Mesabih”de I. 60 la başlayıp 152 hadis rivayet ederken, Mansur Ali Nasıf, “Tac”da II. 44 ile 105 arasında 61 sahifede, Münziri, “Tergib ve Terhib”de II. 79 ila 152 arasında 71 sahifede oruçla ilgili rivayetleri derlemiştir.

Biz konuyu uzatmak istemiyor, sadece tutulmadığında imana olan zararına işaret etmek istiyoruz. İşte sahih bir hadis:

“İslam’ın esası ve dinin direği üçtür. İslam bunlar üzerine kurulmuştur. Her kim bunlardan bir tanesini terk ederse kafir olup kanı helaldir: Kelime-i Şehadet, farz namazlar ve Ramazan orucu.”¹

Yine Efendimiz buyuruyor: “Her kim Ramazanda Allah’ın verdiği ruhsatlardan bir ruhsat almadan orucunu yerse, kalan bütün seneyi oruçlu geçirse bile bir günün yerine geçmez.”²

Zehebi ise şöyle demiştir: “Bütün mü’minlerce kabul edilen görüşe göre, “hasta olmaksızın Ramazan orucunu terk eden kimse, devamlı içki içen ve zina edenden daha kötüdür. Bilakis müminler o kişinin Müslümanlığından şüphe eder ve onu zındıklık ve helali haram (haramı helal) sayan kişi olarak kabul ederler.”³

Namaz bahsinin sonunda, namazı kılmayanın hükmünü açıkladıktan sonra, oruç tutmayanın da aynen böyle olduğunu beyan etmiştik. Tekrarlamak gerekirse, namaz için zikredilen tafsilat oruç için de geçerlidir.

Ülkemizde Hanefiler çoğunlukta olduğu için kısaca Hanefilere göre durumu bir kere daha belirtecek olursak, tembellik yüzünden orucu terk eden kimse, orucu inkar etmediği sürece dinden çıkmaz, ancak günahkar, fasık olur. Kendisi bu konuda uyarılarak tevbeye çağırılır, kötü örnek

¹ Seyyid Sabık, Fıkh’us Sünne, II. 16.

² A.y.

³ A.y.

olmaması için toplumdan tecrid edilir ve te'dib amacıyla dövülür.

Hanefiler dışındaki mezheb imamlarına göre ise, özürsüz orucunu terk eden kimse, mürted olduğu gibi İslam toplumuna karşı gelmiş sayılır ve tevbe etmezse en ağır şekilde cezalandırılır.¹

İman Zekâtla Korunur

Zekât sözlükte; bereket, temizlik, üreme, çoğalma, artma ve övme anlamına gelir. Şeraitte ise zekât, belli mal türlerinin, belirli bir bölümünü, belli Müslümanlara Allah için ibadet niyetiyle vermektir.²

Zekât alan, veren, toplum ve devlet açısından birçok fayda ve hikmetleri içine alan mali, medeni ve ictimai bir ibadettir. Bu faydaların derli toplu anlatıldığı yerli yabancı bir çok güzel eserler yazılmıştır. Bunlardan yerliye misal Y. Vehbi Yavuz'un "İslamda zekât müessesesi" adıyla hazırladığı eserdir. Türkçemizdeki en geniş ve kapsamlı eser olma özelliğini sürdüren bu kitap fert ve cemiyet açısından konuyu güzel işlemiştir.

Ama zekâtla ilgili kitap denilince öyle sanıyorum ki dünyada ilk akla gelen eser Üstad Yusuf el-Kardavi'nin yazdığı "Fıkh'uz Zekât'tır. Allaha hamdolsun ki bu eser, İbrahim Sarmış tarafından Türkçeye tercüme edilmiştir. Üstada ve mütercime şükran ve minnetlerimizi sunar, kendileri için dua ederiz. Konumuzla ilgili geniş bilgiler "Zekâtı vermekten şiddetle sakındırma, ahiret azabı, zekâtı vermeyenlerin dünya azabı, zekâtı vermeyenlere uygulanan şer'i ceza, zekâtı vermeyenlerle savaşmak, zekâtı inkar etmek küfürdür" başlıkları altında geniş olarak incelenmiştir.³

¹ H. Döndüren age. s. 195

² H. Döndüren, age. s. 483.

³ Yusuf el-Kardavi, İslam Hukukunda Zekat, I. 85-95

Zekâtı vermemenin dünyevi ve uhrevi cezasını, hadis şerhlerinde de güzelce ifade edilmiş buluyoruz. Ancak sözü uzatmadan, bu konuda yazılmış güzel bir özeti sunmak istiyorum:¹

Zekâtı Vermeyenin Cezası

“Zekâtı vermeyen için iki yönlü müeyyide vardır. Dünyada ceza, ahrette azap. Allah teala ahretteki azabı şöyle haber verir:

“Altın ile gümüşü biriktirip Allah yolunda harcamayanları yakıcı bir azapla müjdele. Bu mallar kıyamet gününde cehennem ateşinin içinde kızdırılacak, sahiplerinin alınları ve sırtları bu ateş ile dağlanacak ve: “Bu sizin sadece kendiniz için biriktirdiklerinizdir. Biriktirdiklerinizin acısını tadın” denilecek.”²

Hiz. Peygamber (a.s) de şöyle buyurmuştur:

“Allah teala bir kimseye mal verir o da, bunun zekâtını ödemezse, zekâtını ödemediği bu mal, kıyamet günü, gözleri üzerinde iki siyah benek bulunan başı kel yılan şekline girip o kişinin boynuna sarılacak ve iki çenesinden tutup şöyle diyecek : “Ben senin malınım, ben senin biriktirdiğiminim. “Hz. Peygamber daha sonra şu ayeti okumuştur: “Allahın fazl-u kereminden ihsan ettiği malları vermekte cimrilik edenlerin bu cimriliğinin kendileri için hayırlı olduğunu sanma. Aksine bu onlar için kötülüktür. Kıyamet gününde, cimrilik yaparak vermedikleri bu mallar boyunlarına halka yapılacaktır. Göklerin ve yerin mirası Allahındır. Allah yaptıklarınızdan haberdardır.”³

Zekât farizasını yerine getirmeyenlerin dünyaya ait cezası, zekâtın İslam Devleti tarafından zorla alınması ve

¹ Dipnotları aynen kaynaklardaki gibi yazıyoruz.

² Et-Tevbe 9/34,35.

³ Buhari, Zekat, 3, Tefsiru Sure, 3/14; İbn Mace, Zekat, 2; Malik, Muvatta, Zekat, 22; Ahmed b. Hanbel, II,255. Ayet için bk. Al-i İmran, 180.

kendilerine de devletin koyacağı bir cezanın (ta'zir) uygulanmasıdır.

Behz b. Hakim'ın (r.a) babası yoluyla dedesinden rivayet ettiği bir hadisi şerifte şöyle buyrulur:

“Karşılığını Yüce Allah'tan bekleyerek malının zekâtını ödeyene ecir verilir. Zekâtını vermeyenin zekâtını ve devesinin yarısını, Rabbimizin bir alacağı olarak alırsınız. Zekâtтан hiçbir şey Muhammed'in aile fertlerine helal değildir.”¹

Bu hadisin başka bir rivayetinde, “ceza olarak malın yarısı alınır” ifadesi vardır.²

Ebu Hanife, İmam Şafi ve İmam Malik'e göre bu durumda İslam devleti yalnız verilmeyen zekâtı alır, gerek görürse ta'zir cezası uygular. Mali ceza uygulanmaz. Çünkü Hz. Peygamber döneminde böyle bir ceza uygulanmamış, Hz. Ebu Bekir devrinde zekât vermeyenlere karşı savaş yapılması öngörülmüş, fakat mallarının müsaderesi yoluna gidilmemiştir.

Eş-Şirazi gibi bazı bilginler ise mali cezanın önceleri var olduğunu, daha sonra neshedildiğini ileri sürmüşlerdir.³ Hanefilerden yalnız İmam Züfer bu durumda malın yarısına kadar müsadere edilebileceği görüşündedir.

İnkâr sebebiyle zekâtı ödemeyen topluluklara karşı savaş açılır. Nitekim ilk halife Ebu Bekir (r.a)'ın zekât vermek istemeyenlere karşı tutumu bu şekilde olmuştur. Bu konuda önceleri tereddüt eden Hz. Ömer, halife Hz. Ebu Bekir'e şöyle demiştir:

“Rasulullah (a.s): “Allah'tan başka ilah yoktur; deyinceye kadar insanlarla savaşmakla emrolundum. Bunu söylerlerse hak etmeleri dışında canlarını ve mallarını benden

¹ Ebu Davud, Zekat, 5; Mesai, Zekat, 4,7; Darimi, Zekat,36; Ahmed b. Hanbel, V, 2,4

² Eş-Şevkani, Neylül-Evtar, IV, 121,132, vd.

³ Yusuf, el-Kardavi, Fıkhu'z-Zekat, Terceme: İbrahim Sarmış, İstanbul 1984, 1,86,87; Y. Vehbi Yavuz, İslam'da Zekat Müessesesi, İstanbul, 1977, s. 85.

korumuş olurlar. Hesapları de Allah’a kalmıştır” dediği halde bunlarla nasıl savaşırsın?”¹

Hiz. Ebu Bekir şu cevabı verdi: “Allah’a yemin ederim ki, namaz ile zekâtı birbirinden ayıranlarla elbette savaşacağım. Çünkü zekât malın hakkıdır. Allah’a yemin ederim ki, Hiz. Peygamber’e ödemekte oldukları dişi bir keşi yavrusunu bana vermezlerse bundan ötürü onlarla savaşacağım.”²

Bu hadis başka bir rivayette: “Rasulullah (s.a.s)’a ödemekte oldukları devenin bağını ödemeyecek olurlarsa...” ifadesiyle nakledilmiştir. Bunun üzerine Hiz. Ömer şöyle demiştir: “Yemin ederim ki Yüce Allah, savaşmak için Ebu Bekir’in gönlüne bir genişlik vermiştir. Bu konuda onun hak üzere olduğunu anladım.”³

İşlam bilginleri bu delillere dayanarak şöyle demişlerdir. Bir kimse veya topluluk zekâtı vermezler veya bu konuda İşlam devletine karşı çıkarlarsa, kendileriyle savaşılır. Ancak cimrilik veya hükmü bilmeme yüzünden ödemezlerse dinden çıkmazlar, fakat günahkar olurlar.⁴

İman Hac’la Korunur

Sözlük anlamı, mutlak kasıt, ziyaretini kasdetmek, muazzam bir şeyi kasdetmek olan hac, dinde, ibadet maksadıyla, Arafat’ta belirli vakitte bir süre durmaktan, daha sonra Beytullah’ı usulüne göre ziyaret etmekten ibaret olan ve hem mali hem de bedeni olarak yapılan bir ibadettir. İşlamın beş temel şartından biridir.

¹ Bk. Müslim, İman, 32-36; Buhari, İman, 17,28, Salat, 28, Zekat, 1, İ’tisam, 2,38; Ebu Davud, Cihad, 95; Tirmizi, Tefsiru Sure 88; Nesai, Zekat, 3; İbn Mace, Fiten, 1-3.

² Buhari, Zekat, 1; Mürteddin 3, İ’tisam, 2; Müslim, İman, 32; Ebu Davud, Zekat,1; Tirmizi, İman,1, Nesa, Zekat, 3.

³ Eş-şevkani a.g.e IV. 119. Kardavi age. I, 90.

⁴ Zuhayli, age. II. 735.

Belirli bir zamanda, belirli yerleri, belirli işleri yaparak ziyaret etmektir diye de tarif edilmiştir.

Buradaki belirli zaman, hac ayları olan şevval, zilkade ve özellikle zilhicce aylarıdır.

Belirli yerler, Kâbe, Arafat ve çevresidir.

Belirli işler ise; ihram, vakfe, tavaf gibi işlerdir.

Hac, kitap ve sünnetle bildirilen çok faziletli bir ibadettir. Müslüman, ergin, akıllı, hür ve gücü yeten her kişiye ömründe bir kere farzdır. Bununla beraber bedenin sağlıklı ve sağlam olması, gerekli maddi güce sahip olunması, yol emniyetinin bulunması, belirli vakitlerde Arafat ve Kabeyi tavafta bulunması, kadınlar için yanında kocası veya mahrem bir akrabasının bulunması ve iddetli olmaması da haccın edasının şartlarıdır.

Hac ibadeti, kişiye kazandırdığı birçok güzel huy, haslet, sevab ve saadetlerle beraber,¹ dünyanın dört bir yanından renkleri, dilleri, ülkeleri, kılık ve kıyafetleri, zevkleri, adetleri ayrı ama din kardeşliğinde birleşmiş Müslümanları bir araya getirir. Tanışıp görüşmelerine, bilişip sevişmelerine, maddi manevi meselelerinin birbirlerine anlatılması ve çözüm yollarının araştırılmasına, İslam düşmanlarını tanıma, hile ve desiselerini öğrenme, tuzaklarından kurtulma yollarını birbirlerine irşad ve tavsiyeler ile düşmanları karşısında birlik ve beraberlik içinde güçlü ittifaklar kurulup tek saf halinde durulmasına zemin hazırlar. Düşmanlarının ayrılık ve fitne tohumları ekmelerine karşılık meseleleri karşılıklı konuşarak, anlaşarak halletmelerine, tam bir eşitlik ve kardeşlik içinde siyasi, iktisadi, içtimai, ilmi, askeri meselelerini halletmelerine vesile olur.²

Özellikle iki cihan savaşıyla siyaseten mağlup edilerek parçalanan İslam dünyasının, İslam dışı sistemlerle birbirlerine karşı bir güven bunalımında, hatta düşman kamplarda

¹ Haccın kazandırdığı mutluluğu yukarıda görmüştük.

² H. Döndüren, age. s. 559.

birbirlerine tehdit oluşturan, siyasi, iktisadi, askeri, ilmi ve teknik açıdan geri kalmış bir İslam dünyasının, bugün hacın önemini kavramaya her asırdan daha muhtaç olduğunu görüyoruz. Hala İslam coğrafyasında esir veya müstemleke ülkelerin veya işgal altında yakılan yıkılan ülkelerin bulunduğu bu günde haccı daha idrak etmemiz gerekmektedir.

Haccın din açısından da büyük önemi vardır. Hac, uğrunda harcanan nafakanın yediyüzle katlanarak karşılığının verildiği, mebrur, makbul olanı için mükafatın ancak cennet olduğu, herkesle beraber özellikle yaşlıların fakirliği ve günahları gideren, insanı anadan doğma gibi günahsız bırakan, meleklerin binitlilerle musafaha, yayalarla kucaklaştığı, Allah'ın ehli sayıldığı, binitlilerin her adımına yetmiş, yayaların ise yediyüz sevap aldığı, şeytanların vazgeçirmek için en çok uğraştıkları, etrafından başlayıp dünyanın sonuna kadar sağından ve solundan taş ve toprakların kendisiyle telbiye getirip kendisine dua ettikleri, yolunda ölenin telbiye getirerek cennete gireceği, duaları, istiğfarları makbul kılan, Allah'ın emanetinde kılan, harcadıkları her dinara binlerce karşılık verdiren, su-i hatimededen ve fakirlik belasından koruyan, insana maddi manevi sıhhat ve afiyet veren, Allah'a, meleklerine de göstererek kullarını övdüren, ailesinden dörtyüz kişiye şefa'at etme yetkisi verdiren, senesinde ölürse cennete girme müjdesi verdiren, yolunda ölene hesap verdirmeyen, üstünde borç olduğu halde ölürse Allah'ın ödeyeceği, sağlık ve sıhhatı Allah'ın ahdinde olan ve ölürse mağfiret-i Hak'ka erdiren, her zikri yerle gök arasını dolduran ve müjde ile karşılık verdiren, her oturup Kabe'ye bakana bile kırk sevap verdiren, yapanı değil, yapanın kendisine dua ettiği kişiye bile af ve mağfirete biiznillah vesile olan çok büyük, çok sevap, çok faydalı, çok ibretli, çok bereketli, çok coşkulu bir ibadettir.¹

¹ Bu sayılanlar çeşitli hadislerde belirtilen sevabların bir özeti'dir. Mesela bkz. Kenz'ül Ummal, V. 4 ve sonraları; İ. Canan, age. V. 297 hn: 1178; Ali el-Kari, Mirkad, V. 3915 hn: 2521. Hadisin

Her nimetin bir külfeti olacaktır. Yapana bu kadar ecr-u sevab verilen haccı terk edene de elbette ki büyük bir tehdit gelecektir. Nitekim Peygamberimiz şöyle buyurmuştur:

“Kim kendisini Beytullah’ıl haram’a ulaştıracak kadar azık ve bineğe sahip olduğu halde haccetmemişse, onun Yahudi veya Hristiyan olarak ölmesi arasında fark yoktur. Zira, Cenab-ı Hak şöyle buyurmuştur: “Oraya yol bulabilen insana, Allah için Kabe’yi haccetmesi gerekir.” (Al-i İmran 97)¹

Görüldüğü gibi, gücü yetip de hacca gitmeyen çok ağır bir üslubla tehdit edilmiştir. Doğrusu müminlerin iliklerine işleyen, kalbini titreten, yüreğini ağzına getiren bir üslubtur bu. Allah korusun, ne demek Yahudi veya Hristiyan olarak ölmek? Malum, bir Müslüman küfre dönmeyi “bir ateş çukuruna girip diri diri yanmaktan” daha çirkin görür.²

Alimler bunu şöyle açıklıyorlar: “Maddi imkana rağmen farz olan haccı terk etmek, ya bunun vacib olduğunu inkar ve istihfaftan gelir, bu ise küfürdür; ya da ilahi emre isyandan gelir. Öyle ise küfre düşerek Yahudi ve Hristiyan mertebesine inme tehlikesi ile baş başadır.

Haccı terk edenlerin özellikle Yahudi ve Hristiyanlara benzetilmeleri, onların kitaplarıyla amel etmemelerinden ileri gelir. Zira hac ibadetini yapmayan Müslüman da, kitabının emrini terk etmiş olmakla aralarında bir müştereklik hasıl olmaktadır.

sıhhatini beyan hususunda bak; Kenz’ul Ummal V. 11809, 5/22 hn: 11877.

¹ Tirmizi Hac, 3 (812) Mirkad, V. 396-397.

² Buhari, İman 9,14. İkraḥ 1; Müslim, İman 67 (43), Tirmizi, İman 10 (2626). Nesai, İman 3 (8,96), İbn Mace, Fiten 23 (4033), İ. Canan II. 246

Resulullah (a.s) haccı emreden ayeti okuyarak, haccetmenin bu emr-i ilahiyi inkar veya ona isyan ettiğine ve dolayısıyla beyan ettiği tehdide delil getirmiş olmaktadır.”¹

Haccetmeyenlerin ehl-i kitaba benzetilmelerinin bir yönü de, onların hacca pek aldırış etmediklerindendir.² Nitekim, haccı farz kılan ve Efendimizin delil olarak kullandığı bu ayetin son cümlesi şöyledir: “Kim inkar ederse, bilsin ki, doğrusu Allah alemlerden müstağnidir.”³ Yani, hiç kimseye ihtiyaç yok, her şey ona muhtacdır.

Bu ayetin tefsirinde Said bin Mansur İkrime’den rivayetle şöyle der: “Kim İslam’dan başka bir din arzulayıp isterse, ondan asla kabul olunmayacaktır.”⁴ Ayeti nazil olunca, Yahudiler; “Biz de Müslümanız” dediler.⁵ Allah onları susturmasını istediğinde peygamberimiz onlara: “Allah, Beytullah’a bir yol bulabilen Müslümanlara haccetmelerini farz kıldı” deyince, “Bize farz kılmadı” diyerek, haccetmekten kaçındılar. Bunun üzerine Allah: “Kim inkar eder (kafir olursa) bilsin ki Allah alemlerden müstağnidir.”⁶ buyurdu.⁷

Ayetin bu son cümlesinin hac emrini takiben gelmesi gerçekten düşündürücüdür. Elmalılı Hamdi Efendi şöyle bir yorum getirir: “Bu ‘herkim küfrederse şüphesiz ki Allah...’ ayetindeki ‘küfür’den maksadın, görüldüğü üzere haccı inkar etmek manasına olmak ihtimali bulunmakla beraber, tefsir

¹ İ. Canan age. V. 297-298. Ali’yyül Kari, Mirgat V. 395-396 hn: 2521.

² Mirkad, V. 395.

³ Al-i İmran, 97.

⁴ Al-i İmran, 85.

⁵ Yahudilerin “Bizde Müslümanız” demeleri, çağımızda kimilerinin İslamı çağdışı görerek şeriatı beğenmedikleri, dindarları, dinci, radikal Müslüman, kökten dinci, fundamantalist, şeriatçı diye hakir gördükleri halde, sıkışınca “biz de müslümanız” demelerini hatırlatıyor.

⁶ Al-i İmran, 97.

⁷ Muhtasar-u Tefsir-i Kesir I. 303.

bilginlerinin çoğunun açıklamasına göre, “kudreti varken haccı terk etmek de kafiye yakışır bir isyan demek olduğu ağır bir tarzda gösterilmiştir.”¹

Hasan-ı Basri’nin, Hz. Ömer’den rivayet ettiği şu söz de dikkat çekicidir: “İstiyorum ki şu beldelelere bir kısım insanlar göndereyim. Onlar da, güçleri yettiği halde hacca gitmeyen insanları tesbit ederek, onlara (Yahudi ve Hristiyanlardan aldığımız vergi olan) cizye vergisi yüklesinler. Onlar Müslüman değildirler, onlar Müslüman değildirler.”²

Doğrusu Hz. Ömer’in bu sözleri, ayetin son cümlesi nazar-ı itibara alındığında gayet uygun düşmektedir. Evet Rabbimizin de, Hz. Peygamberin ve Hz. Ömer’in de bu ifadeleri “Tağlîz, şiddet ve tehditte mübalağa” olarak alınsalar bile,³ işin ciddiyeti ortadadır. Zira peygamberimiz “İslam’da hac yapmamak yoktur.”⁴ buyurmuştur. Burada hac yapmama kelimesinin aslı “Saruret”tir. Bunun değişik anlamını izah eden İbrahim Canan neticede şöyle söylemektedir: “Görüldüğü üzere ‘İslamda Saruret yoktur’ hadisi, hac yapabilecek güçte olan kimseye, kadın olsun erkek olsun hac etmemek için ileri sürebileceği her çeşit mazeret kapısını kapamaya müteveccihdir.”⁵

Bütün bunlar bize şu hadis-i şerife hemen uymamızı gerektirir:

“Hac yapmak isteyen acele davransın.”⁶

Beyhaki şu ziyadeyi getirir: “Zira sizden hiçbir kimse, başına ne gelecek bilemez; hastalanacak mı fakir duruma mı düşecek?”⁷

¹ Elmalılı, Azim neş. II. 402.

² Muhtasar İbn Kesir I. 303.

³ Sabuni, Safvet’tüt Tefasir ter. V. 395.

⁴ Ebu Davud, Hac, 3. (1729); İ. Canan, age. V. 298.

⁵ İ. Canan, age. V. 299.

⁶ Ebu Davud. Menaşik 6 (1732) İ. Canan, age. V. 299.

⁷ İ. Canan, age. V. 300. Kenz-ul Ummal, V. 5-24.

Bu ve benzeri hadislerden haccın fevrî, yani farz olur olmaz hemen geciktirmeden yapılmasını anlayan müctehidlerimiz olmuştur. Ebu Hanife, İmam Malik ve bir kısım Şafî ulemasının görüşü böyledir. Bunlara göre mazeretsiz ertelemek vebaldir. Ancak İmam Şafî, Evzai, Ebu Yusuf ve İmam Muhammed, bazı deliller getirerek haccın ömrî, yani ömür içinde hangi senede olursa olsun haccetmenin kafi olduğuna kail olmuşlardır. Onlar da acele etmeyi teşvik eder, ertelemeyi tavsiye etmezler ama bunu bir günah olarak görmezler.

Tahdis-i nimet olur inşallah, hamdolsun haccı bizzat yaşadım, fakirin de kanaati odur ki, bu ibadeti genç yaşta eda etmek daha güzeldir. İbadetler içinde hac, özellikle genç işidir. Memleketimizde “Genç iken gidersek, daha sonra günah işlemekle haccımızı kaybedebiliriz. Yaşlanınca gidelim ki günahlarımız tamamen affedilsin” anlayışı yanlıştır.

Evet, iyilikler kötülükleri giderdiği gibi,¹ kötülükler de iyilikleri giderebilir. Bu yüzden uyanık olmalı, bir kötülük işlendiğinde hemen peşinden başta tevbe olmak üzere istiğfar, zikrullah, namaz, sadaka, sıla-i rahim, cihat gibi iyilikler yapılmalı ki o kötülüğü mahvetsin. Bir iyilik işlendiğinde de ardından kötülük yapılmamalı ki kalıcı olsun. Buna dikkat etmek iyidir.

Ancak haccı erteleyen bu düşüncenin bazı mahzurları da yok değildir. Bir kere yaşlılar orada “menasiku’l hac” dediğimiz hacca dair görevleri gereği, bazen iklim şartları, bazen de kalabalık ve izdiham sebebiyle çok perişan olmaktadırlar. İkincisi, bu anlayışta sanki yaşlılığa kadar hac ile affolunmasına mağruren günah işlemeye bir cür’et var ki çok çirkindir. Yani “Nasılsa hacca gider ve günahlarımı affettiririm. Şimdi elde fırsat varken biraz daha günah işleyebilirim.” demek, bu günahı kimin huzurunda kime karşı

¹ “Allah onların kötülüklerini iyiliklere, günahlarını sevaplara çevirir.” (Furkan, 70)

işlediğini unutmak gibi bir gaflet eseri değil, bile bile işlemek gibi çirkin bir cür'et göstergesidir. Bu ise katmerli bir ayıptır, günahdır. Üçüncüsü, o gözettiğimiz yaşlara ya çıkılır ya çıkılmaz. Hadi diyelim çıkıldı, belki o zaman da sağlık, servet, emniyet, mahremiyet gibi birçok imkanlar elden kaçabilir de insan kaybettiğine çok yanar...

“Yaşlanınca gitmek, orada ölmek ve vadedildiği gibi ahirette devamlı hac sevabıyla birlikte ashab-ı kiram ile kalkmak içindir” diye bir mazeret de dinlenmez. Zira böylesine ince duygular besleyen birisi, emr-i ilahiye ve nebeviyeye hemen imtisalen acele hacca gider.

Kaldı ki şeytanlar da, hacıyı ve mücahidi yolundan engellemek için var gücüyle çalışırlar. Hadis-i şerifde buyrulmuştur ki, “İblis’in şeytanlardan azgın ve şımarık yaranı vardır. Onlara der ki:

- Aman hacılar ve mücahidlere dikkat edin ve onları yollardan saptırın.”¹

Demek orada sıradan şeytanlar değil, en yaman şeytanlar vazife yapacaklardır. Bu büyük bir uyarıdır aslında hacı efendilere...

Allah Teala, Adem’e (as) buyurdu ki:

- Ey Adem, başına gelen gelmeden beytimi haccet!

- Başıma ne gelecek ya Rab!

- Bilmediğin bir şey. O da ölümdür.

- Ölüm nedir?

- Onu ileride tadacaksın.²

Bu tavsiyeye uymaya biz daha muhtacız. Bu konuda şu hadis de bizi ikaz eder:

“Bir kimsenin, kendisine beytullahı hac ettirecek veya kendisine zekatı vacib kılacak bir malı olur da bunları yapmazsa, ölüm anında “ric’at” (geri dönme)’i ister.”

¹ Kenz’ül Ummal V. 5-16 (11794, 11854)

² Kenz’ül Ummal V. 5-16 (11852)

İbn-i Abbas (r.a) bu hadisi okuyunca, meclisteki bir adam:

- Allah'tan kork ey İbni Abbas! “Geri dönüşü” ancak kafirler istemez mi? dedi.

İbni Abbas (r.a) da:

- Sana bunu Kur'an'dan okuyacağım: “Ey iman edenler! Sizi, mallarınız ve çocuklarınız Allah'ı anmaktan alıkoymasın; böyle olanlar hüsrana uğrayanlardır. Birinize ölüm gelip de: “Rabbim! Beni yakın bir süreye kadar ertelesen de, sadaka versem, iyilerden olsam” diyeceği zaman gelmezden önce, size verdiğimiz rızıklardan infak edin harcayın. Bir kimsenin eceli gelince, Allah onu asla geri bırakmaz. Allah işlediklerinizden haberdardır.”¹

Gerçekten de İbn Abbas Kur'an-ı Kerim'e ne kadar vakıf olduğunu bu güzel delili sunmakla bir kere daha ortaya koymuştur.²

İbni Abbas'ın da belirttiği gibi,³ bu ayeti kerime Müslümanlar için gerçekten acı bir olaya parmak basmakta. Çünkü, Allah katında bir hayır uman ve ahiretini güzel gören hiçbir mü'min, dünyaya geri dönüşü veya ecelinin ertelenmesini istemez. Zira ahiret daha sevimlidir ona. Korkmaz Allah'a kavuşmaktan. Bunun bir istisnası şehitlerdir. Ancak onlar da dünyada yaşamak için değil, yeniden cihad ederek tekrar şehit olmak için dünyaya dönüş isterler.

Peki hem müslüman olup hem de bu geri dönmeyi istemeler neyin nesi? Allah Teala'ya kavuşmaktan mı kaçmak? O'nu mu istememek?

Haşa!...

Sadece günahlarından utanıp kara bir yüzle Allah Teala'nın huzuruna çıkmaktan hem utanmak, hem de korkmak!

¹ Munafikun 9-11.

² Tirmizi Tefsir 64 hn: 3316. V. 412, Kenz'ül Ummal, V. 20 (11868)

³ Zuhayli, XXVIII. 231.

Peki ama bu huzura çıkmamanın şöyle yada böyle bir imkanı var mı?

Yok!

Öyleyse?!..

İbret alabilsek, gerçekten “.....ceğim,cağım” diyerek hayırlı işlerini erteleyenlerin helak oldukların görebiliriz. Bu “iyilikleri erteleme” konusunu ileride enine boyuna işleyeceğimiz için şimdilik bu kadarla yetinelim.

Şu hadisde geçen mahrumiyetin şumulünü de iyi hesaplamak gerek:

“Allah-u teala buyuruyor: “Bir kul ki, cismine sıhhat, rızkına da genişlik verdim, üstünden de beş yıl geçtiği halde hala bana haccetmeğe gelmezse, şüphesiz ki çok mahrumdur.”¹

Bahsi daha önce geçen bir hadisin benzeri de şöyledir: “Bir kimseyi, alçak bir ihtiyaç, veya zalim bir sultan, veya alıkoyan bir hastalık mani olmaksızın haccetmeden ölürse, isterse Yahudi olarak ölsün, isterse Hıristiyan.”²

İmanın korunması için amelde acele edip ihmal etmemek gerek. Ecel geldiği vakit onu bir terhis belgesi, bir şeb-i arus bilerek ahirete arzu ile göçecek bir takva ve ruh yüceliğine, maneviyat ve iman zenginliğine ermek gerek. “İşitmemiş oldukları halde işittik diyenler gibi olmayın.”³ ayetinden ibret alarak, ayetlerin üstüne “kör ve sağırlar olarak kapanmamak”⁴ gerek. Yoksa her ifratçı, ömrünü israf eden gafil, ölüm gelince pişman olur, kaybettiğini tedarik için ömür ister, yalvarır Allah’a sızlanır ama heyhat ki fayda vermez. Eceli gelene, kim olursa olsun mühlet verilmez.⁵

Haccın farziyetine delil olan hadisdeki son fıkra da hac amelinin iman ile alakasını izah için önemli bir ikazdır: Ebu Hureyre anlatıyor:

¹ Kenz’ül Ummal, V. 5,7 (11789,11856, 11858)

² Tirmizi Hac, 3 (812) Mirkad, V. 396-397

³ Enfal, 21.

⁴ Furkan, 73.

⁵ Sabuni, Safvet-üt Tefasir s. III. 388.

“Peygamberimiz bize bir konuşmasında şöyle dedi:

-“Ey insanlar! Şüphesiz ki size hac farz kılındı, öyleyse haccediniz!” Bir adam:

-“Her sene mi ya Resulullah?” diye sordu. Peygamberimiz sükut etti ama adam üç kere soruyu tekrar edince:

-Eğer “evet” desem, her yıl hac farz olacaktı ve siz güç yetiremeyecektiniz. Güç yetiremeyince terk edecektiniz. Terk edince de küfre düşecektiniz.”¹

Hadis, çok ve gereksiz sorudan sakındırma ile devam etmektedir. Ama bizi dehşete düşüren sözler, şu son sözlerdir: “Evet” deseydi her sene vacip olacaktı. Her sene vacib olsaydı, terk edilecekti. O da küfür olacaktı. Aman Allah’ım, “terk” ile “küfür”ün böylesine yakın ilişkisi, tüyler ürpertmektedir.

Bu bahsi biraz uzattık mı acaba? Belki. Bizi buna yukarıda zikrettiğimiz ülkemizdeki yanlış anlayış ve hacca karşı gösterilen lakaydlık sevketti. İnşallah faydalı olur. Allah Teala hidayet ve istikamete tevfik ihsan eylesin.

İman Günahları Terkle Korunur

İmanın amel ile ilişkisinde üzerinde en fazla konuşulan konu, herhalde “büyük günah” (kebire) ve “büyük günah işleyenin” (mürtekib’ül kebire) imanî durumu meselesidir. İslam tarihi, mezhepler tarihi ve kelam ilminin en çok üzerinde durduğu, çevresinde bir çok mezhebin görüş ayrılığına düştüğü, imamlar arasında çetin tartışmalara sebep olan bir konu bu “kebire” konusu. Haliyle “iman amel ile korunur” derken, az da olsa bunlar üzerinde durmak gerekecektir.

¹ Buhari, İ’tisam 4. Müslim, Hac 412 (1337), Fedail 130, (1337); Nesai, Hac I (5, 110-111). İ. Canan, V. 292 (1174); Kenz’ul Ummal, V. 21 (11871); Mirkad, V. 379 (2505);

Asr-ı saadette bilindiği kadarıyla büyük günah işleyen hakkında bir tartışma yoktu.¹ Çünkü İslam toprakları henüz büyümemiş, aralarına yabancı din ve kültürlerden insanlar karışmamıştı. Alabildiğine saf bir imana sahip olan bu insanlar, farz, sünnet, haram, helal olan konuları biliyor, sıdk ve samimiyetle yaşıyorlardı. Halledemedikleri bir müşkil olursa, ne saadet ki, hemen Resulullah'a gidiyor ve meseleyi orada bitiriyorlardı.

Onun vefatından sonra hulefa-i raşidin devrinde de kendilerini tatmin edecek dinin esasına vakıf alim sahabilerle dertlerine derman buluyorlardı. Günlük hayatlarını Kuran ve sünnetin çizdiği helal ve haram çerçevesinde yaşamaya azami gayret gösteriyorlardı.

Ne var ki, Hz. Osman'ın katli ile başlayan, Hz. Ali döneminde Müslümanların birbirleriyle savaşıp kanlarını dökmeye varan acı olaylar yaşandı. Müslümanlar hiziplere ayrılmışlardı. Hiziplerin başında da, çok sevilen sayılan, İslam'ın ilk büyükleri vardı.

Bu olaylar yüzünden meclislerin gündemi büyük ölçüde değişmişti. “Kim başlatmıştı en büyük günahlardan biri olan bu kan dökülmesini? Fitnenin mes’uliyeti kimdeydi? Bu günahı işleyenin imanî durumu neydi?”

Bu konuda her gurup karşısındakini suçlamış, tartışmalar büyümüş, söz ayağa düşmüş ve bir yerde durmayarak büyük günah işleyenin imandan çıkıp küfre düşeceğine kadar varmıştı. Artık ilim meclislerinde bile bunlar konuşulur olmuştı.

Müslümanların bu konuda ittifak ettikleri mesele, şirk günahını irtikap edenin dinden çıkmış olacağı idi. Bu konuda “Allah, kendine şirk koşulmasını asla bağışlamaz, bunun dışındaki günahlar için dilediğini bağışlar.”² Ayeti ile “müşrik

¹ Ahmed Saim Kılavuz, İman Küfür Sınırı, s. 68; Talat Koçyiğit, Kelamcılar ile Hadisciler Arasındaki Münakaşalar, s. 67.

² Nisa, 51.

olarak ölen kimse cehenneme girer”¹ hadisi şerifi, şirk koşanın kafir olup ebedi cehennemde kalacağını kesin bildirir.

Peki şirkin dışında kalan ve naslarda -Kur’an ve sünnette- bildirilen diğer büyük günahları işleyenlerin iman durumu nedir? Onlar kafir mi, münafık mı, mü’min mi, fasık mı?²

Ehl-i sünnete göre “amel imandan bir cüz değildir” prensibiyle, büyük günah işleyen, mü’mindir. İşlemiş olduğu günah şirk olmadıkça onu imandan çıkarmaz. İmanın aslı olan tasdik varlığı sebebiyle küfre girmez. Ancak asi, fasık, günahkar bir mü’min olarak bu günahından dolayı Allah Teala tarafından cezalandırılmayı hak eder.

Bu günahkar, asi kulları cezalandırmada da Allah (haşa) mecbur değildir. Allah’ın onlar hakkında bir iradesi vardır. Dilerse cehenneme atmayıp onları kendisi affeder, dilerse bir müddet cehenneme attıktan sonra çıkarır, cennete kor. Dilerse bir şefaatinin kendi verdiği izinle ettiği şefaati vesilesiyle de onları affedebilir. Yalnız burada dikkat edilmesi gereken nokta şudur; işlenen günahı helal saymamak, onu hafife ve alaya almamak şarttır. Aksi halde, insan kesin olarak imandan çıkar.³

Hariciler, ameli imandan bir cüz kabul ettiklerinden, işlenen günah ister büyük ister küçük olsun sahibini dinden çıkarıp kafir eder demişlerdir maalesef.⁴

Mürci’ye ise, imanı amelden ayırmış ve günahın mü’minin imanına zarar vermeyeceğini ileri sürmüştür. Nasıl

¹ Müslim, Sahih. I. 94 (92).

² Talat Koçyiğit. Kelamcılar ile Hadisciler Arasındaki Münakaşalar, s. 67-70.

³ Bkz. Talat Koçyiğit, age, s. 69; Pezdevi, Ehl-i Sünnet Akaidi, s. 287; Ali Aslan Aydın, İslam İnançları s. 181; Nureddin es-Sabuni, Maturidiyye Akaidi, s. 167, Ali’yyül Kari, el-Fıkhu’l Ekber Şerhi s. 176; Muhammed bin Bahaddin, El-Kavlü’l Fasl, s. 306.

⁴ Pezdevi, age. s. 188; A. A. Aydın, age s. 182; T. Koçyiğit, age s. 69; Sabuni, age. s. 167.

ki taat kafirin küfrünü gidermezse, günahı da mü'minin imanını yok etmez. Bu yüzden büyük günah işleyen mü'mindir, cezasını kıyamette Allah tayin eder, şimdiden bu konuda bir hüküm verilmez.

Mutezile'ye göre büyük günah işleyen ne mü'mindir ne de kafir, belki fasıktır ve bu iki yer arasında bir yerededir. Buna, mezheplerinin beş aslından biri olacak “el-Menziletü beyn’el menzileteyn” derler. Bu fasıklar tevbe etmeden ölürlerse ebedi cehennemdedirler. Belki azapları kafirler gibi değil, asiler gibi biraz hafiftir.¹ Onlara göre Allah teala (haşa) onları cezalandırmaya mecburdur. Çünkü adaleti bunu gerektirir.

Hasan el-Basrî hazretleri önceleri münafığın alametlerini sayan hadisi delil getirerek “büyük günah işleyen münafıktır” diyordu. Ancak şu olay üzerine bu sözünden dönmüştür denilir: “Rivayet olunduğuna göre Ata, Hasan-ı Basri'nin bu görüşünden haberdar olunca, kendisine şöyle bir haber göndermiş; Yusuf (a.s.)'un kardeşleri onu kuyuya atmak suretiyle emanete hıyanet ettiler, “Yusuf'u kurt yedi” demek suretiyle yalan söylediler. “Biz onu mutlaka koruyacağız” vadinden de caydılar; onlar bütün bunlardan dolayı münafık mı oldular?” Hasan Basri bu haberi alınca, “Ata doğru söylüyor” demiş ve daha önce benimsediği görüşünden dönmüştür.²

Hak mezheb olan ehl-i sünnet, diğerlerinin delillerini teker teker çürütür ve kendi delillerini serdedir. Bunlardan birisini teberrüken zikrederim:

Hz. Ebu Zer anlatıyor:

“Hz. Peygamber buyurdular ki:

-Bana Cebrail (a.s) gelerek “ümmetinden kim Allah’a herhangi bir şeyi ortak koşmadan ölürse, cennete girer” müjdesini verdi.

Ben hayretle:

¹ Bakınız, aynı kaynaklara.

² Bekir Topaloğlu, el-İ’timad, varak 87 b’den naklediyor, 2 nolu dipnotta. Bak. Sabuni, Maturidiyye Akaidi, s. 67.

-Zina ve hırsızlık yapan da mı? diye sordum.
-Hırsızlık da etse, zina da yapsa, cevabını verdi.
Ben tekrar:
-Yani hırsızlık ve zina yapsa da ha...! dedim.
-Evet! dedi. Hırsızlık da etse, zina da yapsa...
Hz. Peygamber dördüncü keresinde ilave etti:
“Ebu Zer patlasa da, çatlasa da cennete girecektir.”¹

Görüldüğü üzere imanı korumak her devirde en önemli ve en çok tartışılan meseledir. Amel ile yakından bir ilgisi de vardır. Bu meyanda, imanı bozacak halleri sayarken Ömer Nasuhi Bilmen’in attığı başlık gerçekten calib-i dikkattir: “İmanın muhafazası kesbinden (kazanılmasından) müşkildir.”²

Etrafında büyük fırtınalar koparılan Kebire’nin tarifi nedir? “Kebire” (çoğulu “kebair” gelir) büyük demektir. Dinde kebir; şeriatin kendisi için Kur’an ve sünnetle tehdit edici, korkutucu bir delil getirerek büyük günah olduğunu bildirdiği suçlardır.³

Büyük günahların sayısı hakkında da ihtilaf edilmiştir. Bu ihtilafın sebebi, konu hakkında gelen hadislerde sayılan suçun zaman ve zemine göre farklı olmasıyla beraber, günahın büyük ve küçük oluşunun da izafî olmasıdır. Yani her günah kendinden büyüğüne göre küçük, kendinden küçüğüne göre de büyüktür. Mesela bir kimsenin kolunu kesmek, dövmeyle nisbetle büyük, ama öldürmeye nisbetle küçüktür. Yine

¹ Buhari, Tevhid 33. Müslim, İman 153. (94) Tirmizi, İman 184 (2646) Hadisin Şerhi için bak. İ.Canan, age II. 206.

² Ö. N. Bilmen, Muvazzah İlm-i Kelam, s. 78.

³ Değişik anlayışlar ve tarifler için bakınız; Ahmed Saim Kılavuz, age. s. 68 vd. Ali Aslan Aydın s. 177 vd. İ. Canan, age. XV. 35. Geniş bir tahlil için bakınız Ebu Talib el-Mekki, Kut’ül Kulub, 73. fasıl, II. 147; Zuhayli, Tefsiru’l Münir, V. 38. İsmail Hakkı Bursevi, Ruh’ul Beyan, II. 197.

yabancı bir kadını öpmek, bakmaya nisbetle büyük, ama zinaya nisbetle küçüktür.¹

Bunların kesin belli olmayışlarının elbette büyük hikmetleri vardır. Zira insanlar, “nasıl olsa küçük günahtır” diye, kime karşı saygısızca karşı geldiğine bakmadan laubalileşerek günahlara cür’et edebilir. Israr etmekle küçük günahları büyük yapabilir. Belki de farkında olmadan Allah’ın gazabı onda olan bir günaha toslayarak ebedi saadetini kaybedebilirler.

İslam’da, ikaz edici veya teşvik edici olsun diye bazı hususlar böyle gizli tutulmuştur. Mesela Allah teala rızasını taalarda gizledi ki, hepsine rağbet edilsin. Azabını günahlarda gizledi ki, hepsinden sakınılsın. Velisini insanlar arasında gizledi ki, hepsine saygı duyulsun. İcabeti duada gizledi ki, bütün dualarla dua edilsin. İsm-i a’zam’ını gizledi ki, bütün esma-i hüсна’ya tazim edilsin. Salat-ı vusta’yı gizledi ki bütün namazlar iyi muhafaza edilsin. Tövbenin kabulünü gizledi ki mükellef tövbenin bütün kısımlarına devam etsin. Ölüm vaktini gizledi ki, mükellef korkarak hep hazır olsun. Kadir gecesini gizledi ki, bütün Ramazan ayı geceleri ibadet ve taat ile ihya edilsin.²

Aynen bunun gibi cümle günahlardan sakınılıp kaçınılsın diye günah-ı kebir de gizlendi.

Sonra, Fahreddin Razi’nin leyle-i kadr için söylediğini kebaire kıyas ederek şöyle düşünmek de doğru olabilir. Kebair tam belli değildir. Eğer Allah bunların tamamını belli etseydi, bir kısım insanlar, şehvetlerine uyacak ve bile bile suç işleyeceklerdi. Elbette büyük günah olduğunu bile bile suç işlemek, bilmeyerek işlemekten daha eşeddir.³ Zira büyüklerinden sakınılırsa, küçük günahların affedileceğine dair müjdeler çoktur.

¹ Kurtubi, Tefsir, V. 159. Muhammed Rebbani, Riyad’un Nasihin, s. 472; İ. Canan, age.V. 159.

² Fahreddin Razi, Tefsir’ül Kebir. XXXII. 28.

³ Fahreddin Razi, Tefsir’ül Kebir. XXXII. 29.

Mesela şu ayet, bize günahın küçük ve büyük oluşunu ifade ile beraber büyük bir müjde de verir. Tabi ki delicesine ve hayasızca günaha dalmaya cesaret için değil, içi yanarak, vicdan azabı çekerek, pişman olarak yapılanın affedileceğine dair bir müjde:

“Eğer yasaklandığınız büyük günahlardan kaçınırsanız sizin öbür kabahatlerinizi örter ve sizi şerefli bir yere sokarız.”¹

Yine “Küçük günahlar hariç olmak üzere, günahın büyüklerinden ve fuhuşlardan kaçınanlar”² ayeti bu manayı ifade etmektedir. Evet, bu ayetlerden anlaşılan günahın iki kısım olduğudur: sağair (küçükler) ve kebair (büyükler).

Yine de unutmamamız gereken, Allah’ın rızası veya gazabı hangi fiildedir tam bilinemeyeceğinden, hepsine karşı dikkatimizi yoğunlaştırmamızın gerektiğidir.³ Bir de derler ki “günahın küçük m büyük m olduğuna bakma, kim yasaklamış, kime karşı yapılmış, ona bak.”

Ne kadar doğru bir söz!.

Büyük günahlar hakkında yazılan eserlerde de sayılar çok farklı. Hafız Zehebi, “Kitab’l Kebair”de büyük günahların sayısını 70’e çıkartırken, bu sayı Heytemi’nin “ez-Zevacir an İktiraf’il Kabair”inde 467 sayısına ulaşmaktadır.

Bu konuda, bazı alimlerce yetersiz bulunulacağı kesin olmakla beraber Ebu Talib Mekk’nin yaptığı tasnif gerçekten güzeldir. Halef ve selef bir çok insan beğenerek bu tabloyu eserine aktarmıştır.⁴ Biz de beğenerek aktarmak istiyoruz:

Büyük günahlar 17 olup bunlar da:

1- Kalble ilgili olanlar: şirk, günahta ısrar, Allah’ın rahmetinden mit kesmek, azabından emin olmak.

2- Dil ile ilgili olanlar: Zina iftirası, yalancı şahitlik, sihir, yalan yere yemin etmek.

¹ Nisa, 31.

² Necm, 32.

³ Kurtubi, age. 5/159.

⁴ Mesela Muhammed Rebhani, Riyad’un Nasihin, s. 473; A. S. Kılavuz, age. s. 72; H. Döndüren age. s. 72; İ. Canan, age. XV. 35.

3- Mide ile ilgili olanlar: Sarhoş edici içkiler içmek, yetim malı ve faiz yemek.

4- Cinsel organlarla ilgili olanlar: Zina, livata.

5- El ile ilgili olanlar: Hırsızlık, adam öldürmek.

6- Ayak ile ilgili olanlar: Savaş sırasında kaçmak.

7- Bütün bedenle ilgili olanlar: Ana-babaya itaatsizlik.

Büyük günahlar hakkında birçok eserler yazılmıştır. Bunlardan ikisinin ismini biraz önce vermiştik. Zehebi ve Heysemi'nin bu kitapları Türkçemize çevrilmiştir. Son zamanlarda da bu konuda birçok kitaplar yazılmıştır. Çok okunan ve istifade edilen biri telif, biri de terceme olmak üzere ikisini daha belirtelim. Hayreddin Karaman'ın "Günlük Hayatımızda Haramlar Helaller" ve Yusuf el-Kardavi'nin "İslam'da Helal ve Haram" isimli eserleri.

Bütün bunlardan sonra şunu tekrar ifade edelim: "günahın küçüklüğüne değil, kime isyan edildiğine bak, buna nisbetle cümle günahlar kebairdir."¹

Evet, büyük günahlardan sakınılırsa, küçüklerin affedileceğini ayet beyan ediyor. Yine birçok ayetlerde "iyiliklerin kötülükleri gidereceğini"² ve birçok hadislerde "Abdestin, namazın, cemaate gidişin, Cuma namazının, Ramazan orucunun, hacc'ın, kurban'ın, dua ve zikirlerin, sadakanın, cihadın ve benzeri ibadetlerin günahları gidereceği, hem de güzün yaprakların dökümü gibi döküleceği"³ zikredilmiştir.

Ancak âlimlerimiz bir şeye dikkat çekmişlerdir. O da, küçük günahların büyüklerden kaçınma şartı ile affedilmesi kesin değildir. Bu zann-ı galib ve Allah'tan kuvvetli bir ümittir. Zira her şey Allah'ın dilemesine bağlıdır. Çünkü

¹ Kurtubi, age. V. 159.

² Hud, 14. Furkan 70.

³ Hadis kitaplarında ilgili konular ve tevbe bahsine bakılabilir. Birkaç örnek için bak. A. Davudoğlu, Müslim Şerhi, XI. 670 (2763). XI. 6764 (2765); İ. Canan, age. VIII. 121-226.

feraizi eda ve kebairden ictinab ile saġairin affı kesin olsaydı, bunlar “mubah” hükmünde olurdu.¹

Bir de âlimler demişlerdir ki, iyilikler nasıl ki kötülükleri giderir, aynen öyle, kötülükler de iyilikleri iptal eder. Nitekim Allah Teala mü'minleri ikaz eder: “Ey iman edenler! Seslerinizi peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin, birbirinize bağırdığınız gibi peygambere yüksek sesle bağırmayın. Öyle yaparsanız, siz farkına varmadan amelleriniz boşa gider.”²

Bilinen bir şeydir ki, “amelin boşa gitmesi” küfrün neticesidir.³ “Kim imanı kabul etmezse, ameli boşa gider.”⁴

Oysa burada muhatap ashab-ı kiramdır. Zira ayet “Ey iman edenler” diye başlıyor. Gerçi Resulallaha eziyet ve hakaret küfürdür.⁵ Ancak, ayetin sonundaki “siz farkına varmadan” ifadesinden anlaşılır ki ashabdan Allah Resulünü hafife almak ve ona saygısızlık yapmak, bilerek asla sadır olmaz. Hatta hiçbir mü'minden böyle açık bir küfür beklenmez.

Ancak Elmalılı Hamdi Yazır'ın da dikkat çektiği gibi, açık küfür olmamakla beraber, dolayısıyla ona varan küfür zannedilen haller de vardır. Bazı fiiller vardır ki, küfür kasdıyla yapılmasalar bile küfür tehlikesini içinde bulundurlar. Peygambere sıkıntı bu şekilde olur.⁶

Buna benzer bazı talihsiz işlere şu hadisle misal verebiliriz: “Şurası muhakkak ki kişi, bazen kendisinin pek

¹ Kurtubi, age. V. 159; Zuhayli age. V. 40. Yazarken ve okurken bir seviniyor, bir üzüyoruz. Korku ile ümit arasında gidip geliyoruz. Emanına düştük Allah'ımız... Ellerimizi sana uzattık rahbeten ve rehbeten... Bizi bize bile bırakma Rabbimiz!...

² Hucurat, 2. Sebebi Nüzul ve Tefsiri Hakkında bak. A. Davudoğlu., Müslim Şerhi, 1/447.

³ Mesela bak. Bakara, 217.

⁴ Maide, 6.

⁵ Said Havva, İslam, 1/90.

⁶ Elmalılı Hamdi Yazır, age. VII. 190.

önem vermediği ama Allah'ın hoşuna giden öyle bir söz söyler ki, o söz karşılığında kendisine cennet verilir. Bazen de Allah'ın gazabına sebep olan bir kelam eder, kendisi o sözde bir mahzur görmez. Ama o söz sebebiyle cehennem ateşinin yetmiş yıllık dibine iner. (Bir başka şekliyle; yerle gök arası uzaklıkta bir mesafe ile cehennemin dibine atılır).¹

Muhammed suresinin 27-28. ayetlerini de bu anlamda düşünebiliriz. “Melekler onların yüzlerine ve arkalarına vurarak canlarını alırken durumları nasıl olacak? Bu onların Allah'ı gazablandıran şeylere uymaları ve O'nun rızasına sebep olacak şeyleri beğenmemelerinden dolayıdır. Allah onların amellerini boşa çıkarmıştır.”

Müslümanlıktan sonra yaptıkları kötü amel onları o alçak duruma düşürmüştür.

Bir de hadislerde zikredilen müflisler vardır; yaptığı dağlar gibi hasenatı, iyilikleri veya onların sevabını ele verenler, yetmezse elin günahını alırlar. Bir kısım müslümanlar da yaptıkları iyilikleri defterlerinde bulamazken, yapmadıkları günahları orada bulurlar. Bunlar iyi bilinen hadisler olunca metinlerini zikretmedik. Ancak verdiği ders ne kadar büyük, başa gelen olay ne kadar acı ve bu işlerin başına geldiği insana ne kadar yazık değil mi?!...

Evet, imandan sonra yapılan öyle işler vardır ki, bunların bir kısmı açıktan küfre götürür insanı, bir kısmı da yavaş yavaş... Bu yavaş yavaş küfre götürmeye şu hadisi misal verebiliriz: “Kul bir hata yaptığı zaman kalbinde siyah bir iz, bir leke meydana gelir. Eğer kişi, o hatadan nefsinin uzaklaştırır, af talep eder ve tevbede bulunursa, kalbi cilalanarak leke silinir. Bilakis, aynı günahı işlemeye devam ederse, kalbdeki leke artırılır. Hatta bir zaman gelir, kalbi tamamen kaplar, işte bu durum cenabı hakkın, “Bilakis, onların

¹ İ. Canan age. XVII. 530 hn: 7193; Zuhayli age. XXVI. 220. Hatib Tebrizi, Mişkat-ül Mesabih III. 1356 hn: 4813.

irtikap edegeldikleri, kalplerini paslandırmıştır”¹ mealindeki ayette zikrettiği pasdır.”²

Hadisi açıklayanlara göre, ifadeler teşbihden ziyade hakikati ifade eder. Onlara göre günahın lekesi tıpkı ayna veya kılıç üzerindeki bir kir, veya kağıt üzerine düşen bir mürekkeb damlası gibi barizdir. Günahtan hasıl olan lekenin kalbi kaplaması, kalbteki nurun sönmesi, basiretin kapanması demektir. Kalbdeki bu fitri nur sönüp basiret körleşince, kişi artık günahı günah olarak görmez, hayrı da hayır olarak bilmez.³

Tibî (r.a), “Hadiste açıklanan ayetin aslında kafirlerle ilgili olduğunu, ancak mü’min günah işlediği takdirde, kalp karalığında onlara benzeyeceğini, günah arttıkça da bu benzerliğin artacağını” belirtir.

İbn Melek (rhn) de şunu söyler: “Bu ayet, kafirler hakkında söylenmiştir. Ancak Resulullah (sa), bunu mü’minleri korkutmak gayesiyle zikretmiştir, ta ki, fazla günah işlemekten kaçındırıp, kalblerinin kafirinki gibi kararmasını önlemiş olsunlar. Bu sebeple: “Günahlar küfrün postacısıdır” demiştir.⁴ Evet, günahlar küfrün postacılarıdır.

Hatta bazı veliler, “adabı, müstehabbı terk eden sünneti terk eder, sünneti terk eden vacibi, vacibi terk eden farzı terkeder. Farzı terk eden küfre düşer” diye bir zincirleme ikazda bulunurlar. Nitekim tarihte Allah’ı bilip sayısız nimetine müstağrak olmuş iken, yaptıkları günahlar yüzünden baş aşağı küfre düşmüş olanları veya bir lûtfu uğramasa idi neredeyse düşmüş bulunacakları görüyoruz. Bunların başında, kıssası çok canlı olarak Kur’an’da geçen İblis vardır. Yine hadislerde geçen Sa’lebe İbn Hatîb gibi. Sa’lebinin acı hatırasını Tевbe 75-77 ayetlerin tefsirinde bulabiliriz. Mesela Elmalılı Hamdi Yazır’ın 4 cild 2592 sayfada olduğu gibi. Yine

¹ Mutaffifin, 14.

² Tirmizi, Tefsir Mutaffifin, (3331); İbn Mace, Zühd 29 (4244)

³ İ. Canan age. IV. 376.

⁴ İ. Canan age. IV. 376.

Kasas 76-84 de Karun, Araf 175. ayetlerde ifadesini bulan Bel'am bunlara örnektir.

Hadislerde ise alatenli, kör ve kelin hikâyesini,¹ Huneyn ganimeti dağıtılırken bazı ensarlı gençlerin yaptıkları ile Nisa 65. ayetin nuzulüne sebep olan ensariyi asr-ı saadette örnek olarak görebiliriz. Kitabımızın hacmini büyütme istemediğimizden ve bilindiğine hüsn-ü zannımızdan dolayı bu rivayetleri almıyor, sadece dipnotlarda kaynağına işaret ederek geçiyoruz.

Zamanımız ise öylesine korkunç ki... irtidat kol geziyor. Ele alınacak tarafı yok bu karanlık çağın. İmanın sahih olmasının şartlarını bir daha gözden geçirirsek iyi anlarız bunu.²

Evet, iman emirleri yapma, yasaklardan kaçma anlamında amel ile korunur. Bu çok hassas bir konu. Ve hasseten de Allah'a isyan etmemekle. Bu konudaki en hafif zelleler bile peygamberlere neler çekirmiştir. İşte Hz. Adem'in (as) hali, Hz. Yunus'un hali. İşte Hz. Nuh, Hz. İbrahim gibi peygamberlerin ahiretteki mahcubiyetlerine sebep olan olaylar. Yani onlara "Ben bugün Rabbinden utanıyorum. Siz Hz. Muhammed'e gidin" dediren olaylar.

Sözü uzatmayalım, işte Bedir ganimetleri meselesinden dolayı gelen itab karşısında Peygamber Efendimizin hümgür hümgür ağlaması ve ona Kur'an'ın diğér acı itapları. Mesela âmâyâ cevaptan yüz çevirmesinden, Tebuk'e gitmeyen münaflıklara izin vermesinden dolayı gelen itaplar gibi...

Bütün bunlardan dersler ve ibretler almalıyız. Ve imanın ihسانına ne kadar şükür eyliyorsak, en az bir o kadar da korunmasına dikkat etmeliyiz. Teberrüken büyük günahlarla ilgili birkaç hadisi şerifle bahsimizi bitirelim inşallah.

¹ Riyaz'us Salihin I. 99.

² Bakınız: A. Saim Kılavuz age. s. 98-166; A. Aslan Aydın age. s. 171. vd. Ö. Nasuhi Bilmen age. s.77. vd.; A. Hamdi Akseki, İslam, s. 81 vd. Bekir Topaloğlu, Kelam İlmi, s. 273 vd.

Ubeyd ibni Umeyr babasından anlatıyor: “Rasulullah (sa)’a bir adam kebairden sormuştu. Şöyle cevap verdiler:

-Onlar dokuzdur, buyurdular ve saydılar: “Şirk, sihir, insan öldürmek, faiz yemek, yetim malı yemek, savaştan kaçmak, namuslu kadınlara iftira atmak, anne ve babaya haksızlık, kıblemiz olan beyt-ül haramda masiyet işlemeyi sağlığımız veya ölümümüzde helal addetmek.”¹

“Müslümana sövmek fasıklık, öldürmek ise küfürdür.”²

“Bir kul zina ettiği zaman iman ondan çıkar gider. Bir gölge gibi başının üstünde bulunur. Tевbe ederse geri döner.”³

“Ümmetimden Lut kavminin amelini (livata, eşcinsel, homoseksüel) işleyenler vefat edince Allah teala cesetlerini Lut kavmine katarak onlarla haşreyler.”⁴

“Kimin Lut kavminin sapık işini yaptığını görürseniz faili de mefulu de öldürün.”⁵

“İçki için puta tapan gibidir.”⁶

“Zina eden, zina ettiği esnada mü'min olarak zina edemez. Hırsızlık yapan, çaldığı esnada, mü'min olarak

¹ Ebu Davud, Vesaya 10 hn: 2875. Nesai. Tahrim 3 hn: 789. İ. Canan age. 15/35.

² Buhari, İman 36, Ebidluk, Filen 48, Müslim, İman 116. Tirmizi, Birr 51, Nesai, Tahrim 27. İbn Macve, Fiten 4, Mukaddime 7,9 Ahmed I. 176, 178, 385, 411,417, 433, 439, 446, 454, 460.

³ Ebu Davud, Süne 1 5. Tirmizi. İman 11.

⁴ Acuni, Keşf'ul Hafa II. 280 hn: 2621.

⁵ Tirmizi, Hudud 24. n: 1456, Ebu Davud, Hudud 29 hn: 4463, Şafii, Ebu Yusuf, İmam Muhammed'e göre failin haddi, zina haddidir. Yani muhsan ise recmedilir, yani taşlanarak öldürülür, muhsan değilse yüz sopa vurulur. Meful ise, yüz sopa ve bir yıl sürgündür. İmam Malik ve Ahmed'e göre, ister muhsan olsun ister olmasın recmedilir. Ebu Hanife, azarlanır, levmedilir fakat had uygulanmaz demıştır. Münzirinin kaydına göre, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ali, Abdullah ibni Zübeyr, Hisam İbn Abdilmelik lutiye yaptırmıştır. Bak. İ. Canan age. VI. 253.

⁶ Heysemi, Mec'ma'uz Zevaid, V. 70.

hırsızlık yapamaz. İçki içen, içtiği esnada mü'min olarak içki içemez. Sizden biriniz, ihanet ederken mü'min olarak ihanet edemez. Sakının ha sakının!”¹

Bu hadislerde haber verilen “mümin olarak yapamayacağı” veya “imanın çıkması”nı nasıl anlayacağımız hakkında hadis şerhlerinde büyük açıklamalar yapılmıştır.² Biz büyük günah işleyenin durumunu izah etmiştik. Burada sözü uzatmadan şu tevilleri kısaca zikrederim:

“Yani kâmil iman sahibi değildir, imanı çıksa da tekrar döner, Allahın azabından ‘emin’ olamaz, Allaha itaatkar bir mümin değildir. Kötü akıbetinden korkutmak için tehdit ve zorlamalar, zira bunları yapanın, imanın zıddı olan küfre düşmesinden emin olunmaz ki bu bizim konumuzla direkt alakalı olan bir husustur. “Allahtan haya eden bir mümin değildir” demektir. Çünkü haya imandan bir şubedir. Eğer onda Allahtan utanma olsaydı, onun kendisini görücü olduğuna inandığı halde bu çirkin işleri yapamazdı.”³

Konu ile ilgili hadisler o kadar çoktur ki,⁴ ama biz zikredilenlerin de konuyu açıklamaya yettiğine inanarak bahsi bitirmek istiyoruz. Evet, imanımız çok kıymetlidir ve onu haramlardan, günahlardan uzak durarak korumamız gerekir. Yoksa kalbimizi kaybedebiliriz. Onu kaybetmek demek, içindeki imanı da kaybetmek demektir haliyle. Bu ise ölerек kendimizi kaybetmekten çok çok kötüdür hiç şüphesiz.

¹ Buhari, Mezalim 30. Eşribe 1, Hudud 1,20. Müslim, İman 100 hn: 57. Ebu Davud, Sünnet 16 hn: 4689 Tirmizi, İman 11 hn: 8, 64. Nesai, Sarik I. hn: 8-64. Mişkat, I. 23 hn: 53.

² A. Davudoğlu age. I. 304-311; İ. Canan age. VI. 290. XVI. 352-365; Ali el-Kari, age. I. 223 vd.

³ Bkz. Ali el-Kari, age. I. 223.

⁴ Bunlardan sadece toplu olarak kebairi zikreden bazı eserleri analım isterseniz. Mişkat’ül Mesabih, I. 122; İbrahim Canan, Kütübü Sitte Muhtasarı XV. 35; Ahmed Davudoğlu, Sahih-i Müslim Terceme ve Şerhi, I. 367; Riyaz’us Salihin Tercemesi, III. 102.

İMAN AHLAKLA KORUNUR

Ahlak, Arapçada, “yaratma”, “yaratılış” ve “yaratılmış” gibi manalara gelen “halk” ile aynı kökten olan “Hulk” veya “Hulûk” kelimelerinin çoğuludur. “Hulûk” kelimesi, Kur’an’da iki ayette geçmektedir.¹ Lugat kitaplarında “Hulk” kelimesinin huy, seciye, tabiat, mertlik, din ve yaratılış manalarına geldiği belirtilmiştir.²

Ahlak’ın ıstılahtaki tarifleri içinde en güzel olanı, Gazalî’ninki olarak gösterenler vardır.³ Buna göre ahlak, insan nefsinde yerleşen öyle bir hal, durum, keyfiyet, meleke, ustalık ve yatkınlıktır ki işler, hiçbir fikrî zorlama olmaksızın, düşünüp taşınmadan, bu meleke sayesinde kolaylıkla ve rahatlıkla ortaya çıkar.⁴

Ahlak, İslam dünyasında bir ilim olarak baştan beri vardır. Hatta ahlak İslam dininin iman, ibadet, muamelat gibi bir şubesidir. Bu ilim, ahlakî fail olarak insanı ve onun akıl, irade, vicdan gibi ahlaki kabiliyetleri ile öfke, şehvet vb. duygularını ve bunlardan doğan fazilet ve rezaletleri tetkik ve tahlil etmeyi konu edinir. Gayesi ise, “Ben ahlak güzelliğini

¹ Şura, 37; Kalem, 4.

² İbn Manzur, Lisan’ül Arab XI. 374.

³ Mustafa Çağrı, Anahatlarıyla İslam Ahlakı, s. 15.

⁴ Gazalî I. 53. Dr. Mustafa Çağrı age. s. 16.

tamamlamak için gönderildim”¹ hadisinde en güzel bir şekilde ifadesini bulduğu gibi, iyi huyları, yüksek vasıfları insana kazandırmaktır.²

İslamî anlayışta da olduğu gibi ahlak hukuk, psikoloji, sosyoloji ile yakın ilişki içindedir. Hatta bunlar iç içe girmiş bir vaziyettedir. Mesela ahlak ilmi ile uğraşan mutasavvıfların insan ruhunu didik didik araştırıp hallaç pamuğu gibi attırmaları ve düzene koymaları, edib ve şairlerin bunu nazım ve nesirlerle ifadeleri, tarihçilerin bu güzellikleri altın levhalar biçiminde aksettirîşleri, sanatkarların gerek mimarî, gerek diğer güzel sanatlara işleyişleri çok harika bir seyir içinde sürekli gelişme göstererek günümüze kadar gelmiştir.

İslam insana, gerek yer yüzünde halife olarak yaratılması,³ gerek emaneti yüklenmesi⁴ bakımından değer vermiş, onun en güzel biçimde yaratıldığını⁵ ve mükerrerem kılındığını bildirmiştir.⁶ Kainat onun emrine amade kılınmış, hizmetine verilmiştir. Salih amellerin de en büyük bölümü ahlaktır. Bir yerde insanın üstünlüğü, ahlaken üstünlüğüne bağlıdır. Allah Teala: “Sizin en değerliniz, Allah’tan en çok sakınanınızdır.”⁷ buyurmaktadır. Gerçekten İslam’da üstün insan, ahlaken üstün insandır.

İman, amel ve ahlak olmadıktan sonra insanın bir yerde hayvanlardan bir farkı kalmayacaktır. Zira o takdirde bütün himmet ve gayreti, onlarınkinden pek farklı olmayacaktır.⁸ Üstelik zararları da, elindeki kabiliyet, akıl, ilim ve teknik sebebiyle daha fazla ve daha korkunç olacaktır.

¹ Muvatta, Husn’ül Hulk. 8.

² M. Çağrı, age. s. 22.

³ Bakara, 30, En’am, 165.

⁴ Ahzab, 72.

⁵ Tin, 4.

⁶ İsrâ, 90.

⁷ Hucurat, 13.

⁸ Muhammed, 12.

İslam'ın gayesi insanlığı böyle bir düşüklük ve faciadan kurtarıp, bir fazilet toplumu ve erdem medeniyeti kurmaktır. Hal böyle olunca ahlaka önem verip onun esaslarını en ince teferruatına kadar açıklayarak öğretmesi pek tabii olacaktır. Ne var ki bu faziletleri nefse mal etmek için, tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb için, mutlak ve yüce bir irade ve kuvvet sahibi olan Allah'a ve öldükten sonra dirilerek yaptıklarımızdan en küçük teferruata varıncaya kadar sorulacağımıza tam bir iman gerekir. Ancak böylece duyabiliriz mes'uliyet hissini. Değilse tabii ahlak, felsefi ahlak, laik ahlak, vazife ahlakı, zevk ahlakı vs. gibi sırf insan aklı ve tecrübesine dayalı ahlak kanunlarının, hiç yoktan iyi olmakla beraber, insanların hayatlarında pek de etkili olmadıklarını tarih ve içinde yaşadığımız dünya bize çok açık bir biçimde göstermiştir, göstermektedir.

Bunun içindir ki İslam dini imandan sonra amele, amel için de ahlaka önem vermiştir. Hatta amelin kıymeti ihlas, ihsan gibi ahlaka bağlanmış, riya, sum'a, ucb ve minnet gibi ahlakî kaidelerden uzak amelin faydasızlığından öte vebali bildirilmiştir. Bir yerde imanın kemali, ahlakın kemaline bağlanmıştır.

Hal böyle olunca, Peygamberimizin ahlakın üstünde çok durmasının sebebi anlaşılmış olacaktır. Rabbimizin “şüphesiz ki sen büyük bir ahlak üzeresin”¹ buyurduğu Efendimiz “İslam güzel ahlaktır”² buyurarak, din ile ahlakı iç içe sokmuş ve kendi peygamberlik gayesini de “ben güzel ahlakı tamamlamak için gönderildim”³ hadisiyle açıklamıştır. Efendimiz binlerce hadisinde ahlakı açıklamış ve bunu hem kendisi,⁴ hem de ashabı için istemiştir.⁵ O, “En hayırlınız,

¹ Kalem, 4.

² Deylemi'den, Kenz'ul Ummal, III. 17 (2225).

³ Suyuti, Tenvir'ül Havalik, II. 211; Münziri, age. IV. 93.

⁴ İbn Mace, Sünen, II. 203.

⁵ Münziri, age. IV. 94.

ahlakça en güzel olanınızdır”¹ diyerek, ahlakın insana ahiretteki en yüce ve değerli yerleri, dışı içinden, içi dışından görülen şeffaf köşkleri kazandırdığını² suyun buzu erittiği gibi, ahlakın da günahları erittiğini,³ kıyamette mizanda en ağır gelecek şeyin ahlak olduğunu,⁴ cennette kendine en yakın olanların da ahlakı en güzel olanların olduğunu,⁵ güzel ahlakın, devamlı oruç tutan, geceyi ibadetle geçiren, savaş meydanlarında susuzluktan ciğeri yanan, devamlı namaz kılan, velhasıl bütün emirleri yerine getirenler gibi sevab kazanacağını⁶ bildirmiştir.⁷ İşte bazı örnekler:

“İman yetmiş küsur şubedir. En faziletlisi ve en yüksek mertebesi “la ilahe illallah” demek, en derecesi düşük olanı da insanların gelip geçeceği yerden eza verecek bir şeyi kaldırmaktır. Haya da imanın bir şubesidir.”⁸

“İmanın en şereflişi, halkın senden emin olmasıdır. İslam’ın en şereflişi de dilinden, elinden halkın selamette olmasıdır.”⁹

“İmanın efdali, sevdiğini Allah için sevmek, sevmediklerini de Allah için sevmemek, dilini zikrullah ile çalıştırmak, kendin için her neyi seversen, başkası için de onu arzu etmek, kendin için neden hoşlanmazsan, başkaları için de

¹ Münziri age. IV. 93.

² Müslim. VIII. 3.

³ Münziri age IV. 93.

⁴ Münziri age IV. 100.

⁵ Ebu Davud, Sünen, IV. 336; Münziri age. IV. 96.

⁶ Suyuti, Tenvirül Havalik, II. 239. Ebu Davud, Sünen, IV. 336-337; Münziri IV. 96.

⁷ Bu hadisler bir komisyonca hazırlanmış ve diyanet yayınlarından çıkmış olan “Seçme Hadisler” kitabından alınmıştır. Kitap, güzel ahlakın sevap ve şubelerini açıklamaya devam eder.

⁸ Kenz’ul Ummal, I. 35 hn: 52,53,56.

⁹ Kenz’ul Ummal, I. 37.

o şeyin olmasını arzu etmemek, bir de ya hayır söyleyip ya da sükut etmektir.”¹

“Canımı elinde tutan Allah’a yemin ederim ki, hiçbir kul kendi nefsi için istediği hayrı, Müslüman kardeşi için de istemedikçe, iman etmiş olmaz.”²

“Bir kul ahlakını güzelleştirmedikçe, öfkesini yenmedikçe, kendi nefsi için istediğini başkaları için de arzu etmedikçe imanı kâmil olamaz. Salih ameller işlemediği halde yalnız ehl-i İslam’ın hayırhahı olmakla cennete nail olmuş nice kimseler vardır.”³

Bir gün peygamberimizin yanında bir kadından bahsedildi; hergün oruç tuttuğu, bütün gece namaz kıldığı ve fakat huyu kötü, kötü diliyle komşularını incittiği söylendi. Buna karşı Hz. Peygamberimiz (a.s): “O kadında hayır yoktur, cehennemliktir” cevabını verdi.⁴

Bütün bu hadisler gösteriyor ki ahlak ile iman iç içedir. “La ilahe illallah” ile “yoldan eziyet vereni kaldırmak” aynı ağacın dallarıdır. Öyleyse ahlakta olan noksanlık, imanda olan noksanlıktır. Bu noksanlıktan maksat, kelimada tartışılan “iman artmaz ve eksilmez” manasında olan noksanlık değil, imanın kuvvet ve zayıflığına nisbeten olan noksanlıktır. Malum ehl-i sünnet’e göre iman, aslı ve hakikati bakımından artmaz ve eksilmez. İnsanın tasdikinde, inancında kesinlik olmalıdır, iman şek, şüphe ve tereddüt kabul etmez. İmanın taalluk ettiği, ilgili olduğu şeyler, dinen inanılması zaruri olan ve Peygamberimizin getirdiklerinin tamamıdır. Bunların bir kısmına inanıp bir kısmına inanmamak, imanı bozar. İman bir bütündür, bölünüp parçalanamaz. Mesela diyelim ki Peygamberimiz inanılması gereken bin esas getirdi. Bunun 999

¹ Kenz’ul Ummal, I. 37.

² Kenz’ul Ummal, I. 41.

³ age. III. 19 hn: 5244

⁴ age. IX. 186 hn: 25615

una inanılsa da birine inanılmasa, bu iman Allah katında makbul değildir.¹

Ancak iman kuvvetli veya zayıf olabilir. İmanın taklid, tahkik, yakîn bakımından aynı olmadığı, mesela Hz. Peygamber ve Hz. Ebu Bekir'in insanların imanca en kuvvetlileri olduğunda kimsenin şüphe ve itirazı yoktur. İmandan maksat azaptan ve ateşten kurtulmaktır. Gerçi Allah teala dilediğini yapar ama, İslam'ın temel ilkelerine göre amelsiz ve ahlaksız da bu pek mümkün değildir. Az çok yarar insan.

Hatta hadislerin bir kısmı açıktan amel olmazsa imanın olmayacağını ifade eder. “La yü'minu” diye başlayarak bu gerçeği ifade eden pek çok hadis vardır. İşte birkaç örnek;

“Komşusuna ikram etmeyen mümin değildir.”²

“Yalan söyleyen ne Allah'a, ne de ahirete inanmamıştır.”³

“Kim Allah'a ve ahirete inanıyorsa misafirine ikram etsin, kim Allah'a ve ahirete inanıyorsa komşusuna iyilik ve ihsanda bulunsun. Kim Allah'a ve ahirete inanıyorsa ya hayır söylesin, veya sussun.”⁴

Benzeri daha bir çok hadisleri zikretmek mümkündür. Ancak maksada kafi olan bunlarla da görülüyor ki, ahlaksız bir iman, insanı ilahî gazabtan ve azaptan kurtaramıyor. Ancak, ehli sünnetin “amel imandan bir cüz değildir” kaidesiyle, büyük günahlar - kebair'in arkasında yaptığımız açıklamalar burası için de geçerlidir diye tenbih edelim.

¹ A. A. Aydın age. s. 170-171; A. Saim Kılavuz age. s. 46-51; Ali el-Karî, Fıkh-ı Ekber Şerhi s. 211-214; N. Es-Sabuni age. s. 182; Perdevi, age. s. 219.

² Kenz'ul Ummal, IX. 55 hn: 24918.

³ age. III. 874 hn: 8993.

⁴ Buhari, Edeb 31-85. Nibah 80. Ribak 23, Müslim, İman 74 hn: 47. Ebu Davud, Edeb, 132 hn: 43708.

Bazı İslam büyüklerinin herkesin anlayamayacağı bir incelik ve kavrayışla ahlak ile iman arasındaki ilgiyi izah edişleri de gayet güzeldir. İşte onlardan bir misal:

Süfyan-ı Servî (r.a):

-Dört haslet kafirlik getirir, demiştir;

1-Bir kişiyi görmeden gıybet eylemek. Çünkü bu gaybe hüküm demektir. Gaybe hüküm ise küfürdür.

2-Hased eylemek. Zira Cenab-ı Hakkın bir kuluna verdiği layık görmemektir.

Her kim Tanrının verdiği reva görmezse küfürdür. Çünkü Hak Teala hazretlerinin hikmetini, adlini inkar etmiş olur.

3-Hak Teala'nın rahmetinden ümidini kesmektir. Zira ayette: “Doğrusu kafirlerden başkası Allah'ın rahmetinden ümidini kesmez”¹ buyurulmuştur.

4-Haram mal toplamaktır. Bu da kıyamet gününün hesabına inanmamaktır. Her kim ki kıyamet gününün muhasebesine inanmazsa kafirdir.”²

Sultan'ul Arifin diye maruf kibar-ı evliyadan Ramazanoğlu Mahmud Sami Efendi (k.s) bunları zikrettikten sonra şöyle devam eder:

“Altı şey amelleri hapt eder (siler atar):

1-Halkın ayıbıyla iştiğal etmek

2-Kalbin kasveti

3-Hubb-i dünya

4-Kıllat-ül Haya (Haktan ve halktan utanmamak)

5-Tül-i emel

6-Zulüm”³

Yine müellif-i merhum şöyle buyurmaktadır: “Gazapta dört büyük afet vardır. Birincisi, küfrünü mucib olup imansız gitmesine sebep olmaktır. Bütün ameli mahvolur...”⁴

¹ Yusuf, 87.

² Ramazanoğlu Mahmud Sami, Musahabe, II. 104.

³ age. II. 105.

⁴ age. II. 119.

“Münafığın alameti üçtür”¹ diye başlayan hadisi hangi mümin bilmez? Burada sayılan ahlaksızlık, insanı hakiki nifaka götürebilir diye dikkat çekilip Müslümanlar ikaz edilmiştir. Demek yalan, hıyanet, ahde vefasızlık ve sair kötü ahlaklar insanı, devamlı yapırlarsa, amelî nifaktan itikadî nifaka götürebilir.² İşte imanın ahlakla korunması derken kasdımız da budur.

Nitekim, kötü ahlaklı ve Müslümanların birlik ve dirliğini bozucu davranışlar karşısında Peygamberimiz de çok hassastır ve önlemek için de çok ağır konuşmuştur.

İbn Ömer anlatıyor; “Resulullah minbere çıktı ve yüksek bir sesle şöyle bağırdı:

-“Ey diliyle iman ettiklerini söyledikleri halde kalplerine iman girmeyen adamlar! Müslümanlara eziyet etmeyin ve ayıplamayın. Onların gizli kusurlarını araştırmayın! Çünkü, kim Müslüman kardeşinin ayıbını araştırırsa, Allah da onun ayıbını araştırır. Kimin de ayıbını Allah araştırırsa, onu evinin içinde de olsa rezil eder.”³

Bu hadisin şerhinde Ali el-Kari bir şeye dikkat çekiyor: “Müslüman kardeşinin ayıbını araştıran” denildiğine göre, bu işi yapan mümindir. Zira münafıkla mümin kardeş olamaz. Dolayısıyla hitabın içine mümin de girer, münafık da. Müminin de fasığı anlaşılır tabii.” Böylece Tîbî’nin hadisin hükmünü münafıklara hasretmeyi tercih etmesini, hadisin umumi ifadesini de göz önünde bulundurarak zahir manaya aykırı görür.⁴ Allah-u alem, doğrusu da budur.

Sevgili Peygamberimizin şu hadisi de dikkat çekicidir:

-Size namaz, oruç ve sadakadan daha üstün bir şey göstereyim mi?

¹ Tirmizi, İman, 14 (2631); Nesai, İman 20, Ahmed II. 200, 357, III. 215 Müslim, İman, 107-108.

² Hadisin geniş bir şerhi için bak; Dr. Sadık Kılıç, Kurana Göre Nifak s. 135-143, 155.

³ Tebrizi, Mişkat, III. 1402 (5044).

⁴ Ali el-Kari, Mirkad, VIII. 775. (5043).

- Evet ey Allah'ın Resulü, dediler.

-Arabulmak, barıştırmaktır. Çünkü aranın bozulması kökünden kazır. Saçı kazır demiyorum; dini kazır.”¹

Herhalde bu “dini kazımak” tabiri üzerinde iyi durmak gerekir. İşte bu, Allah korusun kötü ahlakın varabileceği son noktadır. İşte bu da konumuzun ana fikri veya özetidir.

Netice olarak diyebiliriz ki, güzel ahlakı elde etmek için tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb ile imanımızı korumaya ve kuvvetlendirmeye çalışmalı, imanımızı zayıflatacak ve bizi münafıklaştıracak, belki bütün bütün kalbimizi karartacak ve küfre düşürecek kötü ahlaktan da kaçınmalıyız. Bu kazanacağımız ve kaçınacağımız ahlakın neler olduğu ise, kitabımızın yazılış maksadının dışında olduğundan, onu müstakil yazılan ahlak kitaplarına havale ediyoruz.²

¹ Tirmizi, Kıyamet 56. Ebu Davud, Edeb, 50.

² Mesela Bkz. Cemal Nar, Semavî Sofra, Ahlak Bölümü.

İMAN SABIR VE CİHAT İLE KORUNUR

Yukarıda İslam'ı, müslümanları ve İslam yurdunu savunma, dini yaşama ve yaşatma adına aynı zamanda bir irşat ve tebliğ aracı olarak ibadetlerimizden biri olan cihadı kısaca anlatmıştık.¹ Burada tekrar “sabır ve cihad” derken maksadımız aynı bilgileri tekrarlamak değildir. Biz burada İslam adına çekilen eziyet ve işkencelere dayanma ve direnme adına içimizden ve dışımızdan gelen engelleri aşmak için sabır ve cihattan bahsedeceğiz.

Orada da ifade edildiği gibi mü'minin öncelikle Allah'ın rızasını amaçlayıp O'nun istediği ölçü ve biçimlerde ihlasla salih amel işleyerek imanın gereklerini istikamet üzere yaşadktan sonra yapacağı ikinci önemli iş, İslam'ı yaymak ve yaşatmak için kalbiyle, diliyle, kalemiyle, malıyla, makamıyla, hatta yeri gelirse kanıyla, canıyla ceht, çaba ve gayret sarfetmektir. Yani cihat. Kıyamete kadar baki olan ve izzetimizi, şerefimizi, hatta herşeyimizi ancak kendisiyle koruyabileceğimiz cihat...

Kendi yaşadığı güzelliklere evvela hikmet ve güzel öğüt, muhaliflerinin bile takdirini kazanan güzel bir ahlak ve erdemle davet etmek, yazılı veya sözlü tebliğ ve irşad, emr-i bil ma'ruf ve nehy'i anil münker'le cihad, İslam'ın

¹ Bu konuda geniş bir çalışma için bkz. Cemal Nar, Hak Batıl Mücadelesi.

müslümanlara yüklediği bir görevdir. Daha önce de gördüğümüz gibi cihad, tebliğ ve dinin ızharı için yapılır. Yoksa İslam kimseyi din için zorlamaz.

“İslam kılıç dinidir. Kılıç zoruyla yayılmıştır” diyen haltetmiştir. Kılıçla yapılan cihat, sözlü veya yazılı tebliğ ve irşad engellendiği zaman, o engeli kaldırmak için yapılır. Evet, zaman ve zemin gerektirdiğinde silahla savaş da cihat türlerinden biri olarak elbette yapılacaktır. Burada önemli olan amaçtır. Cihadı başka kavga ve savaşlardan ayıran da budur.

Ancak, insanı ve toplumu, onun örf ve adetlerini, alışa geldikleri inanç, fikir ve hayat tarzlarını değiştirmek, geleneklerinin aksine bir inanç ve davranışlara davet edip benimsetmek ve kabul ettirmek gerçekten kolay bir iş değildir. Buradaki zorluk sadece akıl, mantık ve ilimle halledilecek bir şey değildir. Her şey akıl, mantık ve bilimle halledilseydi, işler bir hayli kolaylaşırdı. Ama insanlar, duygu yüklü, taklit etmeye meyyal, ülfete zebun, alışa geldiklerinden kolay kopamayan, atalarına körü körüne tabi olmayı öteden beri sürdüren varlıklardır.¹

İşte bu yüzden İslam’ı yaşayıp yaşatmak için tebliğ ve irşada başlayan bir mümin, her türlü sıkıntılara, acılara, ızdıraplara, belalara, musibetlere, işkencelere katlanıp sabretmeyi göze alacaktır. Çünkü bu görev yapılırken bütün bu sayılanlar az veya çok muhakkak olacaktır, yaşanacaktır. Rabbimiz bu yüzden “Asr” suresinde hüsrandan kurtulan insanları sayarken buna işaret etmektedir:

“Andolsun asra, muhakkak ki insan kati bir ziyan ve hüsrandır. Ancak iman edenler ve güzel amel ve hareketlerde bulunanlar, bir de birbirine hakkı tavsiye, sabrı tavsiye edenler böyle değil.”²

Evet, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı da tavsiye etmek durumundadırlar. “Çünkü zamanın

¹ Bakara, 170; Maide, 104; Araf, 28-70; Yunus, 78; Şuara, 74; Lokman, 21.

² Asr, 1-3.

acaibliği, dünyanın iğfali, nefislerin temayülüatı, hüsrana gidenlerin çokluğu karşısında hayır yapmak, hak söylemek, hak yolunda gitmek bir çok acılar çekmeğe, zorluklara katlanmağa, mücadele etmeğe, butlan, iflas geçitlerini atlamağa, bunlar da sabra mütevakkıftır. Onun için Lokman Suresinde: “Ey oğulum! Namaz kıl, maruf (iyi) olanı emredip fenalığı önle, başına gelene sabret; doğrusu bunlar, azmedilmeğe değer işlerdir.”¹ diye musibetlere sabır tavsiye edilerek onun azme mütevakkıf büyük işlerden olduğu anlaşılmıştı. Malumdur ki sabır, nefsin iyi bir iş yapmak veya fenalıklardan kaçınmak için acıya, meşakkate tahammül kuvvetidir.”²

Kuran’ı okuyan bir insan görür ki, bütün peygamberler hakkı tebliğ etmek için acılara, işkencelere maruz kalmışlar ve bunlara sabredip Allah için katlanmışlardır. Ulu’l azim peygamberlerden işte Hz. Nuh, işte Hz. İbrahim, işte Hz. Musa ve Hz. İsa, işte Kur’an’da adı geçen bütün enbiya (a.s.). Zaman zaman Hz. Muhammed (a.s.) ve ashabına bunların kıssaları okunarak, kafirler ve münafıklardan gelen her türlü eziyet ve işkencelere sabırdan başka çarenin olmayıp, bütün bunların alışıla gelen ve bir nevi olağan işler olduğu bildirilip teselli edilmektedir. Nitekim bu ayetlerden birinde Rabbimiz:

“Ey Muhammed! Onların söylediklerinin seni üzeceğini elbette biliyoruz; doğrusu onlar seni yalancı saymıyorlar, fakat zalimler Allah’ın ayetlerini bile bile inkar ediyorlar. Senden önce nice peygamberler yalanlandı ve kendilerine yardımımız gelene kadar yalanlamalarına ve sıkıştırmalara katlandılar. Allah’ın sözlerini değiştirebilecek yoktur. And olsun ki, peygamberlerin haberi sana geldi.”³

Hatta bu hususta, bela ve sıkıntılara katlanmanın muhakkak olduğunu ve bunun ne büyük derecelerde olacağını ifade bakımından şu ayet çok ibrete şayandır:

¹ Lokman, 17.

² Elmalılı, age. IX. 6080.

³ En’am, 33-34.

“Sizden önce gelenlerin durumu sizin başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi zannettiniz? Peygamber ve onunla beraber müminler “Allah’ın yardımı ne zaman?” diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı; iyi bilin ki Allahın yardımı şüphesiz yakındır.”¹

Görüyoruz ki, içinde yaşadığı topluma, onların inanç, ibadet ve hayat tarzlarına, yaşama biçimlerine taban tabana zıt bir dinle geldiği zaman Hz. Muhammed (a.s) de, aynı tepkilere, hatta daha da fazlasıyla ve büyüğüyle maruz kalıyordu. Zira, en son ve evrensel, en olgun bir din ve bir düzenle geliyordu ve tepkinin de o oranda büyük oluşu tabii idi. Nitekim öyle olduğunu da tarihî kaynaklarda açıkça görüyoruz. Hatta bu acı gerçeği bizzat kendisi şöyle belirtiyordu:

“Allah yolunda hiç kimseye, bana yapılan eziyet yapılmamış ve hiç kimse benim kadar baskıya maruz kalmamıştır. Öyle bir otuz gün ve gece geçirdim ki, ne benim, ne de yanımda bulunan Bilal’in (ra) yiyecek bir şeyimiz yoktu. Bilal’in yalnız omuzlarını örten bir gömleği mevcuttu.”²

Hz. Muhammed (sav), görev aldığı anda koca bir dünyada tek başınaydı. Aynı zamanda koca bir dünyaya karşı da tek başınaydı. Aile ve akrabalarına bile İslam’ı anlatmak çok zor ve sorunlu olmuştu. Sonra yıllar içinde parmakla sayılacak kadar bir cemaat ona inandı. İnsanları İslam’a davet ettikçe kendisi ve ashabı sırayla ve gittikçe artan, büyüyen, ağırlaşan ve dayanılmazlaşan bir tepkiyle karşılaşıyorlardı.

Kurulu düzenin çıkar çarklarını kendilerine göre ayarlayan ve mevcut düzenden menfaatlanan toplumun önde gelenleri, idareci, asker ve bürokratları, zengin ve seçkin elit ve sosyeteleri, yani bu düzenin devam etmesini isteyen muhafazakarları, duygularına hitap ettikleri cahil halkı da aldatarak yanlarına çekmişler ve azdan çoğa, basitten karmaya

¹ Bakara, 214.

² Y. Kandehlevi, H. Sahabe ter. 1/261.

doğru aşama aşama giden yoğun bir tepki, baskı ve sindirme girişimlerine başlamışlardı.

1-Önce görmezden geldiler, boş verdiler, önemsemediler, güldüler ve geçtiler. Akıl ve mantığın değil, gurur ve kibirin işiydi bunlar.

2-Baktılar hareket devam ediyor, bu sefer kınadılar, alay ve istihza ettiler, giderek hakaret ettiler. Kamu oyu baskısını denediler yani.

3-Bunlar da netice vermeyince, Ebu Talib’e şikayet edip tehdit ettiler, korkutmak istediler. Korkutma, çoğu zaman iyi netice verici bir müeyyide olmuştur davasında samimi olmayanlara.

4-İşin ciddi olduğunu anlayınca, okşama, takdir, yağcılık gibi insan gururunun hoşuna giden yönlerinden hareketle vazgeçirebilmek için riyaset, makam, mal ve kadın gibi cazip teklifler ortaya atıldılar. Korku ve takdir duygularıyla insan dengesini bozarak davadan caydırma girişiminde bulundular.

5- Çıkarlarını koruma adına sorunu kavga yerine iyilikle halletmek için inançlarından ödün verdiler ve ödün istediler. Bir ay veya bir sene yeni dine, bir o kadar da eski dine ibadet etmekle uzlaşma aradılar. Kendileri Allah’ı tanıma, Peygamber Efendimizin de (sav) kendilerinin ilahlarını tanıma uzlaşmasını istediler. Dava sahipleri için en kritik, en kaygan, en tehlikeli aşamalardı bunlar.

6-Baktılar ki bunlar da faydasız, fiilî karşı koymaya başlayıp küfürle beraber cebir ve şiddet de kullanarak hapsettiler, çok çeşitli eziyet ve işkenceler yaptılar. Aczin iyice açığa çıkışıydı bunlar.

7-Yine olmayınca, hepsini birden ya ıslah, yada yok olma ile baş başa bırakmak için “iktisadi, siyasi, içtimai boykot ve abluka” altına alarak “ambargo” koydular. Yıldızların döküldüğü ve gerçeklerin açıkça görüldüğü dönemler gelmiştir artık.

8-Nihayet, hiçbir tedbirin onları davalarından döndüremeyeceğini anlayınca, kesin kararlarını vererek suikast ile öldürmeye karar verdiler. Putlar teker teker kırılacaktır artık. Put kırma mevsimi gelmiştir demektir.

Bu noktada yeni bir hayat, yeni bir dünyaya açılmak ihsan edildi; kutlu, hicret ile evlerini, barklarını, icabında ailelerini, mallarını, mülklerini, akrabalarını, doğup büyüdüğü vatanlarını Allah için terk edip gittiler, ne getireceği bilinmez, meçhul bir hayata. Ama Allah Teala'nın daha güzel günlere vadi kefaletiyle... Hicret, zaferlerin mukaddimesidir.

Bu günün ve her zamanın mümini, imanı oranında bütün bu merhalelerden geçmeyi peşinen göze alabilmelidir ki zafere erebilsin, devlet nimetini bulabilsin. İnsanın kendini aşması, kendini Allah Teala adına değiştirmesidir bu. Evet, müminin kendini ve toplumu değiştirebilmesi için önündeki başta nefis olmak üzere, ana baba, evlat kardeş, karı koca, kavim kabile, mal mülk, sanat ticaret, iş aş, ev bark gibi içte bütün hırsları, hevesleri, dürtüleri ve şehvetleriyle nefis, dışta bütün cazibe, destek ve köstekleriyle dünya engellerini aşması, Allah'ı, Resulullahı ve İslam yolunda cihadı şu sayılanlardan daha üstün ve aziz tutup sevmesi ve bu uğurda gerekenleri yapması lazımdır ki zafere erdirilsin.¹ Değilse bu, nefis ve dünyayı Allah teala ve Resulullah'a tercih demektir ki bu bir fiskıdır. Fasıklar ise hidayete erdirilmez.² Sünnetullah, yani Allah teala'nın evrene koyduğu yasalar budur. Allah teala asla adetini, kanununu değiştirmez.

Bütün bunlar düşünüldüğü zaman kabul etmek gerekir ki, müslüman olmak çok ciddi bir iştir ve bilinçli bir tercih gerektirir. Babadan oğula miras gibi geçen İslam inancı genellikle bu cihat için yetmez. Bunun için müslümanın bizzat kendisi, kendi emek ve çabasıyla İslam'ı tanımalı ve muhteşem

¹ “Hak Batıl Mücadelesi” kitabımızda zafer şartlarını incelemiştik.

² Tevbe; 24.

güzelliklerinin farkına varmalıdır. Bu emek ve çaba, bu içtihat, bu farkına varma, sonuçta sevgi doğuracaktır. Hiç  phesiz bilgi sevgiyi, sevgi itaat ve fedakarlığı getirir.

İşte bu ciddi i ve bilinçli tercihte başarı Allah'ı ve Resulullahı bilmeye bağlıdır. Bilginin gücü gerçekten büyüktür. Bilen, takdir eder ve sever. Seven de sevdiği uğrunda her şeyi feda etmekten asla ekinmez. İmanın tadını tatmış, değerini anlamış bu insanlar, mallarını ve canlarını seve seve İslam davası için feda ederler ve bu uğurda her türlü ilelere, fedakarlıklara, eziyet ve işkencelere ivazsız garazsız, asla minnet etmeden, başa kakmadan katlanır ve yalnızca Allah teala'ya itimat ve tevekkül ederek sadece O'ndan mükafat beklerler. Hatta bazı ileri derecede irfan sahibi olanlar mükafat bile beklemez, sadece kulluğa kabul  gözlerler. Onlar nazarında kulluktan yüce bir makam yoktur.

Bu gerçeği Efendimiz bir hadisinde şöyle belirtmektedir:

“Kimde şu üç haslet, bulunursa imanın tatlılığını tadmıştır: Allah ve Resulullah, evet bu ikisi kendisine, bu ikisinin dışındaki başka herşeyden daha sevgili olmak; bir kimseyi başka bir sebepten değil, yalnızca Allah için sevmek; Allah onu küfürden kurtardıktan sonra tekrar küfre düşmekten, diri diri ateşe atılacakmışasına hoşlanmamak.”¹

İte imanın kadir ve kıymetini bilmede, değerini takdir etmede  l , bu hadisi şerifteki hususlardır. Gerçekten Allah ve Resulünü seven, sevdiklerini sırf onun için seven, ateşe de atılsa, dininden dönmez. Biz buna, Peygamberimizden önce, onun zamanında ve vefatından sonra olmak üzere üç misal vereceğiz.

Birinci misalimiz, Buruc suresi'nde anlatılmakta olan Ashab-ı Uhdu olayıdır. Olay Kur'an'da şöyle bildirilmektedir:

“Hazırladıkları hendekleri, tutuşturulmuş ateşe doldurarak onun çevresinde oturup müminlere dinlerinden

¹ Buhari. Tecrid I. 32. Müslim şerhi, I. 260.

dönmeleri için yaptıkları işkenceleri seyredenlerin canı çıksın!...

Bu inkarcıların müminlere kızmaları, onların sadece göklerin ve yerin hükümrânlığı kendisinin bulunan ve övülmeğe layık ve güçlü olan Allah’a inanmış olmalarındandır. Allah her şeye şahittir. Ama mümin erkek ve kadınlara işkence ederek onları dinlerinden çevirmeğe uğraşanlar, eğer tevbe etmezlerse onlara cehennem azabı vardır. Yakıcı azap da onlaradır. Şüphesiz inanıp yararlı amel işleyenlere, onlara, içlerinden imraklar akan cennetler vardır. Bu büyük kurtuluştur.”¹

Olay, Kur’an kıssalarındaki temel özelliklerinden biri olarak, yer ve zaman belirtmeden kısaca böyle anlatılmaktadır; alçak kafirler, sokaklara hendekler kazıp içini ateşle doldurmuşlar ve imanından dönmeyen Müslümanları diri diri içine atıp cayır cayır yakmakta ve bu insanlık dışı iğrenç zulmü, tahtlarına kurulmuş zevkle seyretmekte. Tarihin her devrinde olan ve ileride de olması kuvvetle muhtemel bulunan bir olaydır bu. Bu açıdan bakıldığında tarih ve yer belirtmeye gerçekten gerek yok.

Peki suçları nedir bu insanların?

Hiç...!

Evet, bize göre hiç. Ama onlara göre ise suçların en büyüğü. Yani Müslüman olmaları... Evet şairin dediği gibi:

Müslümanlıkları biçarelerin öyle büyük
Bir cinayet ki, cezalar ona nisbetle küçük...!²

Ancak tefsirlere baktığımızda, müfessirlerin ashab-ı uhdu hakkında pek çok sözler ve hikayeler anlattıklarını görüyoruz. Anlaşılan bu hikayeleri Kureyş de biliyordu ki, Rabbimiz Hz. Peygamber ve Müslümanları sabır ve

¹ Buruc: 4-11.

² M. Akif, Safahat, s. 198.

tahammüle çağırırken, Müslümanlara eziyet ve işkence eden kafirleri de tehdit ediyordu.¹

Bu bâbda hadisçilerin en fazla tercih ettikleri rivayet, Müslim, Tirmizi, Nesei, Ahmed ve daha bazılarının Süheyb'den Hz. Peygambere merfuan tahrir ettikleri şu hadistir:

“Sizden evvelkiler içinde bir padişah ve onun bir kahini vardı. Bu kahin ihtiyarlayınca padişaha:

-Ben ihtiyarladım, bana bir uşak gönder ki ona kahinlik öğreteyim, dedi.

Padişah da bir delikanlı gönderdi. Bunun yolu üzerinde bir rahip vardı. Delikanlı, bunun katında oturdu ve sözlerini dinledi, hoşuna gitti. Sonra kahine her gittiğinde rahibe uğrar ve onun yanında otururdu. Kahin yanına geldiğinde (geç kaldın diye) kahin delikanlıyı döverdi. Delikanlı bu halini rahibe söyleyince, rahib ona şöyle dedi:

-Kahinden korktuğunda. “Evde alıkoydular, ailenden korktuğunda da: “Kahin alıkoydu” de.

Durum böyle devam edip giderken, delikanlı günün birinde insanların yolunu kesen büyük bir hayvana rastladı ve bunun üzerine:

-Kahin mi yoksa rahibin mi efdal olduğunu işte bugün öğreneceğim, diyerek eline bir taş aldı ve;

-Allahım! Eğer rahibin işlerini, kahinin işlerinden fazla seviyorsan hayvanı öldür ki, insanlar geçsin, dedi ve taşını hayvana attı; öldürdü. Halk da yollarına devam etti.

Sonra delikanlı rahibin yanına geldi ve olayı ona söyledi.

Rahib ona:

-Yavrucuğum! Bugün sen benden efdalsin, senin şanın, gördüğüm dereceye ermiş, sen muhakkak yakında bir

¹ Elmalılı, age. VIII. 5691. Olayı anlatan tefsirlerden bir kısmını zikrelelim; Mecmau't Tefasir'de Beyzavi ve Hazin, VI. 483; Fahrî Razi, XXXI. 118; Sabuni, Muhtasarı Tefsir-i İbn Kesir, III. 623; Kurtubi, XIX. 287.

belaya uğrayacaksın. Eğer başına bela gelirse, benim bulunduğum yeri söyleme, dedi.

Delikanlı, körleri ve (abraşları) ala getirenleri kurtarır, insanların diğer hastalıklarını tedavi ederdi. Padişahın meclis arkadaşlarından o günlerde kör olan birisi bunu işitti; bir çok hediye ile delikanlının yanına gitti ve:

-Eğer beni hastalığımдан iyi edersen bu hediyeleri sana veririm, dedi. Delikanlı da;

-Ben kimseye şifa veremem. Ancak Allah teala şifa verir. Allah tealaya iman edersen Ben de Allah’a dua ederim, o da sana şifa verir, dedi.

Bunun üzerine bu adam, Allah’a iman etti. Allah teala da ona şifa verdi. Sonra bu adam padişahın yanına geldi ve evvelce oturduğu gibi onunla oturdu. Padişah,

-Gözünü sana kim iade etti? diye sordu. O da:

-Rabbim iade etti, diye cevap verdi. Padişah:

-Senin benden başka rabbim mi var? dedi. O adam:

-Benim de Rabbim senin de Rabbim Allah’tır, dedi.

Bunun üzerine padişah o adamı yakaladı ve durmadan ona işkence etti. Nihayet bu adam, delikanlının yerini söyledi. Delikanlı getirildi.

Padişah ona:

-Oğlum! Demek senin sihrin körleri ve alatenlileri iyi edecek dereceye geldi; şu ve şu işleri yapıyorsun, dedi.

Delikanlı:

-Ben kimseye şifa veremem; ancak Allah teala verir, dedi.

Bunun üzerine Padişah onu tuttu ve devamlı surette işkence etti. Nihayet delikanlı, rahibin yerini söyledi.

Hemen rahib getirildi ve “dininden dön” denildi; lakin dinlemedi. Bunun üzerine padişah testere istedi ve onu rahibin başının tam orta yerine koyarak onu ikiye ayırdı. Her parçası bir yana düştü.

Sonra padişahın meclis arkadaşı getirildi ve ona da “dininden dön” denildi, lakin dinlemedi. Bunun üzerine

padişah onun da tepesine testere koyarak “dininden dön,” diye söylendi, fakat o dinlemedi. Onun da başını ikiye ayırdılar.

Padişah delikanlıyı kendi ashabından bir cemaate teslim etti ve onlara şöyle dedi:

-Bunu filan dağa götürünüz ve oraya çıkarınız, dağın tepesine vardığınızda dininden dönerse ne âlâ, dönmezse dağın tepesinden atınız!

Bunun üzerine onu götürdüler ve dağa çıkardılar.

Delikanlı:

-Allahım! Bunların hakkından gel, dedi.

Bunun üzerine dağ sarsıldı, onlar da yuvarlandılar.

Delikanlı yürüyerek padişahın yanına geldi. Padişah ona:

-Arkadaşların ne oldu? dedi. Delikanlı:

-Allah beni onlardan kurtardı, dedi.

Bunun üzerine padişah delikanlıyı kendi ashabından diğer bir cemaate teslim etti ve:

-Bunu (Korkur) denilen gemiye koyup denizin ortasına götürünüz, dininden dönerse ne âlâ; dönmezse denize atınız, dedi.

Hemen delikanlıyı gemiye götürdüler, delikanlı:

-Allahım! Bunların haklarından gel, bunları benden defet, dedi.

Bunun üzerine gemi onlarla beraber devrildi; onlar da boğuldular. Delikanlı yürüyerek padişahın yanına geldi. Padişah ona:

-Arkadaşların ne yaptı? dedi. Delikanlı:

-Beni, Allah teala onlardan kurtardı, dedi ve şunu ilave etti. Benim emredeceğim işi yapmadıkça sen beni öldüremezsin.

Padişah:

-Nedir o? dedi.

Delikanlı şöyle dedi:

-Ahaliyi geniş bir meydana topla. Beni de bir hurma köküne bağla. Sonra okdanlığımdan bir ok al, onu yayın tam

ortasına yerleştir. Sonra, “delikanlının Rabbi olan Allah’ın adı ile” de ve oku at! Eğer bunu yaparsan beni öldürürsün, dedi.

Bunun üzerine padişah, halkı düz bir meydana topladı. Delikanlıyı hurma kütüğüne bağladı. Sonra delikanlının ok kabından bir ok aldı. Oku yayın ortasına koydu. “Delikanlının Rabbi olan Allah’ın ismiyle” dedi ve oku attı. Ok, delikanlının şakağına rastladı. Delikanlı elini şakağına koydu ve öldü.

Bunun üzerine ahali:

-Delikanlının Rabbine iman ettik” dediler.

Sonra padişah çağrıldı. Ona:

-Korktuğun şeyi gördün mü? Vallahi korktuğun başına geldi, ahali iman etti, dediler.

Bunun üzerine sokak başlarına hendekler açılmasını emretti, hendekler alevlerle dolu idi. Padişah:

-Yeni dinden dönmeyen kimseleri zorla ateşe atın, yahut onları ateşe girmeye zorlayın, dedi. Bu işler yapıldı. Nihayet elinde bir çocukla bir kadın geldi. Lakin biraz duraksadı. Sabi ona:

-Anneciğim, dişini sık, sabret, zira sen hak üzereisin, dedi.¹

Mesleğimiz icabı çocuklar ve gençlerle daha yakından ilgilendiğimiz ve bu asırda imansızlık cehenneminde nasıl yakılmak istendiklerini, hatta şu anda fiilen cayır cayır ateşlerde yakıldıklarını görüp kahrolduğumuz için,² şu anlatacağımız olayın bir sahnesi bizi daha çok duygulandırır:

“Ashab-ı uhduť, fetret zamanında yaşayan bir kavim idi. İnsanların fitne ve fesat içine düşüp gurup gurup ayrıldıklarını ve her gurubun kendini haklı bulup görüşleriyle sevindiklerini görünce, تنها bir kasabaya çekilip ayrıldılar ve Allah için ihlasla dini yaşayıp ibadete koyuldular. Onlar böyle yaşayıp giderlerken, zorbalardan bir zorba onlardan haberdar olup durumlarını araştırdı ve askerlerini gönderip onları

¹ Riyaz’us Salihin, I. 56-63.

² Bir iki örnek için bak. Cemal Nar, Anılar ve İbretler s. 46, 155.

getirtti. Bu zorba kral, Müslümanlara dinlerini terk ederek kendilerinin taptikları putlarına tapmalarını emretti. Ancak, müminlerin hepsi de bundan kaçındı ve;

-Ancak tek olan ve ortağı bulunmayan Allah’a ibadet ederiz, dediler.

Kral onlara:

-Eğer siz, benim taptiğim tanrılara ibadet etmezseniz, sizi muhakkak ki katlederim, dedi. Onlar yine kaçındılar.

O zaman kral, içi ateş dolu hendekler kazdırdı ve Müslümanları bu hendeklerin başına getirerek,

-Ya bu ateşi veya bizim dinimizi, ikisinden birini seçiniz, dedi. Müminler ateşi kastederek:

-Bu bize daha hoştur, dediler.

Tabi kadınları ve çocukları da vardı. Çocuklar, ateşi ve içinde yanan kadınlı erkekli insanları görünce korktular ve gerisin geriye dönüp kaçmak istediler. O zaman babaları, şefkat ve merhametle önlerine geçip şöyle nasihat ettiler;

-Bugünden sonra artık size hiç ateş yok, girin ve yanın yavrularım!...

Bunun üzerine çocuklar ateşe atıldılar ve yandılar. Ancak ateşin harareti vücutlarına dokunmadan, yani hiçbir acı çekmeden Allah onların ruhlarını kabzediyor ve cennete ulaştırıyordu.

Ama, birden bir şey oluyor, ateşler yerlerinden kükreyerek çıkıyor, yükseliyor ve bütün zorba zalimleri kuşatarak yakıyordu Allah’ın emriyle. İşte Allah’ın Buruc suresinde anlattığı budur.”¹

Hız. İbrahim’e, Allah’ın emriyle “soğuk ve selamet olan” ateş² ashab-ı uhud’a da zararsız oluyor ve onların ruhlarını cennete ulaştırıyordu. Ancak, şu baştan başa idrak, şuur, basiret ve feraset dolu olan babaların, bu çağın da çok ihtiyaç duyduğu babaların, evlatlarına söyledikleri hala

¹ M. A. Sabuni, Muhtasar-u Tefsir-i İbn-i Kesir, III. 625.

² Enbiya, 69.

kulaklarımızı cınlatır ve çocukların da aynı idrak ve basiretle o güzelim emre itaatleri yüreğimizi hoplatır...

O imanla ya Rabbi, tadı ta yüreklerde ve zerre zerre tüm vücutlarda hissedilen, tabiri caizde iliklere işleyen o imanla nasiplendir insanlığı ya Rab!...

Ateşle azab ve işkence edilip yakılmasına rağmen dinden dönmemeye ikinci misalimiz Hz. Habbab bin Eret ve Hz. Zübeyr bin Avvam'dan olacaktır.

Şabi anlatıyor: Habbab bin el-Eret (ra) Hz. Ömer bin Hattab (r.a) ın huzuruna girdi. Hz. Ömer (ra) onu kendi yerine oturttu ve:

-Yeryüzünde bu yere bir adam hariç bundan başka hiç kimse layık değildir, dedi.

Habbab ona,

-Kimdir o, ey emirül müminin? dedi.

Hab. Ömer:

-Bilal, dedi.

Habbab:

-Bilal benden daha layık değil, çünkü müşrikler içinde müşriklerin beni yakalayıp bir ateş yakarak onun içine attıklarını hatırlarım. Sonra bir adam ayağını göğsüme dayadı. Yalnız sırtım toprağa temas ediyordu.

Habbab (r.a) o korkunç günleri hatırlamıştı... Ümmü Enmar'ın azatlı kölesi idi. Demirciydi. İyi kılıç yapardı. İslam'a girenlerin onaltıncısı idi.¹ Ümmü Enmar onun Müslüman olduğunu haber alınca kızmış, köpürmüştü. Mekke'de ezilmişlerdendi, zayıflardandı. Maalesef koruması gerekenler bizzat emrederdi de kendisini bir direğe sıkı sıkı bağlarlar, kıpırdayamaz hale getirirler ve sonra kılıç yapmak için ocakta kızdırıp nallandırdıkları demirleri başının üstüne koyar, dağlardı. Ateşin acıları, bıçaklar gibi beynini parçalar, o tarifi dile gelmez müthiş acılardan ancak

¹ Tecrid-i Sahih, 4/355.

bayılmakla kurtulurdu. Allah bilir kaç kere tekrarlanmıştı bu işkenceler...

Hele Hz. Ömer'in makamında hatırladığı ve sırtını açıp yanıklar ve oyuklarla hatırasını hala canlı tuttuğu şu olay var ya, ah şu olay ne müthişti. Hz. Ömer sırtındaki yanıklardan oluşan oyuklara acı acı bakıyor ve;

-Bugünkü gibisini görmemiştim, diyordu.

Evet, o gün, o müthiş gün, kendisini yine yakalamışlar ve önünde bir ateş yakmışlardı, zaten onun yanında daima ateş olurdu. Çünkü demirci idi. Ama o gün bambaşka bir ateş yakmışlar ve kendisini tutup zorla sırt üstü o köze dönuşen ateşe yatırmışlardı. Göğsüne ayaklarıyla bastırdıklarından kalkmak şöyle dursun kıpırdayamıyordu bile. Kulağına yanan kendi etinin cızırtıları geliyordu, burnuna ise kebab olan etinin ve yağının kokuları. Acı içinde kıvranırken, tepesinde zevkle kahkaha atan müşriklerden başkasını göremiyor ve yalnızca Allah'a yalvarıyor, O'ndan kurtuluş bekliyordu. Nihayet yağları közleri soğuk kömür edip söndürüyordu da onu öyle bırakıyorlardı. Sırtını delen közler, oyuk oyuk iz bırakmıştı. Hz. Ömer'i dehşete düşüren işte sırttaki bu oyuklardı.

Sonra, öğle sıcağında Ramda'ya götürürlerdi onu. Yatırırlar ve sırtını, burnunu kızgın taşlara ve kumlara sürterlerdi.

Birgün, bitmez tükenmez bu işkenceler canına tak demişti de, şikayet için Resulullah'a gitmişti. Sevgili Resulullah (a.s) Kabe'nin gölgesinde kaftanını yastık yaparak ona yaslanıp dinlenirken yanına geldi. bekledi istirahatını bozmamak için. Uyanınca:

-Ya Resulellah!... Çektiğimiz şu işkencelerden kurtulmamız için Allah'a dua etmez misiniz? dedi.

Peygamber efendimiz hemen doğrulup oturdular. Yüzleri acı içinde gerildi. Kızarmıştı. Belli ki üzölmüşlerdi. Canları sıkılmıştı bu isteğe. Müşriklerin ateşinden daha ağır bir ateş şimdi kalbini yakıyordu Habbab'ın. Resulullah'ı üzmenin dayanılmaz ateşi kavuruyordu içini!...

Evet, O dua eder de Rabbimiz kabul etmez miydi? Şüphe mi vardı bunda? Ama alemlere rahmet olarak gelmişti O. İstiyordu ki, o işkenceciler de küfür ve şirk ateşinden kurtulsunlar, mümin olsunlar da cennetlere dolsunlar. Onlar olmasa bile, onlardan gelen nesiller muhakkak Allah’a kul olacaklardı. Hem, ileride birer İslam’ın kılıcı olacak olan Hz. Halidler, Hz. İklimeler, Hz. Ebu Süfyanlar, Hz. Ömerler, diğer Allah’ın arslanları şimdilik karşı saftaydılar. Biraz sabır, biraz dişi sıkma, dayanma, direnme ve katlanma gerekmez miydi o güzel netice için?

Habbab hatasını anlamıştı, mahcuptu. Ama, dikkat kesilmişti. Çünkü gül dudaklar açılmıştı. Bir şeyler diyecekti:

-Ashabım sabredin! Sizden önceki ümmetler içinde öyle kimseler vardı ki, demir taraklarla bütün derileri ve etleri kemiklerinden ayrılıp taranırdı da bu işkence, yine onu, dininden döndürmezdi. Yine niceleri vardı ki, testere ile tepesinden ikiye biçilirdi de bu işkence onu dininden döndürmezdi. Sonunda Allah elbette bu dini tamamlayacak ve üstün kılacaktır. O kadar ki, hayvanına binip San’a’dan Hadramevt’e kadar tek başına giden bir yolcu, Allah’tan başkasından korkmayacak, koyunları hakkında da kurt saldırmamasından başka bir korku duymayacaktır. Fakat, sizler acele ediyorsunuz!”¹

Sekiz yaşında Müslüman olan Hz. Zübeyr bin Avvam (r.a) da, amcası tarafından hasıra sarılarak ateşlenir, dumana boğulurdu ve,

-Eski dinine dön, diye sürekli baskı yapılırdı. O ise;

-Asla dönmeyeceğim, derdi. Hatta hasıra sarılır, ateşe verilir ve tepelerden yuvarlanırdı...²

¹ Hilve, I. 144; İbn Sa’d, Buhari, Ebu Davud, Nesai, Ayni, VII. 558; Hakim, Müstedrek, III. 383 den naklen Y. Kandehelevi, age. I. 287; M. Asım Köksal, Hz. Muhammed ve İslamiyet, Mekke Devri, s. 171.

² Yusuf Kandehelevi, age. I. 283.

Üçüncü ateşte işkence misaline de hemen Peygamberimizin vefatından sonra sayılan bir olayla vermek isteriz:

“Hz. Ömer b. Hattap (r.a.) bir orduyla Bizans’a müteveccihen yola çıkmıştı. Aralarında Peygamberimizin ashabından Abdullah b. Huzafe de vardı. Rumlar bunu esir ettiler. Krallarına götürdüler ve:

-Bu, Muhammed’in ashabındandır, dediler. Kral, Abdullah’a:

-Hristiyan olur musun? Seni mülk ve saltanatıma ortak yapayım, dedi. Abdullah bu teklife:

-Efendimiz Muhammed’in (a.s) dininden bir an bile dönmeme karşılık senin ve bütün Arapların sahip olduğunu versen, yine dönmem, diye cevap verdi. Kral:

-O halde seni öldüreceğim! diye cevap verdi. Abdullah:

-Buna gücünüz yeter, dedi.

Kralın emriyle çarمیha gerildi. Kral okçulara, korkutmak için ellerinin ve ayaklarının yakınlarına ok atmalarını, ama onu öldürmemelerini söyledi. Aynı zamanda devamlı Hristiyanlığı telkin ediyor, fakat o, bu telkinlere itibar etmiyordu. Sonra kral emretti. Abdullah çarمیhtan indirildi. Kral bir kazan getirtti. İçerisine su doldurulup kaynatılan o koca askerî kazana atılmak üzere iki Müslüman esir çağırdı. Önce birisinin kazana atılmasını emretti. Onlardan birisini kaynayan suya attılar. Kral, yine Abdullah (r.a)’a Hristiyanlık telkininde bulunuyor, lakin o, aynı şekilde bu telkinlere aldırış etmiyordu.

Nihayet kral, kaynayan suya Abdullah (r.a)’ın atılmasını emretti.

Abdullah (r.a) kazanın başına getirilince ağladı.

Kral, Abdullah (r.a)’ın korktuğunu zannederek:

-Bırakın onu, ağladı, dedi. Hristiyanlık teklifini tekrarladı. Abdullah (r.a)’ın kabul etmediğini görünce:

-O halde niçin ağladın? diye sordu. Abdullah (r.a) şu cevabı verdi:

-Kendi kendime: Şu anda bu kazana atılıp gideceksin, dedim. İstedim ki, vücudumdaki kılların sayısınca canım olsa da Allah yolunda böyle kazana atılsa. İşte beni ağlatan da budur.

Bunun üzerine Kral ona;

-Başımdan öper misin? Seni serbest bırakacağım, dedi.

Bu davranış o zaman bir saygı alametiydi.

Abdullah (r.a) Kral'a:

-Bütün Müslüman esirleri serbest bıraktığın takdirde, başından öperim, dedi. Kral da:

-Tamam, kabul dedi.

O zaman Abdullah b. Huzafe (r.a) kendi kendine:

-Bu Allah'ın düşmanlarından biridir. Başını bütün Müslüman esirleri serbest bırakması için öptüğümünden dolayı üzülmiyorum, deyip ona yaklaştı ve başını öptü. O da esirleri kendisine verdi. Esirleri alan Abdullah İslam ordularına katılmak üzere yola çıktı.

Bu arada macera İslam ordusunda da duyulmuştu. Hz. Ömer (r.a) Abdullah'ın başından geçenleri duyunca:

-Abdullah b. Huzafenin başından öpmek her Müslümana bir vazifedir. İşte önce ben öpüyorum deyip kalktı ve onun başından öptü.”¹

Tarih içinde o günlerden bugüne kadar kaç milyon Müslüman, bazen Endülüste, bazen Avrupa da, bazen de Anadolu da, kafirlerin daha çok acı çekmeleri için hem de hafifçe sönmüş ve köz haline gelmiş ateşlerin üstünde kızararak can vermiş, ama dinlerinden dönmemişlerdir.²

¹ Kenz'ül Ummal, VII. 62; el-İsabe, II. 297; Beyhaki ve İbn Asakir'den naklen Yusuf Kandehlevi, age. I. 296.

² Biz bu satırları yazarken Bosna-Hersek faciası ve Azerbaycan'da Ermeni katliamı olmamıştı. Ne yazık ki bu katliamlar, bir kere daha imanımızı artırdı, kafiye hıncımızı biletti. Evet, Müslümanlar yakılarak, yıkılarak, aç bırakılarak, ırzına, namusuna tecavüz edilerek katledilirken BM, NATO vb. Küfrün kontrolündeki kuruluşlar oturup seyretmiş, hatta gizli-açık destek vermişlerdir. Yazık ki İslam

Son asırda Anadolu'muzun büyük mütefekkir, mazlum ve garip şairi M. Akif, işlenen cinayetleri şöyle dile getirir:

İlahi, altı yüz bin Müslüman birden boğazlandı...
Yanan can, yırtılan ismet, akan seller bütün kandı!
Ne masum ihtiyarlar süngüler altında kıvrandı!
Ne bikes hanumanlar işte, yangın verdiler yandı!
Şu küllenmiş yığınlar hep birer insan, birer candı!

* * *

Gitme ey yolcu, beraber oturup ağlaşalım:
Elemim bir yüreğin kârı değil, paylaşalım!
Ne yapıp ye'simi kahreyleyeyim bilmem ki?
Öyle dehşetli muhitimde dönen matem ki!...
Ah! Karşımda vatan namına bir kabristan
Yatıyor şimdi... Nasıl yerlere geçmez insan?
Şu mezarlıklar ki uzanmış gidiyor, ey yolcu,
Nereden başladı yükselmeye, bak nerede ucu!
Bu ne hicran-i müebbed, bu ne hüsrân-ı mübin...
Ezilir rûh-i sema, parçalanır kalb-i zemin!
Azıcık kurcala toprakları seyret ne çıkar:
Dipçik altında ezilmiş parçalanmış kafalar,
Bereden reng-i hüviyetleri uçmuş yüzler!
Kim bilir hangi şenaatle oyulmuş gözler

dünyasının devlet başkanlarından da gereken tepki gelmemiştir. Kafirler çok açık bir şekilde şunu söylediler: “Avrupanın göbeğinde bir İslam devleti istemiyoruz.” Yani katliama sebep, onların Müslüman olmalarıydı. Devam eden din savaşıydı, haclı seferiydi. Ama bunu açıktan söylemiyorlardı. ABD başkanı Bush, Afganistan ve Irak savaşı öncesinde bunu açıktan söyledi ama şeytanları hemen devreye girerek “yanlışlık oldu, özür dilerim” dedirttiler. Aslında doğru söylemişti ama, şeytanlarına uydu ve özür diledi. Zira kültür emperyalizmi ile beynini yıkadıkları saf Müslümanlar, uyanmamalı idi. Çünkü işin içine din girerse, en zayıf imanlı bir Müslüman da, safını belirler ve kafirler karşısında İslam için savaşırdı.

“Medeniyet” denilen vahşete lanetler eder.
Nice yekpare kesilmiş de sırtmış dişler
Süngülenmiş, kanı donmuş, nice binlerce beden!
Nice başlar, nice kollar ki cüda cisminden
Beşiğinden alınıp parçalanan mahlukat!
Sonra, namusuna kurban edilen bunca hayat.
Bembeyaz saçları katranlara batmış dedeler!
Göğsü baltayla kırılmış memesiz valideler!
Teki binlerce kesik gövdeye aid kümeler
Saç, kulak, el, çene, parmak... Bütün enkaz-ı beşer.

Bakalım, yavrusu uğrar mı, deyip karnından
Canavarlar gibi şişlerde kızarmış nice can!
İşte bunlar o felaketzedelerdir ki, düşün,
Kurumuş ot gibi doğrandı bıçaklarla bütün!
Müslümanlıkları biçarelerin böyle büyük
Bir cinayet ki: cezalar ona nispetle küçük!
Ey, bu toprakta birer naş-ı perişan bırakıp
Yükselen mevkibi ervah, sakın arza bakıp
Sanmayın; şevk-i şehadetle çoşan bir kan var!
Bizde leşten daha hissiz, daha kokmuş can var!
Bakmayın, hem tükürün çehre-i murdarımıza,
Tükürün, belki biraz duygu gelir arımıza
Tükürün cebhe-i lakaydine şarkın, tükürün
Kuşkulansın, görelim gayreti halkın, tükürün
Tükürün onlara alkış dağıtan kahpelere!
Tükürün Ehl-i Salibin o hayasız yüzüne
Tükürün, onların asla güvenilmez sözüne!
Medeniyet denilen maskara mahluku görün:
Tükürün maskeli vicdanına asrın, tükürün!

Hele ilanı zamanında şu mel’un harbin
“Bize efkar-ı umumiyyesi lazım garbın;
O da Allah’ı bırakmakla olur” herzesini

Halka iman gibi telkin ile, dinin sesini
Susturun abtalın idrakine bol bol tükürün...¹

Tavsiye isteyen bir adama Peygamberimiz, bu gün de geçerli olmak üzere şöyle söyler:

-Parça parça kesilsen de, ateşe atılıp yakılsan da, Allah’a şirk koşma!²

“Bu gün de geçerli olmak üzere” dediğimiz boşuna değil. Bu gün de zindanlarda aç susuz ve soğuk hücrelerde işkence gören, etleri kerpetenlerle koparılan, üstlerinden sıcak su dökülen ve en mahrem yerlerine kablolar bağlanarak elektiriğe verilip yakılan, hatta kendilerinin veya yakınlarının iffet ve ırzına tecavüz edilen nice Müslümanlar vardır ki, imanlarından dönmüyorlar elhamdülillah.

Onlardan kimisi, kafirlerden özür dilemektense asılmayı tercih ediyor, “özür dile affedileceksin” diyenlere “Eğer Allah’ın kanunu ile mahkum edilmişsem ben hakkın hükmüne razıyım. Eğer batıl kanunlarla mahkum olmuşsam, ondan çok daha üstün bir düşünceye sahip olduğum için batıldan ve münafıklardan merhamet dilemem. Allah’a şükürler olsun ki, on beş sene cihad ettikten sonra bu mertebeye ulaştım.”³ diyor ve ipe gidiyor.

Kimisi de kendisini İslam’ın ahkamına ve iman hakikatlerine hizmetten dolayı suçlayanlara, zulüm mahkemesinde şöyle haykırıyordu:

-Hem eğer başımdaki saçların adedince başlarım bulunsa, her gün biri kesilse, hakikat-i kuraniyyeye feda olan bu başı zındıkaya ve küfr-ü mutlaka eğmem ve bu hizmet-i imaniye ve nuriyeden vazgeçmem ve geçemem!”⁴

¹ M. Akif Ersoy, Safahat s. 198 ve 193.

² Kurtubi, age. 19/293. Kenz’ül Ummal 16/40 hn: 43846 İbn Mace, Fi’ten 4094. Kenz’ül Ummal 19/93-95 hn: 44047-48-49-50...

³ Seyyid Kutub, Hayatı, Fikirleri, Eserleri, s. 104.

⁴ Bediüzzaman Said Nursi, Şualar s. 294.

Kaldı ki, mümin belanın rahman ve rahim olan Rabbü'l alemin'den gelen bir imtihan olduğunu, zahmetlerinin geçici, ama sabredilirse rahmetlerinin baki olduğunu bilir ve nefsi için bunu bir hayır görerek “inna lillah ve inna ilayhi raciun”¹ der ve sabreder.

Hem Allah, hiçbir zaman imtihan etmeden, korku, açlık, mallardan ve canlardan noksanlaştırma gibi sınavlardan geçirip denemeden² kullarına en büyük kurtuluş olan İslam gibi bir devleti de ihsan etmez. Bu Allah teala'nın değişmez yasalarındandır.

Rabbimiz şöyle buyurmaktadır:

“Elif, Lâm, Mîm. İnsanlar, imtihandan geçirilmeden, sadece "İman ettik" demeleriyle bırakılıvereceklerini mi sandılar? Andolsun ki, biz onlardan öncekileri de imtihandan geçirmiştir. Elbette Allah, doğruları ortaya çıkaracak, yalancıları da mutlaka ortaya koyacaktır.”³

Bu ayetlerin sebebi nüzülünde birkaç rivayet vardır ki hepsi de birbirinden ibretli. Mesela birinci rivayet:

1-Bu ayetler, Ammar b. Yasir, Ayyaş bin Ebi Rebia, Velid ibni Velid, Seleme ibn Hişam Mekke'de azap ve işkence görüyorlardı da o sebeble nazil oldu.⁴

Gerçekten, İslam'ın ilk yıllarını anlatan siyer kitaplarına, mesele M. Asım Köksal'ın Mekke devrine ait cildin 142. sahifesinden hicrete kadar ve M. Yusuf Kandehlevi'nin “Hayatu's Sahabe” adlı muazzam eserinde 3. bölüm olan “Allah Yoluna Davette Uğranılan Sıkıntılara,

¹ “Sabırlılar o kimselerdir ki başlarına bir musibet geldiğinde, "Biz Allah'a aidiz ve vakti geldiğinde elbette O'na döneceğiz" derler.” Bakara, 156.

² “Biz mutlaka sizi biraz korku ile, biraz açlık ile, yahut mala, cana veya ürünlere gelecek noksanlıkla deneriz. Sen sabredenleri müjdele!” Bakara, 155

³ Ankebut, 1-3.

⁴ Elmalılı, age. V. 3764; Kurtubi, XIII. 323; Sabuni, III. 28.

Güçlülere, Tahammül” ile 4. bölüm “Hicret” okunduğunda insan dehşetle irkilir ve içi parçalanır.

Hatta bu ayetler olmasa, Kurtubi’nin belirttiği: “Onlardan bazılarının kalblerine gelen darlıkla, Allah’ın Müslümanlar aleyhine kafirlere imkan vermesini yadırgamaları” gibi yadırgamalara da sebep olabilirdi. İşte bu ayetler, Allahın müminleri denemesinin de öteden beri bir usul ve adeti olduğunu bildirerek teselli veriyor.¹

Bu “yadırgama” hoş değildi ve ayetler bunu giderdi. Ama bir de “naz” var, “nazlanma” var. O her zaman devam edebiliyor. Bedir’de “Eğer bu ordu mağlup olursa sana kim ibadet eder?” nazından sonra belki çok nazlanmalar olmuştur ama, hiç biri Mehmet Akif Ersoy’un ki kadar içimizi yakmamıştır. Ruhun şad olsun aziz üstadımız! Senin naz makamına bizim boyumuz ermediği için dediklerini biz diyemesek de, bazı seviyesizlerin yaptığı gibi haşa sana dil uzatmıyor, bilakis seni anlıyor ve acını paylaşıyoruz.

Yeri geldiği için iki örneğini buraya alıyoruz:

"İçimizdeki beyinsizlerin işledikleri yüzünden, bizi helak eder misin, Allah'ım?.."²

Yâ Râb, bu uğursuz gecenin yok mu sabâhı?
Mahşerde mi bîcârelerin, yoksa felâhı!
Nûr istiyoruz... Sen bize yangın veriyorsun!
"Yandık!" diyoruz... Boğmaya kan gönderiyorsun!
Esmezse eğer bir ezeli nefha, yakında,
Yâ Rab, o cehennemle bu tûfân arasında,
Toprak kesilip, kum kesilip âlem-i İslâm;
Hep fişkırarak yerlerin altındaki esnâm!
Bîzâr edecek, korkuyorum, Ceddi Hüseyin'i.
En sonra, salîb ormanı görmek Harameyn'i!..

¹ Kurtubi, XIII. 323.

² A'raf, 155

Bin üç yüz otuz beş senedir, arz-ı Hicâz'ın
Âteşli muhâtindeki sûzişli niyâzın,
Emvâcî hurûş-âver olurken melekûta,
Çan sesleri boğsun da, gömülsün mü sükûta?
Sönsün de, İlâhî, şu yanan meş'al-i vahdet,
Teslîs ile çöksün mü bütün âleme zulmet?
Üç yüz bu kadar milyonu canlandıran îman
Olsun mu beş on sersemin ilhâdına kurban?
Enfâs-ı habîsiyle beş on rûh-i leîmin,
Solsun mu o parlak yüzü Kur'ân-ı Hakîm'in?
İslâm ayak altında sürünsün mü nihâyet?
Yâ Rab, bu ne hüsrandır, İlâhî, bu ne zillet?
Mazlûmu nedir ezmede, ezdirmede ma'nâ?
Zâlimleri adlin, hani, öldürmedi hâlâ!
Cânî geziyor dipdiri... Can vermede ma'sûm!
Suç başkasınıdır da niçin başkası mahkûm?
Lâ yüs'el'e binlerce suâl olsa da kurban;
İnsan bu muammâlara dehşetle nige-h-ban!

Eyvâh! Beş on kâfirin îmânına kandık;
Bir uykuya daldık ki: Cehennemde uyandık!
Mâdâm ki, ey adl-i İlâhî, yakacaktın...
Yaksaydın a mel'unları... Tuttun bizi yaktın!
Küfrün o sefil elleri âyâtını sildi:
Binlerce cevâmî' yıkılıp hâke serildi!
Kalmışsa eğer bir iki ma'bed, o da mürted:
Göğsündeki haç, küfrüne fetvâ-yı müeyyed!
Dul kaldı kadınlar, babasız kaldı çocuklar,
Bir giryede bin âilenin mâtemi çağlar!
En kanlı şenâ'atle kovulmuş vatanından,
Milyonla hayâtın yüreğinden gidiyor kan!
İslâm'ı elinden tutacak kaldıracak yok...
Nâ-hak yere feryâd ediyor. Âcize hak yok!
Yetmez mi musâb olduğumuz bunca devâhî?
Ağzım kurusun... Yok musun ey adl-i İlâhî!

*“Tâkat getiremeyeceğimiz yükü bize yükleme,
Allah'ım...”¹*

Ey bunca zamandır bizi te'dîb eden Allah;
Ey âlem-i İslâm'ı ezen, inleyen Allah!
Bizler ki senin va'd-i İlâhine inandık;
Bizler ki bin üç yüz bu kadar yıl seni andık;
Bizler ki beşer bir sürü ma'bûda taparken,
Yıktık o yaman şirki, devirdik ebediyyen;
Bizler ki birer hamlede evhâmı bitirdik
Ma'bedlere Ma'bûd-i Hakîkî'yi getirdik;
Bizler ki senin ismini dünyâyâ tanıttık...
Gördükse mükâfâtını, yâ Rab, yeter artık!
Çektirmedığın hangi elem, hangi ezâdır,
Her ânı hayâtın bize bir rûz-i cezâdır!
Ecdâdımızın kanları seller gibi akmış...
Maksadları dînle beraber yaşamakmış.
Evlâdı da kurbân olacakmış bu uğurda...
Olsun yine, lâkin bu ışık yoksulu yurda,
Bir nûr-i nazar yok mu ki baksın bacasından?
Bir yıldız, İlâhî! Bu ne zulmet, bu ne zindan.
Hâlâ mı semâmızda gezen leyle-i memdûd?
Hâlâ mı görünmez o seher pâre-i mev'ûd?
Ömrün daha en canlı, harâretli çağında,
Çalkanmadayız ye's ile hirman batağında!
Kâm adlı cihan, biz yine ferdâlara kaldık...
Artık bize göster ki o ferdâyı: Bunaldık!
Bir emrine ecdâdı da, ahfâdı da kurban...
Olmaz mı bu millet daha te'yîdine şâyan?
Hüsran yine biçârenin âmâlini sardı;
Âtîsi nigâhında karardıkça karardı.
Balkan'daki yangın daha kül bağlamamışken,

¹ Bkz. Bakara, 286.

Bir başka cehennem çıkıversin... Bu ne erken!

Lâkin bu cehennem onu yıldır mı?Asla!
İ'lâya seğırtip duruyor nâmını hâlâ.
Kum dalgalarından geçiyor öyle şitâban:
Gûyâ o sabâ, geçtiğı çöller de hıyâban.
Kar kütlelerinden iniyor öyle yaman ki:
Bir çağlayan akmakta yarıp taşları sanki.
Kızgın günün altında beyâbânı dolaştı;
Yalçın buzun üstünde sekip dağları aştı.
Artık gidiyor Hakk'a varan bir yolu tutmuş,
Allâh'a bakan gözleri dünyâyı unutmuş.
Cûş eyliyedursun geriden nevha-i hüsrân...
Yâdında onun şimdi ne mâtem, ne de hicran!
Yâdında değil lânesinin hüzn-i elîmi,
Yâdında değil yavrusunun tavr-ı yetîmi;
Yâdında değil doğduğu, ter döktüğü toprak;
Yadında kalan hatıra bir şey, o da ancak:
Gökten ona "yüksel!" diyen ecdad-ı şehidi!
Artık o da yükseldi, fakat yerde ümidi:
Bir böyle şehidin ki mükafatı zaferdir,
Vermezsen, İlâhi, dökülen hûnu hederdir!¹

Nasıl ki asr-ı saadet'te herkes imanını mertebesinde imtihan geçiriyordu, bunun kıyamete kadar böyle sürmesi de şüphesizdir. Efendimiz bir hadisinde şöyle buyuruyordu:

¹ Bazıları Akif'i "daha sonra sustu" diye tenkit etmişlerdir. Oysa Ali Ulvi Kurucu'nun yayınlanan hatıratından öğreniyoruz ki Akif, gurbet ellerde çektiğı çok çeşitli çileler ve dayanılmaz bu düşüncelerle aklı melekesini toplayamaz hale gelmiş, hatta namazlarındaki rekât sayısını bile bilemez olmuştur. Çok istemesine rağmen düşüncesini toplayıp da bir şiir yazamaz olmuştur. Benim kanaatim odur ki, iman ve irfanı zayıf olsaydı Akif muhakkak çıldırırdı çektikleri karşısında. Aklı başında ölmek, Allah teala'nın bir lütfudur ona... Ruhun şad olsun aziz mücahit!

“Belaya uğrama bakımından insanların en şiddetlisi peygamberler, sonra salihler, sonra mertebe mertebe kişi, dini derecesinde ibtila olunur. Eğer dininde salabeti varsa, belası da artırılır.”¹

İnsanların dinlerinden dolayı eziyet ve işkenceye uğratıldıkları zaman irtidat etmeleri, zoru gördüklerinde sıvışıp kaçmaları elbette sonuçta iman davasında bir yalancılık olacaktır. Bu konuda Rabbimiz şöyle buyuruyor:

“İnsanlardan ‘Allaha inandık’ diyenler vardır. Ama Allah uğrunda bir cefaya uğratılınca, insanların ezasını Allahın azabı gibi tutarlar. Rabbinizden bir yardım gelecek olursa, and olsun ki, “doğrusu biz sizinle beraberdik” derler. Allah, herkesin kalbinde olanları en iyi bilen değil midir?”²

İnsanların işkencesini Allah’ın azabı gibi bilmek ve davadan dönmek... bu ancak imanın değerini bilmeyen insanların yapacağı bir iştir. İşte bu cehalet büyük bir engeldir.

2-İkinci olarak rivayet edilen sebebi nüzul, daha dikkat çekicidir. “Mekke’de bir takım insanlar İslam’a ikrar vermişlerdi. Hicret ayetleri nazil olunca, Medine’den ashabı kiram bunlara: “Hicret etmedikçe ikrarınız, İslam’ınız kabul olunmayacaktır.” diye mektup yazmışlar. Mekke’deki Müslümanlar, derhal Medine’ye doğru yola çıktılar ama müşrikler de bunları takip ederek geri çevirdiler. İşte o zaman haklarında bu Ankebut suresinin ilk ayetleri nazil oldu.

Bu sefer de ashab-ı kiram Medine’den veya Hudeybiye’den “hakkınızda şöyle şöyle ayet nazil oldu” diye yazınca, “Çıkarız, yine takip eden olursa çarpışırız,” dediler ve çıktılar, müşrikler de takip ettiler. Bunun üzerine çarpıştılar kimi şehid oldu, kimi de kurtuldu.

O zaman Allah (cc) haklarında: “Rabbin, türlü eziyete uğratıldıktan sonra hicret eden, sonra Allah uğrunda savaşan

¹ Sabuni, Muhasar-u İbn Kesir, III. 28; Kurtubi, XIII. 325.

² Ankebut, 10-11.

ve sabreden kimselerden yanadır. Rabbin şüphesiz bundan sonra da bağışlar ve merhamet eder”¹ ayetini indirdi.”²

Netice olarak şunu belirtelim ki, Kur’an’da, gerek Peygamberlerin başından geçen, gerekse ashab-ı kehf, Firavun’un sihirbazları, Hz. Musa’nın zamanında erkek çocuklarının öldürülmesi, Yasin suresindeki “kasabanın vaizleri ve ötesinden koşarak gelen” (Habibun Neccar) kıssaları gibi pek çok yerde insanların ibtilası ve sabredenlerin güzel akıbeti anlatılmakta, Hz. Muhammed (a.s)’in bi’setinden sonraki İslam tarihinde de bunlar sayılmayacak kadar çok vuku bulmaktadır.

Yolumuza çıkan içteki engellerin biri de, imanın değerini anlayamamadan ötürü, işkence ve eziyet korkusuyla davadan yüz çevirme, tebliğe yanaşmamadır. Oysa bu, verdiğimiz söze ters düşmekte ve bizi açıkça yalancılardan etmektedir. Zira, biz şehadet kelimesiyle mümin olurken, aynı zamanda Allah’a söz vermekte, biat etmekteyiz. “Verdiği bu sözden dönen ancak kendi aleyhine dönmüş olur. Allah’a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük ecir verecektir.”³

Hayatta en hayret ettiğimiz, üzüldüğümüz, hatta yer yer kızdığımız, bazen de kahrolduğumuz tavır, İslam’ı bilen insanların ellerinden gelen tebliği, dünyevî kazançlarını kaybetme korkusuyla terketmeleri değildir. İnsanlık hali, olabilir, korkabilirler. Düşman, gerçekten amansız ve insafsızdır. Ancak, kendi yanlışları ile kalmaz da, boyunlarını büküp dillerini çekerek edeple yerlerinde oturmaz da, az çok bu vazifeyi yapan insanlara tepeden bakarak havalı havalı: “Çok ileri gitme. Düşman kazanma. Sistem her şeyi biliyor. Bir gün hesap sorar. Gençliğimizde biz de böyleydik. Geçer bu heyecanlar, sen de oturaklaşırsın. Akıllı olmak lazım. Anlatıyorsun ama dinleyen mi var ki? Hayatını niye tehlikeye atıyorsun? Senin olman gereken yerde bak kimler oturuyor?”

¹ Nahl, 110.

² Kurtubi, XIII. 324. Elmalılı V. 3764. Sabuni, II. 349 ve III. 28.

³ Fetih, 10.

gibi akıl almaz, ipe sapa gelmez laflarla akıl verip nasihat etmeye kalkışmaları, nasihatları tutulmayınca da tenkit ederek aleyhte dedikodular üretmeleridir asıl üzüldüğümüz. Hele bunu hiç beklemediğiniz insanlardan görünce, din gayreti adına kahrolmamak elde değil...

Oysa dünya hayatında sabırla dinini yaşayan ve yaşatmaya çalışanları yarın Allah teala'nın görevlendirdiği kudsî varlıklar karşılayacaklar ve “Sabretmenize karşılık size selam olsun sizlere; burası dünyanın ne güzel bir sonucudur.”¹ diye müjdeleyeceklerdir. Bu her şeye değer değil mi?

Bilmeyen bilmez de bunu dünyaya değişir diyelim, ama bilenlere ne demeli?

Öyleyse bunun altında yatan sebepleri incelemeli...

¹ Ra'd, 24.

Sonsöz

Bize böylesine güzel bir dini ihsan eden ve bizi ona inananlardan kılan Allah Teala'ya hamdolsun.

Binbir çile ve zahmetle, hatta zaman zaman şehadetle bu dini kendi zamanlarında insanlara tebliğ eden bütün peygamber efendimize ve inanıp destekleyenlerine selat ve selam olsun.

Bunların sonuncusu olarak bütün evrene gönderilen ve ve kainatın göz bebeği, Allah'ın sevgilisi, bizim de sevgilimiz olan Peygamber Efendimize ta yürekten sonsuz selat ve selam olsun. O'nun hane halkına, ashabına ve izinde yürüyenlerine de selat ve selam olsun.

Rabbimiz bize imanımızın kadir ve kıymetini bildirsin, izzet ve şerefini duyursun, yaşarken ve ölürken daima korusun, ona hizmet etmeye muvaffak buyursun. Amellerimizin noksanlarını rızasıyla tamamlayarak onlara ihlas tacını giydirdisin. Sanki görüyormuşuz gibi O'na kullukta bulunma anlamında olan “ihsan”ını ihsan eylesin.

Yeri gelmişken okuyucularımıza bir müjde verelim. İmanımızın ne kadar kıymetli olduğunu ve çok iyi korunması gerektiğini anlatan bu kitabımızın ardından, çağımızda müslümanların kalbinde iman bakımından hangi sebeplerle nasıl bir kirlenmenin yaşadığını anlatan ve sahih bir imana davet eden “İnançta Arınma” adlı eserimiz de yazılıp bitmiş ve baskıya hazır hale gelmiştir. İnşallah çok yakında fevkalade önemli bir konuya parmak basan bu kitabımızı da ellerimiz arasında bulabileceğiz.

Amacımız ancak O'dur, O'nun hoşnutluğudur.

Sözümüzün sonu da tıpkı başı gibi “Elhamdü lillahi Rabbil alemin”dir.

KAYNAKLAR

- Ahmed b. Hanbel, Müsned 1-6. Çağrı Yay. İst. 1982
Ahmed Naim, Miras Kamil Sahih-i Buhari Muhtasarı
Tecrid-i Sarih Tercümesi 1-12 D.İ.B Yay. Ankara
1976
- Acluni, İsmail b. Muhammed, Keşf'ül Hafa ve
Müziyl'ül İlbas, 1-2 Dar-u İhya-it Turas'il Arabi, Beyrut 1351
h.III. baskı.
- Akseki, Ahmed Hamdi
-İslam Fıtrî Tabii ve Umumi Bir Dindir. İrfan Yay. İst.
1966
- İslam Dini, D.İ.B Yay. Ankara 1976
-İslam (neşre hazırlayan: Hasan Tahsin Feyizli) Nur
Yay. Ankara 1981.
- Arvasi, Abdulkakim. Tasavvuf Bahçeleri (sadeleştiren
Necip Fazıl Kısakürek) Büyük Doğu Yay. İst. 1983

- Aydın Ali Aslan, İslam İnançları Gonca Yay. Ankara 1984
- Berki Ali Himmet, Keskiöğlü Osman. Hatem'ül Enbiya Hz. Muhammed ve hayatı. D.İ.B Yay. Ankara 1986
- Açıklamalı Mecelle, Hikmet Yay. İst. 1978
- Bilmen Ömer Nasuhi.
- Muvazzaf ilm-i Kelam. Yeni Matbaa İst. 1959
- Kur'ın-ı Kerim Türkçe meal-i Alisi ve Tefsiri 1-8 Bilmen Yay.
- Buhari. Sahih. 1-8, Çağrı Yayınları İstanbul 1981
- Bursevi İsmail Hakkı. Ruh'ul Beyan 1-10 Eser Yay. İst. 1389 h.
- Büyükcınar A. Muhtar. Mutluluk Yollar Hayat Kitabı. Hikmet Yayınları İst. 1990
- Canan, İbrahim Prof. Dr. Kütüb-ü Sitte Muhtasarı Tercüme ve Şerhi 1-18 Akçağ 1. Baskı Ankara.
- İlmin Işığında Anarşi. Cihan y. 2. Baskı İst. 1984
- Çağrıcı Mustafa, Anahatlarıyla İslam Ahlakı Enşar Neş. İstanbul 1985
- Davudoğlu Ahmed, Sahih-i Müslim Tercemesi ve Serhi 1-11. Sönmez y. İstanbul 1977
- Denizkuşları Mehmed, Peygamberimiz ve Tıp, Marifet y. İst. 1981
- Döndüren Hamdi, Delilleriyle İslam İlmihali, Erkam y. İst. 1991
- Ebu Davut. Sünen 1-5 Çağrı y. İst. 1981
- Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'an Dili 1-9, Eser y. İst. Ty
- Hak Dini Kur'an Dili. (sadeleştirilmiş) 1-10 Azim Neş. İst.
- Erbili Muhammed Es'ad. Kenz'ül İrfan. Erkam y. İst.1989
- Ersoy M. Akif , Safahat. 10. Baskı, İnkılap ve Aka y. İst. 1975

- Eşrefoğlu Rumi, Müzekkin Nüfus. Aslan y. İstanbul 1976
- Farukî İsmail Racî ve Farukî Luis Lamia, İslam Kültür Atlası, İnkılap y. İst. 1999.
- Gazali Ebu Hamid İhya-u Ulum'üd Din 1-4 Temel neş. İst. 1985
- Gölcük Şerafeddin, Toprak Süleyman. İmam Hatip Liseleri için Akaid M.E.B y. 1985
- Gülen M. Fethullah, Sonsuz Nur, I-II. Feza y. İst. 1994.
- Hamidullah Muhammed, I-II. İslam Peygamberi, İrfan y. İst. 1972.
- Hani Muhammed b. Abdullah, Adab Ter. Ali Hüsrevoğlu) Emek Matbaacılık İstanbul 1980
- Havva Said, İslam 1-4 Dar'ül Kütüb'ül İlmiyye. Beyrut 1981
- Hazin Kitab-u Mecnua Min'et Tefasir 1-6. Dar'u İhya't Türas'il Arabi, Beyrut.
- Hicazi Muhammed Mahmud, rt-Tefsir'ül Vadıh 1-30 Matba'at'ül İstiklal'il Kubra, Kahire 1969
- Hindi Ali Muttaki, Kenz'ul Ummal 1-18 Müessese'tül Risale, Beyrut 1986.
- İbn Cevzi, Sıfat'us Saf ve 1-4 Dar'ül Ma'rife, Beyrut 1986
- İbn Kesir, Muhtasar-u Tefsir-i İbn-i Kesir, 1-3 (ihtisar: Sabuni)
- İslam Fıkıh Ansiklopedisi, 1-10. Risale y. İst. 1991
- Dar'ul Kur'an'il Kerim, Beyrut 1981
- İbn Mace. Sünen 1-2 Çağrı Yay. İst. 1981
- Kadı İyaz, Şifa-i Şerif ter: Naim Erdoğan, Hüseyin S. Çiley. İst. 1977
- Kandehlevi Yusuf Hayat'us Sahabe, 1-5 Ter: Ahmet M. Büyükçınar Dr. Ömer Tekin, Ö. Faruk Harman. Kalem Yay. .st. 1977
- Karaman, Hayrettin.

- Haramlar Helaller. Nesil y. İst. 1981
 -İslam Hukuk Tarihi. İrfan y. İst.1975
 -İslamın Işığında Günün Meseleleri 1-2. Nesil y. İst.
- 1988
 Kari Ali, Mırgat'ül Mefatih Şerh-i Mişkat'ül Mesabih
 1-11
 Dar'ül Fıkr, Fıkh-ı Ekber Şerhi tercüme: Y. Vehbi
 Yavuz. Çağrı y. İst. 1979
 Kardavi Yusuf, Fıkh'uz Zekat. Tercüme: İbrahim
 Sarmış. Kayıhan y.
 - - Kardavî Yusuf , İman Ve Hayat, Hilal y. İst.
 979.
 - - El-Vakt fi'l İslam,
 Kerimoğlu Yusuf, Emanet ve Ehliyet, Ölçü y. İst.
 Kılavuz Ahmed Saim, İman Küfür Sınırı. Marifet y.
 İstanbul 1982
 Kılıç Sadık Kur'ana Göre Nifak Furkan y. İst. 1982
 Kısakürek N. Fazıl, Çile, Büyük Doğu y. İst. 1974
 Koçyiğit Talat, Prof. Dr. Kelamcılarla Hadisçiler
 Arasındaki Münakaşalar T.D.V.Y Ankara 1984
 Komisyon, Seçme Hadisler. Diyanet y. Ankara 1975
 Köksal M. Asım, İslam Tarihi 1-13 İrfan y. İst. 1981
 Kur'an Kurtubi, el-Cami li'ahlakil Kur'an 1-20 Dar'i
 ihya'it Turas'il Arabi, Beyrut 1967
 Kutup Seyyid, Fizilal'il Kur'an 1-6 Dar'üş Şüruk 1980
 Malik b. Enes, Muvatta 1-2. Çağrı y. İst. 1981
 Mansur Ali Nasif, Tac el-Cami-u lil-Usül fi ehad-ür
 Resul 1-5 Temel Neş. İst. ty.
 Mekki Ebu Talib, Kut'ul Kulub 1-2 Dar'ı Sadır.
 Meriç Cemil, Bu Ülke. Ötüken y. İst. 1976
 Mevsili Abdullah b. Mahmud, İhtiyar li'ta'lil'il
 Muhtar. Çağrı y. 1980
 Miras Kamil-bak. Ahmed Naim-
 Muhyiddin Muhammed b. Behaeddin. El-Gavl'ül Fasl.
 İhlas Vakfı y. İst. 1988

- Münziri, Zekiyuddin Abdul Azim, et-Tergib vet-Terhib 1-4 Dar'ül İhya'ut Türa's'il Arıbi III. Baskı 1968
Müslim, Sahih, 1-3. Çağrı y. İst.1981
Nar Cemal, İslam'da Devlet Ve Siyaset, Toprak y. İst. 2007
- - İslamlaşma Bilinci, Ukde y. Kahramanmaraş, 1996
- - Alimin Önderliği, Ukde y. Kahramanmaraş, 2006
Nedvi Ebul Hasan, Yeniden İslama, İslam Neş. Konya 1967
Nedvi Seyyid Süleyman, Asr-ı Saadet 1-10 (ter: Ali Genceli) Sinan Matbaası İst. 1967
Nesai Sünen 1-8 Çağrı y. İst. 1981
Nevevi, Riyaz'us Salihin 1-3 (ter: H. Hüsnü Erdem, Kıvamüddin Burslan) Diyanet y. Ankara 1972
Osan Keskioglu-bak. Berki Ali Himmet-Önkal Ahmed, Resullulahın İslama Davet Metodu. Hayra Hizmet Vakfı y. Konya 1981
Pezdevi, .Ebu Yusr Muhammed. Ehl-i Sünnet Akaidi (ter: Şerafeddin Gölcük. Kayıhan y. İst.1980
Rağıb-ul Isfehani, el-Müfredat, Kahraman y. İst.1986
Ramazanoğlu M. Sami-Muhasebe 1-6 Erkam y. İst.1983
-Mürerrem İnsan. Erkam y. İst.1985
Razi Fahreddin Tefsir-i Kebir 1-32. III. Baskı
Rebhami Muhammed, Riyad'ün Nasihin, Berekat y. İst.1979
Sabık Seyyid, Fıkh'us Süne, 1-4 (ter: B. Topaloğlu) Diyanet y. Ankara 1979
Suyuti Celaleddin, Cami'us Sağır (Feyz'ul Kadir üstünde) 1-6, Dar'ül Ma'rife II. Baskı Beyrut.
Şarani Tabakat'ül Kübra, 1-4 Toker y. İst. 1968
-Uhud'ul Kubra (ter: S. Alpay) Bedir y ist. 1981
Şeraiti Ali, Ne Yapmalı, Düşünce y. İst. 1981

- Şevkani, Neyl'ül Evtar 1-8, Dar'ül Kütub'ül ilmiyye, Beyrut
- Tebrizi Hatib, Mişkat'ül Mesabbih 1-3 Mektebet'ül İslami, Beyrut 1985
- Tehanevi, Keşşaf'ı İstihalat'ıl Fünun 1-2. Kahraman y. İst. 1984
- Tirmizi, Sünen, Çağrı y. İst.1981
- Topaloğlu Bekir, Kelam İlmi, Damla y. İst. 1985
- Vahiduddin Han, İlmin Işığında İslam (ter: Akif Nuri) Çığır y. İst. 1977
- Veli Orhan, Bütün Şiirleri. Varlık y. İst. 1973
- Yalçın Migdad. İman ve Ahlakın Hayati Değerleri, Hikmet y. İst.1981
- Yavuz A. Fikri, Muamelatlı İslam İlmihali Çile, y. İst. 1984
- Yılmaz Hasan Kamil, Seyyid Kutup Hayatı, Fikirleri, Eserleri. Hikmet y. İst.1980
- Zuhayli el-Tefsir'ül Münir 1-32, Dar'ul Fikr, Beyrut 1991
- İslam Fıkıh Ansiklopedisi, 1-10, Risale-Feza y. İst. 1994